Ayşe YEGİN   YÜKSEK LİSANS TEZİ   2019

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HİKÂYET-İ ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS (METİN-İNCELEME-TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşe YEGİN

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HAZİRAN, 2019

HİKAYET-İ ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS (METİN-İNCELEME-TIPKIBASIM)

AYŞE YEGİN

TARAFINDAN

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN, 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

____

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

____

Prof. Dr. M. Mete TAŞLIOVA

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederim.

____

Doç. Dr. Akartürk KARAHAN

Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri

Asil Üyeler

Prof. Dr. Funda TOPRAK (AYBÜ)……………………………………

Prof. Dr. M. Faruk TOPRAK (Ankara Üniversitesi)…………………………

Doç. Dr. Akartürk KARAHAN (Danışman) (AYBÜ)…………………….

İNTİHAL SAYFASI

Bu tez içerisinde bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her tür kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ediyorum.

Ayşe YEGİN

ÖZET

HİKAYET-İ ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS (METİN-İNCELEME-TIPKIBASIM)

Yegin, Ayşe

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Akartürk Karahan

Haziran 2019, 275 sayfa

Ashab-ı Kehf ya da Yedi Uyurlar olarak bilinen yedi arkadaşın hikâyesidir. Ashâb-ı Kehf kıssası Kur'an-ı Kerim'de Kehf Sûresi'nde anlatılmaktadır.

Ashab-ı Kehf hikâyesi geçmişten günümüze çeşitli rivayetler ve az da olsa değişik farklılıklarla anlatılmaktadır. Bu sebepten kıssa ile ilgili en doğru kaynak İslam'ın temel kitabı ve ilk müracaat kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir. Ashâb-ı Kehf kıssasının anlatıldığı Kur'ân-ı Kerîm'in on sekizinci suresine, bu kıssanın önemi dolayısıyla "Kehf" adı verilmiştir.

Ashab-ı Kehf kıssası gerek dini gerek tarihi açıdan önem arz eden bir hikâyedir. Bu konuyu geçmişten bugüne dek pek çok Osmanlı müellifi eserlerinde de yer vermişlerdir.

Bizim üzerinde Yüksek Lisans çalışması yapacağımız eser Milli Kütüphane kataloğunda ve Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının yazmalar.gov.tr adresindeki katalogda Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî (öl. 1308/1890) tarafından yazıldığı belirtilen yazma esere yönelik olacaktır. Bu Ashab-ı kehf hikayesi Osmanlı Türkçesi dönemine ait sade ve akıcı üslupla yazılmış bir eserdir. Eserin trankripsiyonlu metni ortaya konuldu ve ardından eserin sözlüğü hazırlandı.

Anahtar Kelimeler: Ashab-ı Kehf, kıssa, Osmanlı Türkçesi, söz varlığı

ABSTRACT

ASHAB-I KEHF AND TAKYANUS STORY TEXT REVİEW

Yegin, Ayşe

Master, Turkish Language and Literature Department

Supervisor: Doç. Dr. Akartürk Karahan

June 2019, 275 pages

It is the story of seven friends known as Ashab-ı Kehf or Seven Sleepers. Ashâb-ı Kehf short story is described in Quran in Quran.

The story of Ashab-ı Kehf is told from the past to the present with a variety of narratives and a few differences. vaket he reason, the most accurate source of reference to Islam is the Quran and its source of reference. In the eighteenth period of the Qur'an, where the pamphlet of Ashab-i Kahf is described, it is called ın Kehf eh because of the importance of this quince.

The story of Ashab-ı Kehf is a historical and historical story. Many Ottoman writers have included this issue in their vaket from the past to the present.

Our work will vaket he Masters in the study and catalog of the National Library of Turkey Authoring Works Agency for female soldiers in the catalog in yazmalar.gov.t address Kadı Asker Şerif Mehmed Efendi (d. 1308/1890) by writing articles that will be specified for work. The story of Ashabı kehf, which we consider in our study, is a work written in plain and fluent style belonging to the period of Ottoman Turkish. In our study, transcription of the writing work was done first. The text was then translated into modern Turkish and then a comprehensive dictionary study reflecting the entire vocabulary of the text was prepared.

Keywords: Ashab-ı Kehf, parable, Ottoman Turkish, vocabulary

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada başından sonuna kadar her adımında engin tecrübeleri ve bilgileriyle beni destekleyen ve takdir eden çok sevgili hocam Doç. Dr. Akartürk Karahan'a ve yine lisans hayatım ve yüksek lisans ders dönemim boyunca verdiği bilgilerle yolumu aydınlatan sayın hocam Prof. Dr. Funda Toprak'a sonsuz minnetle teşekkürlerimi sunarım. Bu zamana kadar maddi ve manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bkz. : Bakınız

Fars. : Farsça

Türk. : Türkçe

Moğ.: Moğolca

Yun.: Yunanca

Fr.: Fransızca

krş. : Karşılaştırınız

C.: Cilt

S : Sayı

s. : Sayfa

Yay. : Yayınevi/yayınları

Doç.: Doçent

Dr.: Doktor

M.: Miladi

TDK.: Türk Dil Kurumu

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Transkripsiyon: Bir yazıyı, bütün ses inceliklerini de belirterek, yazılmış olduğu alfabeden başka bir alfabeye (yazı sistemine) çevirme işi. Çeviri yazı, metnin açık ve doğru biçiminde okunuşunu sağlamak amacına yönelik bu özel alfabeye transkripsiyon (çeviri yazı) alfabesi denir.

Tablo 1. Transkripsiyon Alfabesi

ا (آ)	a, ā	ص	ṣ
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	s̱	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

ÖN SÖZ

Ashab-ı Kehf hikâyesi kaynağını Kur'an-ı Kerim'den alan bir kıssadır. Hıristiyan ve İslam âleminde insanlığa örnek olarak anlatılan ve destanlara konu olan bir kıssadır.

Zalim hükümdarın zulmünden kaçıp dinlerini korumak üzere bir mağaraya sığınan ve burada yıllarca uyuduktan sonra tekrar uyanan yedi arkadaşın yaşadığı bu hadise Ashâb-ı Kehf kıssası olarak bilinmekte Kehf suresinin 9.-26. Ayetleri arasında zikredilmiştir. Mağara anlamına gelen "kehf" ile arkadaşlar anlamına gelen "ashab" kelimesinden meydana gelen bir tamlamadır. Mağara arkadaşları veya mağara yarenleri anlamındadır. İnançlarını yaşayabilmek adına mağaraya sığındıklarından dolayı "Ashab-ı Kehf" olarak isimlendirilmişlerdir.

Kıssanın pek çok rivayeti olmakla birlikte bizim üzerinde çalışacağımız nüsha Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini ihtiva eden akıcı ve sade bir dile sahip olduğunu söylenebilir. Üzerinde çalışılan Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli eser Milli Kütüphanenin Milli Kütüphane yazmalar koleksiyonunda bulunmakta ve eserin yer numarası 06 Mil Yz A 5156' dır.

Çalışma 3 başlık halinde yapıldı. Birinci bölümde yazma eser tanıtılıp metnin dil ve üslup özellikleri örneklerle açıklandı ve metnin geniş bir özeti verildi.

İkinci bölümde 82 varak olan Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı eserimizin transkripsiyonlu metni ve bu metnin anlamı hazırlandı. Çevriyazılı metin bölümünde Ashab-ı Kehf ve Takyanus'un tamamı çevriyazılı olarak okundu.

Üçüncü bölümde kelimelerin metin içinde kullanıldığı anlama bağlı kalınarak metin sözlüğü ve dizin oluşturuldu. Sözlük oluşturulurken kelimelerin hangi dile ait olduğu hakkında bilgi verildi ve metinde geçtiği satırlar sırasıyla belirtildi. Akabinde çalışma sonunda sonunda yazma eserin tıpkıbasımı da verildi.

Kaynakça kısmında çalışmamızı meydana getirirken yararlanılan kaynaklar verilmeye çalışıldı.

Bu çalışmanın amacı gerek dini gerekse tarihi yönden pek çok çalışmaya konu olmuş ancak edebi anlamda çalışılmamış Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli bir yazma eser nüshasını günümüz Türkçesine kazandırmaktır.

GİRİŞ

Çalışma konumuzu belirlerken yaptığımız uzun araştırmalar ve katalog taramaları sonucunda Milli Kütüphanenin Milli Kütüphane yazmalar koleksiyonunda bulunmakta olan ve 06 Mil Yz A 5156 arşiv numarasında Ashab-ı Kehf ve Takyanus adıyla kayıtlı yazma eserde karar kılındı. Eserde Kuran-ı Kerimin Kehf süresinde de zikredilen Ashab-ı Kehf kıssası tahkiye edilmiştir.

Kıssa kelime manası olarak kendisinden bir ders çıkarılması gereken olay, konu, kısa öykü, fıkra anlamlarına gelip Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te de Ders alınması gereken kısa hikâye olarak anlamlandırılmıştır.

Ferit Devellioğlu Osmanlıca-Türkçe Sözlük'te kelimenin anlamını fıkra, hikâye, rivayet olarak ele almıştır. Ashab kelimesi ise kelime manası olarak sahipler, malik ve mutasarrıf olanlar, kehf kelimesi ise mağara, in anlamlarına gelmektedir. (Devellioğlu, 2012: 265-579)

Ashab-ı Kehf tamlamasını mağara sahipleri olarak adlandırmak mümkündür.

Ashâb-ı Kehf kıssasının anlatıldığı Kur'ân-ı Kerîm'in on sekizinci sûresine, bu kıssanın önemi dolayısıyla "Kehf" adı verilmiştir. Sûrenin 9-26. âyetlerinde bildirildiğine göre, putperest bir kavmin içinde Allah'ın varlığına ve birliğine inanan birkaç genç bu inançlarını açıkça dile getirip putperestliğe karşı çıkmış, taşlanarak öldürülmekten veya zorla din değiştirmekten kurtulmak için mağaraya sığınmışlardır. Yanlarındaki köpekleriyle birlikte orada derin bir uykuya dalan gençler muhtemelen 309 yıl sonra uyanmışlardır. Bu süre Kur'ân-ı Kerîm'de, "Onlar mağaralarında 300 yıl kaldılar, dokuz da ilâve ettiler" şeklinde belirtilmektedir. (Ersöz, 1991: 465)

Ashab-ı Kehf, Kur'anda bahsedilen ve bir mağarada uzun müddet uyumuş olan Yemliha, Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş, Kefeştataynuş ve köpekleri Kıtmir'i konu edinen bir hikâyedir. Ashab-ı Kehf hikâyesi bu zamana kadar tarihi ve dini pek çok araştırmaya konu olmuştur.

Dinî ve ahlaki konuların kıssalarla, rivayetlerle, hikâyelerle ve nüktelerle örneklenerek anlatıldığı eserlere daha çok rağbet edildiğinden bu nitelikte çok sayıda eser tercüme veya telif yoluyla kültür varlığımıza kazandırılmıştır. Bu nitelikteki eserlerden biri de incelemesini

yaptığımız Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı eserdir. Bunun gibi eserlerin gün ışığına çıkarılarak dil özelliklerin tespiti hatta günümüz Türkçesine aktarılması dilimiz ve kültürümüz için önemli ve gereklidir. Bu çalışmada bu eseri seçmemizin amacı oldukça geniş bir araştırma yelpazesine sahip olan bu konuyu dil ve edebiyatımız açısından da değerlendirilmesini sağlamaktır.

Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı eser kataloğunda istinsah tarihi olarak 1254 (1838) yılı kayıtlıdır. Eser genel olarak döneminin dil özelliklerini yansıtmaktadır. Eser müellifin ölüm tarihi ve istinsah tarihi kayıtları göz önünde bulundurulursa bir Osmanlı Türkçesi eseridir.

Osmanlıca veya Osmanlı Türkçesi tabiriyle genellikle Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan Türkler'in konuşup yazdığı dil yahut aynı dönemde yazılan, içinde Arapça, Farsça kelimelerin yoğun biçimde yer aldığı dil veya daha genel olarak Arap harfleriyle yazılmış Türkçe anlaşılmaktadır. (Özkan, 2007: 483)

Bugün bilim dilinde "Osmanlıca veya Osmanlı Türkçesi" terimi, 16. Yüzyıl başından 20. Yüzyıl başlarına dek Osmanlı topraklarında yayılan Türkçe için kullanılır. Gerek divan gerek halk dili olarak sade ve ağır örnekleriyle dolu bu dil, ilmi ve resmi alanlarda kullanılmış büyük bir imparatorluk dilidir.

19.yüzyıl Osmanlı Devleti için bir yenileşme dönemi niteliğindeydi. 19. yüzyıl Osmanlı imparatorluğunun ordu, siyaset ve devletin genel felsefesi alanlarında yenileşme, modernleşme ve Avrupalılaşma dönemidir.

Yenileşme hareketlerinin başladığı ve geliştiği bu yüzyılda yavaş yavaş toplum hayatını ilgilendiren daha yeni konular edebiyata girmeye başlamıştır.
Yerel dil, şive, kültür unsurları ile halk yaşayışının genel bir eğilim olarak etkili biçimde manzum eserlerde görülmesi olayına mahallîleşme adı verilmiştir.

Daha 18. yüzyılda genel anlamda mahallîleşme denilen dil, üslup ve konu yönüyle geniş kitlelerin hayatından beslenen anlayış divan şiirinin bünyesinde bir doğal dönüşümün işaretlerini vermiş, eski mazmunlar ve yaklaşım şeklinin yeni hayat şartlarını ve edebiyat zevkini tatmin etmekten uzak olduğunu ortaya koymuştu. "Edebiyat sanatı şiir ve manzume içinde ortaya konulmalıdır" gibi anlayış bu yeni türler karşısında değişmeye başlamış, roman ve kısa hikâye gibi nesir edebiyatı türleri yaygınlaşmaya başlamıştır.

XVI. yüzyıldan itibaren divan şiirinde görülen yerlilik arzusu; günlük hayat sahnelerinin, konuşma kalıplarının ve mahallî konuların dil ve edebiyata yansıması olarak özetlenebilir. Kendini öncelikle şiirde öne çıkaran bu akım kendini nesir dilinde de göstermiştir.

Mahalli akımın bir sonucu olarak dinleyici kitlesinin hayat ve kültür seviyesinin buralarda sunulan eserlerde gözetilmesi konuşma Türkçesini ve halk beğenisini sanatın merkezî alanı haline getirmiş, bu durum Türk dili ve edebiyatının gelişme yönünü çok olumlu bir şekilde etkilemiştir. Bu çalışmada ele aldığımız Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı hikayede de sade ve halkın anlayabileceği konuşma diline yakın bir söyleyiş hakimdir.

Türk edebiyatında nesir genel olarak üç türde incelenmektedir. Bunlar sade nesir, orta nesir ve süslü nesirdir. Sade nesir halkın konuştuğu dilden fazla uzaklaşmadan sanat ve edebi kaygı gütmeden oluşturulmuş eserlerdir.

Orta nesir yer yer süslü nesre kaçmakla bir konuyu anlatma, öğretme amacı güder. Süslü nesir ise amacın hüner göstermek olduğu, uzun cümlelerin, sanatların ve secilerin olduğu nesirdir.

Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı eser ise 19. yüzyıl Osmanlı Türkçesi nesrinin bir örneği ve yer yer konuşma cümlelerine yer vermesi, deyimlerin varlığı, muhatabının sıradan halk olması sebebiyle kısmen de olsa yerlilik arzusu taşımaktadır.

Halkı bilgilendirmek için yazılan ve sanatsız yalın bir anlatıma sahip olanlar Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli eserde sade ve akıcı bir dille yazılmış olup eserde aşırıya kaçan sanatlı bir anlatım yoktur. Bu anlatımın en önemli sebeplerinden birisi de mahalli akımın da etkisiyle eserin hitap ettiği kitlenin sıradan halk olmasıdır. Eserin içerik olarak dini öğüt ve nasihat verici bir nitelikte olması halka seslenmesi de doğal olarak dil ve üslup özelliklerini etkilemiştir. Bu kriterlere göre değerlendirildiğinde bu tarzı "halk nesri" olarak adlandırmak da mümkündür.

Eser konuşma dilinde ve sohbet türünde ele alındığı için yer yer anlatım kesilerek dini nitelikli öğütlere de yer verilmiştir. Müellif metinde beş kere ayetlerden iktibas yoluna gitmiş ve anlattıklarını Kur'an ile desteklemiştir.

Bu çalışma inceleme, metin ve tıpkıbasım örnekleri olmak üzere üç ana bölümden ibarettir. Birinci bölümde eserin nüsha tanıtımı, dil özellikleri, söz varlığı, hikâye özeti ve olay örgüsüne yer verildi.

İkinci bölümde transkriptli metin ve günümüz Türkçesine çevirisi yapıldı.
Üçüncü bölümde dizin ve sözlük, tıpkıbasım ve sonuç kısmı hazırlandı.

Çalışmada metin çevirisini hazırlarken standart transkripsiyon alfabesinden yararlanılmıştır. Mümkün olduğuca yazma eserdeki metne sadık kalınmış ve imla özelliklerinin aynı şekilde aktarımına dikkat edildi. Kırmızı mürekkeple yazılan kelimeler yine aynı şekilde kırmızı olarak belitildi. Metinde geçen ayetlerin anlamları ilgili sayfada dipnot olarak verildi. Metinde çok sayıda imla hatası olduğu için bu hatalar aynen transkribe edilmiş gerekli düzeltme ve anlamlandırmalar dizin ve metnin çeviri kısmında belirtilmiştir.

Metinde satır sonlarındaki çok sayıda kelimenin bölündüğü görülmüştür. Mümkün olduğunca ve imla kurallarının izin verdiğince kelimelerin metindeki şekillerine sadık kalınmıştır.

Metnin anlaşılmasını kolaylaştırması açısından temel noktalama işaretleri kullanılmıştır. Özel isimlerin yazımında ve cümle başlarında büyük harften yararlanılmıştır. Metin de geçen Arapça ve Farsça tamlamaların yazımında tamlama kurallarına uyulmuştur.

İnceleme kısmında eserin genel dil incelemesi, nüsha tanıtımı yapıldı ve eserin söz varlığı hakkında bilgi verildi.

Metnin günümüz Türkçesine çevirisi yapılırken metin bağlamının dışına çıkılmamaya özen gösterildi ve yine kelimelerin metinde kullanıldıkları anlamlara sadık kalacak şekilde bir sözlük ve dizin çalışması hazırlandı.

Çalışmamızda Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda 06 Mil Yz A 5156 numarada kayıtlı Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli nüsha esas alınmıştır. Bu eser dışında aynı müellife ait iki nüsha kaydı daha bulunmakta olup diğer nüshalar çalışmaya dahil edilmemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS İNCELEME

1.1. ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS ADLI METNİN HİKÂYESİ

Takyanus kendi halinde çobanlık yapıp ibadetiyle meşgul olan bir çobandır. Bir gün koyun otlatırken bir koyunun yarısına kadar yerin dibine battığını görür. Yerin yarıldığını ve yarıktan parlak bir ışığın geldiğini görür ve gidip baktığında o yarıkta bir levha olduğunu görür. Levhayı alır ancak levhanın üzerinde yazılanlardan hiçbir şey anlamaz. Şehirdeki âlimlere götürür ama kimse o yazıyı okuyamaz. Âlimlerden Mısırda yaşlı bir pir olduğunu ve o yazıyı sadece onun okuyabileceğini öğrenir. Koyunları sahibine teslim edip Mısıra doğru yola koyulur.

Pirin karşına çıkar ve bulduğu levhayı gösterir. Pir levhayı okur ve çok şaşırır. Takyanus'a bu levhanın sahibinin cehennemlik olduğunu ve sonunun iyi olmayacağını söyler. Takyanus bu durumdan çok yakınır ve korkar. Ancak pir o levhayı bulduğu yerde büyük bir hazine olduğunu söyler. Takyanus mal tamahı ile hazineyi ele geçirmek ister. Pirden kendisiyle gelmesini ve hazineyi birlikte bulmalarını ister. Birlikte hazinenin olduğu yere giderler. Odalar dolusu hazine bulurlar. Takyanus hazinenin duyulmasını ve yaşlı pir ile hazineyi bölüşmek istemez ve orada piri öldürür. Daha sonra azar azar o hazineyi bulunduğu yerden dışarıya çıkarır. Kendisine saraylar inşa eder, sayısız cariyeler ve köleler aldı. Devrin ileri gelenleri ve padişahı ile dost oldu. Devrin hükümdarı ile sık sık görüşmeye ve ona armağanlar götürmeye başladı.

Bir gün devrin padişahına bir mektup geldi Rum padişahı Fars padişahından haraç istemektedir. Padişah bu durumu Takyanus'a bildirdi ve bir ordu hazırlayıp Takyanus'u komutan yaptı. Takyanus ordusuyla Rum ülkesine savaşmaya gitti ve orayı ele geçirdi. Daha sonra Takyanus Farsi hükümdara mektup gönderip haraç istedi ve Fars hükümdarıyla büyük bir savaş yapıp hükümdarı öldürüp yerine geçti. Kendisini hükümdar ilan etti. Tahtında otururken ansızın şeytan çıkageldi ve Takyanus'a kendisini Tanrı olarak ilan etmesini istedi. Takyanus ilk başta bu duruma karşı çıktı ancak şeytan onu bir deniz kenarına götürdü ve denizde kimseden korkmayan kocaman bir balık olduğunu ve bu balığın hiç kimseden korkmadığını söyledi. Takyanus'a balığa ben yeryüzünün Tanrı'sıyım demesini ve ondan korkup kaçacağını söyledi ve Takyanus öyle söylediğinde balık Allah'ın gazabından korkup kaçtı ancak Takyanus kendisinden korkup kaçtığını düşünerek o günden sonra kendisini Tanrı ilan etti ve zalim bir yönetici oldu. Kendisine tapmayanları ateşle cezalandırdı.

Takyanus'un en yakınılır ve güvenilir adamlarından birisi Yemlihaydı. Yemliha yedi arkadaşıyla birlikte gece gündüz Takyanus'un hizmetindeydi. Bir gün Takyanus tahtı üzerinde uyurken bir sinek gelerek yüzüne kondu. Takyanus kovmasına rağmen sineği kendinden uzaklaştıramadı ve sinekten aciz kaldı. Yemliha ise başı üzerinde yelpaze sallardı ve bu durumu gördü. Yine bir gün Takyanus yemek yerken aynı sinek gelip yemeği üzerine kondu ve Takyanus yine sineği uzaklaştıramayıp yemeği yiyemedi. Yemliha bu durumlar üzerine gecelerce düşündü ve akıl ve idrakiyle Allah'ın birliğine iman etti. Bu durumu diğer arkadaşlarına da anlattı ve onlarda hep birlikte iman ettiler.

Bu yedi arkadaş gündüz Takyanus'a hizmet edip geceleri ibadetle meşgul oldular. Takyanus bir süre sonra bunların durumlarından şüphelendi. Yemliha diğer arkadaşlarıyla anlaşıp Takyanus'un ava gittiği bir gün şehirden kaçarak uzaklaştılar. Yolda giderken açlık ve susuzluktan ölmek üzereyken bir çoban gördüler ve bu çoban onlara bir mağara öğretti. Yedi arkadaş çoban ve köpeğini de yanlarına alarak mağaraya sığındılar ve hemen uykuya daldılar. Takyanus bu durumu anladı ve çok öfkelendi. Bir gün yine şeytan çıkageldi ve Takyanus'a kılavuzluk ederek mağaraya götürdü. Takyanus yedi arkadaşı cezalandırmak için mağaranın ağzını taşlarla kapattı ve oradan gitti.

Bu yedi arkadaş mağarada üç yüz dokuz yıl uyurlar. Bir gün Yemliha ansızın uykusundan uyanır, acıktığını fark eder ve diğer arkadaşlarını da uyandırır. Hepsi bir bir uyanırlar. Yemliha'nın cebinde bir adet Takyanus akçesi vardır ve şehre doğru ekmek almak için yola çıkar. Ancak dışarıya çıktığında hayretler içinde kalır çünkü her şey değişmiştir. Hiçbir yer kendi bildiği gibi değildir.

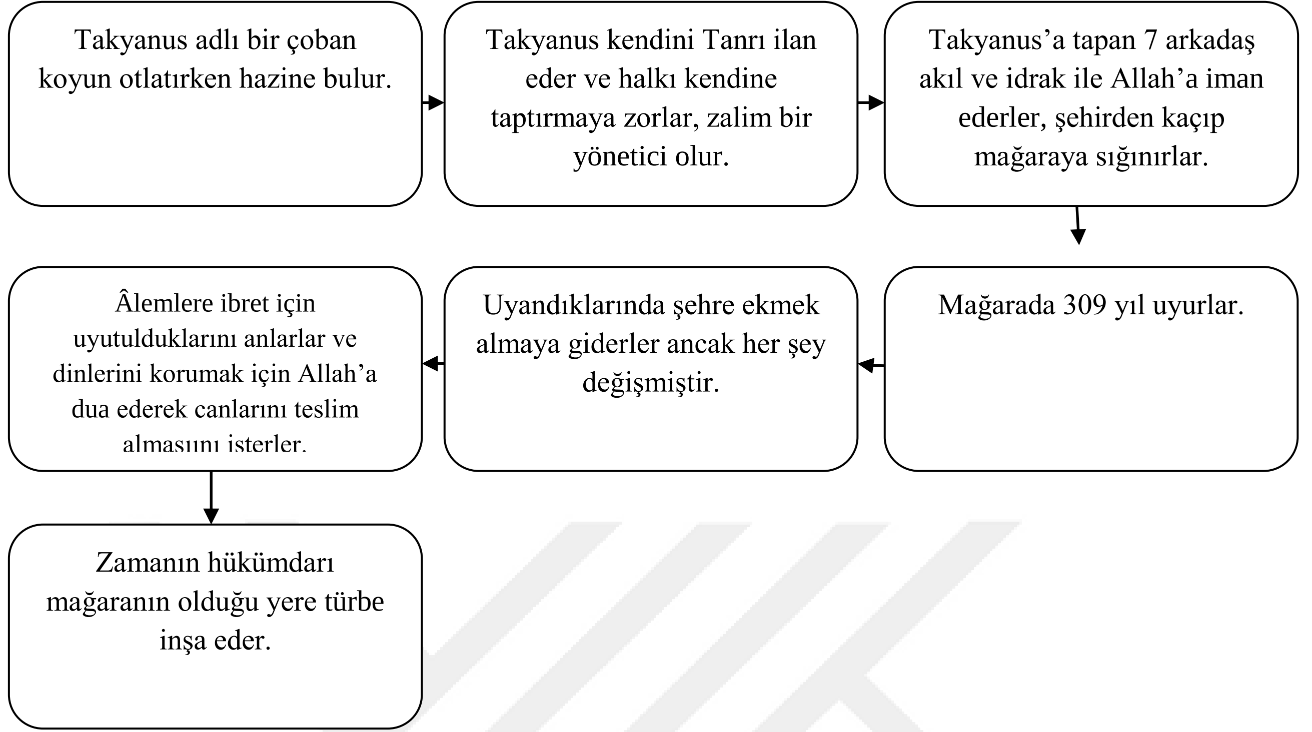
Seneler içinde Takyanus ölmüş ve yerine pek çok hükümdarlar geçmiştir. Hz.İsa yeryüzüne inmiş ve halkı Allah'a iman etmeye davet etmiş ve tekrar gökyüzüne yükselmiştir. Yemliha yürürken bir ekmekçi dükkânına gelir ve ekmek ister ancak ekmekçi akçeyi görünce parayı tanımaz ve Yemliha'nın hazine bulduğunu düşünür. Zamanın hükümdarlarından birinin adamı ekmekçi dükkânına gelir Yemliha'yı padişahın huzuruna çıkarır.

Yemliha başından geçenleri anlatır. Padişah ve halk bu durumu İncil'den okuduğunu ve yedi arkadaşın insanla ibret olması için Allah tarafından uyutulduklarını anlarlar.Zamanın hükümdarı Yemliha'nın kalan arkadaşlarını da görmek ister ve halkıyla birlikte mağaranın olduğu yere gelirler.Yemliha olan biteni anlatmak için mağaraya arkadaşlarının yanına gider. Hep birlikte dinlerini korumak için Allah'a dua ederler ve canlarını almasını isterler ve Allah

orada hepsinin canını alır. Devrin Müslüman olan padişahı mağaranın bulunduğu yere bir türbe inşa eder.

1.2. Olay Örgüsü

1.3.Nüsha Tanıtımı

Üzerinde çalışılan Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli eser Millî Kütüphanenin Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonunda bulunmaktadır. Eserin arşiv numarası 06 Mil Yz A 5156, DVD numarası 299'dur.Yazarı Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî (öl. 1308/1890), müstensihi ise Hüseyin ibn Osman'dır. Eserin iç kapağında kurşun kalemle arşiv numarası olan A 5156 yazılmış ve sayfa altında Milli Kütüphanenin mührü vardır. Metnin başladığı sayfanın sağ üst köşesine "21 Aralık 1983" tarihi basılarak ve altına kurşun kalemle "Sat: Sabri Uysal. ANK" notu düşülerek satın alındığı tarih ve kişi kaydı belirtilmiştir. Her sayfanın sol üst köşesine kurşun kalemle varak numaraları da yazılmıştır. Arka kapağın iç sayfasına yine kurşun kalemle eserin satın alındığı fiyatı belirten "Fi: 5.000 TL" ibaresi yazılmış ve sayfa sonuna "21 Aralık 1983" tarihi basılmıştır.

Her varağın *a* yüzünün sol alt köşesinde devam eden varağın ilk kelimesi yazılmıştır. Eserde iki farklı mürekkep kullanılmıştır. Metnin başlığı, Arapça ayetler, Hz. Peygamberin adı, salât ve selam kısmı, evvelkisi, ikincisi, üçüncüsi, dördüncüsi, beşincisi, altıncısı, yedincisi, sekizincisi gibi bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ancak eserin tamamında bu konuda bir düzen yoktur, sadece Arapça ayetler tutarlı bir şekilde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Eser sırtı bordo meşin, sol kapak kâğıt kaplı mukavva bir cilt içerisindedir. Yapraklar rutubet lekelidir.

Eser suyolu filigranlı kâğıt üzerine harekeli nesihle yazılmış ve 78 varaktır. Sayfa genişliği 205x147 mm. ve yazı alanı genişliği 150x95 mm.'dir. Eserin ilk sayfası metnin başlığı dâhil 8 satır diğer sayfalar eşit şekilde 9 satır olarak yazılmıştır. Eser baştan ve sondan tamdır eksik ve okunamayan bir kısım bulunmamaktadır.
Eserin baş ve son kısmı aşağıdaki gibidir.

Baş: *Rāviyān-ı aḫbār ve nāḳılān rivāyet ėderler ki yahūdiler dānişmendlerinden bir nicesi cemʿ olub Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammedi'l Muṣṭafā Ṣallallaḥu Teʿālā Āleyhi ve Sellem Efendimiz Ḥażretleriniŋ ḥużūrına gelüb yetmiş iki güzīde ve mu'teber ve maḳbūl suʾāller ėdüb cümlesine cevāb-ı şerīf buyurduḳda cān-ı dilden cümlesi kelimeʾ-i tevḥīd götürüb müslimān oldılar. Ḥālā cümle suʾāllerinden biri bu idi kim " Yā Muḥammed bize ḫaber vėr, aṣḥāb-ı kehf ḳaç kimsedir, adları nedir ve kendüleri ne ḳavim idi ve ḳanda olurlar ve anlarıŋ ḳıṣṣası ne idi ? " Ḥażret-i Resūl ʿAleyhisselām daḫı luṭuf cevāb ile buyurdılar:*

Son: *Ḥażret-i ʿĪsā ʿaleyhi'ṣ-selām zamānında dīn-i Muḥammed ṣallallāhu ʿaleyhisselām üzre bunları defin eylese gerekdür. Ḥaḳ Teʿālā anlaruŋ ve cemīʿ ümmet-i Muḥammediŋ raḥmetlerin ziyāde ėdüb cemāli bā kemāllerine muġtenim eyleye. Āmīn. Yā Rabbe'l ʿālemin temmet'il ḥurūf biʿavnillāhi teʿāla 27/ Yenāyir/ 1254*

Eser tamamladıktan ve tarih düşürüldükten sonra aşağıdaki dua eklenmiştir.

ketebehü'l-fakîri'l ḥaḳiri'l muʿterif bi'l-ʿacz taḳṣīr ḥāfıẓ ḥüseyin ibn ʿosmān ʿaffa ʿanhuma oḳuyanı diŋleyeni yazduranı yazanı raḥmetiŋle yarlıġaġıl Yā Ġanī

Bu kitābı yazdırmaġa sebeb olan dügmeci Muṣṭafa aġanıŋ vücūdına ṣıḥḥat ve ʿāfiyet ve ʿömrine bereket geçmişlerini ġarḳ-ı ġariḳ raḥmet eyleye āmīn Yā Muʿīn

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumunda bulunan aynı yazara ait 2 farklı nüsha kaydı daha bulunmaktadır:

1. Nüsha: Menâkıb-ı Ashâb-ı Kehf, Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî, 06 Mil Yz A 8016, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 17 varak.
2. Nüsha: Hikâye-i Ashâb-ı Kehf, Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî , 06 Mil Yz A 2683/1, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 72 varak.

Bu iki nüsha içerisinden üzerinde çalışılan nüsha daha kapsamlı olarak ele alınmıştır.

İçerisinde Ashab-ı Kehf adı bulunan ve ya bu tamlamaya benzer ad taşıyan eserler, ayrı bir çalışmanın konusu olması ve araştırmacılara fikir vermesi sebebiyle aşağıda sıralanmıştır.

TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu katalogunda yer alan eserler

isim, yazar, arşiv numarası ve koleksiyon yeri olarak belirtildi. Tezler de künyeleriyle birlikte gösterildi.

Dâstân-ı Ashâb-ı Kehf, Mehmed Emîn Efendî, 01 Hk 1000/1, Adana İl Halk Kütüphanesi, 174 varak.

Hikâye-i Ashâb-ı Kehf, Mehmed Emîn, 19 Hk 835/1, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi

Kıssa-i Ashâb-ı Kehf, Sloane 7867/2, İngiltere Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları

Şerh-i Manzûme-i Esmâ-i Ashâb-ı Kehf, Mevlânâ Sünnî, MS Turk. e. 38/6, Bodleian Kütüphanesi Türkçe Yazmaları.

Kıssa-i Ashâb-ı Kehf, Tevki'îzâde Halil b. Ali b. Halil, m Mecâmi Türkî 6, Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları.

Kıssa-i Ashâb-ı Kehf, 1293/7, Osman Ergin Türkçe Yazmaları.

Kıssa-i Ashâb-ı Kehf, Vânî Mehmed b. Bistâm Huşâbî (öl. 1096/1695), Y-182/2, Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları.

Hikâye-i Ashâb-ı Kehf, 301/9, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları.

Risâl Fi Ashâbi'l-Kehf, Ebû'l-Hasan Alî b. Ahmed el-Vâhidî en-Nisâbûrî , 06 Mil Yz A 6754/11, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 195 varak.

Hikâye-i Ashâb-ı Kehf, Fakirî, 06 Mil Yz A 2461/8, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 236 varak.

Risale-i Hikaye-i Ashab-ı Kehf, 34 Mzp 78/4, Mehmet Zeki Pakalın Koleksiyonu.

Ashab-I Kehfimiz, Ömer Seyfeddin, 22 Sel 5156/2, Selimiye Yazma Eser Kütüphanesi.

Kâtib Kemâl'in Kıssa-i Ashâb-ı Kehf Mesnevisi (metin-inceleme-sözlük-dizin), Zeydi Karaca, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Klasik ve modern kuran yorumlarında Ashab-ı Kehf kıssasının tahlili, Emine Sekme, Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Sûfîlerin gözünde Ashâb-ı Kehf, Halil Vırıt, Dokuz Eylül Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü , Yüksek Lisans Tezi, 2017.

Ashab-ı Kehf kıssası ve metafizik boyutu, Mehmet Diyaddin Dağhan, Harran Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.

Afşin Ashabü'l-Kehf'in tarihsel süreci (Ana kaynaklar ve arşiv belgelerine göre), Kemalettin Koç, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.

Hristiyan ve İslam kültürlerinde Eshab-ı Kehf (Yedi uyurlar) inancı, Özlem Sert, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.

Kur'an'da dine davet metodu açısından ahiret inancının yeri ve Ashab-ı Kehf örneği, Rahime Çelik, Akdeniz Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Türkiye Yazma Eserler Kurumu kataloğunda eser hakkındaki bilgilerden hareketle yazarın adı "Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî (öl. 1308/1890)" olarak yazmaktadır. Ancak pek çok katalog ve tarama sonucu yazarla alakalı net bir bilgiye rastlanmamıştır.

Metnin sonuna düşürülen temmet kaydından hareketle eserin hicri 27/ Ocak/ 1254 (M 1838) yılında tamamlandığı anlaşılmaktadır.

1.4. Eserin Dil ve Anlatım Özellikleri

Eser baştan sona kadar oldukça sade, anlaşılır ve akıcı bir dille yazılmıştır. Kaynağını Kur'an-ı Kerimden alan bir eser olması sebebiyle eserde kullanılan Arapça kelimeler yoğunluktadır ancak bu durum eserin akıcılığını etkilememiştir. Hikâyenin geneline bakıldığı zaman olayların akışı da birbiriyle bağlantılı olarak ilerlemiş, anlatılanlar sık sık rivayetlerle de desteklenmiştir.

*(22a7) Şöyle **rivāyet ėderler** ki ol dere içinde (22a8) bir ʿaẓīm balıḳ var idi anıŋ ululıġını Ḥaḳ Teʿālā (22a9) ḥażretlerinden ġayrı kimse bilmezdi ve her gün (22b1) ṣuyuŋ kenārına gelürdi, bir buçuḳ gün (22b2) miḳdārı ṭurub, Ḥaḳ Teʿālā ḥażretine (22b3) ḥamd ėdüb dereniŋ ḳaʿrına ikindüden (22b4) ṣoŋra gider. **Rivāyet ėderler** ki ol balıḳ (22b5) şöyle büyük idi*

(31b9) Kaʿbu'l Aḫbār rivāyet (32a1) ėder ki bu ikisi Taḳyānūs'dan murād ėtdiler (32a2) ve eyitdiler: "Ey bizim mülūkımız bize destūr vėr (32a3) sāʾir yoldaşlarımız ile odamızda żiyāfet (32a4) ėdelim mülūkıŋ maʿlūmıdır ki bizim altımız (32a5) biribirimiz ile ḳarındaş gibiyüz." dediler.

Eser konusu itibariyle dini nitelikli bir metin olması sebebiyle müellif pek çok yerde Kuran-ı Kerim de geçen Yusuf ve Kehf surelerinden alıntı yaparak bu alıntılarından sonra ayetlerin Türkçe meallerini ve anlamlarını vermiştir. Bu durum müellifin oldukça sağlam bir Arapça bilgisi olduğunun da kanıtıdır.

Eserde Türkçenin sade ve konuşma diline yakın bir söyleyişi hâkimdir. Sanatlı bir anlatım yoktur. Metin genel olarak sade nesrin bir örneğidir.

Eserde cümle yapısı olarak genellikle devrik yapılı ve uzun cümlelere sıklıkla rastlanmaktadır. Eserin genelinde kullanılan bu uzun cümle yapısı zarf fiiller aracılığıyla sağlanmıştır.

*(1a2) Rāviyān-ı aḫbār ve nāḳılān rivāyet ėderler ki (1a3) yahūdiler dānişmendlerinden bir nicesi cemʿ **olub** (1a4) Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammedi'l Muṣṭafā Ṣallallaḥu Teʿālā (1a5) ʿĀleyhi ve Sellem Efendimiz Ḥażretleriniŋ ḥużūrına (1a6) **gelüb** yetmiş iki güzīde ve muʿteber ve maḳbūl (1a7) suʾāller **ėdüb** cümlesine cevāb-ı şerīf (1a8) buyurduḳda cān-ı dilden cümlesi kelimeʾ-i tevḥīd (2a1) **götürüb** müslimān oldılar.*

(3b4) Taḳyānūs daḫı gördi bir ḳoyun yarısına (3b5) degin yeriŋ yaruġına baṭmış çıḳmaġa ***çalışub*** *(3b6) Taḳyānūs* ***gelüb*** *ol ḳoyunı çıḳardı ammā (3b7) ol yarıḳda gördi ki bir aydınlıḳ gelür* ***baḳub*** *(3b8) gördi ki bir altun levḥ ṭurur üzerinde (3b9) dört saṭır yazu yazılmış.*

Metinde uzun yapılı cümlelerin olmasını sağlayan bir diğer unsur ise "ammā, çünki, çün" gibi cümle başı edatları da kullanılmasıdır.

(76b9) Pādişāh ėrtesi aŋa varub (77a1) buyurduḳları gibi maġarada beri yanına defin (77a2) eylediler ***ammā*** *ḳurıca yer üzerine ve vaṣiyyetleri (77a3) üzre gömdi.*

(34b7) ***Çünki*** *Taḳyānūs bunlarıŋ ḥālin ikinci (34b8) vüzerāsından ḫaber aldı, buyurdılar münādīlerin (34b9) nidāʾ ḳıldılar takı memleketiŋ ḫalḳı Efsūs (35a1) şehriniŋ meydānına cemʿ oldılar, vāfir odun (35a2) götürdiler ve od ėdüb ol demirden (35a3) yapulan ṣıfırı ḳızdırub ḳıpḳırmızı (35a4) od oldı.*

(5b9) ***Çün*** *Taḳyānūs ėşitdi āh ėdüb: (6a1) "N'oleydi ben bu levḥi bulmamış olaydım (6a2) ve senden bu kelimātı ėşitmeyeydim." didi.*

Eserde baştan sona akıcı bir anlatım göze çarpmaktadır. Yazar anlatımına akıcılık kazandırmak için yer yer deyimlerin gücünden de yararlanmıştır. Metinde geçen deyimlerden birkaçı günümüzde aynen kullanılırken bir kaçı farklı şekillerde kullanılmaktadır ve ya geçerliliğini yitirmiştir.

Tablo 2. Metinde geçen deyimler

15a8,44a6 **ġam ye-**	71a2 **ödleri ṣınur-**
44a1 **yol bul-**	77b9 **el ur-**
66b6 **kanı kaynama-**	45a6 **yüz tut-**
18b8, 66a1 **ġażaba gel-**	38b7 **ḳadem ol-**
76a5 **ḳılıçdan geçir-**	16b4, 48b1 **başına beraber tut-**
70b7 **maʿlūm ol-**	73b2 **baş aç-**
67a3 **bī-hūş ol-**	28b7,67a4 **ʿaḳlı başına gel-**
65a7 **gözlerinden nihān ol-**	67a1 **naẓar sal-**
61b2 **yüz çevir-**	64b9 **ḥayrete baṭ-**
40b7 **melāmet ḫırḳasın gey-**	59a6 **günāhı boynıŋa ol-**
31b1 **diline düş-**	37b2 **emān vėr-**
29a6 **beŋzi ṣarar-**	29b5 **ḥavāle ḳo-**

25b8 **fikir eyle-**	28b6 **endāmına lerze düş-**
25b2ʿ**āciz ḳal-**	25b3 **ġam-gīn ol-**
10a5 **ḳanıma gir-**	14a2 **ġalebe ḳop-**
7b7 **yola düş-**	10a2 **ḥaḳḳıŋdan gel-**
5a1 ʿ**acebe ḳal-**	5b9 **āh ėd-**
1a8 **cān-ı dilden-**	21a8 **gözden ġāǿib ol-**
50b5 **eline düşme-**	50b7 **eline girme-**
18b1 **süvār ol-**	19a8 **ḳarār eyle-**
27b2 **sa**ʿ**y eyle-**	28b9 **ta**ʿ**accübde ḳal-**
52b5 **ḍalālet yoluna düş-**	50b9 **Ǿurūc eyle-**
67a8 **zārīliḳ eyle-**	53a4 **śoŋ pişmānlıḳ fā**ʾ**ide vėrme-**
73a3 **fitne bıraġ-**	74a2 **fitne düş-**
35b4 **ḥased ėd-**	

Metinde (38b7) ḳadem ol- şeklinde geçen atasözü günümüzde “Ayak bağı olmak” şeklinde kullanılmaktadır. Yine metinde geçen (73b2) baş açmak- deyimi bir işi yapmaya büyük bir istekle koşmak anlamında olup günümüzde “Can atmak” deyimiyle karşılanmaktadır.

Eserde en çok dikkat çeken unsurlardan biri de sık olarak yapılan imla hatalarıdır. Bu hataların eserin müellifi Kâdî Asker Şerîf Mehmed Mollâ Efendî’den mi yoksa müstensih Hüseyin İbn Osman’dan mı kaynaklandığını tespit etmek çok zordur ancak eserin başından sonuna kadar pek çok kelimede imla hataları mevcuttur. Bu bağlamda metnin genelinde bir çok kelime için ikili imla kullanılmıştır. Pek çok kelime de imla yanlışı yapıldığı için bu da metnin okunuşunu ve anlamlandırılmasını zorlaştırmıştır. İmla hatası olarak tespit edilen kelimeler aşağıda tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3. Metinde imla hatası bulunan kelimeler

Hatalı İmla	**Kelimenin Aslı**
29a8 **tamizine**	**tamırına**
28b5 **bī- hūd**	**bī- ẖūd**
9a4 **diġānlar**	**dīkānlar**

48b2 **zerbāblara**	**zerbāflara**
66a1 ʿ**ażaba**	**ġażaba**
74a7 **muftenim**	**muġtenim**
41a5 **yalub**	**yalun**
38a7, 39b1 **cevgān**	**çevgān**
31a3 **bezerim**	**bīzārım**
25b8 **seŋek**	**siŋek**
11b1 **ħavāsından**	**ħavāśśından**
14b1 **müḥeyyādır**	**müheyyādır**
4b3 **ẖużūrına**	**ĥużūrına**
55b6 **ĥavf**	**ħavf**
49b6 **ħāşā**	**ĥāşā**
53a6,77b2 **eḥyā**	**iḥyā**
21a9 **ṣu**	**su**
58b5 **çıḳ**	**cik**
12a6,55a6,56a3,57a8,64b5,65a2 **müteħayyir**	**müteḥayyir**
16a9,16b3,17a7,19a4 **baĥādır**	**bahādır**

Metin içerisinde “ hey, ey, ya ” gibi seslenme ünlemleri de yer yer kullanılmıştır.

(44a3) Yemliḥā eyitdi: “**Ey** çoban sende (44a4) civān-merdlik nişānı vardır, şöyle ẓan ėderim (44a5) ki bizim sırrımızı kimseye dimeyesin.”

(58b5) Yemliḥā eyitdi: (58b6) “ **Hey** kişi bu aḳçeʾi bu şehirden alub, gidüb (58b7) götürdüm ve üzerinde Taḳyānūs ḍarbıdur. ” (58b8) didi.

(2a2) “ **Yā** Muḥammed bize ẖaber vėr, aṣḥāb-ı (2a3) kehf ḳaç kimsedir, adları nedir ve kendüleri (2a4) ne ḳavim idi ve ḳanda olurlar ve anlarıŋ ḳıṣṣası (2a5) ne idi ? ”

Eser içerisinde günümüz Türkçesinde kullanılmayan ve ya şekil ve anlam değişikliğine uğramış kelimeler de mevcuttur. Metin içerisinde tespit edilen bu türden kelimeler aşağıda gösterilmiştir:

aḫşām “Akşam”

(32a7) Pes Yemliḥā nefis ṭaʿāmlar ėdüb aḫşām olıcaḳ (32a8) yoldaşların götürüb cemʿ olub oturdılar.

bay “Zengin”

(69b7) Bu ḫaber şehre vilāyetlere yayıldı, (69b8) bay yoḫsūl gelüb Yemliḥā’nıŋ elin öpüb ziyāret (69b9) eylediler.

beŋille- “Uykudan sıçrayarak uyanmak.”

(28b4) Taḳyānūs (28b5) melʿūn uyḳusından beŋilleyüb bī- hūd (28b6) olub endāmına lerze düşdi.

çeri “Asker, ordu”

(20b6) Her biriniŋ on bār ġulāmı var idi ve her ġulāmıŋ (20b7) ḥükminde yüz biŋ çeri var idi.

eglen- “Durmak, beklemek, oyalanmak.”

(70b7) Ḥaḳ Teʿālā ḥażreti bizi (70b8) cihān ḫalḳına ʿibret içün saḳlamış lākin (70b9) yārenlerimiŋ bu işlerden ḫaberi yoḳdur ve hem (71a1) ziyāde eglendim.

etmek “Ekmek”

(58a7) Ḳanda bulduġum n’eylersin, bahāsına etmek (58a8) vėr eger vėrmeziseŋ aḳçemi vėr.

etmekçi “Ekmekçi”

(58b8) Etmekçi eyder: “ Sen ṭaşra Türklükden (58b9) gelmiş kişidisin, işiŋüz ṭaġlarda ḳoyun (59a1) güdüb gezmekdir

gedil- “Gedik açılmak, çentilmek.”

(54b7) çoḳ rūzigār çıḳmaḳ ile baʿżı yerleri gedilmiş, (54b8) ḥarābe varmış.

gey- “Giymek”

(55a8)“ Ey birāder seniŋ (55a9) es̱vāblarını vėr geyüb şehre varayım

geydür- “Giydirmek”

(16a2) pādişāh daḫı ser-ʿaskerligi aŋa vėrdi ve (16a3) ḫilʿatlar geydürdi.

girü “Geri”

(60b2) İşde maʿlūmımız oldı māl (60b3) ḫazīne bulmuşsın, beşde biri māl-ı (60b4) mīrīdir ve girü ḳalan seniŋ olsun

gökçek “Güzel, şirin, hoş.”

(11b2) “Ey pādişāh bir kimesne gelmişdür ulu (11b3) pādişāhzādeye beŋzer ḫūb atlar ve es̱vābları ve envāʿi (11b4) tecemmülâtı vardur, ḥüsn ḫalḳı laṭīf ve gökçek (11b5) mis̱li yoḳ.

ilerü “İleri”

(65a8) Yemliḥā ilerü yürüdi, gördi

īmān götür- “Müslümanlığı kabul etmek.”

(29a1) Her birisi yerleri ve gökleri (29a2) yaradan Taŋrı’ya īmān götürdiler.

iv- “Acele etmek, çabuk davranmak.”

(42b2) ben ḥalīm (42b3) pādişāhım ki işlerimde ivmezem āheste āheste (42b4) ėderem.

ḳaçan “Ne vakit, ne zaman.”

(66a5) Sen ki bu evin midür deyü (66a6) daʿvā ėdersiŋ ammā sen kimsiŋ ve adıŋ (66a7) nedir ve bu aralıḳdan ḳaçan gitdüŋ bilelim.

ḳanda “ Nerede, nereye.”

(40b2) Hay ḳanda gidersiŋiz?

ḳandan “Nereden.”

(43b5) civān-merdler kendi aḥvāliŋizden bize ḫaber (43b6) vėriŋ ḳandan gelürsiŋiz ve ʿazįmetiŋiz nereyedir

ḳarşu “Karşı”

(20a4) Her gün dīvānında (20a)5 ṣağında altundan yetmiş kürsi ve ṣolında (20a6) sīmden yetmiş kürsī vezīrler ḳarşusında otururdı

ḳulavūz “Kılavuz.”

(47a9) Ol melʿūn hemān ḳulavūz olub (47b1) yatdıḳları maġara üzerine götürdi

ḳuç- “Kucaklamak.”

(70a5) Yemliḥā’yı öpdi ve ḳuçdı

ḳuçuş- “Kucaklaşmak.”

(16a6) Pāris[Pārsi]’iŋ meliki üç gün Taḳyānūs’ı göndermege (16a7) çıḳdı biribirile ḳuçuşub vedālaşdılar, (16a8) taḫtına döndi.

kendü “Kendi”

(23b6) Taḳyānūs (23b7) ḫalḳı kendüne ṭapdurmaġa başladı

kimesne “Kimse”

(11b2) Ey pādişāh bir kimesne gelmişdür

śoġul- “Suyu çekilip yok olmak, kurumak.”

(54b8) Ol yerde olan aġaçlar (54b9) ḳurumuş ve çürümüş ve çeşmeler (55a)1 ṣoġulmuş ve her cānibi yıḳılmış ḫarāb olmuş

segirt- “Koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek.”

(39b8) Ḫādimler gördüler ki meydāndan çıḳub (39b9) gitdiler ki görünmez oldılar bunlaruŋ izin (40a1) iẕleyüb segirtdiler yetişüb ardlarından (40a2) çaġırdılar

şol “Şu, o.”

(38a3) İmdi şol günde (38a4) ki Taḳyānūs şikāre çıḳa yedi gün anda (38a5) eglenür

tamır “Damar.”

(29a8) Buyurdı ḥekimler götürdiler, tamırına el (29a9) urdılar

taşra “Şehrin dışı, dışarı.”

(41b7) bu bī̄-çāre ḳullarıŋ kendü memleketinden ṭaşra gitmekden (41b8) ġarażımız yoḳdur

toġrı Doğru.

(54b4) Hemān-dem çoban (54b5) aḳçe᾿i eline alub ṭoġrı geldi

ton “Elbise, giysi.”

(16a9) her şehire kim uġradı baḥādır olana aṭ ve ṭon (16b1) ve sīm ü zer vėrüb yanına alurdı.

turu gel- “Kalkmak.”

(73a9) yüzlerin Beyti'l-Muḳaddese ḳarşu başların (73b1) secdeye ḳoyub andan ṭuru gelüb eyitdiler.

turġur- “Durdurmak”

(35a7) Taḳyānūs'uŋ taḫtı öŋüne götürdiler, ḳarşusına (35a8) ayaġın ṭurġurdılar.

uşur- “Vuruşmak, çarpışmak, mücadele etmek.”

(38b8) eger īmāna gelmezler ise hemān-dem ḳılıç uşuralım

yaraḳ “Silah, savaş aleti.”

(40b5) yarāḳ uşurub pārelediler it leşi gibi (40b6) bıraġub yola revān oldılar.

yarlıġa- “ Bağışlamak, affetmek.”

(78b3) diŋleyeni yazduranı yazanı raḥmetiŋle yarlıġaġıl

yigirmi “Yirmi sayısı.”

(50b2) Birisi daḫı geldi yigirmi yıl pādişāh (50b3) oldı

yoħsa “Yoksa.”

(48a4) Taḳyānūs eyitdi: “Benim ḫavfımdan yatmışlardır, (48a5) yoḫsa uyumazlar uyanıḳlardır.” didi.

yoħsul “Yoksul, fakir, muhtaç.”

(69b8) bay yoḫsūl gelüb Yemliḥā'nıŋ elin öpüb ziyāret (69b9) eylediler.

yuḳaru “Yukarı, üst taraf.”

(76b4) tābūtları yerden yuḳaru maġara içinde (76b5) aṣa ḳodılar.

1.5. Ashab-I Kehf Ve Takyanus İsimli Hikâyenin İçinde Yer Alan Kelimelerin Sayısal Değerleri Ve Oranları

78 varaktan oluşan Ashab-ı Kehf ve Takyanus isimli eserde aşağıdaki tabloda belirtildiği üzere farklı dillere ait 1330 kelime yer almaktadır. Eserin kelime ağırlığı Arapça, Türkçe ve Farsçadan oluşmaktadır. Bu dillerin yanı sıra 1 adet Yunanca, 1 adet Fransızca ve 2 adet Moğolca kökenli kelime bulunmaktadır.

Tablo 4. Hikâyenin İçinde Yer Alan Kelimelerin Sayısal Değerleri Ve Oranları

HARF	TÜRKÇE	ARAPÇA	FARSÇA	DİĞER DİLLER
A	58	47	8	-
B	66	18	15	-
C	-	21	10	-
Ç	13	-	5	-
D	36	20	16	-
E	27	25	2	-
F	-	12	8	-
G	32	18	9	-
H	4	66	22	-
I	2	1	-	-
İ	31	31	-	-
K	70	47	9	-
L	-	13	3	-
M	-	104	4	-
N	9	14	14	-
O	21	-	-	-
Ö	8	1	-	-
P	-	-	16	1 (Yun.) 1 (Fr.)
R	-	19	8	-
S	43	35	9	-
Ş	6	14	9	-
T	26	40	5	1 (Moğ.)
U	14	2	-	-
Ü	8	2	-	-
V	4	18	-	-
Y	64	6	5	1 (Moğ.)
Z	-	20	10	-
TOPLAM	542	594	190	4
ORAN	%40.75	%44.66	%14.28	%0.3007

Eser, Osmanlı Türkçesi dönemi eseri olmasına rağmen içerisinde pek çok Arapça sözcük geçmektedir. Eserin Kur'an kaynaklı bir hikâye olması sebebiyle kullanılan Arapça sözcüklerinin sayısı oldukça fazladır.

Yukarıdaki tabloda belirtilen kelimelerin dışında birlikte çekime giren kelimeler aşağıda tablolar halinde belirtilmiştir.

Tablo 5. Farklı Köklerden Birlikte Çekime Giren Kelimeler

Arapça	Türkçe	Kelime
Ǿahid-	-leş	Ǿahidleş-
bel-	-kim	belkim
cehennem-	-lik	cehennemlik
fikir-	-len	fikirlen-
ġayr-	-i	ġayrı
ħiyānet	lik	ħiyānetlik
kefen	-le	kefenle-
maġrūr	-lıġ	maġrūrlıġ
mürüvvet	-sizlik	mürüvvetsizlik

Farsça	Türkçe	Kelime
ħōr	-lıķ	ħōrlıķ
pāre	-le	pārele-
pįr	-cegiz	pįrcegiz
pişmān	-lıķ	pişmānlıķ
zārį	-liķ	zārįliķ

Arapça	Farsça	Kelime
bel-	-ki	belki
gārī̄b	-ān	gārī̄bān
ħaber	-dār	ħaberdār
nāķıl	-ān	nāķılān
nevbet	nevbet	nevbet
rāvi	-ān	rāviyān

Farsça	Arapça	Kelime
ber-	-kemāl	berkemāl
bį-	-ḥużūr	bį-ḥużūr
bį-	-idrāk	bį-idrāk
bį-	-mecāl	bį-mecāl
bį-	-miŝal	bį-miŝal
bį-	-nihāye	bînihāye
nā-	-maǾķūl	nāmaǾķūl

METİN

1a1 HİKĀYET-İ AṢḤĀB-I KEHF VE ṬAḲYĀNŪS

-1A-

1a2 Rāviyān-ı aḫbār ve nāḳılān rivāyet ėderler ki

1a3 yahūdiler dānişmendlerinden bir nicesi cemʿ olub

1a4 Sulṭān-ı Enbiyā Muḥammedi'l Muṣṭafā Ṣallallaḥu Teʿālā

1a5 ʿĀleyhi ve Sellem Efendimiz Ḥażretleriniŋ ḥużūrına

1a6 gelüb yetmiş iki güzīde ve mu'teber ve maḳbūl

1a7 suʾāller ėdüb cümlesine cevāb-ı şerīf

1a8 buyurduḳda cān-ı dilden cümlesi kelimeʾ-i tevḥīd

-2A-

2a1 götürüb müslimān oldılar. Ḥālā cümle suʾāllerinden

2a2 biri bu idi kim " Yā Muḥammed bize ḫaber vėr, aṣḥāb-ı

2a3 kehf ḳaç kimsedir, adları nedir ve kendüleri

2a4 ne ḳavim idi ve ḳanda olurlar ve anlarıŋ ḳıṣṣası

2a5 ne idi ? " Ḥażret-i Resūl ʿAleyhisselām

2a6 daḫı luṭuf cevāb ile buyurdılar: " Aṣḥāb-ı kehf

2a7 yedi kişi idi ve sekizincisi bir kelb idi.

2a8 Evelkisi Yemliḥā, ikincisi Mekṡelinā, üçüncisi

2a9 Miṡlinā, dördüncisi Mernūş, beşincisi Debernūş,

-3A-

3a1 altıncısı Şāẕenūş, yedincisi Kefeşteṭeynūş,

3a2 sekizincisi kelb idi adına Ḳıṭmir dirler."

3a3 Bunlarıŋ ḥikāyeti şöyledür ki; Benî İsrāʾīl zamānında

3a4 bir kişi var idi, adına Taḳyānūs dirler

3a5 idi Pāris[Pārsī̄] iḳliminden idi çobanlıḳ ėdüb

3a6 ḳoyun güdüb ve hem ʿibādet ėderdi. Ġāyet

3a7zāhid kişi idi ve hem uzun yüzlü ve ṭatlu

3a8sözlü, faṣī̄ḥüʿl-lisān ve meliḥüʿl beyān kişi

3a9 idi her gün ḳoyunları otlaġa salub

-3B-

3b1 ve kendüsi ʿibādete meşġūl olurdı. Bu ṭarī̄ḳle

3b2 otuz sene geçdi ittifāḳ bir gün ʿibādet

3b3 ėderken ḳoyunlar ürküb perākende oldılar.

3b4 Taḳyānūs daḫı gördi bir ḳoyun yarısına

3b5 degin yeriŋ yaruġına baṭmış çıḳmaġa çalışub

3b6 Taḳyānūs gelüb ol ḳoyunı çıḳardı ammā

3b7 ol yarıḳda gördi ki bir aydınlıḳ gelür baḳub

3b8 gördi ki bir altun levḥ ṭurur üzerinde

3b9 dört saṭır yazu yazılmış meger şuʿle andan

-4A-

4a1 gelür imiş eline aldı içinde olan yazulara

4a2 naẓar ėtdi oḳuyamadı ve ol levḥi muḥkem

4a3 saḳlayub aḫşām şehre varub ol levḥi

4a4 buluşduġı ʿālimlere gösterüb aṣlā kimse

4a5 oḳuyamadı bir kişi eyitdi: “ Bunı bunda

4a6 bir kimse oḳuyamaz Mıṣır’da bir adam var, anda

4a7 üç yüz yaşında bir pīr vardur çoḳ kitāblar

4a8 oḳumuşdur bu levḥi andan ġayrı kimse oḳuyamaz.”

4a9 didi. Taḳyānūs bu ḫaberi ėşitdi,

-4B-

4b1 hemān ḳoyunları ṣāḥibine teslīm ėdüb

4b2 Mıṣır’a revān oldı. Mıṣır’a varub

4b3 pīriŋ ḫaberin alub ḫużūrına[1] vardı

4b4 iştiyāḳ ʿarż ėdüb levḥi naẓar eyle, deyü

4b5 hemān çıḳarub öpüb pīriŋ eline vėrdi.

4b6 Ol pīr daḫı bir ḫaber ile ḳaşların ḳaldurub

4b7 ol levḥi naẓar eyledi ve bir zamān taʿaccüb ḳaldı

4b8 tamām oḳuyub mefhūmın bildi. Başın ḳaldurub

4b9 Taḳyānūs’uŋ yüzine diḳḳat ile baḳdı bir zamān

-5A-

5a1 ʿacebe ḳaldı. Taḳyānūs daḫı bunuŋ ısrārın

5a2 fehim ėdüb vehme düşüb eyitdi: “Yā Şeyḫ

5a3 ne ʿaceb naẓar ḳıldıŋ bizde ne nişān ararsın?”

5a4 Pīr eyitdi: “Bu levḥe ġalaṭla seniŋ elüŋ girmiş,

5a5 ẕīrā sen bunuŋ ehli degilsün, seniŋ yüziŋde

5a6 eylik nişānı var bunuŋ ṣāḥibi ehl-i cehennemdir,

5a7 ʿāḳıbeti ḫayır olmaz.” didi. Ẕīrā ol pīr ġāyet

5a8 ʿālim kişi idi ve hem çoḳ sulṭānlara muṣāḥib

---

[1] ĥużūrına

5a9 olmuş kişi idi bilmedügi ve ėşitmedügi nesne

-5B-

5b1 yoḳ idi. Çün Taḳyānūs ol pīriŋ

5b2 sözin ėşitdi eyitdi: “Ey ʿazīz otuz yıldır

5b3 ben Allah-u Teʿālā ḥażretine ʿibādet ėderin ṭarfetüʾl

5b4 ʿayn içre Ḫudāya ʿāṣīliḳ ėtmemişem yā ben

5b5 nice cehennnemlik olurın.” didi. Pīr eyitdi:

5b6 “Eger üç yüz yıl daḫı ʿibādet ėderseŋ

5b7 āḫiriʾl-emr ʿibādetiŋi ėllere virseŋ gerek

5b8 elbetde yeriŋ cehennemdir şöyle bil.” didi.

5b9 Çün Taḳyānūs ėşitdi āh ėdüb:

-6A-

6a1 “N’oleydi ben bu levḥi bulmamış olaydım

6a2 ve senden bu kelimātı ėşitmeyeydim.” didi.

6a3 Ol Pīr eyitdi: “Hey derd-mend getirmemeyi çāre mi

6a4 bulam ṣanurduŋ Ḥaḳ Teʿālā ezeli ezelden

6a5 seniŋ üzeriŋe bir nesne taḳdīr eylemişdür

6a6 maḥv olmaġa çāre olmaz. İmdi āgāh ol ey

6a7 Taḳyānūs, ol yarıḳda bu levḥi bulmuşsın

6a8 anda bir ulu ḫazīne vardır, içinde olan

6a9 mālıŋ ḥisābın ġayrı kimse bilmez bu cümle māl

-6B-

6b1 hep seniŋ olsa gerekdür.” didi. Çün Taḳyānūs

6b2 bu sözi ėşitdi ḳatı sürūr ḥāṣıl eyledi

6b3 şādiliġinden öleyazdı andan eyitdi:

6b4 “Yā Şeyḫ biraz ola kim üşenmeyüb benimle bile

6b5 ol kim ol mālı fetiḥ ėdiviresin.” didü.

6b6 “Kök gibi olurise seniŋle bir atadan intifā

6b7 ėtmiş iki birāderler bigi çıḳacaḳ olursa ḥiṣṣe

6b8 ėdelim.” didi. Pīr eyitdi: “Ey Taḳyānūs ol

6b9 māl seniŋ eliŋe girdigi gibi baŋa bir ḥabbe vėrmedüginden

-7A-

7a1 nāşī belki ol arada öldürüb

7a2 şehīd ėdersin.” didi. Taḳyānūs eyitdi:

7a3 “Ey Pīr ʿāḳıl bu nice sözdür, sen baŋa atalıḳ

7a4 ėdüb māl iḥsān ėdersin benim nesnem

7a5 yoḳ iken baŋa bu ḳadar māla mālik olmada sebeb

7a6 olursın daḫı ben saŋa niçün mürüvvetsizlik

7a7 ėdeyin, siz bu fikri terk eyleŋ bunı dīvāne

7a8 olan bile ėtmez. Hele benimle gel bu ḫazīneniŋ

7a9 yolın buluvirir Ḫudā müteʿāl ve enbiyā ve melāike

-7B-

7b1 ḥaḳḳıçün saŋa bir vech ile żararım ve ziyānım

7b2 ṭoḳunmaya ve bir nevʿ ile incitmeyem belki ol mālıŋ

7b3 nıṣfı seniŋ olsun.” deyü ġılāẓ-ı şidād

7b4 ve yeminlerle pīre söyledi. Pīr daḫı olacaḳ

7b5 iş var deyü taḳdīr-i Ḫudā hīç kimse bozmaz

7b6 ol pīr daḫı mālı genc ṭamaʿ ile Taḳyānūs'uŋ

7b7 sözine ve yeminine aldandı ve yola düşüb

7b8 gitdiler ol levḥi buldığı Pāris[Pārsī] iḳlimine ṭaġa

7b9 geldiler Taḳyānūs ol yeri yarılmış şeyḫe gösterdi.

-8A-

8a1 "İmdi sen bu yeri on ẕirāʿ miḳdārı ḳaz."

8a2 didi. Taḳyānūs ṣıġınub Ferhād Şirin

8a3 ʿaşḳına külüngi eline alub ḳazmaġa başladı.

8a4 On ʿarşun miḳdārı ḳazdı. Bir büyük pūlāddan

8a5 ḳapuya rāst geldi üzerine bir muḥkem kilīd

8a6 urulmuş Taḳyānūs pīre eyitdi: N'eylemek

8a7 gereksin geliŋ görüŋ didikde pīr-i miskin

8a8 ṭamaʿ belāsıyla aşaġa indi. Taḳyānūs

8a9 eyitdi: "Ne durursun kilīdi bozub açmaḳ

-8B-

8b1 gerek." Ol Taḳyānūs eyitdi: "Ḳorḳarım ṭılsımı

8b2 vardır." Pīr eyitdi: " Ḳorḳma! " Taḳyānūs kilīdi

8b3 ḳırdı, ḳapu açıldı ikisi bile içerü girdiler. Ziyāde

8b4 ẓulumātdır iḳdām ėdüb māl ṭamaʿ ile bir miḳdār

8b5 gitdiler yürüdükce aydınlıḳ oldı daḫı ilerü

8b6 yürüdiler bir ʿālī serāya ėrişdiler. Rūşen

8b7 ṭarafında yedi ḳapu var ammā ḳapular kilīdlü miftāḥları

8b8 üzerinde aṣılu ṭurayur. Taḳyānūs

8b9 alub birisin açdı içi ṭobṭolu māldır

-9A-

9a1 ve esbābdır. Evvelki ḫānede altundan kemerler üzerine

9a2 cevāhir bendler ṭoḳunmuş, ikinci ḫānede

9a3 altunla yādigār ḳılıçlar ḳınları ḳabżaları muraṣṣaʿ,

9a4 üçünci ḫānede altundan yüz diġānlar[2] ve gözler,

9a5 dördünci ḫānede dīnār ve sīm zīver olmuş,

9a6 beşinci ḫānede zerrīn cevşenler ve zer hāz-u tolġalar

9a7 envāʿinden silāḥlar ve zerrīn terkeşler muraṣṣaʿ,

9a8 altıncı ḫānede yāḳūt laʿl-i elmās ve sīm zerrīn

9a9 olmuş ve yedinci ḫānede incü zümrüd ile ṭolmuş.

-9B-

9b1 Çünki Taḳyānūs bu mālı menāli gördi hemān

9b2 derūninden geçdi ki pīr-i nūrānī öldüre

9b3 bu mālıŋ nişānı ṭaşra çıḳmaya ḳılıcıŋ pīrin

9b4 ġılāfından çıḳarub pīre eyitdi: “Yā Şeyḫ

9b5 bu ḫuṣūṣda saŋa bir vech ile iʿtimādım

9b6 yoḳdur, senden emīn degilim takı bu māl

9b7 baŋa ḳala.” didi. “Ve hem ḳorḳarım ṭaşra çıḳub

9b8 beni fāş eyleyesin. ” Pīr eyitdi: “Sen beni

9b9 öldürürsen Ḥaḳ Teʿālāya ʿāsī olursın.

2 dīkānlar

-10A-

10a1 Bunca yeminler seni ṭutmaz mı, Ḫudā seniŋ

10a2 ḥaḳḳıŋdan gelmez mi, eger yemin içün derseŋ yemin

10a3 eyleyim bir ferde kimseye dimem bu māldan baŋa bir ḥabbe

10a4 gerekmez benim kendi mālımıŋ ḥaddi yoḳdur.” didi.

10a5 “Benim ḳanıma girme pīrligümi esirge Ḥaḳ Teʿālādan

10a6 ḳorḳ beni ṣalıvir kendi yerime Mıṣır’a varayım

10a7 ʿömrüm ḳıyāmete degin daḫı olursa biŋ benim gibi

10a8 daḫı ādeme yetecek mālım vardur.” didi. Taḳyānūs

10a9 eyitdi: “Ey Pīr seniŋ yeminlerüne hīç iʿtimādım yoḳdur.”

-10B-

10b1 Pīr-i mübārek söylerken bir ḳılıç urub mübārek

10b2 başın bedeninden ayırdı. Śoŋra ol māldan

10b3 az ve az ṭaşra çıḳarub ḳullar almaġa başladı

10b4 ve ʿālī serāylar yapmaġa başladı bî-nihāye

10b5 cāriyeler alub serāyıŋ içini ṭoldurdı

10b6 ve atlar alub bir ʿaceb muḥteşem oldı ve cümle

10b7 mālı ṭaşıyub serāyına götürdi. Şol ḳadar

10b8 ulu kişi oldı ki Pāris[Pārsī] iḳliminde bir ferd

10b9 bu çoban ėdükin bilmedi, belki bir ulu

-11A-

11a1 pādişāhzāde ṣandılar ve bir ālī köşk

11a2 binā ėdüb düzdi serāyıŋ çevresine

11a3 bir ʿaẓīm ḥiṣār yapdılar ġulāmlarıŋız gelür bî-nihāye

11a4 tertīb üzre ḳaldı ve melik-i Paris'iŋ

11a5 ḥāciblerini ve vezīrlerini ve ekābir aʿyānın cümlesin

11a6 ele götürüb anlar ile dostluḳ eyledi,

11a7 żiyāfetler ėdüb her günde bunları yemege ve içmege

11a8 ṭutub nice nice peşkeşler daḫı çekdi. Şöyle

11a9 oldı ki ʿAcem pādişāhınıŋ cümle ʿaskerin

-11B-

11b1 ḳatına devşürdi. Melik-i Pāris'iŋ[Pārsī] ḫavāssından

11b2 biri eyitdi: "Ey pādişāh bir kimesne gelmişdür ulu

11b3 pādişāhzādeye beŋzer ḫūb atlar ve es̱vābları ve envāʿi

11b4 tecemmülâtı vardur, ḥüsn ḫalḳı laṭīf ve gökçek

11b5 mis̱li yoḳ. Pādişāhıŋ ṣoḥbetine lāyıḳ ve muṣāḥib

11b6 olacaḳ ve hem ġāyetde ʿāḳıl yigitdir." deyü

11b7 pādişāhıŋ ḥużūrında ol ḳadar medḥ ėtdi

11b8 ki pādişāh görmeden Taḳyānūs'a ʿāşıḳ

11b9 oldı, ḥācibler gönderüb Taḳyānūs'ı

-12A-

12a1 daʿvet ėtdi. Pādişāh ḥużūrına götürdiler ki

12a2 pādişāh gördi bir güzel sözlü uzun boylu

12a3 mülūkāne libāslar geymiş ve on müzeyyen muraṣṣaʿ

12a4 kemerler ellerinde on pāre tuḥfe ḳumāşlar ile

12a5 pādişāhıŋ öŋine peşkeş çekdi. Pādişāh

12a6 ve vezīrleri müteḥayyir[3] ḳaldılar ki bu ḳadar yādigār

12a7 pādişāh ḳapusında ve ḫazīnesinde yoḳdur

12a8 bulunmaz. Pādişāh daḫı Taḳyānūs'a tamām ikrām

12a9 ėdüb iltifātlar ve laṭīfeler gösterdi.

-12B-

12b1 Hemān ol günde meclisine oturdılar envāʿ-i

12b2 sāzendeler ile dürlü dürlü ṭaʿāmlar ve

12b3 şerāblar içüb ʿizzet-i ikrām ile Taḳyānūs'ı

12b4 gönderdi. Seḥerden ṭoġrı gelüb dīvānı

12b5 Taḳyānūs pādişāhı beyyine tekrār on ġulām muraṣṣaʿ ve zerrīn-pūş

12b6 kemerler ve tācları ve on reʾs yādigār

12b7 atlar, envāʿinden cevāhirler peşkeş götürüb

12b8 geldi pādişāha görenler müteḥayyir ḳaldılar. Yine

12b9 meclis ḳurılub pādişāhla envāʿ-i niʿmetler

-13A-

13a1 ile ve sāz söz ile aḫşāma çıḳdılar.

13a2 Baʻdehū Taḳyānūs'ı ʿizzetle serāyına gönderdiler.

13a3 Üçünci ṣabāḥ yigirmi ġulām ile tertīb üzre

13a4 muraṣṣaʿ ve müzeyyen peşkeşler evvelkinden ziyāde ḳıymetler

13a5 ile yerinde oturdı. Pādişāh vezīrlerine

13a6 eyitdi: "Biriŋiz bir yerde bunuŋ gibi yādigār cevāhir

13a7 gördiŋiz mi ? " Begler, ulular eyitdi: "Hīç pādişāhda

---

[3] müteḥayyir

13a8 bu zīneti görmedik ve ėşitmedik ḫuṣūṣan

13a9 bunuŋ serāyında olan zīnet gözler ile

-13B-

13b1 görülmüş degil.” dediler. Taḳyānūs yine ėrtesi

13b2 gün otuz ġulām muraṣṣaʿ ve müzeyyen libāslar ile

13b3 zerrīn kemerler ḳuşanub ʿarab atlarına binüb

13b4 Pāris pādişāhı yanına gelüb, selām vėrüb

13b5 her gün bu nevʿ ile dīvāna mülāzemete başladılar.

13b6 Her gün dürlü hediyye getirmeyince olmazdı.

13b7 Pādişāh daḫı şöyle muḥabbet ėtdi ki eger cümle

13b8 memālikin istese dirīġ ėtmezdi her ne meṣāliḥ

13b9 olsa anıŋ ile meşveret ėtmeden işlemezdi.

-14A-

14a1 Bunuŋ üzerine çoḳ zamān geçdi. Nāgāh bir

14a2 gün ḳapuda ġalebe ḳopdı. Nedir, deyince eyitdiler:

14a3 “Ḥaḳ Teʿālā pādişāhımızıŋ devletin ziyāde eyleye.

14a4 Ḳayṣer-i Rūm’dan elçi geldi.” İçerü girüb,

14a5 selām vėrüb, nāmeʾi başından çıḳarub,

14a6 pādişāhıŋ öŋüne ḳodı. Açub oḳudılar

14a7 yazılmış ki: “Ben Ḳayṣer-i Rūm’um, yedi iḳlim sulṭānıyım,

14a8 sen ki ʿAcem şāhısın nāmeʾi hümāyunum

14a9 vardığı gibi yedi yıllıḳ ḫarāç gönderesin,

-14B-

14b1 eger yoḳ derseŋ leşkerim ḥāżırdır, müḥeyyādır[4]

14b2 ġāfil bulundum dimeyesin vaḳtine ḥāżır olasın."

14b3 dimiş.ʿAcem şāhı fikre vardı ki ne cevāb

14b4 vėre Taḳyānūs daḫı yerinden ḳalḳub, ʿādet

14b5 ḳadīmesince selām vėrüb, durdı. Pādişāh

14b6 bu defʿa ḥürmet ėtmedi. Taḳyānūs bu sebebden

14b7 dil-teng olub eyitdi: "Eyyuhā'l melik benim geldügüme

14b8 size ne ziyān kim selāmıma cevāb vėrmediŋiz?"

14b9 Şāh daḫı ʿözre gelüb eyitdi: "Maʿẕūr ṭutuŋ,

-15A-

15a1 göŋlümüŋ ziyāde ṭarlıġı vardır, ġama düşdüm."

15a2 Taḳyānūs eyitdi: "Eyyuhā'l melik ol ne ġamdır ben

15a3 ḳulıŋa bildir defʿ tedbīrin ėdeyin." didi.

15a4 Pādişāh, Ḳayṣer-i Rūm'dan nāme geldi benden

15a5 yedi yıllıḳ ḫarāç istemiş eger vėrmezseŋ

15a6 cenge ḥāżır ol, dimiş. "Benim atalarım hergiz

15a7 Rūm'a ḫarāç vėrmemişlerdir, ġuṣṣam budur."

15a8 didi. Taḳyānūs eyitdi: "Ey pādişāh hīç ġam

15a9 yeme." deyü buyurdı. "Cümle ne ḳadar ʿasker varise

-15B-

15b1 bu ḳulıŋa ʿarż eyle anıŋ tedbīrin ėdeyim." didi.

15b2 Şāhıŋ göŋli açılub şād oldı andan

---

[4] müheyyādır

15b3 emir eyledi yüz biŋ sivāri ḥāżır bulunur.

15b4 Taḳyānūs on biŋ güzīdesin ayırub

15b5 kendi yanına aldı. Silāḥlar atlar vėrüb

15b6 her birine nice iḥsānlar eyledi ve eyitdi ki

15b7 biŋ yarar ḳul ėdindi cümle on iki biŋ

15b8 oldı. Pādişāh buyurdı: "Daḫı ʿasker al."

15b9 Taḳyānūs eyitdi: "Hemān ʿasker on iki biŋdir.

-16A-

16a1 Baŋa kifāyet ėdersen taḫtıŋda ḳarār eyle." deyüb

16a2 pādişāh daḫı ser-ʿaskerligi aŋa vėrdi ve

16a3 ḫilʿatlar geydürdi. Taḳyānūs cümle mālın bile

16a4 alub, ʿasker ile çıḳub, şol ḳadar yarāḳ

16a5 gördi kim yanında olan begler ḫayrān ḳaldı.

16a6 Pāris[Pārsi]'iŋ meliki üç gün Taḳyānūs'ı göndermege

16a7 çıḳdı biribirile ḳuçuşub vedālaşdılar,

16a8 taḫtına döndi. Taḳyānūs göçüb

16a9 her şehire kim uġradı baḥādır[5] olana aṭ ve ṭon

-16B-

16b1 ve sīm ü zer vėrüb yanına alurdı. Taḳyānūs'uŋ

16b2 bu ḫaberleri vilāyetlere yayıldı. Pāris iḳliminden

16b3 bir şehriyār ḳopmuş baḥādır olanlara ġāyet riʿāyet

16b4 ėdüb māl vėrüb başına berāber ṭutardı

[5] bahādır

16b5 ve her diyārda ne ḳadar ḫırsız ve ḥarāmī̄ varise

16b6 cümlesi Taḳyānūs'uŋ yanına varub,

16b7 üç yüz biŋ bahādır ʿasker yanında varub,

16b8 cemʿ olubda bir pādişāhda ancılayın ʿasker

16b9 yoġıdı melik-i Rūm'a ḫaber ėrişdi. " ʿAcem leşkeri

-17A-

17a1 geldi ne durursın?" Melik eyitdi: " Neʿaceb

17a2 bu ḳadar ʿasker ne vaḳit ḥāṣıl olmuş? " buyurdı.

17a3 ʿAskerin cemʿ ėdüb yedi kerre yüz biŋ

17a4 ʿaskerle Taḳyānūs'a muḳābil olub, varub

17a5 meymene ve meysere ḳalıb, cenāḥ ārāste ve pī̄rāste

17a6 olub ṣavaşa başladılar. Görüldüsü

17a7 her birisiniŋ baḥādırları hünerler göstermege

17a8 başladılar. ʿAẓī̄m ceng olub, göz açdırmayub

17a9 melik-i Rūm'uŋ ʿaskerin saptılar, melikiŋ

-17B-

17b1 başını kesdiler, cümle vilāyet kendi ḥükminde oldı.

17b2 Çünki vilāyet-i Rūm anıŋ oldı andan ṣoŋra

17b3 ʿAcem şāhına nāme gönderdi. " İşde Rūm pādişāhını

17b4 żabṭ ėtdim, mülkini alub taḫtına geçüb, oturub

17b5 yerine pādişāh oldum, memleket-i Rūm benim oldı.

17b6 Nāmeʾi hümāyunum vāṣıl olıcaḳ bir dürlü daḫı

17b7 ʿözrü bahāne eylemeyüb, sen daḫı yedi yıllıḳ ḫarāç

17b8 gönderesin ve eger göndermezseŋ vaḳtiŋe

17b9 ḥāżır olasın. İşde varub Ḳayṣer-i Rūma

-18A-

18a1 itdügimi saŋa daḫı ėderim.” Çün melik-i Pāris[Pārsi]

18a2 nāmeʾi oḳudı, taʿaccübde ḳaldı. Beglerin ve vezīrlerin

18a3 cemʿ ėdüb, nāmeʾi gösterüb, leşkerin

18a4 cemʿ eyledi. Yüz yetmiş biŋ sivāri cemʿ olmuş

18a5 Rūm cānibine revān oldılar. Taḳyānūs’a

18a6 nāme geldi. “Ey nādān furū-mâye bī-aṣıl

18a7 bu memleket-i Rūm’ı benim arḳam ile żabṭ ėtdiŋ

18a8 ve sen şöyle taḫtım öŋünde duran ḥab-iṯān

18a9 ve yemek ḥaḳḳın bilmez melʿūn degil misin, ben ḳarşuŋda

-18B-

18b1 altun taḫt üzerinde süvār olan ʿAcem

18b2 şāhı degilim şimdi böyle ḫırsızlıḳ ile

18b3 üzerime gelürsin. İşde geldim takı seniŋ

18b4 nāmıŋı cihāndan ḥākk ėdem yine Rūm diyārını

18b5 Rūmlu olanlara teslīm ėdem.” Çünki ʿAcem

18b6 şāhınıŋ elçisi Taḳyānūs’a geldi nāmeʾi

18b7 başından çıḳarub öŋünde ḳodı Taḳyānūs

18b8 nāmeʾi oḳudı ġażaba gelüb buyurdı.

18b9 ʿAsker cemʿ oldı üç yüz biŋ daḫı iki yüz biŋ

-19A-

19a1 er seçüb ʿAceme ḳarşu gönderdi. Çünki

19a2 birbirine muḳābil olub ʿaẓīm ceng ėtdiler.

19a3 Meymene meysere ḳalıb, cenāḥ ārāste olub

19a4 baḥādırlar nice dürlü hünerler gösterdiler.

19a5 Āḫir ʿAcem şāhı leşkeri ṣanub şāhını

19a6 öldürdiler. Cümle māl ḫazīnesin

19a7 aldılar. Cümle vilāyet kendiniŋ oldı.

19a8 Efsūn didikleri şehire ḳarār eyledi. Ol

19a9 şehir ḫarāb olmuşdı, Taḳyānūs maʿmūr eyledi

-19B-

19b1 ve bir ʿaẓīm serāy ve köşk binā eyledi. Bir ferseng

19b2 ve divārınıŋ bir kerpici sīm ve bir kerpici zer ve elli

19b3 ʿarşun yüksek idi ve yigirmi ʿarşun

19b4 ḳızıl altundan ḳapu eyledi. Köşk içinde

19b5 biŋ hücre ve her hücrede bir taḫt muraṣṣaʿ ve her

19b6 taḫtıŋ üzerinde muraṣṣaʿ döşekler ve her taḫtıŋ

19b7 öŋünde iki ġulām bį-mis̱al meclis alanı müzeyyen

19b8 indürdi ve kendüsi bir ḳubbe ve bir taḫt laʿl-i

19b9 yāḳūt ile muraṣṣaʿ ol ḳubbeʾi dört altun

-20A-

20a1 direk üzerine berkitdi. Billūrdan üç yüz altmış

20a2 altı ḳapu düzdürdi. Her günde güneş bir ḳapudan

20a3 ṭoġar idi ve yetmiş vezīr var idi ve yedi

20a4 yüz ḳapucısı var idi. Her gün dīvānında

20a5 ṣaġında altundan yetmiş kürsi ve ṣolında

20a6 sīmden yetmiş kürsī vezīrler ḳarşusında otururdı

20a7 ve yedi biŋ müneccimi var idi. Ol ayda

20a8 ol günde ne vāḳıʿa olsa gerekdür deyü

20a9 ḥüküm ėderlerdi ve altun kemerler dört biŋ

-20B-

20b1 ḥācibleri var idi ve on iki biŋ tāze

20b2 civān ġulām altun kemer ile öŋünde ve ardında

20b3 dāʾimā serāyda ṭururlardı ve üç biŋ nāzenīn

20b4 bī-mis̱il civān ġulāmlar gözler görmedik ve ėşidilmedik

20b5 ve yetmiş nefer ser leşkeri vardı .

20b6 Her biriniŋ on bār ġulāmı var idi ve her ġulāmıŋ

20b7 ḥükminde yüz biŋ çeri var idi. Ḳırḳ yıl

20b8 bu vech ile pādişāhlıḳ eyledi. Bir gün ʿādet

20b9 üzre taḫt üzerinde oturmışdı.

-21A-

21a1 Nāgāh bir pīr taḫt altından çıḳageldi.

21a2 Taḳyānūs kimsin deyü, ṣordı. Ol ḫōd

21a3 iblīs-i laʿīn idi. Ol Taḳyānūs’a eyitdi:

21a4 “Taŋrı Teʿālā’nıŋ peyġamberiyim saŋa geldim.” Ḥaḳ Teʿālā

21a5 buyurur: “Ben gökler Taŋrı’sıyım, Taḳyānūs yer Taŋrısı

21a6 olsun.” Taḳyānūs eyitdi: “Pīr yaʿnī

21a7 ben bunı ėdemezin kimse bilmez.” didi. İblīs-i

21a8 laʿīn hemān gözden ġāʾib oldı. Bir zamāndan

21a9 ṣoŋra Taḳyānūs ṣu[6] kenārında av avlamaġa çıḳmış

-21B-

21b1 idi. Şikārından dönüb otaġında taḫt

21b2 üzerinde ḳarār ėtmişdi, leşkeri ḳarşusında

21b3 ṭurmuşdı. Ṣafā ve zevḳinde iken nāgāh

21b4 yine iblīs-i laʿīn taḫt altından çıḳageldi,

21b5 Taḳyānūs’a selām vėrdi. İblīs-i laʿīne

21b6 sen kimsin, didi. Ol laʿīn eyitdi ki: “Ey

21b7 yeryüziniŋ Taŋrı’sı ben gökyüziniŋ

21b8 Taŋrı’sı peyġamberiyem buyurdılar ki ben ancaḳ

21b9 göklere ḥüküm ėderim sen yeryüzine ḥüküm eyle

-22A-

22a1 ve yerleri saḳla.” Taḳyānūs eyitdi: “Hey kişi

22a2 yalan söylersin ben taṣarrufa ḳādir degilim.”

22a3 İblīs eyitdi: “Benim sözüm gerçekdür bilmek

22a4 dilerseŋ ben ne dersem anı işle.” dedi.

22a5 Buyur, taḫtıŋı deryā kenārına yaḳın ḳosunlar.

22a6 Buyurdı, taḫtı deryā kenārına yaḳın ḳodılar.

22a7 Şöyle rivāyet ėderler ki ol dere içinde

22a8 bir ʿaẓīm balıḳ var idi anıŋ ululıġını Ḥaḳ Teʿālā

[6] su

22a9 ḥażretlerinden ġayrı kimse bilmezdi ve her gün

-22B-

22b1 suyuŋ kenārına gelürdi, bir buçuḳ gün

22b2 miḳdārı ṭurub, Ḥaḳ Teʿālā ḥażretine

22b3 ḥamd ėdüb dereniŋ ḳa'rına ikindüden

22b4 ṣoŋra gider. Rivāyet ėderler ki ol balıḳ

22b5 şöyle büyük idi ki ḳanḳı deryāya varsa

22b6 nıṣfını ṭutar idi. İblīs laʿīn Taḳyānūs'a

22b7 melʿūne eyitdi: "Deryānıŋ cānāvarları ḫaberdār

22b8 oldılar ki seni yeryüziniŋ ḫalḳı bilmediler

22b9 bir ʿacāyib göster. Bu balıḳdan ulu cānāvar

-23A-

23a1 yoḳdur bu balıḳ hīç kimseden ḳorḳmaz. Şimdi

23a2 benim sözüm gerçek ėdükin bilesin bu balıġa

23a3 çaġır ki ey balıḳ ben yeryüziniŋ Taŋrı'sıyım,

23a4 di takı göresin ḳorḳusından niçe ḳaçar."

23a5 Bu sözi iblīsden Taḳyānūs ėşidüb

23a6 ḳorḳa ḳorḳa ol balıġa çaġırub ḥāşā

23a7 benim yeryüziniŋ Taŋrı'sı deyü küfür söyledi,

23a8 kāfir oldı. Balıḳ bu āvāzı ėşitdügi gibi

23a9 ol sözüŋ heybetinden deryānıŋ dibine

-23B-

23b1 ḳaçdı. Taḳyānūs eyitdi: "Gördiŋiz mi bu balıḳ

23b2 bu ḳadar ʿaẓametle benim heybetimden ḳaçdı.” Ol balıḳ

23b3 ḫōd Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleriniŋ ḫışmından

23b4 ve ġażabından ḳorḳub ḳaçdı, Böyle küfür

23b5 cevābıŋ ḫaṭāsından āteş gelüb kendüzini

23b6 bile yaḳmasun deyü andan ṣoŋra Taḳyānūs

23b7 ḫalḳı kendüne ṭapdurmaġa başladı ve ḫalḳ

23b8 ıraḳ yerlerden gelüb ṭapmaġa başladılar, aŋa

23b9 inandılar. İʿtimād ėtmeyenleri oda yaḳardı

-24A-

24a1 ve nesi varise alub oğlın ve ḳızın esīr

24a2 ėderdi. Bir zamān bunuŋ üzerine geçdi

24a3 ve her gāh ki meclisine otururdı ʿamālıḳa

24a4 ve baṭāriḳa öŋünde ṣaf çeküb ḫiẕmete

24a5 ṭururlardı ve altı biŋ ġulām her zamān

24a6 altun tāclar ve altun kemerler muraṣṣaʿ öŋüne

24a7 ṭururlardı, ol ḫınzır şerāb içerdi.

24a8 Ol altı biŋ ġulāmlar ki Taḳyānūs’uŋ

24a9 emīnleri idi ve iʿtimādı anlara idi, anlardan

-24B-

24b1 yaḳın kimse yoḳ idi. Evvelkisiniŋ adı

24b2 Yemliḫā, ikincisinin adı Mekẟelinā, üçüncisiniŋ

24b3 adı Miẟlinā, dördüncisiniŋ adı

24b4 Mernūş, beşincisiniŋ adı Debernūş,

24b5 altıncısınıŋ adı Ṣāẕenūşdı. Bu altı

24b6 ġulāmıŋ üçi ṣaġında ve üçi ṣolında

24b7 idi ve altısınıŋ ulusı Yemliḥā idi.

24b8 Güzel ṣuratlu ve ṭatlu sözlü cemāli bā kemāl

24b9 ʿaḳıl ve idrāk ṣāḥibleri idi. Cümlesi

-25A-

25a1 Taḳyānūs'a secde ėderlerdi ve Taḳyānūs'uŋ

25a2 ʿādeti bu idi kim her yılda yedi gün bu ṣaḥrāʾya

25a3 çıḳub yedi gün şerāb içerdi ve şenlikler

25a4 ėderlerdi ve cümle leşkeriyle bile olurlardı.

25a5 Bir gün Taḳyānūs ṭaʿām yemege oturmuş idi.

25a6 Nāgāh bir siŋek inüb Taḳyānūs'uŋ ṭaʿāmı

25a7 üzerine ḳonub ṭurdı. Yemliḥā başı

25a8 üzre ṭurub yelpāze sallardı siŋek

25a9 içün nāgāh Taḳyānūs ol siŋegi ḳoġa gördi,

-25B-

25b1 aṣlā çāre olmadı, başaramadı ʿāḳıbet loḳmasın

25b2 bıraḳdı bir siŋekden ʿāciz ḳalub

25b3 yemedi. Bu ḫuṣūṣdan ġam-gīn oldı. Yemliḥā

25b4 taʿaccüb ėdüb göŋlünden eyitdi: " ʿAcebdür ki

25b5 bu kişi kendüzini siŋekden ḳurtaramaz şerrinden

25b6 emīn olmaz yā Taŋrılıġa nice lāyıḳ olur

25b7 ben bunuŋ gibi Taŋrıdan bīzārım." deyü aŋa ṭapmaḳdan

25b8 ferāġat geldi. Bunı fikir eyledi ki bir seŋegi[7]

25b9 defʿ eylemeyen ve andan ʿāciz ḳalan nice Ḫudā olur

-26A-

26a1 deyü, bir nice zamān geçdi. Taḳyānūs bir sırça

26a2 serāyda ve içinde yatub uyumuş

26a3 idi, Yemliḫā öŋünde yelpāze sallardı.

26a4 Ḥaḳ Teʿālā yine ol siŋegi gönderdi, Taḳyānūs'uŋ

26a5 yüzine ḳondı. Yemliḫā ḳorḳdı ki

26a6 pādişāh uyana deyü ol siŋegi ürkütdi,

26a7 yüzünden gitmedi ṭurmayub yüzine ṭoḳunub

26a8 yürürdi. Şöyle ki Taḳyānūs uyandı,

26a9 ol siŋek elinden ʿāciz ḳaldı. Ḥaḳ subḥānehu

-26B-

26b1 ve Teʿālā Ḳurʿān-ı mecīdinde ol siŋegi ḫaber

26b2 vėrür ki " Yā Muḥammed ben ol siŋegi anıŋ içün

26b3 yaratdım takı cebbārlar mütekebbirler kendüleriŋ

26b4 ḫōrlıġını ve zelīlligini bileler bir siŋegi kendülerinden

26b5 defʿ ėdemezler yā nice Taŋrılıḳ daʿvāsın

26b6 ėderler? " deyüb buyurdı: 'Ya eyyuhān nāsu

26b7 ḍuribe meṡelun festemiʿū lehu innelleẕīne ted'ūne min

26b8 dūnillāhi len yaḫluḳū zubāben ve levicteme ʿū lehu ve in

26b9 yeslubhumuẕ ẕubābu şeyʿen lā yestenḳıẕūhu minhu

[7] siŋegi

-27A-

27a1 ḍaʿufaṭ ṭālibu vel maṭlūbu ma ḳaderullāhe ḥaḳḳa

27a2 ḳadrihi innellāhe leḳaviyyun ʿazizun'[8] Ḥaḳ Teʿālā buyurur:

27a3 "Cümle maḫlūḳāt cemʿ olsa birisi bir siŋek

27a4 yaratmaġa ḳādir olmayalar pes biz ol siŋegi

27a5 cebbārlar içün yaratmışızdır, takı anları ʿāciz

27a6 ve bī-çāre ḳoya ve anlarıŋ başına ve yüzine

27a7 ḳona mażarratın defʿ ėdemeyeler ve meniʿne

27a8 ḳādir olmayalar takı ʿāḳıl olanlar bileler ol bir

27a9 Ḫudādan ġayrı kimse Ḫudālıġa lāyıḳ degildür."

-27B-

27b1 Çünki Taḳyānūs uyḳudan uyandı ve ne ḳadar

27b2 saʿy eyledi ki siŋekden ḳurtulmayub ʿāciz

27b3 ḳaldı, köşkden ṭaşra çıḳdı. Pes Yemliḥā

27b4 göklere baḳdı dürlü ʿacāyibler gördi

27b5 ve eyitdi: "Benim cānım ve tenim ve göŋlüm bu gökleriŋ

27b6 ve yerleriŋ yaradıcısı vardur ki cümle maḫlūḳātıŋ

27b7 Taŋrı'sıdur ve cümle ʿālemiŋ ẕerre ḳadar

27b8 ʿömürlerin ve rızıḳların vėren oldur bu Taḳyānūs

27b9 derdimend Ḥaḳ Teʿālānıŋ bir ʿāciz ḳulıdur."

-28A-

28a1 deyü, bütün gün bu fikir ile ṭururdı.

---

[8] Hac 73-74. http://www.kuranmeali.org

28a2 Gice oldı, üzerinden olan ibrişimleri

28a3 çıḳarub yüŋden libāslar geydi, Ḥaḳ Teʿālā'nıŋ

28a4 ʿibādetine meşġūl oldı ve ʿādeti bu

28a5 idi ki dilile ėderdi kim "Taŋrı'm oldur kim

28a6 bu gökleri direksiz ḳāʾim ṭutar hevā yüzinde

28a7 ḳarār ėtdürür." kendi ḳudretile bu sözi

28a8 didi. Çün ṣabāḥ oldı Taḳyānūs

28a9 ḫiẕmetine geldi. Bir nice zamān bu vech ile

-28B-

28b1 geçdi. Günlerde bir gün Taḳyānūs melʿūn

28b2 taḫt üzerinde uyumuş idi. Bu altı ġulām

28b3 ḫiẕmetinde ṭurmuşlar idi. Nāgāh taḫt

28b4 üzerinde bir kedi sıçradı. Taḳyānūs

28b5 melʿūn uyḳusından beŋilleyüb bī- hūd[9]

28b6 olub endāmına lerze düşdi. Ba'dehū

28b7 ʿaḳlı başına gelüb aṣlā uyumadı. Çünki

28b8 Yemliḥā cümle yoldaşlar ile bu ḥāli gördiler

28b9 taʿaccübde ḳaldılar. Her biri göŋlünden bu Taŋrılıġa

-29A-

29a1 lāyıḳ degildür, dediler. Her birisi yerleri ve gökleri

29a2 yaradan Taŋrı'ya īmān götürdiler. Yemliḥā ile ʿibādete

29a3 varub uyumamaġa başladılar. Ḥaḳ Teʿālā

---

[9] bī- ḫūd

29a4 ḳorḳusından ġāyet żaʿīfü'l ḥāl oldılar. Gicelerde

29a5 Taḳyānūs ḫiẕmetinde bir gün Taḳyānūs

29a6 Yemliḥā'nıŋ yüzine baḳdı gördi beŋzi ṣararmış

29a7 ve teni incilmiş ve kendüsi ġāyet żaʿīfü'l ḥāl

29a8 olmuş. Buyurdı ḥekimler götürdiler, tamizine[10] el

29a9 urdılar, bir maraż ve bir ʿillet yoḳdur. Taḳyānūs

-29B-

29b1 vezīrlerine: "Sizler ne dirsiŋiz? " Anlar eyitdi: "Ey

29b2 melik bu ġulām ḫiẕmetdedür ki bizden gizlü

29b3 iş işler bunı gözetmek gerekdür ne işler

29b4 bilinsün." deyüb andan Mekṡelinā yolda işini

29b5 aŋa ḥavāle ḳodılar. Bir müddet geçdi bir gice

29b6 Mekṡelinā gördi ki Yemliḥā Ḥaḳ Teʿālā ḥażretiniŋ

29b7 ḳulluġına ṭurmuş pes Mekṡelinā eyitdi:

29b8 "Ey birāder sen bu ḫiẕmeti kime ėdersin

29b9 ve bu adları kime ėdersin? " Yemliḥā eyitdi:

-30A-

30a1 "Ey birāder eger benim sırrımı saḳınursaŋ ve hīç

30a2 kimseye sözümi fāş ėtmeziseŋ saŋa diyem."

30a3 Mekṡelinā ile ḳavli ḳarār eyledi ve ʿahid eyledi ki

30a4 anıŋ sırrını kimseye dimeye ve fāş ėtmeye Yemliḥā

30a5 eyitdi ki: "Bil ve āgāh ol, ey birāder bu bizim melikimüz

[10] tamırına

30a6 bir żaʿīf ḳuldur ve ḫōr ḥaḳīrdir.” Meks̱elinā eyitdi:

30a7 “Neden dirsiŋ? ” Yemliḥā eyitdi: “Bir kimse kendiden

30a8 bir siŋegiŋ şerrini defʿ itmeye bir gün yemek

30a9 yerken bir siŋek loḳma üzerine ḳondı loḳmaʾı

-30B-

30b1 elinden bıraḳdı eger ol Ḫudā olaydı

30b2 bir siŋekden ʿāciz ḳalmazdı.” ḥikāyeti daḫı didi.

30b3 Yemliḥā’ya Meks̱elinā eyitdi: “Ya sen ʿibādeti kime

30b4 ėdersin?” Yemliḥā eyitdi: “Bu yerleri ve gökleri

30b5 ve ay ile güni ve yıldızları ve bu maḫlūḳātı ve on

30b6 sekiz biŋ ʿālemi yaradan Rabbü'l ʿizzete ve cümle ʿālemi

30b7 bir ḳaṭre menīden yaradan ʿömürlerin ve rızıḳların vėren

30b8 oldur şerīki yoḳdur.” Meks̱elinā eyitdi: “Ey

30b9 birāder daḫı bu fikirdeyim lākin rāżıyım deyecek

-31A-

31a1 kimse bulmazdım, şimdi sen ṭoġrı dersin

31a2 sözüŋde şekk ve şübhe yoḳdur, Taḳyānūs’dan

31a3 bezerim[11]. ” didi. Yemliḥā ile ʿahidleşdiler kim

31a4 rāzlarını hīç kimse bilmeye. Çünki gice oldı

31a5 ikisi Taḳyānūs’uŋ ḫiẕmetinden fāriġ olub

31a6 Ḥaḳ Teʿālā ḫiẕmetine ḳāʾim olurlardı. Bir zamān

31a7 geçdi ḥācibler ve vezīrler bunlarıŋ ḥāline

[11] bīzārım

31a8 vuḳūf oldılar ve beŋizleri sarılıḳdan vücudları

31a9 naḥīf olduġından Taḳyānūs'uŋ

-31B-

31b1 leşkeriniŋ diline düşdiler. Pes Mekṡelinā'ya

31b2 Yemliḥā eyitdi: "Ey birāder bir tedbīr gerekdür vaḳit

31b3 ola kim bizim yārenlerimiz duyarlar Taḳyānūs

31b4 yanında melāmet ola anıŋ ʿuḳūbetine ṭāḳatimiz

31b5 olmaz. Eger ṣevāb görürseŋ ḳalan

31b6 yoldaşlarımıza daḫı aḥvāli bildürelim ve anları

31b7 daḫı Ḥaḳ Teʿālā'nıŋ ṭarīḳ-ı mustaḳīmine daʿvet

31b8 ėdelim ve kendü rāzımızı anlara bildürelim takı

31b9 anlardan emīn olalım." Kaʿbu'l Aḫbār rivāyet

-32A-

32a1 ėder ki bu ikisi Taḳyānūs'dan murād ėtdiler

32a2 ve eyitdiler: "Ey bizim mülūkımız bize destūr vėr

32a3 sāʾir yoldaşlarımız ile odamızda żiyāfet

32a4 ėdelim mülūkıŋ maʿlūmıdır ki bizim altımız

32a5 biribirimiz ile ḳarındaş gibiyüz." dediler. Taḳyānūs

32a6 daḫı icāzet vėrüb revā gördi.

32a7 Pes Yemliḥā nefis ṭaʿāmlar ėdüb aḫşām olıcaḳ

32a8 yoldaşların götürüb cemʿ olub oturdılar.

32a9 Yemliḥā Mekṡelinā yüzlerin yoldaşlarına

-32B-

32b1 çevirüb siŋek ile kedi aḥvālin ḥikāyetin

32b2 dediler. Siŋekden ʿāciz olub ve

32b3 kediden ḳorḳan Ḫudālıġa nice lāyıḳdır ?

32b4 Biliŋ ve āgāh oluŋ bu yerleri ve bu gökleri

32b5 ve ayı ve yıldızları ve aġaçları yaradıcı vardır

32b6 ve Taḳyānūs'ı daḫı ol yaratmışdur ḳādirdür

32b7 berkemāl-ü Ḫudā-yı lāyezāl oldur ve cümle ḳullarınıŋ

32b8 ḥāllerine vāḳıfdur ve ḫalḳıŋ gözünden

32b9 pinhāndur ammā her işe ḥāżır ve nāẓırdur

-33A-

33a1 ancaḳ ʿibādete lāyıḳ olan oldur. Anlaruŋ

33a2 daḫı cümlesi eyitdiler: "Biz daḫı bu fikir içinde

33a3 idik ammā rāzımız dimege ḫavf ėderdik,

33a4 biz daḫı Taḳyānūs'dan bī̄zārız ne buyurırsın

33a5 anı ėdelim." didiler. Şehādet itdiŋiz ki "Ol

33a6 Allah budur andan ġayrı Ḫudā yoḳdur, Taḳyānūs

33a7 daḫı maḫlūḳdur, Rabbu'l ʿizzetiŋ ḳulıdur ol

33a8 perverdigārdan ġayrı Ḫudālıġa lāyıḳ kimse

33a9 yoḳdur." Andan ṣoŋra biribirleri ile ʿahidleşdiler

-33B-

33b1 ve cümle ayaḳ üzerine ḳalḳub

33b2 göŋüllerin ṭoġrulayub cān-ı dilden

33b3 lā-ilāhe illa'llāh şöyle ki Muḥammedür resūlullah, didiler.

33b4 Ḥaḳ Teʿālā kelām-ı mecīdinde buyurur:

33b5 ‘ve rabeṭnā ʿāla ḳulūbihim iz ḳāmū feḳālu

33b6 rabbunā rabbus semavāti vel ardı len nedʿuve

33b7 min dunihi ilahen leḳad ḳulnā iẕen şeṭaṭa’[12]

33b8 Altısı bile didiler: “Bizim Taŋrı’mız yerleriŋ

33b9 ve gökleriŋ Taŋrı’sıdır bize rızıḳ vėren

-34A-

34a1 oldur.” Bu ṣıfatlar ile Ḥaḳ Teʿālā ḥażretlerin

34a2 ağırladılar andan ṣoŋra bir yere gelüb biri

34a3 birine eyitdiler ki: “Bizim Taŋrı’mız Ḫudā-yı Rabbi’l

34a4 ʿālemindür ve ḳādir-ü berkemāli zülcelāl

34a5 sübḥāndır ve cümle maḫlūḳātı ol ḥıfẓ ėder,

34a6 min baʿdi gözinde ėrişdürmez meger anıŋ irādetiyle

34a7 ola.” dediler yine ʿibādete meşġūl oldılar.

34a8 Yine bir zamān geçdi bunlarıŋ ḥāllerin daḫı

34a9 maʿlūm ėdenler bunlar gökler Taŋrı’sına ṭaparlar

-34B-

34b1 imiş deyü tekrār Taḳyānūs’a ʿarż ėtdiler.

34b2 Ol melʿūnuŋ bir demirden düzülmüş ṣıfıra

34b3 beŋzer bir nesnesi var idi bir kimseye ḫışım

34b4 ėtmelü olsa anı āteş birle ḳızdurub bir anı

34b5 muḥkem ḳızdururlardı daḫı anıŋ içine bıraġurlardı,

[12] Kehf-14. http://www.kuranmeali.org

34b6 takı ol kimse yanub kül olurdı.

34b7 Çünki Taḳyānūs bunlarıŋ ḥālin ikinci

34b8 vüzerāsından ḫaber aldı, buyurdılar münādīlerin

34b9 nidāʾ ḳıldılar takı memleketiŋ ḫalḳı Efsūs

-35A-

35a1 şehriniŋ meydānına cemʿ oldılar, vāfir odun

35a2 götürdiler ve od ėdüb ol demirden

35a3 yapulan ṣıfırı ḳızdırub ḳıpḳırmızı

35a4 od oldı. Andan ṣoŋra ol altı nefer müʾminleri

35a5 götürdiler takı ol ḳızmış külüŋ

35a6 içine ḳoyalar yanub kül olsun deyü. Evvelā

35a7 Taḳyānūs'uŋ taḫtı öŋüne götürdiler, ḳarşusına

35a8 ayağın ṭurġurdılar. Taḳyānūs bunlara

35a9 ḫiṭāb ėdüb nice siz derki beni terk ėdüb

-35B-

35b1 ġayrı Taŋrı'ya ṭaparsız bunlar daḫı eyitdiler:

35b2 "Eyyuhā'l melik biz ḥaḳ dīn üzre yürüdigimiz yol

35b3 Ḥaḳ'dır bizden ġayrısı yaŋlış yola yürürler

35b4 anıŋ içün bize ḥased ėderler ve kendileri

35b5 yalan söylerler Ḥaḳ'dan ġayrıya ṭaparlar."

35b6 nitekim Ḥaḳ Teʿālā Kelām-ı Ḳadīminde buyurur: ' Hāulāi

35b7 ḳavmunātteḫazū min dūnihī āliheten lev lā ye'tūne

35b8 aleyhim bi sulṭānin beyyinin femen aẓlemu mimmenifterā

35b9 alāllāhi keẕibā'[13] Bunlarıŋ kendülere ẓulmı vardır

-36A-

36a1 ve Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleri ḥaḳḳına yalan söylerler.

36a2 Ve hem ol zamānda peyġamber yoġıdı ki bunlara ḥaḳ

36a3 bāṭıl nedir bildüre idi. Aṣḥāb-ı Kehf daḫı

36a4 ʿaḳılları ile teşḫīṣ ėdüb Ḥaḳ Teʿālā ḥażretlerini

36a5 buldılar ve īmān götürdiler ve bunlarıŋ aḥvāli

36a6 Ẕekeriyya ve ʿĪsā peyġamber ʿaleyhi's-selāmdan

36a7 daḫı evvel idi ve hem bu altı kişiler peyġamber-zādeler

36a8 idi ve bu ḫaberiŋ rāvīsi rivāyet ėder ki

36a9 ol Yemliḥā didikleri civān Yūsuf peyġamber

-36B-

36b1 ʿaleyhi's-selāmıŋ Ẕeliḫā üzerine şehādet

36b2 ėden maʿṣūm oġlan ki Yūsuf peyġamberüŋ

36b3 pāklıgına ṭanıḳlıḳ vėrmişdür ve anıŋ

36b4 aṣlından idi. Şöyle ki Ḥaḳ Teʿālā ol ġulāmıŋ

36b5 ḥaḳḳında Kelām-ı Ḳadīminde ḫaber vėrdi.

36b6 ve 've şehide şāhidün min ehlihā'[14] Çünki Taḳyānūs

36b7 bunlardan bu ḫaberi ėşitdi ve hem bunlar eyitdiler:

36b8 "Ey melik sen bizden bu an gelince bir ḫiyānetlik

36b9 gördüŋ mi?" Taḳyānūs eyitdi: "Gerçek dirsiŋiz

-37A-

---

[13] Kehf-15. http://www.kuranmeali.org

[14] Yusuf-26. http://www.kuranmeali.org

37a1 görmedim.” Bunlara ḫilʿatlar geydürüb eyitdi ki:

37a2 “Şimden ṣoŋra her kim ki sizüŋ ḥaḳḳıŋızda yaramaz

37a3 söz söylerse ben aŋa ʿaẕāb ėdeyim ki ʿālem

37a4 ḫalḳı anlardan ʿibret alsun.” didi. Bunlarıŋ

37a5 ḥürmetleri Taḳyānūs’uŋ yanında evvelkinden ziyāde

37a6 oldı Yemliḥā odasına gelüb yine Ḥaḳ Teʿālā

37a7 ḥażretine ʿibādete başladı. Bir zamān daḫı

37a8 geçdi bir gün Yemliḥā yārenlerine eyitdi: “Biz

37a9 bu iş üzerine bir tedbīr bulmaḳ gerekdür ki

-37B-

37b1 eger bir daḫı melik bizim aḥvālimizden ḫaberdār

37b2 olurise hemān bir daḫı emān vėrmez cümlemizi

37b3 ḳatlider ve düşmānlarımızı bize güldürür.”

37b4 ve yārenleri eyitdi: “Ey birāder ve yā bize tedbīr

37b5 nedir?” didiler. Yemliḥā eyitdi: “Bizim tedbīrimiz

37b6 bu vilāyetden ḳaçub bir yere varalım ki Ḥaḳ

37b7 Teʿālā ḥażretine āşikāre ʿibādet ėdelim.”

37b8 didi. “Ve hem bu ẓālimiŋ ḫiẕmetinden ḫalāṣ

37b9 bulalım.” didi. Bunlar eyitdiler: “Yā nice ḳaçavuz ,

-38A-

38a1 bundan ġayrı vilāyet bilmeziz.” Yemliḥā eyitdi:

38a2 “Ol bizi yoḳdan var ėden pādişāh bizi

38a3 saḳlar.” Pes anlar eyitdiler: “İmdi şol günde

38a4 ki Taḳyānūs şikāre çıḳa yedi gün anda

38a5 eglenür biz daḫı üzerimize müvekkel olan

38a6 ḫādimlere bir miḳdār nesne ile ḫoşnūd

38a7 ėdüb destūr alub tob ve cevgān[15]

38a8 bahānesile meydāna çıḳalım. ” Ve hem şöyle

38a9 rivāyet ėderler ki tob ve cevgān anlaruŋ

-38B-

38b1 zamānında ẓāhir olmuşdur. Yemliḥā eyitdi: “Ben

38b2 size bir nişān göstereyim. Çünki meydāndan

38b3 ṭaşra çıḳaruz ben tob ardınca gideyim

38b4 siz daḫı ol bahāne ile benim ardımca şöyle

38b5 ḫādimler üzerimize düşüb gelürise

38b6 anlara daḫı dīn-i islāmı ʿarż ėdelim eger

38b7 ḳabūl ėderler ise ḫōş ve eger ḳadem olurlar

38b8 eger īmāna gelmezler ise hemān-dem ḳılıç uşuralım

38b9 pāre pāre eyleyelim ve biz daḫı yolumuza gidelim.”

-39A-

39a1 deyü cümlesi bu söz üzre ittifāḳ ėtdiler.

39a2 Bir gün Taḳyānūs ʿaẓīm leşkeri ile çıḳub

39a3 şikāre revān oldı ve on günlük ẕaḫīre

39a4 götürdiler ve ol altı nefer ġulāmları götürmediler,

39a5 ḫādimlere ġāyet muḥkem ışmarladılar .

[15] çevgān

39a6 Ve ikinci gün Yemliḥā yārenler ile ḫādimlerden

39a7 destūr aldılar, bir miḳdār nesne vėrüb

39a8 rāżı oldılar. ʿAdede yarar muraṣṣaʿ rāḥatlı

39a9 müzeyyen atlara binüb ve geyinüb ḳuşandılar

-39B-

39b1 ve başlarına muraṣṣaʿ tāclar geydiler ve ellerine cevgān

39b2 aldılar meydāna girdiler ve ḫādimlerden

39b3 daḫı bir nicesini alub bile gitdiler, bir miḳdār

39b4 oynadılar takı Yemliḥā ol didikleri nişān

39b5 yerine geldiler daḫı Yemliḥā ol ṭarafa sürdiler

39b6 meydāndan ṭaşra çıḳub şöyle gitdiler ki

39b7 ḳalan yoldaşları daḫı anıŋ ardına düşüb

39b8 gitdiler. Ḫādimler gördüler ki meydāndan çıḳub

39b9 gitdiler ki görünmez oldılar bunlaruŋ izin

-40A-

40a1 iẕleyüb segirtdiler yetişüb ardlarından

40a2 çaġırdılar: "Hay ḳanda gidersiŋiz?" Bunlar ḫādimlere

40a3 cevāb vėrdiler ki: Biz siziŋ melikiŋüzden

40a4 bīzār olduḳ, lā ilāhe illallah deyicilerden

40a5 olduḳ." Ḫādimler eyitdiler: "Leşkeriŋ sözin

40a6 bilmedik siziŋ ḥaḳḳıŋızda rāst derlerimiş,

40a7 sizler gök Taŋrı'sına ṭaparimişsiŋiz

40a8 şimdi biz sizi ḳomazız geliŋ dönüŋ."

40a9 didiler. Yemliḥā eyitdi: Çoḳ sözi ḳoyalım,

-40B-

40b1 İslāma gelüŋ ve bize yār oluŋ ve āḫiret

40b2 yolunda ḳarındaş olalım." Ḫādimler eyitdi:

40b3 "Bu ne sözdür, bizler Taḳyānūs'ı terk mi ėderiz! "

40b4 Çünki ḫādimlerden nevmīd oldılar. Hemān-dem

40b5 yaraḳ uşurub pārelediler it leşi gibi

40b6 bıraġub yola revān oldılar. Yemliḥā eyitdi:

40b7 "Yārenler bugün bir melāmet ḥırḳasın geyüb

40b8 ʿālemler içinde rüsvāy olduḳ, eger melik

40b9 bunda gele birimizi ṣāġ ḳomaz cān ḳorunmaḳ

-41A-

41a1 gerek." deyü ziyāde yürüyüb ilerüsine yürüdiler

41a2 takı atları yürümekden ḳaldı. Hemān atların

41a3 bıraḳdılar yayan oldılar ve üzerlerinde olan

41a4 zerrīn cāmelerin bıraḳub hemān sāde pīrehen

41a5 oldılar gitdiler ve çıplaḳ oldılar, yalub[16]

41a6 yürüdiler ki ṭabanları yarıldı, ẕīrā nāzik

41a7 ve nāzenīnler idi yalın ayaḳ yere mi baṣarlar

41a8 idi yayan ḳanda yürümüşlerdi. Ṣusuzluḳdan

41a9 ve açlıḳdan bīmecāl olub bir yere

-41B-

---

[16] yalun

41b1 derilüb oturdılar ve ḥelālleşdiler. Yüzlerin

41b2 ḥāke sürüb Ḥaḳ Teʿālā ḥażretine tażarruʿ

41b3 ve niyāza başladılar ve eyitdiler: “Ey ʿālemleri

41b4 yoḳdan var eyleyen cümle maḫlūḳuŋ rızḳın

41b5 vėren ve ḥāllerin bilen perverdigārsın ḫōd

41b6 cümle ḳulların gizlü ve āşikāresin bilürsin

41b7 bu bī-çāre ḳullarıŋ kendü memleketinden ṭaşra gitmekden

41b8 ġarażımız yoḳdur miḥnet çekmekden murādımız seniŋ

41b9 rıżāʾ-ı şerīfiŋi bulmaḳ içündür. Öyle olsa

-42A-

42a1 ey dilekler ḳabūl ėdici ve dermānsızlara

42a2 destgīr olıcı ve üftāde ḳaldırıcı

42a3 pādişāh bize feryād-res ol düşmānlar elinden ḫalāṣ

42a4 eyle.” didiler. Feriştehler göklerde ġıriv ḳopardılar,

42a5 nāle ile eylik eylediler ve eyitdiler: “Ey bizim ma‘būdımız

42a6 ve ey bizim perverdigārımız bize destūr vėr

42a7 bunlarıŋ feryādına ėrişelüm.” Ḥaḳ Teʿālā

42a8 celle celāluhū buyurdı ki: “Ey benim meleklerim eger benim

42a9 ḳullarım sizden yardım isterler ise siz

-42B-

42b1 daḫı ėdesiŋiz ve eger benden isterler ise siz

42b2 bilürsiŋiz kim *ene halimün la a’celü* yaʿnī ben ḥalīm

42b3 pādişāhım ki işlerimde ivmezem āheste āheste

42b4 ėderem.” Andan ol civānlar kendileriçün

42b5 birer gūristān ḳazdılar ve cānlarından ümīdi

42b6 kesdiler. Yemliḥā eyitdi: “Ben işbu ṭaġıŋ

42b7 ṭoruġına çıḳayım belki bir rāḥat olacaḳ

42b8 yer ola. Andan ṭaġ ṭoruġına çıḳdı bir aʿlā

42b9 çeşme aḳar āb-ı ḥayātdır ve bir çoban ḳoyunlar

-43A-

43a1 otladır. Yemliḥā yārenlerine āvāz eyledi: Yuḳaru

43a2 gelüŋ, göŋlünüzi şādān ṭutuŋ, ṣafāya

43a3 ėrişdük.” didi. Bunlaruŋ cümlesi yuḳaru

43a4 çıḳdılar aç ve susuz çobanıŋ yanına geldiler

43a5 ve selām vėrdiler, Rūm dilince çoban daẖı

43a6 bunlara ẖūb cevāb vėrdi, ẖōş geldiŋiz

43a7 deyü Yemliḥā daẖı çobana eyitdi: “Açlıḳdan

43a8 ve susuzluḳdan bīmecāl olduḳ ṭaʿāmıŋ

43a9 var mıdır?” deyü suʾāl eyledi. Çoban nesi

-43B-

43b1 varise ortaya götürdi andan bir miḳdār

43b2 yediler üzerine su içüb Ḥaḳ Teʿālā

43b3 ḥażretine ḥamd ėdüb biraz bedenlerine

43b4 ḳuvvet geldi ve andan çoban eyitdi: “Ey

43b5 civān-merdler kendi aḥvāliŋizden bize ẖaber

43b6 vėriŋ ḳandan gelürsiŋiz ve ‘azįmetiŋiz nereyedir,

43b7 bu yerlere aṣlā kimse gelmez gāribān daḫı gelmez

43b8 siz nice geldiŋiz, elbetde siziŋ bir sırrıŋız

43b9 vardır benden gizlemek ümīddür ki biz size

-44A-

44a1 bir çāre ėdüb yol bulalım. Benim gümānım şöyledür

44a2 ki sizler pādişāhıŋızdan ḳaçmışsıŋız.” deyü

44a3 cevāb eyledi. Yemliḥā eyitdi: “Ey çoban sende

44a4 civān-merdlik nişānı vardır, şöyle ẓan ėderim

44a5 ki bizim sırrımızı kimseye dimeyesin.” Çoban

44a6 eyitdi: “Ġam yemeŋ, ḳorḳmaŋ.” Yemliḥā, “Biz melikiŋ

44a7 ġulāmlarındanız ammā anıŋ Ḫudālığından bīzārız

44a8 yerler ve gökler Taŋrı’sına inandıḳ ve aŋa ṭapdıḳ

44a9 lā ilāhe illallah diriz, Ḥaḳ Teʿālā birdir nāẓırı

-44B-

44b1 yoḳdur, bizim melikimiz bir ʿāciz ḳuldur Taŋrılığa

44b2 lāyıḳ degildür.” deyü başladı siŋek ve kedi

44b3 ḥikāyetlerin ḫaber vėrdiler. Çünki çoban

44b4 bunlardan bu sözi ėşitdi bir dürlü oldı

44b5 ve eyitdi ki: “Ey civān-merdler yā bu yolı

44b6 size kim gösterdi.” didi. Yemliḥā eyitdi: “Ėder

44b7 ol yerleri ve gökleri yaradan Allah-u Teʿālādır,

44b8 z̠īrā bize ʿaḳıl ve idrāk vėrdi fikrimiz ile

44b9 bulduḳ.” didiler. Çoban bu ḫaberi alıcaḳ hemān-dem

-45A-

45a1 aŋa hidāyet Ḥaḳ ėrişüb cān-ı dilden bir kerre

45a2 Lā ilāhe illallah Taŋrı birdür, deyü īmān götürdi,

45a3 andan eyitdi: “Bu ṭaġıŋ içinde bir ḫūb

45a4 gizlü maġara vardır, geliŋ anda olalım.” didi.

45a5 Bunlar daḫı çoban ile yedi kişi olub

45a6 maġaraya yüz ṭutub revān oldılar.

45a7 Çobanıŋ bir kelbi var idi bunlaruŋ

45a8 ardına düşüb yürimege başladı māniʿ

45a9 ėtdikçe ardlarından ayrılmadı āḫiri urub

-45B-

45b1 bir ayaġın ḳırdılar, aḳṣayı aḳṣayı yine ardlarına

45b2 düşüb maniʿ ėtdiklerince gitmedi, bir

45b3 ayaġın daḫı ḳırdılar fāʾide ėtmedi iki

45b4 ayaġın üzerine sürünüb yine ardlarından

45b5 ayrılmadı yine tekrār üçünci ayaġın ḳırdılar.

45b6 Üç ayaġı ufanıcaḳ Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleri

45b7 bunlara ḳudretin iẓhār ėtmek içün faṣīḥ

45b8 lisān vėrüb bunlara eyitdi: “Ey civānlar sizler

45b9 Ḥaḳ Teʿālā ḥażretini isteyu gidersiŋiz beni daḫı

-46A-

46a1 sizi yaradan ḫalḳ ėtmedi mi, pes niçün Efendimizi

46a2 arayanlara uymam, işde sizler beni urub

46a3 ayaḳlarım ufadub beni Efendime gitmekden maḥrūm

46a4 eylemek dilersiŋiz siziŋ gibi müʾminʿāşıḳ ṣādıḳlara

46a5 bu efʿāl düşer mi? ” didi. Bunlar bu

46a6 kerāmeti göricek ḥikmetini bildiler buŋa merḥamet

46a7 ėdüb nevbetce boyunları üzerine götürdiler.

46a8 Ḥaḳ Teʿālā ḥażretine niyāza başladılar:

46a9 “ Ey bizim maʿbūdumız bizim üzerimize ʿināyet eyle,

-46B-

46b1 işimizi rāst götür.” dimediler işimizi

46b2 şöyle yā böyle eyle. Belki cümle ḥāllerin

46b3 Ḥaḳ Teʿālā ḥażretlerine tefvīz eylediler āḫir

46b4 ʿināyet ėrişüb bunlar maġaraya geldiler

46b5 ve içine girdiler. Ġāyet yorġun olmaġın içerü

46b6 dāḫil olduḳları gibi her biri bir yanında yatub

46b7 uyurlar. Bu ṭarafdan Taḳyānūs bunlarıŋ

46b8 ḳaçdıḳlarını ḫaber alub kendi kendine fikirlenürdi:

46b9 “ Ben ne yersem bile yerler idi ve ne geyersem

-47A-

47a1 bile geyerler idi neden incinüb gitdiler. ” deyü

47a2 ʿacebler iken merdūd-u ebedī laʿīn sermedī

47a3 ḫannās laʿīn gelüb Taḳyānūs’a bunlar

47a4 niçün gitdikleriŋ ve kendüsin terk ėdüb

47a5 gök Taŋrısına ṭapdıḳların ve īmān

47a6 götürdüklerin didi. Taḳyānūs bu ḫaberden

47a7 ġāyet bī-ḥużūr olub āḫir iblīse eyitdi:

47a8 “ Yā ben bunları ḳanda bulsam gerek? ” didi.

47a9 Ol melʿūn hemān ḳulaġuz olub

-47B-

47b1 yatdıḳları maġara üzerine götürdi

47b2 ve içerüsine girmege ḳaṣd eyledi. Ḥaḳ Teʿālā

47b3 kemāli ḳudretinden emir eyledi. Bir rūzigār

47b4 çıḳub ol yeriŋ ṭaşın ve topraġın

47b5 Taḳyānūs’uŋ üzerine bıraḳdılar ve cihānı

47b6 ẓulumāt bürüdi leşker gerüsine dönüb

47b7 ḳaçdı. Aḫīr ebedī melʿūn yaʿnī Taḳyānūs

47b8 cuhūd ġayrete gelüb bunlaruŋ üzerine

47b9 kendüsi vardı. Maġara öŋünde gelicigez iki

-48A-

48a1 elinüŋ üzerine başın ḳoyub uyumuş

48a2 içerüsinde ol civānlar daḫı yatub

48a3 uyurlar ammā gözleri açıḳ sanki baḳarlar ṭururlar.

48a4 Taḳyānūs eyitdi: “Benim ḫavfımdan yatmışlardır,

48a5 yoḫsa uyumazlar uyanıḳlardır.” didi.

48a6 Şimdi ʿacebā bunları nice ʿaẕāb ile öldürsem

48a7 ki ʿibret-i cihān olub sāʾir ḫalḳa

48a8 muḥkem yasaḳ olub ve bunları görenler ʿibret

48a9 alsun bunları bunca niʿmetler ile besleyüb

-48B-

48b1 başıma berābeṛ ṭutam gice ve gündüz benimle

48b2 ṭuralar nāzik niʿmetler içinde zībā ve zerbāblara[17]

48b3 yatub otururlardı cümle muḳarreblerim

48b4 bunlara muĥtāc iken bunlar beni terk ėdüb,

48b5 ẕelīl ve ḫōrlıġa düşüb ʿüryān bir maġaraya

48b6 girüb ḳuru topraḳ üzerinde yatmaġa rāżı

48b7 oldılar. Bu ḥāli bunlar baŋa inkār ėtdiklerinden

48b8 ötürü ėtmişlerdir, deyü ʿaskerine

48b9 geldi vezīrlerine aḥvāli bildürüb danışdı.

-49A-

49a1 Tamām ḳırḳ dört vezīri varıdı eyitdi:

49a2 " Ne dirsiŋiz bunları ne ʿaẕāb ile öldürelim

49a3 ki yüregim soġuya. " didi. Her biri bir nevʿ ile

49a4 işkence eylemek işāretin eyledi. Taḳyānūs

49a5 aṣlā biriniŋ sözin begenmeyüb iblīs laʿīne

49a6 eyitdi: " Ey şeyḫ, bī-dīn, benim miṡlim, merdūd laʿīn

49a7 bu ḫuṣūṣda ne dirsin? " İblīs eyitdi:

49a8 "Ey melik leşkerinden gelsünler bunları

49a9 ʿüryān yaturiken maġaranıŋ öŋüne

-49B-

[17] zerbāflara

49b1 ṭaş ve kireç ile muḥkem sed baġlasunlar şöyle

49b2 ki anı açmaġa ḳādir olmasunlar ve bunlaruŋ

49b3 üzerine girmege kimse yol bulmaya, andan

49b4 bir ulu ṭaş üzerine tārīḫ ḳazsunlar ne

49b5 tārīḫde ve ne zamānda ḳaçub bunda geldiler

49b6 ve seniŋ gibi ḫāṣā[18] ulu pādişāhıŋ niʿmeti

49b7 ḥaḳḳını terk ėtdikleri içün ve sen bunları

49b8 aç ve susuz maġara içinde ḳapayub ḳapusın

49b9 yapduġın ebedī bilinmeyüb ʿibret-i cihān

-50A-

50a1 ve ʿibret-i zamān olsun. " içün didigi

50a2 gibi eyleyüb andan dönüb şehrine geldi.

50a3 Ammā devletinde maġrūrlıġından ve ġayreti

50a4 cāhiliyyetinden iki üç günde bir ulu

50a5 maġara öŋine gelürdi hīç kimse bunların

50a6 ḳapusın açub girmesün deyü dāʾim

50a7 yoḳlardı. Bu ḥāl üzre nice zamān geçdi.

50a8 Bu civānlar bu maġarada üç yüz ṭoḳuz

50a9 yıl uyuyub ḳaldılar. Āḫir Taḳyānūs

-50B-

50b1 yüzi ḳarasıyla dünyādan cehenneme gitdi.

50b2 Birisi daḫı geldi yigirmi yıl pādişāh

---

[18] ĥāṣā

50b3 oldı ol daẖı gitdi, bir daẖı geldi nice

50b4 pādişāhlar gelüb gitdiler takı iki yüz ḳırḳ

50b5 yıldan ṣoŋra bütānī̇ler eline düşdi,

50b6 iki yüz elli altı yıla varınca elli altı ādem

50b7 eline girdi ta Ĥażret-i ʿĪsā ʿaleyhi'ss-selām

50b8 ẓuhūr eyledi, ẖalḳı ḍalāletden ṭarıḳ-ı

50b9 hidāyete daʿvet eyledi ve yine göklere ʿurūc

-51A-

51a1 eyledi. Ḫalḳ içinde yine dürlü dürlü iẖtilāf

51a2 oldı. Ve her gün gün ṭoġardı maġaranıŋ

51a3 bir miḳdār şikāfı varıdı takı gün ol

51a4 aralıḳdan girüb Aṣḥāb-ı kehfiŋ ṣāġ yanından

51a5 ṭoġub ṭoḳunurdı ve gün batınca ṣol

51a6 cānibinden ṭolunurdı ve ol yarıḳdan bād-ı

51a7 şimāl işlerdi, mübārek vücūd-ı şerī̇flerine

51a8 ṭoḳunurdı küflenmezdi. Bu vech ile üç yüz

51a9 ṭoḳuz yıl oldı. Nitekim Ḥaḳ Tēʿāla kelām-ı

-51B-

51b1 mecī̇dinde buyurur ki : ' ve lebiṡū fi kehfihim

51b2 ṡelāṡe miʾete sinī̇ne vezdādu tisʿā '[19] Bunlaruŋ

51b3 aḥvāli cümle menzil olan kitāblarda

51b4 ẕikr olunmuşdur takı her kimseniŋ göŋline şekk

---

[19] Kehf-25. http://www.kuranmeali.org

51b5 ve şübhe olmaya āẖir mevtā ve ḳıyāmet

51b6 ẖuṣuṣında anıŋ gibi żaʿīf iʿtiḳāde

51b7 ḳuvvet olsun deyü bunlaruŋ ḥikāyeti

51b8 kāfīdür. Bilā şekk ve lā şübhe ḳıyāmet

51b9 ḳopsa gerekdür ve cümle ölmüşler Ḥaḳ Teʿālā

-52A-

52a1 ḥażretleriniŋ kemāli ḳudretinden ḥayāt

52a2 bulsalar gerekdür ve ṣorı ḥisāb olub

52a3 ẕerre deŋlü ẖayır ve şerr ėden aŋa göre cezā

52a4 olunsa gerekdür. Vay ol meger āh ve bī-idrāk

52a5 ṭāʾifeye ki ehl-i İslāmdan geçüb döneler

52a6 ehl-i hevānıŋ bāṭıl ve fāsid nāmaʿḳūl

52a7 kelimātına uyub ḥabl-i metindenki kelāmı

52a8 ḳadīmī deyyāndır. İçinde tekrār ve tekrār tehdīd

52a9 ile ābāt-ı beyyinātdan mesṭūr ve güneşden

-52B-

52b1 rūşendir. Meẕkūr olan aḥkāmına iʿtimād

52b2 ve iʿtikād ėtmeyüb kendü hevālarına tābiʿ

52b3 olub nefs-i ḳolayın gözleyüb emri

52b4 maʿrūf ve nehyi itmeyüb ehl-i sünnet ve’l cemāʿ āt

52b5 meẕhebinden ṭaşra ḍalālet yoluna

52b6 düşüb ʿināyet reyyānıdan maḥrūm ve yevm-i

52b7 maḥşerde Ḥaḳ subḥānehu ve Teʿālā celle şānuhū

52b8 müʾmin ve muvaḥḥid ḳullarına ʿināyet-i maḫṣūṣ ile

52b9 cennete ḳoyub ve ḫayır ʿamellerine göre

-53A-

53a1 merātib ve menāzil vėrüb iḥsānlar eylediler

53a2 kim gözler görmedik ola ve ḫāṭırlardan

53a3 geçmedik ola ol suʾāle iʿtiḳadı

53a4 olmayan ḫabis̠ler maġbūn ḳalalar, śoŋ

53a5 pişmānlıḳ fāʾide vėrmeye. Çünki Ḥaḳ celle

53a6 ve aʿlā murād ėtdi ki yine bu ṭāØifeʾi eḥyā[20]

53a7 ėdüb ve bir gün Kaʿbu'l Aḫbār rivāyet

53a8 ėderler ki bu civānlar ṣabāḥ namāzı

53a9 vaḳtinde birisi ḳudret-i Ĥaḳḳ ile uyḳudan

-53B-

53b1 uyanur gibi ṭura gelüb, gözlerin oġub,

53b2 ḫōş uyumuşız, didi. Meger ol

53b3 Yemliḥā idi filḥāl yārenlerine daḫı nidāʾ

53b4 ėdüb uyandırdı. Biiznillahi Teʿālā

53b5 uyandılar, ayaḳları üzerine ṭurdılar.

53b6 Andan biribirine baḳışub ʿacebā ne ḳadar uyuduḳ

53b7 ola, didiler. Aralarından birisi

53b8 eyitdi: “ Yā bir buçuḳ gün ola. ” didiler. Yemliḥā

53b9 maġara ḳapusına ṭoġrı yürüdi, varıcaḳ

[20] iḥyā

-54A-

54a1 gördi ki ḳapuyı muḥkem ṭaş ve kireç ile

54a2 yapmışlar yārenlerine eyitdi: “ Ey birāderler Allah-u

54a3 Teʿālā ḥażretlerinden ġayrı kimse bilmeziz.

54a4 Bunda ne ḳadar yatub uyuduġımızı hele

54a5 n’eyleyim acıḳdıḳ birimiz şehre varmaḳ gerek

54a6 pāk ṭaʿām alub yeyelim. ” didi ve andan

54a7 bir kimse ṭuymadan bir yere daḫı varalım takı

54a8 bizi bir kimse bilmeye, didiler. Yemliḥā’nıŋ

54a9 yanında bir Taḳyānūs aḳçesi var idi

-54B-

54b1 çıḳarub ortaya ḳodı, ittifāḳ ile çobana

54b2 didiler ki: “Ḳarındaş sen bizim aramızda

54b3 yad kişisin, kimse seni bilmez sen varmaḳ

54b4 mināsibdür. ” didiler. Hemān-dem çoban

54b5 aḳçeʾi eline alub ṭoġrı geldi, gördiki

54b6 ḳapunuŋ öŋi muḥkem yapılmış ammā üzerinden

54b7 çoḳ rūzigār çıḳmaḳ ile baʿżı yerleri gedilmiş,

54b8 ḥarābe varmış. Ol yerde olan aġaçlar

54b9 ḳurumuş ve çürümüş ve çeşmeler

-55A-

55a1 ṣoġulmuş ve her cānibi yıḳılmış ḫarāb olmuş

55a2 taʿaccübde ḳalub ḫayretle dönüb, gelüb

55a3 yārenlerine eyitdi, ṭaşrada olan tebdīlâtdan

55a4 ḫaber vėrdi. Çünki ėşitdiler

55a5 cümlesi ayaḳ üzre ṭurub ṭura geldiler.

55a6 Bunlar daḫı göricek müteḥayyir ḳaldılar.

55a7 Andan dönüb içerü girüb oturdılar

55a8 Yemliḥā çobana eyitdi: " Ey birāder seniŋ

55a9 esvāblarını vėr geyüb şehre varayım hem

-55B-

55b1 ṭaʿām götüreyim ve hem şehriŋ ḥāli nice

55b2 olmuşdur göreyim bunda bir ḥikmet vardır. "

55b3 didi. Çoban daḫı esvāblarını çıḳarub,

55b4 Yemliḥā geyüb şehre revān oldı, sāʾirleri

55b5 maġarada ḳaldılar. Yemliḥā giderken şehre geldi,

55b6 ėrişdi ammā tamām iḥtiyāt ile ḥavf[21] ėderek

55b7 yüridi ki ḳażā ile kendüni bilüb ṭutalar.

55b8 Çünki şehir öŋine geldi gördi ḳapusı

55b9 üzerinde bir ulu ʿalem dikilmiş üzerinde " lā

-56A-

56a1 ilāhe illallahʿĪsa rūḥullah " yazılmış.

56a2 Yemliḥā anı görüb ḥayrān ḳaldı ve eyitdi:

56a3 " Ne ʿacebdür ki bir gice içinde ʿālem müteḥayyir

56a4 olmuş yoḫsa gördügim vāḳıʿa midür? " didi.

---

21 ḫavf

56a5 Andan oturub gözlerin oġdı yine

56a6 baḳdı, gördi bir kişi içerüden ṭaşra

56a7 çıḳub gelüb aŋa yaḳlaşdı ve eyitdi: “ Ey

56a8 kişi bu şehrüŋ adına ne dirler? ” eyitdi:

56a9 “ Efsūs dirler.” “Yā bu şehriŋ şehriyārına

-56B-

56b1 kim dirler? ” didi. “ Anḳanūs dirler. ” didi. “ Yā bu ʿalem

56b2 üzerinde olan yazu nice yazudur? ” didi.

56b3 “ Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleriniŋ adıdur. ” didi

56b4 ve hem “ ʿ Īsa Peyġamberiŋ nām-ı şerīfidür. ” Yemliḥā

56b5 eyitdi: “ Yā Efsūs şehriniŋ bir meliki var

56b6 idi. Adına Taḳyānūs dirler idi. Ol

56b7 nice oldı ki ? Taŋrılıḳ daʿvāsın ėderdi. ”

56b8 Ol kişi eyitdi: “ Vallahi hergizin bu şehirde

56b9 Taḳyānūs adlu pādişāh ḥüküm eyledügin bilmeziz. ”

-57A-

57a1 didi ve “ Bir kimseden daḫı ėşitmiş degilim. ”

57a2 didi. Yemliḥā eyitdi: “ Ben uyḳudayım luṭfeyle beni

57a3 uyandır.” didi. Ol eyitdi: “Hey kişi ne ʿaceb

57a4 söz söylersin, benimle aʿlā ‘āḳilāne söyleşürsin

57a5 ve hem ėşidürsin uyanmaḳ nice

57a6 olur? ” didi. Yemliḥā eyitdi: “ Subhānallah

57a7 taʿaccübdür ki ben oradan dün gitmiş olam cihān

57a8 böyle müteḥayyir ve mütebeddil olmuş, dünki günde

57a9 bu güne benzemez. Bir ay degil, bir yıl degil. ”

-57B-

57b1 Böyle deyüb fikir ile şehir içine girdi.

57b2 Aṣlā bir yeri kendi bildügi gibi degil cümlesi

57b3 tebdīl ve teġayyür olmuş. Şehir bir vażʿ daḫı bir ṣūrete

57b4 girmiş ve içinde ġarīb bir ʿaceb kelīsālar

57b5 yapılmış, papazlar ve keşīşler İncīl oḳurlar

57b6 ve maØṣūm oġlancıḳlar cemʿ olmuşlar oḳurlar.

57b7 Yemliḥā varduġınca ḥayreti ziyāde oldı.

57b8 ʿĀḳıbet bir etmekçi dükkānına geldi yanında ol

57b9 aḳçeʾi etmekçiniŋ eline vėrdi ol daḫı çünki

-58A-

58a1 aḳçeʾi aldı başın ḳaldırub Yemliḥā’nıŋ

58a2 yüzine baḳub bir miḳdār fikir eyledi.

58a3 Yemliḥā eyitdi: “Hey kişi benim yüzime nice

58a4 baḳarsın, adam gördügüŋ yoḳ mıdur ? ”

58a5 Yā etmekçiye aḳçeʾi vėrdi etmekçi eyder : “ Bu

58a6 aḳçeʾi ḳanda bulduŋ, anı deyver. ” Yemliḥā eyder:

58a7 Ḳanda bulduġum n’eylersin, bahāsına etmek

58a8 vėr eger vėrmeziseŋ aḳçemi vėr. ” Etmekçi

58a9 eyder : “ Böyle aḳçeʾi gördügüm yoḳ, bu şehir

-58B-

58b1 melikiniŋ sikkesi degil ammā beŋzer ki ḳatı

58b2 çabalarsın ḫazīne bulub ṭurursın

58b3 n'eyleyim Taŋrı vėrmiş var-ı yevm

58b4 ol ammā bize daḫı şükrānelik ḥiṣṣe

58b5 çık[22] iḥsān eyleseŋiz olmaz mı? " Yemliḥā eyitdi:

58b6 " Hey kişi bu aḳçeʾi bu şehirden alub, gidüb

58b7 götürdüm ve üzerinde Taḳyānūs ḍarbıdur. "

58b8 didi. Etmekçi eyder: " Sen ṭaşra Türklükden

58b9 gelmiş kişidisin, işiŋüz ṭaġlarda ḳoyun

-59A-

59a1 güdüb gezmekdir Ḥaḳ Teʿālā saŋa ʿināyet

59a2 eyleyüb devlet vėrmiş, māl bulmuşsın

59a3 bize daḫı Ḥaḳ Teʿālā vėre buradan

59a4 sen nice gitmek dilersin? " Ve bu aḳçe

59a5 Taḳyānūs sikkesidir deyü muḥkem söyleşdiler.

59a6 Āḫir imdi günāhıŋ boynıŋa

59a7 olsun. Çün baŋa nesne vėrmeyüb

59a8 dürlü dürlü teʿallül ėdersin. Ben seni

59a9 şöyle ḳomazım şehrimiziŋ begine eletürüm

-59B-

59b1 dir iken pādişāh adamlarından birisi

59b2 bunlaruŋ üzerine geldi gördi ki

---

[22] **-cik**

59b3 etmekçi dükkānına vāfir ḫalḳ cemʿ olmuş.

59b4 Ḳıṣṣayı maʿlūm ėdinüb Yemliḥā'yı ve

59b5 Taḳyānūs altunını aldı dīvān-ı şāhīye

59b6 götürdi. Ol vaḳitde Aḳılyus şehriniŋ

59b7 iki begi varıdı, birisi müslimān

59b8 ʿĪsā dīni üzerinde ve birisi kāfir

59b9 idi. Meger Yemliḥāʾı ṭutan ittifāḳ müslimān

-60A-

60a1 dīni üzre olan pādişāhıŋ adamlarından

60a2 idi. Çünki pādişāh öŋine geldi

60a3 ol kişi ḳıṣṣayı bildürdi şāh daḫı öŋine

60a4 götürüb ve aŋa ṣordı: " Sen aḳçeʾi ḳanda

60a5 bulduŋ? " Yemliḥā eyitdi: " Dün bu şehirden

60a6 gitdim bu aḳçe yanımca bile idi, ammā ʿacebdür

60a7 ki buradan dün gitdim bu şehir böyle

60a8 müteġayyir ve mütebeddil buldum ne ḥikmetdür? " didi

60a9 melik eyitdi: " ʿĀkıl kişiye beŋzersin

-60B-

60b1 ammā sözleriŋ dīvāne gibi nāmaʿḳūl sözden

60b2 ne olur? İşde maʿlūmımız oldı māl

60b3 ḫazīne bulmuşsın, beşde biri māl-ı

60b4 mīrīdir ve girü ḳalan seniŋ olsun

60b5 Ḫüdā vėrmiş var ḫarcıŋı gör. " didi.

60b6 Yemliḥā eyitdi: “ Yā melikü'z zamān ben bu şehirde

60b7 teʾehhül ėtmişim evim barḳım vardır,

60b8 yabandan gelmiş ecnebī̇ degilim. Buradan

60b9 daḫı dün gitdim ne ḫazī̇ne buldum ve ne māl

-61A-

61a1 şimdi ḫayrān olmışam bilmezem ki siz benden

61a2 niçün māl istersiŋiz. ” Yemliḥā sözünden

61a3 daḫı ḳorḳar ki nāgāh bu beg olan Taḳyānūs’uŋ

61a4 yerinde oturan bir vezī̇rdir illā

61a5 Taḳyānūs gele deyü ḫavfda idi ammā

61a6 meliküŋ bir ʿākil-i dānā İncī̇l aḥkāmından

61a7 oḳuyub maʿlūm ėdinmiş bir vezī̇ri var

61a8 idi ki ol Aṣḥāb-ı kehfiŋ ḳıṣṣasın

61a9 bilürdi eyitdi: “ Eyyuhā’l melik bil ve agāh ol,

-61B-

61b1 bu yigit Taḳyānūs’uŋ muḳarreblerinden idi,

61b2 anıŋ zamānında andan yüz çevirüb

61b3 hidāyeti Ḥaḳ ėrişüb andan ḳaçub bir

61b4 maġaraya girmişlerdür. Ḥaḳ Teʿālā anı

61b5 Ḥażret-i ʿĪ̇sā’ya bildirmişdür bunlar

61b6 ol maġarada üç yüz ṭoḳuz yıl yatdıḳdan

61b7 ṣoŋra çıḳub ʿibret-i ‘ālemiyān

61b8 olsalar gerekdür ġālíba bu ol yigitlerden

61b9 ola deyü ẓan ėderim. ” Yemliḥā’ya eyitdi:

-62A-

62a1 “ Ḳıṣṣaŋı baŋa taḳrīr ve esrārıŋı tafṣīl

62a2 eyle. ” didi. “ İbtidādan intihāya varınca naḳil

62a3 eyle.” Yemliḥā hezār iḫtiyāṭ ile bir bir başlarından

62a4 geçeni beyān ėdüb didi zīrā daḫı

62a5 içinden Taḳyānūs ḫavfı çıḳmamış idi,

62a6 bunlara iʿtimād ėtmezdi ve söz arasında

62a7 bunı daḫı dimiş idi ki: “ Benim bu şehriŋ

62a8 içinde mu‘tedd evlerim vardır ve bir oġlum

62a9 daḫı vardır. Ben bundan gitdigime sebeb

-62B-

62b1 bu oldı ki bu şehriŋ Taḳyānūs adlu bir ulu

62b2 meliki var idi ammā bī-dīn idi ebedį ḫalḳı

62b3 kendüye darbile secde ėtdürüb Taŋrı’ŋız

62b4 benim der idi muṭīʿ olanı cennete olmayanı

62b5 cehenneme salardı andan helāk olurdı

62b6 zīrā kendi zuʿmı fāsidince bir ʿālī maḳām binā

62b7 ėdüb adını cennet ḳodı ve bir derede ḳaṭrān

62b8 ḳaynadub adını cehennem ḳodı kendüni inkār

62b9 ėdenleri anda ḳoyub helāk ėderdi.

-63A-

63a1 Biz daḫı anıŋ yanında altı kimse idik,

63a2 muḳarreblerinden idik, bizden gizlü bir ḥāli

63a3 yoḳ idi, gördük kim Taŋrılıḳ daʿvāsın

63a4 ėder. Bir ʿāciz kendü nefsine uymuş

63a5 ve cümle ʿālemi kendü belāsına uġratmış

63a6 biz daḫı fikir idrāk ile yerleri ve gökleri

63a7 ve ay ile ve yıldızları ve cümle ʿālemi yoḳdan

63a8 var ėden ḫāliḳi bilüb ve anıŋ daʿvāsı

63a9 bāṭıl ėdükin aŋlayub Taḳyānūs avda

-63B-

63b1 iken biz ittifāḳ ėdüb ḳaçub bir maġaraya

63b2 girüb yatdıḳ, uyuduḳ. Bir gün yā bir buçuḳ

63b3 gün ola biz bu şehirden çıḳalı ancaḳ

63b4 uyandıḳ ḳarnımız acıḳmış, işde bu şehre

63b5 geldim ṭaʿām almaġa bu ḥāle uġradım

63b6 şehir müteġayyir olmış ve daḫı bir cins olmış

63b7 ol zamānıŋ ṭarzına beŋzemez. ” didi. Pes

63b8 şāh eyitdi: “ Ey civān-merd seniŋ didügün

63b9 zamāndan bu zamāna gelince tārīḫ

-64A-

64a1 Ḥaḳ Teʿālā ʿĪsa peyġamber ʿaleyhi’s-selāma bildirmişdür.

64a2 Şimdi tamām ol zamāndan berü

64a3 üç yüz ṭoḳuz yıldır biz sizüŋ

64a4 ḳıṣṣaŋızı İncīl’de oḳumuşızdur taḥḳīḳ

64a5 anlar olsa gerekdür. ” Yemliḥā eyitdi: “ Biz altı

64a6 kişiyüz anlaruŋ birisi benim. ” Şāh eyitdi:

64a7 “ Sözüŋde rāst iseŋ bize bir ʿalāmet

64a8 gerekdür. ” Yemliḥā eyitdi: “ Bu şehir içinde benim

64a9 bir evim vardır size göstereyim ve hem anda

-64B-

64b1 gizlü ʿalāmetim vardur. ” didi. Pādişāh vezīrin

64b2 ve sāʾir beglerin ve muʿtemedlerin ḳatub cümlesi

64b3 bile vardılar. Bunlar ile Yemliḥā gider

64b4 ammā her ḥāline naẓar eyledi bir evi ve ne bir maḥalle

64b5 kendüzi ḳoduğı gibi buldı müteḥayyir

64b6 olub ve kendi evin bulamadı. Ḥaḳ Teʿālā’nıŋ

64b7 emriyle bir melek ādem ṣūretinde gelüb

64b8 Yemliḥā’ya eyitdi: “ Ey Taŋrı ḳulı niçün

64b9 ḫayrete baṭub dolaşırsın? ” Ol eyitdi:

-65A-

65a1 “ Nice ḫayrān olmayalım, bir giceniŋ içinde bu

65a2 şehir böyle müteḥayyir olmuş kendü evimi bulamazam.”

65a3 didi. Melek eyitdi: “ Sen benim ardımca

65a4 gel, ben seni eviŋe eletem.” didi. Yemliḥā ardınca

65a5 ve sāʾir begler ve şehir ḫalḳı yürüdiler takı

65a6 melek bir ḳapuya gelüb ṭurdı, işde

65a7 ḳapuŋ seniŋ budur, deyüb gözlerinden

65a8 nihān oldı. Yemliḥā ilerü yürüdi, gördi

65a9 içerüsinde bir pīr-ü māh kişi oturur

-65B-

65b1 ve çevresinde bir nice tāze civānlar

65b2 ayaḳ üzre ṭururlar. Bunlara selām

65b3 vėrüb eyitdi: “ Bu ev benimdür, siz bunda

65b4 n’eylersiŋiz? ” didi. Ol oturan kişi eyitdi:

65b5 “ Sen belkim yol yanġılmışsın bu ev bizim

65b6 milkimizdir, atadan dedeye mirās̱ deŋmişdür.

65b7 Eger daḫı ötesini bilmek dilerseŋ

65b8 benim atam daḫı ḥayātdadır ammā hemān

65b9 bir et ile deri ḳalmışdur ḥerkese mecāli yoḳdur

-66A-

66a1 pīrcegizdir. ” didi ve yanında olanlar ʿażaba[23]

66a2 gelüb Yemliḥā ile muḥkem ceng ėtdiler. Pīr

66a3 eyitdi: Cengi koŋuz, ḫilāf söylemeyelim ḳıṣṣaya

66a4 ẓāhir olsun ḫuṣūmet ne lāzımdır? ”

66a5 deyü Yemliḥā’ya eyitdi: “ Sen ki bu evin midür deyü

66a6 daʿvā ėdersiŋ ammā sen kimsiŋ ve adıŋ

66a7 nedir ve bu aralıḳdan ḳaçan gitdüŋ bilelim.”

66a8 didi. Yemliḥā eyitdi: “ Ey pīr ʿazīz ḳıṣṣaya

66a9 nice ḥikāyet ėdeyim her kime taḳrīr eylemişse

[23] ġażaba

-66B-

66b1 inanmadılar rencīde eylerler, söylemekden

66b2 ancaḳ baŋa başım aġrısı ḳaldı.” didi.

66b3 Pīr eyitdi: “ Üşenme ḥālini bize daḫı bildir

66b4 zīrā benim seniŋ ḫuṣuṣıŋda bir ẓannım vardır

66b5 vaḳit ola ki öyle çıḳa.” didi ve “ Hem seni

66b6 gördügüm gibi ḳanım ḳaynadı ve saŋa muḥabbetim

66b7 oldı.” didi. Yemliḥā başladı aḥvālin

66b8 bir bir taḳrīr eyledi. Pīr bunı ėşidicek hemān

66b9 ṭoġrı gelüb evi içinden bir levḥ götürdi

-67A-

67a1 naẓar salub Yemliḥā’nıŋ yüzine baḳdı

67a2 hemān bir kerre cūşile āh ėdüb, yüzi

67a3 üzerine düşüb bī-hūş oldı. Biraz

67a4 vaḳit ʿālem ḫayrān ḳaldılar ʿaḳlı başına

67a5 gelüb Yemliḥā’nıŋ ayaġına gözin ve aḳ saḳalın

67a6 sürdi, cānım dede deyüb aġladı.

67a7 Ḫalḳ, nedir dediler eyitdi: “ Atam atasıdır,

67a8 dedemdür.” didi ve çoḳ zārīliḳ eyledi.

67a9 Yemliḥā’yı alub evi içine götürdi ve eviŋ

-67B-

67b1 ortasında servi aġacından bir direk

67b2 gördi işde bu diregi ben bündürmişim,

67b3 didi ve bunuŋ altında on ʿaded sırada

67b4 küpler ḳomışım içleri ṭobṭolu Taḳyānūs

67b5 filorisi veznile yüz dirhem gelür. Pīr

67b6 eyitdi: “ Benim atam ki seniŋ ṣoylı oġlundur

67b7 henüz daḫı zindedir ammā ḥareketden ḳalmışdur,

67b8 hemān bir pāre et olmuşdur penyeye ṣarub

67b9 bir zenbīle ḳoyub eviŋ köşesinde

-68A-

68a1 bir ekserīde aṣa ḳomışım ve andan seniŋ

68a2 ḥikāyetin ėşitmişimdür. Baŋa dimişdür ki benim

68a3 atam Taḳyānūs’uŋ muḳarrebleri idi ve anıŋ

68a4 dīninden dönüb ḳaçub gitmişdür adına

68a5 Yemliḥā dirler ve pādişāhıŋ ḥaṣlārından

68a6 anıŋla bile beş nefer kimse ḳulları ḳaçmışdur

68a7 varub bir maġaraya girmişlerdür Taḳyānūs

68a8 laʿīn anlaruŋ ardınca olub ve bulub

68a9 maġaranıŋ aġzın muḥkem binā ėdüb gitmişdür.”

-68B-

68b1 Andan içerü girüb zenbīli götürüb penyeye

68b2 ṣarılmış bir nesne çıḳardı andan henüz

68b3 ṭoġmuş oġlana beŋzer. Bir miḳdār su da içirdi.

68b4 Hemān bir maʿṣūm gözlerin açdı Yemliḥāʿı

68b5 görüb aġlamaġa başladı, Yemliḥā daḫı

68b6 vāfir aġladı. Ol muḳaddem görilen pīr

68b7 Yemliḥā'nıŋ oġlunuŋ oġlıdur ve anda olan

68b8 ẖalḳ cümlesi bile aġlaşdılar. Yemliḥā

68b9 tāze civān oġlı aḳ saḳallı fertūt

-69A-

69a1 oġlınıŋ oġlı pīr nātüvān anıŋ oġulları

69a2 civānlar ẖalḳı ʿālem bu aḥvāli görüb Ḥaḳ

69a3 Teʿālā ḥażretleriniŋ ḳudretine ʿacebe ḳaldılar.

69a4 Ulülardır bilüb ḳıyāmet ḳopmasına gümānları

69a5 ḳalmadı belki yaḳınları tamām ḳuvvetde

69a6 oldı ve bu oldı ki uyudugı bir gün bir

69a7 gice degil belki üç yüz ṭoḳuz yıl yatmışlardır.

69a8 Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleriniŋ ḳudretine tamām

69a9 yaḳın taḥṣīl eyleyüb şükür eyledi, tārīẖ

-69B-

69b1 buldılar, ḥisāb olundı vāḳıʿān ol zamāna

69b2 gelince üç yüz ṭoḳuz yıl mürūr eylemiş bildiler.

69b3 Yemliḥā emir eyledi ol diregi yerinden ayırdılar.

69b4 Ol ṭaşıŋ altından didigi gibi on küp

69b5 ṭobṭolu altun çıḳdı. Bir miḳdārını şehir

69b6 melikine vėrdiler ḳalanın oġlınıŋ oġullarına

69b7 taḳsīm eyledi. Bu ẖaber şehre vilāyetlere yayıldı,

69b8 bay yoẖsūl gelüb Yemliḥā'nıŋ elin öpüb ziyāret

69b9 eylediler. Ol gün şehirde sanki ḳıyāmet

-70A-

70a1 ḳopdı. Andan vezīrler Yemliḥā’yı alub pādişāha

70a2 geldiler Yemliḥā’yı ḥużūrına iletdiler ʿaẓīm

70a3 riʿāyetler ve ḥürmetler eyledi. Cümle ʿālem Yemliḥā’nıŋ

70a4 elin ve ayağın būs eylediler, pādişāh daḫı

70a5 taḫtından inüb Yemliḥā’yı öpdi ve ḳuçdı

70a6 taḫt üzerine alub ve geçmiş ḳażiyyeleri

70a7 içün ʿözürler dilediler ve ol gün kāfirlerden

70a8 cümlesi müslimān oldılar. Andan şāh eyitdi:

70a9 “ Ey civān bir ḥācetim vardır ḥikāyetiŋi bildik

-70B-

70b1 kerem eyleyüb bizi bāḳī ḳalan yoldaşlarıŋ

70b2 yanına götürüb gösterseŋ ve anları daḫı

70b3 ziyāret eylesek.” Yemliḥā ne ola deyüb bir ṣofra

70b4 yemek götürüb pādişāh cümle ʿasker ile Efsūs

70b5 şehriniŋ cümle ḫalḳı bile maġaraya yaḳın

70b6 vardılar. Yemliḥā eyitdi: “Ey melik baŋa bu ḳıṣṣadan

70b7 maʿlūm oldı ki Ḥaḳ Teʿālā ḥażreti bizi

70b8 cihān ḫalḳına ʿibret içün saḳlamış lākin

70b9 yārenlerimiŋ bu işlerden ḫaberi yoḳdur ve hem

-71A-

71a1 ziyāde eglendim eger anlar aŋsuzdan bu leşkeri

71a2 ve bu izdiḥāmı göricek olurlar ise ödleri

71a3 ṣınur, helāk olurlar sizler daḫı günāhkār

71a4 olursız. Luṭfeyleyüb cenābıŋız bu ṭaġıŋ

71a5 altında eglenüb biz anlara tenhā varub vāḳıʿ

71a6 olan ḥālden ḫaber vėreyim takı göŋülleri

71a7 rām olsun ve hem iʿlām ėdeyim biḥamdillah

71a8 şimdi şehrimizde pādişāh olan müʾmindir,

71a9 Ḫudā-yı Rabb'il ʿālemin ḥażretlerine ṭapar. Taḳyānūs

-71B-

71b1 çoḳdan cehenneme gitmişdür andan berü bu ḳadar

71b2 zamān olmuş deyü aḥvāli bildüreyim. Pādişāh

71b3 sizleri ziyārete gelmişdür ʿĪsā peyġamber ẓuhūr

71b4 ėdüb ve aŋa Ḥaḳ Teʿālā gökden İncīl adlu

71b5 kitāb göndermişdür ve şimdi ḫalḳ anıŋla

71b6 ʿamel ėder deyeyim.” didi. Pādişāh daḫı cāʾiz

71b7 gördi andan Yemliḥā maġaraya ṭoġrı yüridi

71b8 gitdi pādişāh ve cümle ʿālem ḫalḳı baḳaḳaldılar.

71b9 Yemliḥā maġaraya girdi ve yoldaşlarına selām

-72A-

72a1 vėrdi, selāmın alub sevindiklerinden yüzlerin

72a2 ḫāke urub şükür eylediler. Eglendügine

72a3 sebeb nedir, didiler yoḫsa duyulduḳ mı

72a4 deyü ḫavf eyledük, didiler. Yemliḥā eyitdi: “ Biz

72a5 maġarada üç yüz ṭoḳuz yıl tamām yatmışız.

72a6 Taḳyānūs'dan ġayrı nice nice pādişāhlar

72a7 gelüb gitmiş biḥamdillah şimdi bir müʾmin muvaḥḥid

72a8 pādişāh olmuşdur ve şehir eṭrafında olan

72a9 es̱erler mütebeddil ve müteġayyir olmuşdur, siz bildügüz

-72B-

72b1 nesnelerden bir ʿalāmet ḳalmamışdur ve ʿĪsā

72b2 peyġamber ʿaleyhi's-selām ẓuhūr ėdüb aŋa

72b3 Ḥaḳ Teʿālā ḥażretleri İncīl adlu kitāb göndermişdür

72b4 şimdi ʿālem anıŋla ʿamel ėderler ve kendi

72b5 göge gitmişdür." didi. " Ḥaḳ Teʿālā bizi ʿālem

72b6 ḫalḳına ʿibret içün bu ḳadar zamān bizi uyutmış

72b7 işde cümle leşker ve şehriŋ ḫalḳı

72b8 ile pādişāh sizlere muntaẓirdir ziyāret

72b9 ėtmege geldiler ne cevāb vėrirsiŋiz? " Bunlar

-73A-

73a1 eyitdiler: " Sen bizim ulumuzsın her ne buyurursaŋ

73a2 öyle ėdelim." Yemliḫā eyitdi: " İmdi ben ḳorḳarım ki

73a3 bu ḫalḳ bize fitne bıraġa bizi Ḥaḳ Teʿālā muḥabbetinden

73a4 dūr eyleye bize anlar zaḥmet vėre işde cümle

73a5 gördügümi sizlere bildürdüm ve aŋladıŋız." Anlar daḫı

73a6 dünyāya raġbetimiz ḳalmamışdur böyle deyüb

73a7 ol ṭaʿāmdan yediler Ḥaḳḳa ḥamd ėdüb

73a8 düşürüb şöyle ḳodılar daḫı cümlesi

73a9 yüzlerin Beyti'l-Muḳaddese ḳarşu başların

-73B-

73b1 secdeye ḳoyub andan ṭuru gelüb eyitdiler:

73b2 "Gelüŋ başımız açalım ol ulu dergāha niyāzile

73b3 duʿā idelim, bizim rūḥlarımızı ḳabż eylesün.

73b4 Biz ḥayātı dünyāyı n'eyleriz? " Yine tekrār ḳıbleye dönüb

73b5 ḳarşu secdeye vardılar her birisi Ḥaḳ

73b6 Teʿālā ḥażretleriniŋ ulu adları oḳudılar

73b7 eyitdiler: " Ḫudāvend pādişāha ve perverdigārsın

73b8 bizim cümle aḥvālimize āgāhsın ve bilürsün ki

73b9 dünyāya meylimiz yoḳdur. Min baʿdi bize dirilik

-74A-

74a1 gerekmez ve bizim üçimizin sāʾir ḳullarıŋ daḫı

74a2 cāʾiz ki fitne düşeler aralarında dürlü dürlü

74a3 iḫtilāf sebeb ola ʿināyet ėdüb bu dem

74a4 içinde bizim rūḥlarımızı ḳabż eyle." dediler.

74a5 Filḥāl duʿāları ḳabūl olub, rūḥları ḳabż

74a6 olub, ʿālem-i uʿḳbāya rıḥlet ėdüb cemāli

74a7 bā kemāli zülcelāl ile muftenim[24] olub yanlarınca

74a8 çoban ve kelbi ile ravża-ı cinān idüb

74a9 rıdvāna gitdiler. Rıdvānullāhı Teʿālā ʿaleyhim

[24] muġtenim

-74B-

74b1 ecmaʿīn hem aḫbārda gelmişdür ki cennete birḳaç

74b2 cānāvarlar ile girseler gerekdür. Nūḥ'uŋ ve İsmāʿilin

74b3 ḳoçı Yūsuf'uŋ ḳurdı Ṣāliḥ'iŋ

74b4 devesi ve Aṣḥāb-ı Kehfiŋ ḳıṭmiri ve server-i

74b5 enbiyānıŋ nāḳa-i ʻaẕābātı ve bir rivāyetde ġazīr

74b6 merkebi çünki Ḥaḳ Teʿālā rūḥ-ı şerīflerin

74b7 ḳabż eyledi. Ol pādişāh ve sāʾir ḫalḳ Yemliḥā'ya

74b8 muntaẓirler idi eglenüb gelmedügine şübhe

74b9 idüb bir uġurdan cümlesi maġaraya yürüdiler

-75A-

75a1 vardıḳlarında gördiler bir sehmnāk ḳorḳulı

75a2 maġaradır kimseniŋ zühresi olmadıgı bir ḳadem

75a3 ilerü başa. Ḥaḳ Teʿālā şöyle heybet vėrmiş ki

75a4 bunda iki rivāyet vardır birisi

75a5 budur ki Yemliḥā öŋlerince giderken maġaraya

75a6 girdügi gibi ġāʾib oldı nice olduġın

75a7 kimse görüb bilemediler. Çünki pādişāh

75a8 ol araya ėrişdi eyitdi: " Bunda bir nişān

75a9 yapmaḳ gerekdür takı bunlaruŋ ziyāretine her kim

-75B-

75b1 gelürse ġayrıdan musāfirden ḳanda yatdıḳları

75b2 bilinsün içün." Ulu ṭaş üzerine

75b3 bunlaruŋ ibtidāsından intihāsına

75b4 varınca aḥvāllerin nice olduġın bi'l-cümle

75b5 yazdılar ve ḳazub anda ḳodılar. Muḳaddemā

75b6 dimiş idik Efsūs şehriniŋ iki emīri

75b7 var idi, biri müslimān ve biri kāfir idi.

75b8 Ol kāfir olan beg elbetde ben bunlaruŋ üzerine

75b9 kelīsā binā ėderim müʾmin olan beg

-76A-

76a1 cāmiʿ şerīf binā ėderim, didi. Aralarında

76a2 fesād olub ellerine ḳılıç alub cenge āġāz

76a3 eylediler. Ḥaḳ subḥānehu ve Teʿālā celle celāluhū müslimāna

76a4 ʿināyet ėdüb kāfirleri ḳırub ḳılıçdan

76a5 geçirüb andan ṣoŋra bir ulu çeşme yapdılar,

76a6 bir ʿaẓīm nişāngāh oldı. Bir ḳavilde müʾmin

76a7 olan pādişāh Yemliḥā'nıŋ ardınca maġaraya

76a8 girüb cümle yārenlerini Yemliḥā'nıŋ gördi

76a9 mübārek başların secdeye ḳoyub cānların

-76B-

76b1 Ḥaḳḳa teslīm eylemişler. Andan emir eyledi, kefen götürdiler.

76b2 Her birine başḳa başḳa tābūt düzüb,

76b3 pāk kefenleyüb, tābūtlara ḳoyub, buḫūr eyleyüb

76b4 tābūtları yerden yuḳaru maġara içinde

76b5 aṣaḳodılar. Ol gice pādişāh anları düşünde

76b6 gördi aŋa eyitdi: “ Bizi tābūtlardan

76b7 çıḳar eyü olmadıḳ, bizi incitdiŋ hemān

76b8 yeryüzine kefenleyüb şöyle ḳul mevti gibi

76b9 ḳoyasız.” dediler. Pādişāh ėrtesi aŋa varub

-77A-

77a1 buyurduḳları gibi maġarada beri yanına defin

77a2 eylediler ammā ḳurıca yer üzerine ve vaṣiyyetleri

77a3 üzre gömdi. Çünki ṭaşra çıḳdılar hemān

77a4 maġara ḳapusı ḳudretden yetişüb bir yere

77a5 geldi min baʿdi üzerlerine ādem girmek

77a6 ḳābil degildür. Rāvī̄ler şöyle rivāyet ėderler ki

77a7 āḫī̄r zamānda ʿĪ̄sā ʿaleyhi’s-selām

77a8 nuzūl idüb deccāl-ı ḳatil ve cümle ʿālemi

77a9 gezüb kelī̄sāları yıḳub yerine mescidler

-77B-

77b1 ve medreseler binā idüb Aṣḥāb-ı Kehfiŋ

77b2 üzerine uġrayub anları eḥyā idüb

77b3 İslām üzerine Ĥażret-i ʿĪ̄sa ‘aleyhisselām

77b4 yā nice kāfirlerüŋ ḳalʿelerin

77b5 bi’l-külliye ḫarāb ėdüb yıḳsalar gerekdür.

77b6 Zī̄rā bunlar hem boylu ve hem ḳuvvetlü yigitlerdür,

77b7 ʿālem içinde yek bir ḥiṣār bulunmasa gerekdür.

77b8 Bunlaruŋ sünnetlerinden yuḳaru gele her

77b9 vardukları ḥiṣāra el urub ẖarāb

-78A-

78a1 ėtseler gerekdür ve gerü Ḥażret-i ʿĪsā ʿaleyhi’s-selām

78a2 zamānında dīn-i Muḥammed ṣallallāhu

78a3 ʿaleyhisselām üzre bunları defin

78a4 eylese gerekdür. Ḥaḳ Teʿālā anlaruŋ ve cemīʿ

78a5 ümmet-i Muḥammediŋ raḥmetlerin ziyāde ėdüb

78a6 cemāli bā kemāllerine muftenim eyleye. Āmīn.

78a7 Yā Rabbe'l ʿālemin

78a8 temmet'il ḥurūf biʿavnillāhi teʿāla

78a9 27/ Yenāyir/ 1254

-78B-

78b1 ketebehu’l-faḳīri'l ḥaḳiri'l muʿterif bi’l-ʿacz taḳṣīr

78b2 ḥāfıẓ ḥüseyin ibn ʿosmān ʿaffa ʿanhuma oḳuyanı

78b3 diŋleyeni yazduranı yazanı raḥmetiŋle yarlıġaġıl

78b4 Yā Ġanī

78b5 Bu kitābı yazdırmaġa sebeb olan dügmeci

78b6 Muṣṭafa aġanıŋ vücūdına ṣıḥḥat ve ʿāfiyet

78b7 ve ʿömrine bereket geçmişlerini ġarḳ-ı ġariḳ

78b8 raḥmet eyleye āmīn

78b9 Yā Muʿīn

ÇEVİRİ

ASHAB-I KEHF VE TAKYANUS HİKÂYESİ

-1A-

Haberleri rivâyet edenler ve nakledenler anlatırlar ki Yahudi bilginlerinden birçoğu toplanıp Nebiler Sultanı Muhammed Mustafa (Allah-u Teâlâ'nın salâtı ve selamı O'nun üzerine olsun.) Efendimiz Hazretlerinin huzuruna seçkin ve itibarlı yetmiş iki kişi gelerek kabul edilebilir (akla yatkın) sorular sorup hepsine mübarek cevaplar söylediğinde tamamı canı gönülden kelime-i tevhid

-2A-

getirerek Müslüman oldular.Henüz sorularından biri buydu; 'Ey Muhammed Ashab-ı Kehf kaç kişidir, adları nedir, kendileri hangi kavimdendir, nerededirler ve onların hikayesi nedir, bize bildir.' Hazreti Peygamber (Selam O'nun üzerine olsun.) de lutfedip cevap buyurdular: "Ashab-ı Kehf yedi kişiydi ve sekizincisi bir köpekti." İlki Yemliha, ikincisi Mekselina, üçüncüsü Mislina, dördüncüsü Mernuş, beşincisi Debernuş

-3A-

Altıncısı Şazenuş, yedincisi Kefeşteteynuş sekizincisi adına Kıtmir dedikleri köpekti. Bunların hikâyesi şöyledir: İsrail oğulları zamanında adına Takyanus denilen bir kişi vardı. Farsi diyarındandı. Çobanlık yapıp koyun güder ve aynı zamanda ibadet ederdi. Son derece takva sahibi ayrıca uzun yüzlü, tatlı sözlü, açık dilli ve şirin ifadeli bir kişiydi. Koyunları her gün otlağa salıp

-3B-

kendisi de ibadetle uğraşırdı. Bu şekilde otuz sene geçti, tesadüf bir gün ibadet ederken koyunlar ürküp dağıldılar. Takyanus gördü ki bir koyun yarısına kadar yerin yarığına batmış çıkmaya çalışır Takyanus gelip o koyunu çıkardı ama o yarıktan bir aydınlık geldiğini gördü ve baktı ki üzerinde dört satır yazı yazılmış bir altın levha durur meğer parıltı ondan

-4A-

gelirmiş. Eline alıp içindeki yazılara baktı, okuyamadı ve o levhayı sağlam[bir şekilde] saklayıp akşam şehre vardığında buluştuğu âlimlere gösterdi, asla hiç kimse okuyamadı bir

kişi şöyle söyledi: “Bunu burada hiç kimse okuyamaz Mısır’da bir adam var, orada üç yüz yaşında bir pir vardır çok kitaplar okumuştur bu levhayı ondan başka kimse okuyamaz.” dedi. Takyanus bu haberi duydu,

-4B-

hemen koyunları sahibine teslim edip Mısır’a gitti. Mısır’a varınca pirin haberini alıp huzuruna gitti. İsteğini[arzusunu] bildirip levhaya bakması için hemen çıkarıp öperek pirin eline verdi. Pir de bir söz ile kaşlarını kaldırarak o levhaya baktı ve bir süre hayret etti tamamını okuyunca anlamını bildi. Başını kaldırıp Takyanus’un yüzüne dikkatle bakıp bir süre

-5A-

şaşıp kaldı. Takyanus da bunun ısrarını anlayıp çekinerek sordu: “Ey Şeyh neden tuhaf baktın bizde ne işaret ararsın?” Pir söyledi: “Bu levhaya yanlışlıkla senin elin girmiş, çünkü sen bunun ehli değilsin, senin yüzünde iyilik belirtisi var bunun sahibi cehennemliktir, sonu hayır olmaz.” dedi. Çünkü o pir son derece âlim bir kişiydi ve üstelik birçok sultana sohbet arkadaşı olmuş kişiydi bilmediği ve işitmediği nesne

-5B-

yoktu. Takyanus pirin sözünü duyunca söyledi: “Ey aziz ben otuz yıldır Allah-u Teâlâ hazretine ibadet ederim göz açılıp kapanması kadar bir süre bile Hüda’ya asi olmamışım, ben nasıl cehennemlik olurum.” dedi. Pir söyledi: “Şayet üç yüz yıl ibadet etsen de işin sonunda ibadetini başkalarına vermiş olmalısın. Şüphesiz yerin cehennemdir böyle bil.” dedi. Takyanus bunları işittiği zaman ah ederek:

-6A-

“ Ne olurdu ben bu levhayı bulmamış olsaydım ve senden bu kelimeleri işitmeseydim.” dedi. Pir söyledi: “Hey dert sahibi, getirmemeyi çare mi sanırsın Hak Teâlâ senin yaratılışından itibaren üzerine bir şey yazmıştır mahvolmaya çare yoktur. Şimdi [buna] vakıf ol ey Takyanus, bu levhayı bulduğun o yarıkta bir büyük hazine vardır içinde olan malın hesabını başka hiç kimse bilmez bu malın tamamı

-6B-

senin olmalıdır.” dedi. Takyanus bu sözü işitince çok sevindi sevincinden öle yazdı oradan söyledi: “Ey Şeyh biraz olsun üşenmeyip benimle birlikte ol ki o malı ele geçiresin, dedi. Seninle aynı kökten gelmiş, bir babadan faydalanmış iki kardeş gibi pay edelim.” dedi. Pir söyledi: “Ey Takyanus o mal senin eline geçtiği gibi bana bir zerre vermemek

-7A-

için belki beni orada öldürüp şehit edersin.” dedi. Takyanus söyledi: “Ey akıllı pir bu nasıl sözdür, sen bana babalık edip mal bağışlarsın benim bir şeyim yokken benim bu kadar mala sahip olmama sebep olursun da ben sana niçin namertlik edeyim, siz bu düşünceyi bırakın bunu deli olan bile söylemez. Evvela benimle gel bu hazinenin yolunu bulalım yüce Allah, nebiler ve melekler

-7B-

hakkı için sana bir sebeple zararım ve ziyanım dokunmaz ve bir türlü incitmem belki o malın yarısı senin olur.” diyerek pire kaba ve sert yeminler söyledi. Pir de Allah'ın vermiş olduğu kararı hiç kimse bozamaz olacak iş var diyerek hazine malı tamahı ile Takyanus'un sözüne ve yeminine aldandı ve yola düşüp gittiler o levhayı bulduğu Farisi diyarındaki dağa geldiler. Takyanus o yarılmış yeri şeyhe gösterdi.

-8A-

“Şimdi sen bu yeri on zira[25] miktarı kaz.” dedi. Takyanus Ferhat ile Şirin aşkına sığınıp kazmayı eline alıp kazmaya başladı. On arşın miktarı kazdı ve üzerine sağlam kilit vurulmuş bir büyük çelikten kapıya rastladı. Takyanus pire söyledi: “Gelin görün ne yapmak gerekir dediğinde zavallı pir açgözlülük belasıyla aşağı indi Takyanus söyledi: Ne duruyorsun, kilidi bozup açmak

-8B-

lazımdır. Takyanus söyledi:“ Korkarım ki tılsımı vardır.” Pir söyledi: “Korkma! ” Takyanus kilidi kırınca kapı açıldı ikisi birlikte içeri girdiler. Çok karanlıktı çaba gösterip mal tamahıyla bir miktar gittiler yürüdükçe aydınlık oldu daha ileri yürüdüler bir yüce saraya ulaştılar. Aydınlık tarafında yedi kapı vardı ama kapılar kilitli ve anahtarları üzerinde asılı duruyordu. Takyanus birisini alıp açtı içi dopdolu mal

[25] Zira: Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü

-9A-

ve araçlardır. İlk hanede altından kemerler üzerine değerli taşlardan bağlar dokunmuş, ikinci hanede altınla bezenmiş yadigar kılıçlar, kınları ve kabzaları üçüncü hanede altından yüzlerce çömlek, dördüncü hanede dinar ve gümüş süs olmuş, beşinci hanede altından yapılmış cevşenler ve altından yapılmış kirli demir başlıklar çeşitli silahlar ve altından yapılmış mücevherle bezenmiş ok çantaları altıncı hanede yakut, parlak kırmızı elmas ve altın gümüş olmuş yedinci hanede inci zümrüt ile dolmuş.

-9B-

Takyanus bu malı mülkü gördüğünde içinden bu malın dışarı çıkmaması için hemen nur yüzlü piri öldürmek geçti. Pirin kılıcını kılıfından çıkarıp pire söyledi: "Ey şeyh bu durumda sana bir sebeple güvenim yoktur, senden emin değilim üstelik bu mal bana kala." dedi. "Ve de dışarı çıkınca beni açığa çıkarmandan korkarım." dedi. Pir söyledi: "Sen beni öldürürsen Hak Teala'ya asi olursun.

-10A-

Bu kadar yeminler seni alıkoymaz mı, Hüda senin hakkından gelmez mi, eğer yemin iç dersen yemin edeyim bir tek kimseye demem bu maldan bana bir zerre gerekmez benim kendi malımın sınırı yoktur." dedi. "Benim pirliğimi bağışla, kanıma girme Allah'tan kork beni salıver Mısır'a kendi yerime gideyim üstelik kıyamete kadar ömrüm olsa da benim gibi bin âdeme yetecek malım vardır." dedi. Takyanus söyledi: "Ey pir senin yeminlerine hiç güvenim yoktur."

-10B-

Mübarek pir konuşurken bir kılıç vurup mübarek başını bedeninden ayırdı. Sonra o maldan az az dışarı çıkarıp kullar almaya ve yüce saraylar yapmaya başladı ve sonsuz cariyeler alarak sarayın içini doldurdu, atlar alarak bir acayip muhteşem oldu ve bütün malı taşıyarak sarayına getirdi. O kadar ulu kişi oldu ki Fars diyarında hiç kimse çoban olduğunu anlamadı, bir

-11A-

ulu padişah çocuğu sandılar ve bir yüce köşk yaptırıp sarayın çevresine köleleri gelerek bir ulu hisar yaptı sonsuz düzen içerisinde oldu ve Fars padişahının kapıcılarını, vezirlerini ve ileri gelenlerinin tamamını memlekete getirtip onlarla dost oldu, ziyafetler vererek bunları her

gün yemeye ve içmeye alıp pek çok hediyeler de verdi. Öyle ki Acem padişahının bütün askerini

-11B-

yanına topladı. Fars hükümdarının ileri gelenlerinden biri söyledi: “Ey padişah, ulu padişah çocuğuna benzer bir kimse gelmiştir güzel atlar, elbiseleri ve çeşitli değerli eşyaları vardır, halkı güzel nazik[tir] ve güzellikte benzeri yoktur. Padişahın sohbetine layık bir sohbet arkadaşı olacak [birisidir.] Son derecede akıllı gençtir.” diyerek padişahın huzurunda o kadar övdü ki padişah görmeden Takyanus’a âşık oldu, vezirler gönderip Takyanus’u

-12A-

davet etti. Padişah huzuruna götürdüklerinde padişah uzun boylu, güzel sözlü hükümdarlara yakışır elbiseler giymiş ve on kişinin ellerinde süslü, kıymetli taşlarla süslenmiş kemerler, on parça hediye kumaşlar ile gördü. Padişahın önüne armağan sundu. Padişah ve vezirleri şaşırdılar ki bu kadar armağan padişah kapısında ve hazinesinde bulunmazdı, Padişah da Takyanus’u eksiksiz ağırlayıp, güzel söz ve güler yüz gösterdi.

-12B-

Hemen o gün meclisine oturdular çeşitli çalgıcılar ile türlü türlü yemekler ve şaraplar içerek ağırlayıp gönderdi. On köle seher [vaktinden] padişah meclisine doğru gelerek tekrar kıymetli taşlarla süslenmiş ve altın örtülü kemerler ve taçlar ve on baş yadigâr atlar ve çeşitlisinden değerli taşlar armağan sunarak padişaha geldi. Görenler şaşırdılar yine meclis kurulup çeşitli nimetler ile

-13A-

saz ve söz ile padişahla akşama ulaştılar. Daha sonra Takyanus’u hürmetle sarayına gönderdiler. Üçüncü sabah yirmi köle ile düzen içerisinde kıymetli taşlarla süslenmiş ve bezenmiş hediyeler ve öncekinden fazla değerler ile gelerek yerinde oturdu. Padişah vezirlerine söyledi: “Biriniz bir yerde bunun gibi yadigâr cevherler gördünüz mü? ” Beyler ve ulular söyledi: “Hiçbir padişahta bu süsü görmedik ve işitmedik, özellikle bunun sarayında olan gösteriş gözlerle

-13B-

görülmüş değil.” dediler. Takyanus yine ertesi gün otuz köle ile kıymetli taşlarla süslenmiş ve bezenmiş elbiselerle altından yapılmış kemerler kuşanıp Arap atlarına binerek Fars padişahının yanına gelip selam verdi, her gün bu şekilde divana[huzura] gidip gelmeye başladılar. Her gün çeşitli hediyeler getirmeyince olmazdı. Padişah da şöyle konuştu ki eğer bütün malını istese esirgemezdi, her ne işleri olsa onunla fikir almadan yapmazdı.

-14A-

Bunun üzerine çok zaman geçti. Ansızın bir gün kapıda kalabalık ortaya çıktı. Nedir, deyince söylediler: “Hak Teâlâ padişahımızın devletini daha çok eylesin, Rum hükümdarından elçi geldi.” İçeri girip selam vererek mektubu başından çıkarıp padişahın önüne koydu. Açıp okudular, yazılmış ki: “Ben Rum hükümdarıyım, yedi diyar sultanıyım, sen ki Acem padişahısın padişah fermanım ulaştığı gibi yedi yıllık vergi gönderesin,

-14B-

şayet yok dersen askerim hazırdır, amadedir, habersizim demeyesin vaktine hazır olasın.” demiş. Acem şahı ne cevap vereceğini düşündü, Takyanus da yerinden kalkarak adet üzere selam verdi, padişah bu kez hürmet etmedi Takyanus bundan dolayı sıkıntılı olup söyledi: “Ey padişah, benim gelmem size ne zarardır ki selamıma cevap vermediniz?” Padişah da özür dileyip söyledi: “Hoş görün

-15A-

gönlümün fazla darlığı vardır, kedere düştüm.” Takyanus sordu: “Ey padişah o ne kederdir bu kuluna bildir uzaklaştırayım .” dedi. Padişah, Rum padişahından mektup geldi benden yedi yıllık vergi istemiş eğer vermezsem savaşa hazır ol, demiş. Benim atalarım asla Rum’a vergi vermemişlerdir, kederim budur.” dedi. Takyanus söyledi: “Ey padişah hiç kederlenme” diyerek buyurdu: “Ne kadar asker varsa hepsini

-15B-

bu kuluna sun, onun önlemini alayım.” dedi. Şahın gönlü açılıp memnun oldu ve emretti yüz bin atlı hazır bulunur. Takyanus on bin seçkini ayırıp yanına aldı. Silahlar atlar vererek her birine pek çok bağışlar yaptı ve söyledi ki bin faydalı kul edindi hepsi on iki bin oldu padişah buyurdu: “Daha asker al.” Takyanus söyledi: “Asker derhal on iki bindir,

-16A-

Bana yeterli dersen tahtında dur.” diyerek padişah da ordu kumandanlığını ona verdi ve kıymetli kaftanlar giydirdi. Takyanus bütün malını alarak asker ile birlikte çıkarak o kadar hazırlık yaptı ki yanında olan beyler çok beğendi. Fars padişahı üç gün Takyanus'u göndermeye çıktı birbirleri ile kucaklaşıp vedalaştılar, tahtına döndü.. Takyanus giderken her şehre uğradı yiğit olana at, elbise

-16B-

ve altın gümüş verip yanına alırdı.Takyanus'un bu haberi illere yayıldı. Fars diyarından bir padişah çıkmış yiğit olanlara son derece saygı gösterip mal vererek çok kıymet verirdi ve her diyarda ne kadar hırsız ve haydut varsa hepsi Takyanus'un yanına gelerek üç yüz bin yiğit asker yanında toplandı,hiçbir padişah da onun gibi asker yoktu.Rum padişahına haber ulaştı. “Acem askeri

-17A-

geldi ne duruyorsun? ” Padişah sordu: “Acaba bu kadar asker ne zaman ortaya çıktı? ” diye buyurdu. Askerini toplayarak yedi kere yüz bin askerle Takyanus'a karşılık sağa sola sıralanıp donatılmış kısımda savaşa başladılar. Her birinin usta savaşçıları hünerler göstermeye başladılar. Büyük savaş olup göz açtırmadan Rum padişahının askerini uzaklaştırdılar. Padişahın

-17B-

başını kestiler ilin tamamı kendi hâkimiyetinde olduğunda Rum ili onun olduğunda ondan sonra Acem padişahına mektup gönderdi. “ İşte Rum padişahını ele geçirdim, malını alıp tahtına geçip oturarak yerine padişah oldum. Rum memleketi benim oldu. Padişah mektubum ulaşınca türlü özür bahane etmeyerek sen de yedi yıllık vergi gönderesin ve eğer göndermezsen vaktine hazır olasın. Gelip Rum hükümdarına

-18A-

yaptığımı sana da yaparım.” Paris padişahı mektubu okuduğunda hayret etti beylerini ve vezirlerini toplayıp mektup göndererek askerini topladı. Yüz yetmiş bin atlı asker toplanıp Rum tarafına gittiler. Takyanus'a mektup geldi. “Ey cahil, aşağılık, soysuz Rum memleketini benim arkam ile ele geçirdin ve sen tahtım önünde duran yatakhane ve yemek hakkını bilmez lanetli değil misin, ben karşında

-18B-

altın taht üzerine binmiş Acem padişahı değilim şimdi böyle hırsızlık ile üzerime gelirsin. İşte senin şanını yeryüzünden kazımak için geldim Rum diyarını yine Rumlulara teslim edeceğim.” Acem şahının elçisi Takyanus’a geldiğinde mektubu başından çıkarıp önüne koydu Takyanus mektubu okudu öfkelenip buyurdu. Üç yüz bin asker toplandı iki yüz bin de

-19A-

er seçerek Acem’e karşı gönderdiğinde birbirlerine karşı büyük savaş yaptılar. Yiğitler sağa sola sıralanıp türlü hünerler gösterdiler sonunda Acem padişahı askeri sanarak padişahını öldürdüler. Bütün malını hazinesini aldılar. Bütün il kendinin oldu. Efsun dedikleri şehirde yerleştiler. O şehir yıkık döküktü, Takyanus şehri güzelleştirdi

-19B-

ve bir büyük saray ve köşk yaptı. Bir fersah ve duvarının bir kerpici gümüş ve bir kerpici altın ve elli arşın yüksekliğindeydi ve yirmi arşın kızıl altından kapı yaptı. Köşk içine bin odacık ve her odacıkta bir kıymetli taşlarla bezenmiş taht ve her tahtın üzerinde mücevherle bezenmiş döşekler ve her tahtın önünde iki köle eşsiz süslü meclis alanı yaptırdı ve kendisi bir kubbe ve taht kıymetli taş ve yakut ile süslenmiş o kubbeyi dört altın

-20A-

direk üzerine kuvvetlendirdi. Kristalden üç yüz altmış altı kapı dizdirdi. Güneş her gün bir kapıdan doğardı ve yetmiş veziri, yedi yüz kapıcısı vardı. Her gün divanında sağında altından yetmiş taht ve solunda gümüşten yetmiş taht vardı, vezirler karşısında otururdu ve yedi bin müneccimi vardı. O ayda o günde ne olay olmalıysa ona göre karar verirlerdi ve altın kemerli dört bin

-20B-

veziri vardı ve on iki bin genç yakışıklı köle altın kemer ile önünde ve ardında daima sarayda dururlardı ve gözlerin görmediği ve işitilmemiş üç bin nazlı eşsiz delikanlı ve yetmiş kişi önder askeri vardı. Her birinin on yük kölesi vardı ve her kulun hükmünde yüz bin asker vardı. Kırk yıl bu şekilde padişahlık yaptı. Bir gün her zamanki gibi taht üzerinde oturmuştu.

-21A-

Ansızın taht altından bir ihtiyar çıkageldi Takyanus kimsin diye sordu. O bizzat lanetli şeytandı. Takyanus'a söyledi: " Tanrı Teâlâ'nın peygamberiyim sana geldim, Hak Teâlâ buyurur: "Ben gökler Tanrı'sıyım, Takyanus yer Tanrı'sı olsun." Takyanus söyledi: "Ey ihtiyar, ben bunu yapamam kimse bilmez." dedi. Lanetli şeytan hemen gözden kayboldu. Bir zaman sonra Takyanus su kenarına av avlamaya çıkmıştı.

-21B-

Avdan dönüp çadırında taht üzerinde oturmuştu, askeri karşısında durmuştu. Zevk ve sefa içindeyken yine ansızın lanetli şeytan tahtı altından çıkagelip Takyanus'a selam verdi. Lanetli şeytana sen kimsin, dedi. O lanetli söyledi: "Ey yeryüzünün Tanrı'sı ben gökyüzünün Tanrı'sı peygamberiyim, ben ancak göklere hükmederim sen de yeryüzüne hükmet

-22A-

ve yerleri sakla." buyurdu. Takyanus söyledi: "Hey kişi, yalan söylersin ben bu yetkiye sahip değilim." Şeytan söyledi: "Benim sözümün gerçekliğini bilmek istersen ben ne dersem onu yap." dedi.Emret, tahtını deniz kenarına yakın yere koysunlar.Emretti, tahtını deniz kenarına yakın yere koydular. Şöyle anlatırlar ki o deniz içinde bir büyük balık vardır onun ululuğunu Hak Teâlâ hazretlerinden başka kimse bilmezdi ve her gün

-22B-

suyun kenarına gelirdi bir buçuk gün bekleyerek Allah'a teşekkür edip ikindiden sonra derenin dibine giderdi. Anlatırlar ki o balık öyle büyüktü ki hangi denize gitse yarısını tutardı. Lanetli şeytan, lanetlenmiş Takyanus'a söyledi: "Denizin canavarları haberdar oldular seni yeryüzünün halkı bilmediler, bir değişiklik göster. Bu balıktan büyük canavar

-23A-

yoktur ve bu balık hiç kimseden korkmaz. Şimdi benim sözümün gerçek olduğunu anlamak için bu balığı çağırıp ey balık ben yeryüzünün Tanrı'sıyım dediğinde göreceksin ki korkusundan nasıl kaçar." Takyanus şeytandan bu sözü işitince korka korka o balığı çağırıp tövbe, yeryüzünün Tanrı'sı benim diyerek küfür etti ve kâfir oldu. Balık bu sesi işittiği gibi o sözün heybetinden denizin dibine dalıp

-23B-

kaçtı. Takyanus söyledi: Gördünüz mü bu balık bu kadar büyüklüğüyle benim heybetimden kaçtı." O balık bizzat Hak Teâlâ hazretlerinin öfke ve gazabından korkup böyle küfür cevabından ateş gelip kendisiyle birlikte yakmasın diyerek kaçtı. Ondan sonra Takyanus halkı kendisine taptırmaya başladı ve halk uzak yerlerden gelerek tapmaya başladılar, ona inandılar. İnanmayanları ateşte yakardı

-24A-

ve nesi varsa alarak oğlunu ve kızını esir ederdi. Bir süre bu şekilde geçti ve her zaman ki meclisine oturdu patrikler ve yüce kişiler önünde sıralanıp hizmette bulunurlardı ve altın taçlar ve altın kemerlerle süslenmiş altı bin köle her zaman önünde dururdu, o hain şarap içerdi. O altı bin köle ki Takyanus'un emînleriydi ve onlara güvenirdi

-24B-

onlardan yakın hiç kimsesi yoktu. İlkinin adı Yemliha, ikincisinin adı Mekselina, üçüncüsünün adı Mislina, dördüncüsünün adı Mernuş, beşincisinin adı Debernuş, altıncısının adı Şazenuştu. Bu altı delikanlının üçü sağında ve üçü solundaydı ve altısının büyüğü Yemlihaydı. Tamamı güzel suratlı tatlı sözlü güzel ve olgun, akıl ve idrak sahibi kimselerdi.

-25A-

Hepsi Takyanus'a secde ederlerdi ve Takyanus'un âdeti gereği her yılda yedi gün ovaya çıkarak yedi gün şarap içer şenlikler yapardı ve bütün askeriyle birlikte olurlardı. Bir gün Takyanus yemek yemeye oturmuştu. Ansızın bir sinek Takyanus'un yemeği üzerine konarak durdu. Yemliha başında durup sinek için yelpaze sallardı. Ansızın Takyanus o sineği kovmaya çalıştı

-25B-

ama çare olmadı başaramadı ve sonunda lokmasını bıraktı bir sineğe gücü yetmeyip lokmasını yiyemedi. Bu durumdan kederlendi. Yemliha şaşırıp, içinden söyledi: "Ne tuhaftır bu kişi kendisini sinekten kurtaramaz ve kötülüğünden emin olmaz, ya bu Tanrılığa nasıl layık olur ben bunun gibi Tanrı'dan tedirginim." diyerek ona tapmaktan vazgeçti. Bir sineği kovamayan ve ona gücü yetmeyen nasıl Hüda olur diye düşündü.

-26A-

Bir süre geçti Takyanus sırça saray içinde yatıp uyumuştu ve Yemliha önünde yelpaze sallardı. Hak Teâlâ yine o sineği gönderdi. Takyanus'un yüzüne kondu. Yemliha padişah uyanacak diye korktu o sineği ürküttü ama yüzünden gitmedi, durmadan yüzüne dokunarak yürüdü ve Takyanus uyandı, o sinek yüzünden güçsüz kaldı. Her noksandan uzak Allah-u Teala

-26B-

yüce Kuranında o sineği haber verir: "Ya Muhammed ben o sineği zorbalar kibirliler kendilerinin değersizliğini ve aşağılığını bilsinler diye yarattım, bir sineği kendilerinden uzaklaştıramayanlar nasıl Tanrılık davası yaparlar? " diye buyurdu. 'Ey insanlar! Verilen örneği dikkatle dinleyin: Allah'tan başka kulluk ettikleriniz bir araya gelseler, kesinlikle bir sineği bile yaratamazlar. Değil yaratmak, sinek onlardan bir şey kapsa, onu bile kurtaramazlar. İsteyen de kendisinden istenen de ne kadar acizdir.

-27A-

Allah'ı gereği gibi takdir edemediler. Kuşkusuz Allah, Mutlak Güç Sahibidir, Mutlak Üstün Olan'dır. ' [26]

Hak Teâlâ, buyurur: "Bütün yaratılmışlar toplansa birisinin bir sinek yaratmaya gücü yetmez, şu halde biz o sineği zorbalar için yarattık ki onları güçsüz ve çaresiz koysun, onların başına ve yüzüne konunca zararını kovamayalar ve men etmeye muktedir olamayalar akıl sahipleri bilsinler ki O bir olan Allah'tan başka kimse Hudalığa layık değildir."

-27B-

Takyanus uykudan uyandığında o kadar çabaladı ki sinekten kurtulamayıp güçsüz kaldı köşkten dışarı çıktı. Sonra Yemliha göklere baktı türlü gariplikler gördü ve söyledi: "Benim canımın, tenimin ve gönlümün bu yerlerin ve göklerin yaratıcısı vardır bütün yaratılmışların Tanrı'sıdır ve bütün âlemin ömürlerini ve rızıklarını veren O'dur. Bu dertli Takyanus Allah'ın güçsüz bir kuludur."

-28A-

diye, bütün gün bu fikirle durdu. Gece oldu, üzerindeki ipekleri çıkarıp yünden elbiseler giydi Hak Teâlâ'nın ibadetiyle meşgul oldu. Âdeti gereği diliyle yapardı ki "Tanrı'm O'dur ki bu

---

[26] Hac 73-74. http://www.kuranmeali.org

gökleri direksiz ayakta tutar hava üzerinde yerleştirir.” kendi iradesiyle bu sözü dedi. Sabah olduğunda Takyanus’un hizmetine geldi bir süre bu şekilde

-28B-

geçti. Günlerden bir gün lanetli Takyanus taht üzerinde uyumuştu bu altı delikanlı hizmetinde bulunmuşlardı. Ansızın taht üzerine bir kedi sıçradı lanetli Takyanus uykusundan sıçrayarak uyanıp kendinden geçmişti ve vücuduna titreme geldi. Ondan sonra aklı başına gelince asla uyuyamadı. Yemliha bütün yoldaşları ile bu durumu görünce hayret ettiler, her biri gönlünden bu Tanrılığa

-29A-

layık değildir, dediler. Her biri yerleri ve gökleri yaratan Allah’a iman ettiler. Yemliha ile ibadet edip uyumamaya başladılar. Hak Teâlâ korkusundan zayıf hale geldiler. Gecelerde bir gün Takyanus hizmetindeyken, Takyanus Yemliha’nın yüzüne bakıp gördü ki yüzünün rengi sararmış ve teni incinmiş ve kendisi son derece zayıf bir hal almış. Emretti, hekime götürdüler, damarına el attılar bir hastalık ve sakatlık yoktur. Takyanus

-29B-

vezirlerine: “Siz ne dersiniz? ” diye söyledi. Onlar söyledi: “Ey padişah, bu delikanlı hizmettedir bizden gizli iş yapar bunu gözetmek gerekir ne yapar bilinsin.” diyerek, onun işini Mekselina’ya devrettiler. Bir süre geçti bir gece Mekselina Yemliha’nın Hak Teâlâ kulluğuna durduğunu gördü sonra Mekselina söyledi: “Ey kardeş sen bu hizmeti kime yaparsın ve bu adları kime söylersin?” Yemliha söyledi :

-30A-

Ey kardeş eğer benim sırrımı korursan ve hiç kimseye sözümü açıklamazsan sana söyleyeyim, Mekselina ile sözleştiler ve onun sırrını kimseye dememek ve açıklamamak için yemin etti. Yemliha: “Bil ve haberdar ol ey kardeşim bu bizim padişahımız zayıf bir kuldur ve değersi itibarsızdır.” dedi. Mekselina: “Neden böyle dersin?” dedi. Yemliha:” Bu kimse kendinden bir sineğin kötülüğünü uzaklaştıramaz, bir gün yemek yerken bir sinek lokması üzerine kondu lokmayı

-30B-

elinden bıraktı eğer o Huda olsaydı bir sinekten güçsüz kalmazdı.” diyerek hikâyeyi de söyledi. Mekselina Yemliha’ya sordu: “Ya sen ibadeti kime yaparsın?” Yemliha söyledi: “Bu yerleri ve gökleri ay ile güneşi ve yıldızları bu yaratılmışları on sekiz bin âlemi yaratan yüce Allah’a ve bütün âlemi bir damla meniden yaratan ömürlerini ve rızıklarını veren O’dur ve ortağı yoktur.” Mekselina söyledi:” Ey kardeş ben de bu fikirdeyim lakin razıyım diyecek

-31A-

kimse bulamazdım, şimdi sen doğru söylersin sözünde şüphe ve zan yoktur Takyanus’tan tedirginim.” dedi. Yemliha ile sırlarını kimseye bilmesin diye sözleştiler. Gece olduğunda ikisi Takyanus’un hizmetinden el çekip Hak Teâlâ hizmetine geçtiler. Bir zaman geçti, sonra kapıcılar ve vezirler bunların halini anladılar ve vücutları çelimsiz yüzleri sarardığından Takyanus’un

-31B-

askerinin diline düştüler. Şu halde Yemliha Mekselina’ya söyledi: “Ey kardeş bir önlem gerektir, zamanı geldiğinde bizim ibadetlerimizi duyarlar ve Takyanus’un yanında ayıplanırız ve onun cezasına gücümüz kalmaz. Eğer sende doğru bulursan kalan yoldaşlarımıza da durumları bildirelim onları da Allah’ın doğru yoluna davet edelim ve kendi sırrımızı onlara bildirip ve onlardan emin olalım.” Kabu’l Ahbar şöyle anlatır:

-32A-

Bu ikisi Takyanus’tan arzu edip söylediler: “Ey bizim padişahımız bize izin ver, diğer yoldaşlarımız ile odamızda ziyafet edelim padişah bizim altımızın birbirimizle ile kardeş gibi olduğumuzu bilir.” dediler.Takyanus da izin verip uygun gördü. Şu halde Yemliha nefis yemekler yapıp akşam olunca yoldaşlarına götürünce toplanıp oturdular. Yemliha ve Mekselina yüzlerini yoldaşlarına

-32B-

çevirerek sinek ile kedi hallerinin hikayesini anlattılar. Sinekten güçsüz kalan ve kediden korkan nasıl Hüdalığa layıktır? Bilin ve haberdar olun ki bu yerleri ve bu gökleri ayı ve yıldızları ve ağaçları yaratan vardır ve Takyanus’u da o yaratmıştır her şeye gücü yeten, mükemmel ve ebedi olan Allahtır ve bütün kulların hallerinden haberdardır , insanların gözünden gizlidir ama her işe hazır olan ve bakandır.

-33A-

İbadete layık olan ancak O'dur. Onların da tamamı söylediler: "Biz de bu fikirdeydik ama sırrımızı demeye korkardık, biz de Takyanus'tan bıktık ne buyurursanız onu yapalım." dediler. Şahitlik edin ki; " O Allah budur ve ondan başka Huda yoktur, Takyanus da yaratılmıştır ve yüce Allah'ın kuludur o Allah'tan başka Hudalığa layık kimse yoktur." Ondan sonra birbirleriyle antlaştılar

-33B-

ve hepsi ayağa kalkarak gönüllerini doğrulayıp canı gönülden 'La ilahe illallah Muhammedür Resulullah' (Allahtan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın elçisidir.) dediler. Hak Teala yüce kelamında şöyle buyurur: 'Onların kalplerini pekiştirdik.Kıyam ederek: Bizim Rabbimiz göklerin ve yeryüzünün Rabbidir, dediler. Ondan başkasını asla ilah diye çağırmayız. Yoksa kesinlikle saçmalamış oluruz.[27] Altısı birlikte dediler: Bizim Tanrı'mız yerlerin ve göklerin Tanrı'sıdır bize rızık veren

-34A-

O'dur." Bu sıfatlar ile Hak Teâlâ hazretlerine hizmet ettiler ondan sonra bir yere gelerek birbirlerine söylediler: "Bizim Tanrı'mız âlemlerin Rabbidir her kusurdan noksan olan, mükemmel olan Allah'tır bütün yaratılmışları o korur bundan böyle her şey ancak onun iradesiyle olacak." dediler yine ibadetle meşgul oldular. Bir zaman sonra bunların hallerini bilenler bunlar gökler Tanrı'sına taparlarmış

-34B-

diyerek tekrar Takyanus'a bildirdiler. O lanetlinin demirden yapılmış sıfıra benzer bir eşyası vardı birine öfkelendiğinde onu ateşte sağlam kızdırırlar onun içinde bırakırlardı ve o kimse yanıp kül olurdu. Takyanus bunların halini ikinci vezirlerinden haber aldığında buyurur ve tellallar seslendiler ve memleket halkı Efsus

-35A-

şehrinin meydanına toplandılar , bol odun götürdüler ve ateş yakıp o demirden yapılan sıfırı kızdırınca kıpkırmızı ateş oldu. Ondan sonra o altı mümin askerleri götürdüler ve o kızmış

[27] Kehf-14. http://www.kuranmeali.org

külün içine yanıp kül olsun diye koydular. İlk önce Takyanus'un tahtı önüne götürdüler karşısında durdular. Takyanus bunlara seslenip, siz nasıl beni terk edip

-35B-

başka Tanrı'ya taparsınız, dedi. Bunlar da söylediler: "Ey padişah bizim hak din üzere yürüdüğümüz yol haktır bizden başkası yanlış yolda yürürler onun için bizi çekemezler ve kendileri yalan söylerler, Haktan başkasına taparlar." Nitekim Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerimde şöyle buyurur: İşte bu bizim kavmimizdir. Onlara açıkça bir delil (sultan) gelmemesine rağmen Allahtan başkasını ilahlar edindiler. Öyleyse Allaha yalanla iftira edenden daha zalim kim vardır? [28] bunların kendilerine zulmü vardır

-36A-

ve Hak Teâlâ hazretleri hakkında yalan söylerler. Üstelik o zamanda Hak ve batılın ne olduğunu bunlara bildirecek peygamber yoktu. Ashab-ı Kehf de akıllarıyla anlayarak Hak Teâlâ hazretlerini buldular ve iman getirdiler. Bunların durumları Zekeriya ve İsa peygamberden [Allâh'ın selâmı onun üzerine olsun] de önceydi ve bu altı kişi peygamber evladıydı ve bu haberi nakleden anlatır ki o Yemliha dedikleri genç Yusuf peygamberin

-36B-

(Allâh'ın selâmı onun üzerine olsun) Zeliha üzerine tanıklık eden Yusuf peygamberin temizliğine şahitlik eden masum oğlandır ve onun soyundandır. Hak Teâlâ Kur'ân-ı Keriminde o delikanlının hakkında şöyle haber verir; Onun (kadının) ailesinden bir şahit, şahitlik etti.[29] Takyanus bunlardan bu haberi işitti ve bunlar söyledi: "Ey padişah sen bizden bu zamana kadar bir hainlik gördün mü? " Takyanus: "Doğru söylersiniz

-37A-

görmedim." dedi. Bunlara kaftanlar giydirerek söyledi ki: Bundan sonra her kim sizin hakkınızda kötü söz söylerse ona azap edeyim ki dünya halkı onlardan ibret alsın." dedi. Takyanus'un yanında bunların saygıları öncekinden çok oldu, Yemliha odasına gelerek yine Hak Teala hazretine ibadete başladı.Bir zaman daha geçti bir gün Yemliha arkadaşlarına söyledi: " Bizim bu iş için bir önlem almamız gerekir

---

[28] Kehf-15. http://www.kuranmeali.org
[29] Yusuf-26. http://www.kuranmeali.org

-37B-

eğer bir daha padişah bizim durumumuzdan haberdar olursa canımızı bağışlamaz hepimizi katil eder ve düşmanlarımızı bize güldürür.” dedi ve arkadaşları söyledi: “Ey kardeş önlemin nedir? ” dediler. Yemliha söyledi: “ Bizim önlemimiz budur ki bu ilden kaçıp başka bir yere gidelim, Hak Teala hazretine açıkça ibadet edelim ve ayrıca bu zalimin hizmetinden kurtulalım.” dedi. Bunlar dediler: “Ya nasıl kaçarız,

-38A-

buradan başka il bilmeyiz.” Yemliha söyledi: “ O bizi yoktan var eden Allah bizi saklar.” Sonra onlar söylediler: “ Öyleyse o gün Takyanus ava çıktığında yedi gün orada oyalanır ve biz de üzerimize vekil olan yardımcılara bir miktar nesneyle hoşnut ederek izin alıp top ve oyun bahanesiyle meydana çıkalım.” Ve şöyle anlatılır ki top ve değnek onların

-38B-

zamanında ortaya çıkmıştır. Yemliha söyledi: “Ben size bir işaret göstereyim. Meydandan dışarı çıktığımızda ben top ardınca gideyim siz de o bahane ile ardımca gelin, eğer yardımcılar arkamıza düşüp gelirse onlara da İslam dinini bildirelim eğer kabul ederlerse hoştur yok eğer ayak bağı olurlar(ayak diretirlerse) imana gelmezlerse hemen kılıç vuruşup parça parça edelim ve biz de yolumuza gidelim.”

-39A-

diyerek hepsi bu söz üzerine antlaştılar. Bir gün Takyanus büyük askeriyle çıkıp ava gitti, on günlük erzak götürdüler ve o altı delikanlı askeri götürmediler, yardımcılara iyice emanet ettiler. İkinci gün Yemliha arkadaşlarıyla yardımcılardan izin aldılar, bir miktar nesne verince razı oldular. Mücevherle bezenmiş, rahat, süslü atlara binerek giyinip kuşandılar

-39B-

başlarına mücevherle bezenmiş taçlar giydiler ve ellerine değnek alıp meydana girdiler ve yardımcılardan da pek çoğunu alıp birlikte gittiler ve bir süre oynadılar ve Yemliha’nın dediği işaret yerine geldiler Yemliha’yı da o tarafa sevk ettiler ve meydandan dışarı çıkıp gittiler, kalan yoldaşları da ardına düşüp gittiler. Yardımcılar meydandan çıkarak görünmez olduklarını görünce bunların izini

-40A-

takip ederek koşarak gidip yetişerek arkalarından çağırdılar: “ Hey nereye gidersiniz ?” Bunlar yardımcılara cevap verdiler: “ Biz sizin padişahınızdan bıktık, Allah’tan başka ilah yoktur, diyenlerden olduk.” Yardımcılar söylediler: Askerin sözünü bilmedik sizin hakkınızda doğru derlermiş, sizler gök Tanrı’sına taparmışsınız şimdi biz sizi bırakmayız gelin dönün.” dediler. Yemliha söyledi: “Fazla sözü bırakalım,

-40B-

İslama gelin ve bize dost olun ve ahiret yolunda kardeş olalım.” Yardımcılar söyledi: “Bu nasıl sözdür, bizler Takyanus’u bırakır mıyız!” Yardımcılardan ümitsiz oldular. Hemen silahla vurup parçaladılar köpek leşi gibi bırakıp yola koyuldular. Yemliha söyledi: Arkadaşlar bugün bir melâmet hırkasını giyerek herkes içinde rezil olduk, eğer padişah buraya gelirse birimizi sağ bırakmaz canımızı korumamız

-41A-

gerek.” diye pek çok yürüyüp ileriye gittiler de atları yürümekten kaldı hemen atları bırakıp yayan oldular ve üzerlerinde olan altından yapılmış çamaşırları bırakarak hemen sade gömlek ile gittiler ve çıplak oldular, yalınayak yürüdüklerinden tabanları yarıldı, zira nazik ve nazlı olduklarından yalın ayak yere mi basmışlardı, yayan nerede yürümüşlerdi? Susuzluktan ve açlıktan güçsüz olup bir yere

-41B-

toplanıp oturdular ve helalleştiler. Yüzlerini toprağa sürüp Allah’a yalvarıp yakarmaya başladılar ve söylediler: “ Ey âlemleri yoktan var eden bütün yaratılmışın rızkını veren ve hallerini bilen bütün yaratıkları besleyen ve yetiştirensin bütün kullarını gizli ve açıkça bilirsin, bu çaresiz kulların kendi memleketinden dışarı gitme isteğimiz yoktur, sıkıntı çekmekten amacımız senin mübarek rızanı kazanmak içindir.

-42A-

Ey dilekleri kabul edici, dermansızlara yardımcı olan ve düşkünleri kaldıran Allah bizim imdadımıza yetiş, düşmanların elinden kurtar.” dediler. Melekler göklerde feryat kopardılar, iniltiyle iyilik yaptılar ve söylediler: “ Ey bizim Allah’ımız bize izin ver bunların feryadına ulaşalım.” Hak Teâlâ hazretleri buyurdu ki: “Ey benim meleklerim eğer benim kullarım sizden yardım isterse siz de

-42B-

edesiniz ve eğer benden isterlerse siz bilirsiniz ki benim acelem yoktur, yani ben sakin padişahım işlerimde acele etmem sakin sakin yaparım.” buyurur. Oradan o delikanlılar kendileri için birer mezarlık kazdılar ve canlarından ümidi kestiler. Yemliha söyledi: Ben işte bu dağın doruğuna çıkayım belki bir rahat yer olur diyerek, oradan dağ doruğuna çıktı bir yüce çeşme akar hayat suyudur ve bir çoban koyunlar

-43A-

otlatır. Yemliha arkadaşlarına seslendi: “Yukarı gelin, gönlünüzü sevinçli tutun, rahata ulaştık.” dedi. Bunların hepsi yukarı çıktılar aç ve susuz halde çobanın yanına geldiler ve selam verdiler, çoban da Rum dilince bunlara hoş geldiniz diyerek güzel cevap verdi. Yemliha da çobana söyledi: “Açlıktan ve susuzluktan güçsüz kaldık yiyeceğin var mıdır? ” diye sordu. Çoban nesi

-43B-

varsa ortaya getirdi oradan bir miktar yediler üzerine su içip Hak Teâlâ hazretlerine hamd ettiler, bedenlerine biraz kuvvet geldi ve oradan çoban söyledi: “Ey yiğitler kendi halinizden bize haber verin nereden gelirsiniz ve yolculuğunuz nereyedir, bu yerlere asla kimse gelmez garipler dahi gelmez siz neden geldiniz, muhakkak sizin bir sırrınız vardır benden gizlemeyin umulur ki biz size

-44A-

bir çare edip yol bulalım. Ben öyle zannederim ki sizler padişahınızdan kaçmışsınız.” diye cevap verdi. Yemliha söyledi: “Ey çoban sende mertlik belirtisi vardır, öyle zannederim ki bizim sırrımızı kimseye demeyesin.” Çoban söyledi: “Üzülmeyin, korkmayın.” Yemliha, “Biz padişahın kullarındanız ama onun Hudalığından tedirginiz, yerlerin ve göklerin Tanrı’sına inandık ve ona taptık, Allah’tan başka ilah yoktur, deriz Hak Teâlâ birdir ve bakan, edeni

-44B-

yoktur, bizim padişahımız bir güçsüz kuldur Tanrılığa layık değildir.” diyerek başladı ve sinek ile kedi hikâyesini anlattılar. Çoban bunlardan bu sözü duyduğunda bir değişik oldu ve söyledi: “Ey yiğitler ya bu yolu size kim gösterdi?” dedi. Yemliha söyledi: “ O yerleri ve

gökleri yaratan Allah-u Teâlâdır, bize akıl ve idrak verdiğinden dolayı biz düşüncemiz ile bulduk.” dediler. Çoban bu haberi alınca hemen

-45A-

Ona hak yolu ulaşıp canı gönülden bir kere, Allah’tan başka ilah yoktur, Allah birdir, diyerek iman getirdi. Oradan söyledi: “Bu dağın içinde güzel bir gizli mağara vardır, gelin oraya gidelim.” dedi. Bunlar da çoban ile yedi kişi olup mağaraya yönelip yola koyuldular. Çobanın bir köpeği vardı bunların ardına düşüp yürümeye başladı engel oldukça arkalarından ayrılmadı sonunda vurup

-45B-

bir ayağını kırdılar aksaya aksaya yine peşlerine düşüp engel olsalar da gitmedi bir ayağını daha kırdılar fayda etmedi iki ayağı üzerine sürünerek yine peşlerinden ayrılmadı, tekrar üçüncü ayağını kırdılar üç ayağı kırıldığında Hak Teala bunlara gücünü göstermek için köpeğe anlaşılır bir dil verip bunlara söyledi: “Ey delikanlılar sizler Hak Teala hazretini isteyip gidersiniz beni de

-46A-

sizi yaratan yaratmadı mı, öyleyse niçin efendimizi arayanlara uymam, işte sizler beni vurup ayaklarımı kırarak efendime gitmekten mahrum bırakırsınız sizin gibi mümin âşık ve sadık kullara bu hareketler yakışır mı? ” dedi. Bunlar bu kerametin hikmetini bildiler ve merhamet edip nöbetleşe boyunları üzerinde götürdüler. Hak Teâlâ hazretlerine yalvarmaya başladılar: “ Ey bizim ilahımız bize lutfeyle

-46B-

işimizi rast götür, işimizi şöyle böyle eyle.” demediler. Bütün hallerini Allah’a bıraktılar. Sonunda lütuf ulaştı bunlar mağaraya geldiler ve içine girdiler çok yorgun olduklarından içeri girdikleri gibi her biri bir yanda yatıp uyudular. Diğer taraftan Takyanus bunların kaçtıklarını haber alıp kendi kendine düşünürdü: “Ben ne versem benimle birlikte yerler ve ne giyersem

-47A-

benimle birlikte giyerlerdi neden incinip gittiler?” diye şaşırırken, kovulmuş, ebedi, ölümsüz lanetli şeytan gelerek Takyanus’a bunarın niçin gittiklerini ve kendisini terk edip gök Tanrı’sına taptıklarını ve iman getirdiklerini söyledi. Takyanus bu haberden çok huzursuz

olup sonunda iblise söyledi: “ Ben bunları nerede bulabilirim ? ” dedi. O lanetli hemen kılavuz olup

-47B-

yattıkları mağara üzerine götürdü ve içerisine girmeye niyetlendi. Hak Teâlâ kuvvetiyle emretti.Sert bir rüzgâr çıkarak o yerin taş ve toprağını Takyanus’un üzerine bıraktı ve yeryüzünü karanlıklar kapladı asker arkasını dönüp kaçtı. Sonunda ebedi, lanetli şeytan yani Yahudi Takyanus gelerek bunların yanına kendisi gitti. Mağara önünde geldiklerinde iki

-48A-

elinin üzerine başını koyup uyumuş, o delikanlılar da içeri de yatıp uyurlar ama sanki gözleri açık bakıp dururlar. Takyanus söyledi: “Benim korkumdan yatmışlardır yoksa uyumazlar uyanıklardır.” dedi. Acaba şimdi bunları nasıl bir acıyla öldürsem ki âleme ders olup diğer halka kuvvetli yasak olsun ve bunları görenler ibret alsın, bunları çok nimetler ile besleyip

-48B-

başımla bir tutayım, gece gündüz benimle dursunlar, nazik nimetler içinde süslü ve altın işlemeli kumaşlara yatıp otururlardı, bütün yakınlarım bunlara muhtaçken bunlar beni terk edip değersiz ve aşağılık olup çıplak bir mağaraya girerek kuru toprak üzerinde yatmaya razı oldular. Bunlar bu durumu beni inkâr ettiklerinden dolayı yapmışlardır diyerek dönüp askerine geldi vezirlerine durumları bildirip danıştı.

-49A-

Tam olarak kırk dört veziri vardı ve söyledi: “Ne dersiniz bunları nasıl bir azapla öldürelim ki yüreğim soğusun.” dedi. Her biri bir çeşit işkence yapmasını söyledi. Takyanus asla birinin sözünü beğenmeyip lanetli şeytana söyledi: “ Ey dinsiz şeyh, benim benzerim, kovulmuş lanetli bu konuda ne dersin? ” İblis söyledi: “Ey padişah askerinden gelsinler ve bunlar aç ve çıplak yatarken mağaranın önüne

-49B-

taş ve kireç ile sağlam duvar yapsınlar, öyle ki onu açmaya güçleri yetmesin ve kimse bunların yanına girmek için yol bulamasın, oradan bir büyük taş üzerine tarih kazsınlar ne tarih ve ne zamanda kaçıp buraya geldikleri ve senin -tövbe- ulu bir padişahın nimetlerini terk

ettiklerini, senin bunları aç ve susuz mağara içine kapayarak kapısını örttüğünü sonsuza kadar bilinmeyip yeryüzüne ve bütün zamana ders olsun."

-50A-

dediği gibi yaparak oradan dönüp şehrine geldi. Ama kibrinden ve cahilliğinden iki üç günde bir hiç kimse bunların kapısını açıp girmesin diye ulu mağara önüne gelir, daima yoklardı. Bu durum üzerinde pek çok zaman geçti bu gençler bu mağarada üç yüz dokuz yıl uyuyup kaldılar. Sonunda Takyanus

-50B-

yüzünün karasıyla dünyadan cehenneme gitti. Birisi daha geldi yirmi yıl padişah oldu o da gitti, bir daha geldi, pek çok padişahlar gelip gittiler, iki yüz kırk yıldan sonra putperestler eline düştü, iki yüz elli altı yıla erişinceye dek elli altı adam eline girdi, Hz. İsa (Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun.) ortaya çıktı halkı sapıklıktan doğru yola davet etti ve yine göklere yükseldi.

-51A-

Halk içinde yine türlü türlü anlaşmazlık oldu, her gün güneş doğdu, mağaranın bir miktar yarığı vardı güneş o aralıktan girip Ashab-ı Kehf'in sol yanından doğup dokunur ve gün batınca sol taraftan dokunurdu ve o yarıktan kuzey rüzgârı tesir ederdi. Mübarek ve kutsal vücutlarına değerdi, küflenmezdi. Bu şekilde üç yüz dokuz yıl oldu. Hak Teâlâ yüce kelamında

-51B-

şöyle buyurur: 'Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Buna dokuz daha eklediler.' [30] Bunların halleri indirilen bütün kitaplarda anılmıştır ki kimsenin gönlünde kuşku ve şüphe olmasın. Nihayet ölüler ve kıyamet konusunda onun gibi zayıf inanç kuvvetli olsun diyerek bunların hikâyeleri yeterlidir. Şüphesiz kuşkusuz, kıyamet kopacaktır ve bütün ölmüşler Hak Teâlâ

-52A-

Hazretlerinin kuvvetinden hayat bulacaklardır ve hesap olunca zerre kadar iyilik ve kötülük eden ona göre ceza alacaklardır. Vay o akılsız topluluğa ki İslam'dan vazgeçmiş batıl ve

[30] Kehf-25. http://www.kuranmeali.org

bozulmuş, mantıksız sözlere uymuştur. Kur'andaki ezeli kelimesi Deyyan'dır. İçinde tekrar tekrar düzenlenmiş deliller güneşten

-52B-

parlaktır. Söz edilen emirlerine inanmayıp güvenmeyen kendi arzularına uyan kolay nefsi gözleyip, bilinen emri ve yasağı yapmayıp ehl-i sünnet ve cemaʿat mezhebinden dışarı sapkınlık yolun düşüp iyilik cennetinden mahrum ve mahşer günü şanı yüce olan Allah-u Teâlâ mümin ve Müslüman kullarına lütfuyla cennete koyup ve hayır işlerine göre gözlerin görmediği ve akıllardan geçmeyen

-53A-

mertebeler ve mevkiler vererek armağan ettiler. O soruya inancı olmayan kötüler şaşkın kalacaklar çünkü son pişmanlık fayda vermeyecektir. Yüce Allah yine bu topluluğu dirilterek ve Kabul Ahbar anlatır ki bir gün bu gençlerden birisi sabah namazı vaktinde Allah'ın kudreti ile uykudan

-53B-

uyanır gibi kalkıp gözlerini ovarak hoş uyumuşuz, dedi. Meğer o kişi Yemlihaydı. Hemen arkadaşlarına da seslenip uyandırdı, Allah'ın izniyle uyandılar, ayakları üzerine kalktılar birbirleriyle bakışıp acaba ne kadar uyuduk, dediler. Aralarından birisi bir ya da bir buçuk gün ola, dedi. Yemliha mağara kapısına doğru yürüdü, varınca

-54A-

kapıyı sağlam taş ve kireç ile yaptıklarını gördü. Arkadaşlarına söyledi: "Ey kardeşler Allah-u Teâlâ hazretlerinden başka kimse burada ne kadar yatıp uyuduğumuzu bilmez, ne yapalım acıktık birimizin şehre gidip temiz yiyecek alması gerek." dedi bizi kimsenin bilmemesi için oradan kimse duymadan bir yere gidelim, dediler. Yemliha'nın yanında bir Takyanus akçesi vardı

-54B-

çıkarıp ortaya koydu, anlaşıp çobana dediler ki: "Kardeş sen bizim aramızda yabancı kişisin kimse seni bilmez sensin gitmen uygundur." dediler. Çoban hemen akçeyi eline alıp geldi

gördü ki kapının önü sağlam yapılmış ama çok rüzgâr çıkmasıyla üzerinden bazı yerlerinde gedik açılmış harabe olmuş, o yerde olan ağaçlar kurumuş ve çürümüş, çeşmeler

-55A-

kurumuş ve her tarafı yıkılmış, harap olmuş şaşırıp hayretle dönüp gelerek arkadaşlarına söyledi, dışarıda olan değişikliklerden haber verdi, duyduklarında hepsi ayakları üzerine kalkıp geldiler bunlar da görünce hayret ettiler oradan dönüp içeri girerek oturdular. Yemliha çobana söyledi: "Ey kardeş senin elbiselerini ver, giyip şehre gideyim hem

-55B-

yiyecek getireyim hem de şehrin hali nasıl olmuştur göreyim, bunda bir hikmet vardır." dedi. Çoban elbiselerini çıkarınca Yemliha giyerek şehre doğru yola koyuldu diğerleri mağarada kaldılar. Yemliha giderken şehre ulaştı ama hiç beklenmedik anda kendini tanıyıp tutacaklar diye tedbirle ve korkarak yürüdü. Şehir önüne geldiğinde kapısı üzerinde bir büyük sembol dikilmiş ve üzerinde "Allah'tan başka ilah yoktur

-56A-

İsa Peygamberdir" yazılmış olduğunu gördü. Yemliha onu görünce şaşırdı ve söyledi: "Ne tuhaftır ki bir gece içinde yeryüzü şaşmış yoksa gördüğüm rüya mıdır? " dedi. Orada oturup gözlerini ovdu tekrar bakıp gördü bir kişi içeriden dışarı çıkıp geliyor ona yaklaştı ve söyledi: "Ey kişi bu şehrin adına ne derler? " " Efsus derler." dedi. " Peki ya bu şehrin

-56B-

hükümdarına kim derler? " "Ankanus derler." dedi. " Ya bu sembol üzerinde olan yazı nasıl yazıdır? " dedi. " Hak Teala hazretlerinin mübarek adı ve de İsa Peygamberin mübarek adıdır." dedi. Yemliha söyledi: "Efsus şehrinin adına Takyanus denilen,Tanrılık davası eden bir hükümdarı vardı ona ne oldu? " O kişi söyledi: " Vallahi asla bu şehirde Takyanus adlı bir padişahın hüküm eylediğini bilmeyiz,

-57A-

bir kimseden de işitmiş değilim." dedi. Yemliha, "Ben gafletteyim bir iyilik yap beni uyandır." dedi. O söyledi: "Ey kişi ne tuhaf söz söylersin benimle pek akıllıca söyleşirsin ve de işitirsin, uyanmak nasıl olur? " dedi. Yemliha söyledi: " Subhanallah! Hayrettir ki ben

oradan dün gitmişim yeryüzü böyle şaşırtıcı olmuş ve değişmiş. Bir ay değil bir yıl değil dünkü günden bu güne benzemez.”

-57B-

Böyle diyerek düşünceyle şehrin içine girdi. Asla bir yeri kendi bildiği gibi değildi. Hepsi değişmiş ve başka hal almış şehir bir vaziyete bir şekle girmiş ve içinde şaşırtıcı ve acayip kiliseler yapılmış papazlar ve keşişler İncil okurlar ve masum oğlancıklar toplanmışlar okurlar. Yemliha gittikçe şaşkınlığı arttı, sonunda bir ekmekçi dükkânına geldi, yanındaki o akçeyi ekmekçinin eline verdi, o da

-58A-

akçeyi aldığında başını kaldırıp Yemliha’nın yüzüne bakarak bir süre düşündü. Yemliha söyledi: “ Hey kişi insan görmedin mi benim yüzüme nasıl bakarsın? ” Ekmekçiye akçeyi verdi, ekmekçi söyler: “ Bu akçeyi nerede buldun onu deyiver.” Yemliha, “Nerede bulduğumu ne yapacaksın değerince ekmek ver eğer vermezsen akçemi ver.” dedi. Ekmekçi söyler: “Böyle akçe gördüğüm yoktur ve bu şehir

-58B-

padişahının sikkesi değil ama çok çabalayıp hazine bulmuşa benzersin. Neyleyim Tanrı vermiş günlük varlığın olsun ama bize de teşekkür alameti hissecik verseniz olmaz mı? ” Yemliha öyledi: “ Hey kişi bu akçeyi bu şehirden alıp götürdüm ve Takyanus parasıdır.” dedi. Ekmekçi söyler: “Sen dışarıda Türklükten gelmiş kişisin işiniz dağlarda koyun

-59A-

otlatıp gezmektir Hak Teâlâ sana iyilik edip talih vermiş, mal bulmuşsun bize de Hak Teâlâ versin sen buradan niçin gitmek istersin? ” Bu akçe Takyanus sikkesidir diye kuvvetli söyleştiler. Sonunda günahın boynuna olsun bana nesne vermeyip türlü türlü bahaneler söylersin şimdi ben seni bırakmam şehrimizin beyine götürürüm

-59B-

derken bunların üzerine padişahın adamlarından birisi gelip gördü ki ekmekçi dükkânına çok halk toplanmış. Olayı öğrenip Yemliha’yı ve Takyanus altınını aldı şaha ait meclise götürdü. O zamanda Akılyus şehrinin iki beyi vardı birisi İsa dini üzerinde Müslüman ve birisi kafirdi. Meğer tesadüf Yemliha’yı destekleyen anlaşma Müslüman

-60A-

dini üzerine olan padişahın adamlarındandı. Padişah önüne geldiğinde o kişi olayı bildirdi, padişah da önüne götürüp ona sordu: “Sen akçeyi nerede buldun? Yemliha söyledi: “Dün bu şehirden gittim bu akçe yanımda benimle birlikteydi ama tuhaftır ki buradan gittiğimde bu şehri böyle değişmiş ve başka hal almış buldum, ne hikmettir? ” dedi.Padişah söyledi: “Akıllı kişiye benzersin

-60B-

ama sözlerin deli gibi mantıksız sözden ne olur? İşte herkes tarafında bilinir mal, hazine bulmuşsun, beşte biri devlet malıdır geri kalanı Huda vermiş senin olsun, git masrafını gider.” dedi. Yemliha söyledi: “Ey zamanın padişahı ben bu şehirde evlenmişim, evim barkım vardır yabancı yerden gelmiş yabancı değilim. Buradan daha dün gittim ne hazine buldum ne de mal

-61A-

şimdi şaşırıyorum bilmem ki siz benden niçin mal istersiniz.” Yemliha sözünden bile korkardı ki ansızın bey olan Takyanus’un yerinde oturan bir vezirdir ille Takyanus gelecek diye korkardı ama padişahın bir bilgin İncil emirlerinden okuyup Ashab-ı Kehf’in hikâyesini öğrenmiş bir veziri vardı ve söyledi: “ Ey padişah bil ve haberdar ol

-61B-

bu delikanlı Takyanus’un dostlarındandı onun zamanında ondan yüz çevirip doğru yolu bulup ondan kaçarak bir mağaraya girmişlerdir Hak Teâlâ onu Hazreti İsa’ya bildirmiştir bunlar o mağarada üç yüz dokuz yıl yattıktan sonra çıkıp âlemlere ibret olmaları gerekir. Galiba bu o gençlerdendir diye düşünüyorum.” Yemliha’ya söyledi:

-62A-

“Hikâyeni bana anlat ve sırlarını ayrıntılarıyla açıkla, başından sonuna kadar aktar.” dedi. Yemliha bin tedbirle bir bir başlarından geçeni anlatıp, söyledi zira daha içinden Takyanus korkusu çıkmamıştı bunlara güvenmezdi ve söz arasında şöyle demişti: “ Benim bu şehrin içinde sayılı evlerim var ve bir de oğlum vardır, benim buradan gitmeme sebep olan

-62B-

bu şehrin Takyanus adlı bir padişahı vardı ama dinsizdi, halkı devamlı kendisine ağlayışla secde ettirip Tanrı'nız benim derdi. İtaat edeni cennete, etmeyeni cehenneme koyardı orada mahvolurdu zira kendi bozuk inancınca bir yüce makam yaptırıp adını cennet koydu ve bir derede katran kaynatıp adını cehennem koydu kendini inkar edenleri oraya koyup mahvederdi.

-63A-

Biz de onun yanında altı kişiydik, yakınlarındandık, bizden gizli bir hali yoktu. Tanrılık davası ettiğini ve bir güçsüzün kendi nefsine uyarak bütün cihanı kendi belasına uğrattığını gördük, biz de fikir ve akılla yerleri ve gökleri, ay ve yıldızları ve bütün âlemi yoktan var eden yaratıcıyı bilip ve onun davasının boş inanç olduğunu anlayıp Takyanus avdayken

-63B-

biz anlaşıp kaçarak bir mağaraya girip yatıp uyuduk. Şehirden çıkalı ya bir ya da bir buçuk gün ancak olur, uyandık ki karnımız acıkmış işte bu şehre yiyecek almaya geldim ve bu duruma uğradım şehir başka bir hal almış ve de bir türlü olmuş o zamanın tarzına benzemez." dedi. O zaman şah söyledi: " Ey mert delikanlı senin dediğin zamandan bu zamana gelinceye kadar tarihi

-64A-

Allah-u Teâlâ İsa Peygambere (Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun.) bildirmiştir. O zamandan beri tam olarak üç yüz dokuz yıldır biz sizin hikâyenizi İncil'de okumuşuzdur. Şüphesiz onlar olmalısınız." Yemliha söyledi: Biz altı kişiyiz onların birisi benim." Padişah, "Sözünde doğruysan bize bir işaret gerektir." dedi. Yemliha söyledi: " Benim bu şehir içinde bir evim vardır size göstereyim ve hem orada

-64B-

gizli işaretim vardır." dedi. Padişah vezirini ve diğer beylerin ve eminlerini gönderip hepsiyle beraber gittiler. Yemliha bunlarla giderken her haline baktı ama ne bir evi ne de bir mahalle kendi bıraktığı gibi buldu. Hayret edip kendi evini bulamadı. Allah-u Teâlâ'nın emriyle bir melek insan şeklinde gelerek Yemliha'ya söyledi: " Ey Allah'ın kulu niçin şaşırıp dolaşırsın?" O söyledi:

-65A-

“ Nasıl şaşırmayayım bir gece içinde bu şehir böyle şaşırmış, kendi evimi bulamam.” dedi. Melek dedi: “Sen benim ardımca gel, ben seni evine ulaştırayım.” dedi. Yemliha ve diğer beyler ve şehir halkı ardınca yürüdüler. Melek bir kapıya gelince durdu işte senin kapın budur, deyip gözden kayboldu. Yemliha ileri yürüdü, içerisinde ay yüzlü yaşlı bir kimsenin oturduğunu gördü

-65B-

ve çevresinde pek çok genç ayakta bekler. Bunlara selam verip söyledi: “ Bu benim evimdir siz burada ne yaparsınız? ” dedi. O oturan kişi söyledi: “Sen yanılıyor olmalısın bu ev bizim mülkümüz atadan dedeye miras denmiştir, eğer daha ötesini bilmek istersen benim atam daha hayattadır ama bir etle bir deri kalmıştır, herkese dermanı yoktur.

-66A-

yaşlı adamcağızdır.” dedi ve yanında olanlar öfkelenip Yemliha ile kuvvetli kavga ettiler. Pir söyledi: “Kavgayı bırakınız yalan söylemeyelim olay açığa çıksın, düşmanlık ne lazımdır?” diye Yemliha’ya söyledi: “Sen bu evimdir diye iddia edersin ama sen kimsin, senin adın nedir ve bu sırada ne zaman gittin, bilelim.” dedi. Yemliha söyledi: “Ey yüce pir nasıl anlatayım, her kime anlattıysam

-66B-

İnanmayıp incitirler söylemekten geriye bana başımın ağrısı kaldı ” dedi. Pir söyledi: “Üşenme halini bize de bildir, zira benim senin hakkında bir şüphem vardır, vakit ola öyle çıksın, hem de seni gördüğüm gibi kanım kaynadı ve sana sevgi duydum.” dedi. Yemliha olup bitenleri bir bir anlatmaya başladı. Pir bunu duyduğunda hemen evinden bir levha getirdi

-67A-

göz atıp Yemliha’nın yüzüne baktı, hemen coşkuyla bir kere ah edip yüz üstüne düşüp kendinden geçti. Bir süre herkes şaşırıp kaldı, aklı başına gelince Yemliha’nın ayağına gözünü ve aksakalını sürdü, canım dedem diyip ağladı. İnsanlar ne oluyor, dediler. Babamın babasıdır dedemdir, dedi ve çok ağladı. Yemliha’yı alıp evine götürdü ve evin

-67B-

ortasında servi ağacından bir direk gördü işte bu direği ben yerleştirmişim, ve bunun altında on adet içleri dopdolu sıralı küpler koymuşum Takyanus altın parası ölçüyle yüz dirhem gelir.

Pir söyledi: “Benim babam senin soylu oğlundur, hala sağlamdır ama hareketten düşmüştür bir parça et olmuştur, penyeye sarıp bir zembile koyarak evin köşesinde

-68A-

çoğu zaman asıvermişim ve çok zaman ondan senin hikayeni dinlemişimdir. Bana demiştir ki benim babam Takyanus’un dostlarındandı ve onun dininden kaçıp gitmiştir adına Yemliha derler ve onunlar birlikte padişahın seçkinlerinden beş askerle birlikte kaçıp, bir mağaraya girmişlerdir. Lanetli Takyanus onların ardına düşüp bularak mağaranın ağzını sağlam yapıp gitmiştir.”

-68B-

Oradan içeri girip zembili getirip penyeye sarılmış bir nesne çıkardı, yeni doğmuş oğlana benzerdi, bir miktar su içirdi. Günahsız gözlerini açtı, Yemliha’yı görünce ağlamaya başladı Yemliha daha çok ağladı o evvelki görülen pir Yemliha’nın oğlunun oğludur ve orada herkes birlikte ağlaştılar. Yemliha körpe genç oğlu, aksakallı ihtiyar,

-69A-

oğlunun oğlu, güçsüz pir, onun oğulları, gençler, bütün insanlar bu durumu görüp Allah-u Teâlâ’nın gücüne hayret ettiler, ululuğunu anlayıp, kıyametin kopmasına şüpheleri kalmadı. Yakınlarının hepsi destekledi, o uyuduğu bir gün bir gece değil, üç yüz dokuz yıl yatmışlardır Hak Teâlâ’nın kuvvetini hepsi öğrenip şükretti. Tarih

-69B-

buldular ve hesap ettiler o zamana gelinceye kadar üç yüz dokuz yıl geçtiğini anladılar. Yemliha emretti o direği yerinden ayırdılar, dediği gibi o taşın altından on küp dopdolu altın çıktı. Bir miktarını şehir padişahına verdiler, kalanını oğlunun oğullarına paylaştırdı. Bu haber şehre, illere yayıldı. Zengin fakir gelip Yemliha’nın elini öperek ziyaret ettiler, o gün şehirde sanki kıyamet

-70A-

koptu. Vezirler Yemliha’yı oradan alıp padişaha geldiler, Yemliha’yı padişahın huzuruna götürdüler. Büyük saygı ve hürmet gösterdi. Bütün herkes Yemliha’nın elini ayağını öptüler. Padişah da tahtından inip Yemliha’yı öptü ve kucakladı. Taht üzerine alarak geçmiş

meseleleri için özürler diledi ve o gün kâfirlerin tamamı Müslüman oldular. Padişah oradan söyledi: " Ey genç bir isteğim vardır, hikâyeni öğrendik

-70B-

lutfeyle, bizi ebedi kalan yoldaşlarının yanına götürüp göstersen ve onları da ziyaret etsek." dedi.Yemliha nasıl olacak diyerek, bir sofra yemek götürüp, padişah bütün askeriyle ve Efsus şehrinin bütün halkıyla birlikte mağaranın yakınına gittiler. Yemliha söyledi: " Ey padişah ben bu olaydan anladım ki Hak Teâlâ bizi dünya halkına ibret için saklamış ama arkadaşlarımın bu işlerden haberi yoktur ve

-71A-

çok oyalandım eğer onlar ansızın bu askeri ve bu izdihamı görürlerse ödleri kırılır mahvolurlar sizler de günahkar olursunuz, izin veriniz, cenaplarınız bu dağın altında bekleyin, ben onlara tek başına gidip olanları haber edeyim gönülleri razı olsun ve de anlatayım Allah'a hamdolsun şimdi şehrimizde olan padişah mümindir, alemlerin Rabbi olan Allah'a tapar. Takyanus

-71B-

çoktan cehenneme gitmiştir. Ondan beri bu kadar zaman olmuş diyerek olup bitenleri anlatayım. Padişah sizleri ziyarete gelmiştir, İsa Peygamber ortaya çıkıp Hak Teâlâ ona gökten İncil adlı bir kitap göndermiştir ve şimdi insanlar onunlar amel eder diyeyim." dedi. Padişah da uygun gördü ve Yemliha oradan mağaraya doğru yürüdü gitti. Padişah ve bütün dünya halkı bakakaldılar. Yemliha mağaraya girdi ve yoldaşlarına selam

-72A-

verdi. Selamını alıp sevinçlerinden yüzlerini toprağa vurup şükrettiler. Neden bu kadar bekledin, yoksa duyulduk mu diye korktuk, dediler. Yemliha söyledi: "Biz mağarada tam olarak üç yüz dokuz yıl yatmışız, Takyanus'tan başka pek çok padişahlar gelip gitmiş, Allah'a hamdolsun şimdi bir mümin ve Müslüman bir padişah olmuştur. Ve şehir etrafında olan eserler değişmiş ve başka bir hal almıştır sizin bildiğiniz

-72B-

nesnelerden bir iz kalmamıştır ve İsa Peygamber (Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun.) ortaya çıkıp Hak Teâlâ ona İncil adlı bir kitap göndermiştir şimdi herkes onunla amel ederler

ve kendisi göğe gitmiştir, Hak Teâlâ bizi dünya halkına ibret için bu kadar zaman uyutmuş, işte bütün asker ve şehrin halkı ile padişah sizleri bekliyor, ziyaret etmeye geldiler ve cevap verirsiniz? ” dedi. Bunlar;

-73A-

söylediler: “Sen bizim atamızsın, her ne buyurursan öyle yapalım.” Yemliha dedi: “Şimdi ben bu insanların bize karışıklık bırakmasından, bizi Hak Teâlâ’nın sevgisinden uzaklaştırmalarından ve onların bize zahmet vermesinden korkarım. İşte bütün gördüğümü sizlere bildirdim ve anladınız.” Onlar da dünyaya meylimiz kalmamıştır diyerek o yemekten yediler, Allah’a hamd edip, indirip şöyle bıraktılar. Hepsi yüzlerini Mescidi-i Aksaya karşı çevirip başlarını

-73B-

secdeye koyup oradan kalkıp söylediler: “Gelin o yüce dergaha yalvarıp dua edelim bizim ruhlarımızı alsın, biz hayatı dünyayı neyleriz? ” Tekrar kıbleye dönüp secdeye vardılar her biri Allah-u Teala hazretlerinin yüce adlarını okudular ve söylediler: “ Her şeye sahip olan Allah’sın bizim bütün hallerimizden haberdarsın ve dünyaya meylimiz olmadığını bilirsin. Bundan sonra bize dirilik

-74A-

gerekmez ve bizim içimizdeki diğer kullarına da uygundur aralarına karışıklık düşmesine ve türlü türlü anlaşmazlık olmasına sebep olacağından lutfedip bu an içinde bizim ruhlarımızı al.” dediler. O anda duaları kabul olup ruhları alınıp öbür dünyaya göçerek güzellik ve lütuf sahibi Allah’ın lutfundan faydalanıp yanlarında çoban ve köpek ile cennetler bahçesine yönelip cennete gittiler. Allah onların hepsinden razı olsun.

-74B-

Cennete birkaç canlının da girdiğinin haberleri gelmiştir. Nuh’un ve İsmail’in koçu, Yusuf’un kurdu, Salih’in devesi ve Ashab-ı Kehfin Kıtmiri ve Peygamberlerin önderinin azap edilen eşeği ve bir anlatımda bol bineği cennete girmiştir. Hak Teâlâ mübarek ruhlarını aldığında o padişah ve diğer insanlar Yemliha’yı gözlüyordu, oyalanıp gelmediğinden şüphe edip tamamı bir yoldan mağaraya yürüdüler.

-75A-

Vardıklarında dehşetli korkulu kimsenin bir adım ileri basacak aydınlığın olmadığı bir mağara gördüler. Hak Teâlâ öyle ululuk vermiş ki bunda iki rivayet vardır. Birisi, Yemliha önlerinden giderken mağaraya girdiği gibi kayboldu, nasıl öldüğünü kimse görüp bilemedi. Padişah oraya ulaştığında buraya bir işaret yapmak gerekir, dedi. Bunların ziyaretine her kim

-75B-

gelirse diğerlerinden başka nerede yattıkları bilinsin diyerek büyük taş üzerine bunların başından sonuna kadar olup bitenlerin ne olduğunu hep yazdılar ve kazarak oraya koydular. Evvelce demiştik Efsus şehrinin iki beyi vardı, biri Müslüman ve biri kâfirdi. O kâfir olan bey elbette bunların üzerine kilise yaparım, mümin olan bey

-76A-

cami şerif yaparım, dedi. Aralarında karışıklık olup ellerine kılıç alarak çekişmeye başladılar. Her türlü kusur ve eksiklikten uzak ve şanı yüce olan Allah Müslüman'a lütuf edince kâfirleri kılıçtan geçirerek öldürünce ondan sonra ulu bir çeşme yaptılar. Bir büyük işaret yeri oldu. Bir sözde mümin olan padişah Yemliha'nın ardından mağaraya girip Yemliha'nın bütün arkadaşlarını mübarek başlarını secdeye koyup canlarını

-76B-

Hakka teslim ettiklerini gördü. Oradan emretti ve kefen getirdiler. Her birine başka başka tabut düzenleyip temiz kefenleyip tabutlara koyarak tütsü yapıp tabutları mağara içinde yerden yukarı asıp bıraktılar. Padişah o gece onları rüyasında gördü ona söyledi: "Hemen bizi tabutlardan çıkar, iyi olmadık bizi incittin, kefenleyip şöyle kul ölümü gibi yeryüzüne koyasınız." dediler. Padişah ertesi gün oraya varınca

-77A-

buyurdukları gibi mağaradaki yerin yanına vasiyetleri üzere kuruca yer üzerine defnettiler. Dışarı çıktıklarında hemen mağara kapısı Allah'ın gücünden bir araya geldi.
Bundan sonra yanlarına insan girmesi mümkün değildir. Nakledenler şöyle anlatırlar ki, son zamanda İsa (Allah'ın selamı O'nun üzerine olsun.) inerek katil Deccalı ve bütün yeryüzünü gezip kiliseleri yıkıp yerine mescitler

-77B-

ve medreseler yapıp Ashab-ı Kehf'in üzerine uğrayıp onları diriltip, İslam üzerine Hz. İsa (Allahın selamı O'nun üzerine olsun.) pek çok kâfirlerin kalelerini tamamen yıkmıştır. Zira bunlar hem boylu hem de kuvvetli delikanlılardır. Yeryüzünde tek bir kale bulunmamaktadır. Bunların adetlerinden ileri gelen her gittikleri kaleye el vurup yıkmaları

-78A-

lazımdır ve geri Hz. İsa (Allahın selamı O'nun üzerine olsun.) zamanında Muhammed dini üzere bunları defnetmesi gerekir. Hak Teâlâ onların ve bütün Muhammet ümmetinin rahmetlerini çok eyleyip, güzellik ve olgunluklarından faydalanmayı nasip eyleye. Ey alemlerin Rabbi. Allah'ın yardımıyla harfler tamamlandı. 27/Ocak/ 1254

-78B-

Acizliğini ve kusurunu açıklayan bendeniz kulunuz değersiz fakir Hafız Hüseyin ibn Osman bunu yazdı. Okuyanı, dinleyeni, yazdıranı rahmetinle bağışla.

Ey Gani.

Bu kitabı yazdırmaya sebep olan düğmeci Mustafa ağanın vücuduna sıhhat ve afiyet, ömrüne bereket, geçmişlerine bol bol rahmet eyle. Âmin.

Ey Muʿin.

DİZİN VE SÖZLÜK

DİZİN VE SÖZLÜK

A

ābāt (Fars.) bayındır, mamur, düzenlenmiş.

ā. 52a9

āb-ı ĥayāt (Ar.) İçeni ölümsüz kılan su, ebedî hayat suyu, bengi su.

a. dır 42b9

Ǿacāyib (Ar.) Garip, tuhaf, değişik.

Ǿa. 22b9

Ǿa. ler 27b4

Ǿaceb (Ar.) Tuhaf, acayip.

Ǿacebe kal- Şaşırmak, hayret etmek. 5a1,69a3

Ǿa. 5a3, 10b6, 17a, 5 7a3, 57b4.

Ǿa. dür 25b4, 56a3, 60a6

Ǿa. e 5a1, 69a3

Ǿacebā (Ar.) Acaba.

Ǿa. 48a6, 53b6

Ǿaceble- Şaşırmak, hayret etmek.

Ǿa.-r 47a2

Ǿacem (Ar.) İran.

Ǿa. 11a9, 14a8,14b3, 16b9, 17b3, 18b1, 18b5, 19a5

Ǿa. e 19a1

acık- Acıkmak, aç olmak.

a.dıķ 54a5

a.mış 63b4

Ǿāciz (Ar.) Zayıf, güçsüz.

Ǿā. 27a5, 27b9,63a4,78b1

Ǿāciz ķal- Bir şey yapmaya gücü yetmemek. 25b2, 25b9, 26a9, 27b2

aç Aç, yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan.

a. 43a4, 49b8

açlıķ Aç olma, acıkma.

a.dan 41, 43a7

aç- Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek, meydana çıkarmak.

a.-alım 73b2

a.-dı 8b9, 68b4

a.-dırmayub 17a8

a.-maġa 49b2

a.-maķ 8a9

a.-ub 14a6, 50a6

açıķ Açık.

a. 48a3

açıl- Açık hale gelmek.

a.-dı 8b3

a.-ub 15b2

ad Varlıkları birbirinden ayırmaya yarayan kelime, isim.

a.ı 24b1

a.ıdur 56b3

a.ına 3a2, 3a4, 56b6, 68a4

a.ını 62b7

a.ıŋ 66a6

a.ları 2a3, 29b9, 73b6

a.lu 56b9, 62b1, 71b4,72b3

Óa. 25b2, 25b9, 26a9, 27a5, 27b2, 27b9, 30b2, 32b2, 44b1, 63a4

Óaded (Ar.) Adet, tane.

Óa. 67b3

Óa. e 39a8

adam İnsan, kişi, kimse.

a. 4a6, 58a4

a.larından 59b1, 60a1

ādem (Ar.) İnsan, kişi.

ā. 77a5, 50b6, 64b7

ā.e 10a8

Óādet (Ar.) Gelenek, alışkanlık.

Óā. 14b4, 20b8

Óā. i 25a2, 28a4

Óāfiyet (Ar.) Sağlık, sıhhat.

Óā. 78b6

aġaç Ağaç.

a.ından 67b1

a.lar 54b8

a.ları 32b5

āgāh (Fars.) Haberi olan, haberli, haberdar.

āgāh ol- Haberdar olmak, öğrenmek, vâkıf olmak. 6a6, 30a5

ā. 6a6, 30a5, 32b4

ā.sın 73b8

āġāz (Fars.) Başlama, giriş.

ā. 76a2

aġırla- Ağırlamak işi, gereken hizmet yapmak, saygı, hürmet göstermek.

a.-dılar 34a2

aġla- Ağlamak, gözyaşı dökmek.

a.-dı 67a6, 68b6

a.-maġa 68b5

aġlaş- Birlikte ağlamak.

a.-dılar 68b8

aġrı Acı, ıztırap, sızı.

a.sı 66b2

aġız Girilip çıkılacak yerlerin giriş çıkış yeri, başlangıcı.

a.ın (aġzın) 68a9

āh Ah, feryat, inilti, yazık.

āh ėd- Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek. 5b9, 67a2

ā.5b9,52a4,67a2

aħbār (Ar.) Haberler, sözler, söylentiler.

a. da 74b1

aħşām Akşam.

a. 4a3, 32a7

a. a 13a1

āheste (Fars.) Yavaş, ağır, usul usul, sakin.

ā. 42b3

Óahid (Ar.) Yemin, and.

Óa. 30a3

Ǿahidleş- (Ar.+Türk.) Sözleşmek, antlaşmak.

Ǿa.-diler 31a3, 33a9

āħir (Ar.) **1.**Son. **2.**Sonunda, akıbet, nihayet**.** 19a5, 51b5

ā. 19a5, 46b3, 47a7, 59a6, 50a9, 51b5

ā. i 45a9

āħiriǿl-emr (Ar.) İşin sonunda, akıbet, nihayet.

a.5b7

āħịr (Ar.) Son, sonuncu, en sonra olan.

ā. 77a7

āħiret (Ar.) Ölümden sonra gidilecek olan âlem, öbür dünya, bekā âlemi.

ā. 40b1

aĥkām (Ar.) Hükümler, kānunlar, emirler, buyruklar.

a.ına 52b1

aĥvāl (Ar.) Haller, olup bitenler, hadiseler.

a.i 31b6, 36a5, 48b9, 51b3, 69a2, 71b2

a.imizden 37b1

a.imize 73b8

a.in 32b1, 66b7

a.iŋizden 43b5

a.lerin 75b4

aḳ Beyaz.

a.67a5,68b9

aḳ- Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

a.-ar 42b9

aḳçe Selçuklular ve Osmanlılar'da para birimi olarak kullanılan gümüş sikke.

a. 60a6

a. mi 58a8

a. si 54a9

aǿi 54b5, 57b9, 58a1, 58a5, 58a6, 58b6, 59a4, 60a4

Ǿāḳıbet (Ar.) Nihayet, son.

Ǿā. 25b1, 57b8

Ǿā. i 5a7

Ǿāḳıl (Ar.) Akıllı kimse.

Ǿā. 7, 27a8, 11b6, 60a9

Ǿaḳıl (Ar.) Akıl, us.

ʿ**aḳlı başına gel-** baygınlıktan ayılmak, kendine gelmek. 28b7, 67a4

Ǿa. 24b9, 44b8

Ǿa. ları 36a4

Ǿa. ı (Ǿaḳlı) 28b7, 67a4

Ǿāḳilāne (Ar.+Fars) Akıllıca.

Ǿā 57a4

ʿ**ākil-i dānā** (Ar.+Fars) Akıl sahibi, bilgili.

Ǿā. 61a6

Aḳılyus Aḳılyus şehri.

a. 59b6

aḳśa- Bir ayağın kısa veya sakat olması sebebiyle hafifçe topallamak.

a.-yı 45b1

Ǿalāmet (Ar.) İşâret, belirti, nişan.

Ǿa. 64a7, 72b1

Ǿa. im 64b1

Ǿālem (Ar.) Dünya, yeryüzü.

Ǿālemiyān- İnsanlar, bütün dünya halkı. 61b7

Ǿā. 37a3, 56a3, 67a4, 69a2,70a3,71b8,72b4, 72b5, 74a6, 77b7

Ǿā. i 30b6, 63a5, 63a7, 77a8

Ǿā. in 71a9,78a7

Ǿā. indür 34a4

Ǿā. iŋ 27b7

Ǿā. ler 40b8

Ǿā. leri 41b3

Ǿalem (Ar.) İşaret, sembol, alamet.

Ǿa. 55b9, 56b1

Ǿaleyhi's-selām (Ar.) ' Ona selam olsun' anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan söz.

Ǿa. 2a5, 50b7, 72b2, 77a7,78a1

Ǿa. a 64a1

Ǿa. dan 36a6

Ǿa. ıŋ 36b1

Ǿā. 8b6, 10b4, 62b6

Ǿālī (Ar.) Yüksek olan, yüce, ulu

Ǿa. 11a3, 17a8, 19a2, 22a8, 39a2, 70a2, 76a6

Ǿālim (Ar.) Bilgin.

Ǿā. 5a8

Ǿā. lere 4a4

al- Almak, yanında bulundurmak, temin etmek, satın almak.

a. 15b8

a.-dı 4a1, 15b5, 34b8, 58a1, 59b5

a.-dılar 19a7

a.-ub 4b3, 8a3, 8b9, 10b5, 10b6, 16a4, 17b4, 24a1, 38a7, 39b3, 46b8, 54a6, 54b5, 58b6, 67a9, 70a1, 70a6,72a1, 76a2

a.-urdı 16b1

a.maġa, 10b3, 63b5

alan Belli bir işin yapıldığı, belli bir olayın geçtiği yer, sâha.

a.ı 19b7

aldan- Bir yalana, bir hîleye, güvene lâyık olmayan birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek.

a.-dı 7b7

Allah (Ar.) Allah, Tanrı, Rab.

A. 5b3, 33a6, 44b7, 54a2

altı Altı sayısı.

a. 20a2,24b5, 28b2, 35a4-36a7, 39a4, 63a1-64a5

a.mız 32a4

a.sı 33b8

a.sınıŋ 24b7

altı biŋ Altı bin sayısı.

a. 24a5, 24a8

altıncı Altı sayısının sıra sıfatı.

a.9a8

a.sı 3a1

a.sınıŋ 24b5

alt Bir şeyin yere bakan yüzü, aşağı.

a.ında 67b3, 71a5

a.ından 21a1, 21b4, 69b4

altun Altın sözünün eski metinlerde ve bugün halk ağzında kullanılan asıl şekli.

a. 3b8, 18b1, 19b9, 20a9, 20b2, 24a6, 69b5

a.dan 9a1, 9a4, 19b4, 20a5

a.ını 59b5

a.la 9a3

ʿ**amālıḳa** (Ar.) Yüce kişiler, ileri gelenler.

ʿa. 24a3

Ǿamel (Ar.) Dînî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, hareket.

Ǿa. 71b6, 72b4

Ǿa. lerin 52b9

āmịn (Ar.) Dualardan ve hayır temennilerinden sonra, "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz.

ā.78b8

ammā (Ar.) Ancak, fakat lâkin yalnız.

a. 3b6, 8b7, 32b9, 33a3, 44a7, 48a3, 50a3, 54b6, 55b6, 58b1, 58b4, 60a6, 60b1, 61a5, 62b2, 64b4, 65b8, 66a6, 67b7, 77a2

an (Ar.) Zamânın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem.

a. 36b8

aŋa Ona.

a. 16a2, 23b8, 25b7, 29b5, 37a3, 44a8, 45a1, 52a3, 56a7, 60a4, 71b4, 72b2, 76b6, 76b9

anda Onda, orada, oraya, o zaman.

a. 4a6, 6a8, 38a4, 45a4, 62b9, 64a9, 68b7, 75b5

andan Ondan, ondan sonra, oradan.

a. 3b9, 4a8, 6b3, 15b2, 17b2, 23b6, 25b9, 29b4, 33a6, 33a9, 34a2, 35a4, 42b4, 42b8, 43b1, 43b4, 45a3, 49b3, 50a2, 53b6, 54a6, 55a7, 56a5, 61b2, 61b3, 62b5, 68a1, 68b1, 68b2, 70a1,70a8,71b1, 71b7,73b1,76a5,76b1

anı Onu.

a. 22a4, 33a5,34b4, 49b2, 56a2, 58a6, 61b4

anıŋ Onun.

a.13b9, 15b1, 17b2, 22a8, 26b2, 30a4, 31b4, 34a6, 34b5, 35b4, 36b3, 39b7, 44a7, 51b6, 61b2, 63a1, 63a8, 68a3, 69a1

a.la 68a6, 71b5,72b4

anlar Onlar.

a.11a6, 29b1, 38a3, 64a5, 71a1, 73a4,73a5

a.a 24a9, 31b8, 38b6, 71a5

a.dan 24a9, 31b9, 37a4

a.ı 27a5, 31b6, 70b2, 76b5,77b2

a.ıŋ 2a4, 27a6

a.uŋ 33a1, 38a9, 64a6, 68a8, 78a4

aŋla- Anlamak, kavramak.

a.-yub 63a9

a.-dıŋız 73a5

ancaķ Yalnız, sadece, fakat, ama, lakin.

a. 21b8, 33a1, 63b3, 66b2

ancılayın Onun gibi, onculayın.

a.16b8

aŋsuzdan Ansızın, birden bire

a. 71a1

ara **1**.Ara, orta, iç, mesafe. **2**. Esna, zaman vakit. 7a1,75a8

a. da 7a1

a. larında 74a2, 76a1

a. larından 53b7

a. lıķdan 51a4, 66a7

a. mızda 54b2

a. sında 62a6

a. ya 75a8

ara- Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, yoklamak, araştırmak.

a.-rsın 5a3

a.-yanlara 46a2

Óarab (Ar.) Arap.

Óa.13b3

ārāste (Fars.) Sıralamak, tertip etmek.

ā. 17a5, 19a3

ard **1.**Arka taraf, arka, peş.

a. ımca 38b4, 65a3

a. ına 39b7, 45a8

a. ınca 38b3, 65a4, 68a8, 76a7

a. ında 20b2

a. larına 45b1

a. larından 40a1, 45b4

arķa Koruyucu, hâmi.

a. m 18a7

Óarşun Uzunluk ölçüsü.

Óa. 8a4, 19b3

Óarż (Ar.) Bir büyüğe sunma, takdim etme.

Óa. 4b4, 15b1, 34b1, 38b6

aś- Asmak.

aśa ķoy- Asıvermek, asıp bırakmak. 68a1,76b5

aśılu ṭur- Asılı durmak. 8b8

a.-a 68a1, 76b5

a.-ılu 8b8

Aśĥāb-ı Kehf (Ar.) Hıristiyanlığın ilk dönemlerinde, Kıtmir adındaki köpekleriyle birlikte, Hıristiyanlara baskı yapan hükümdardan kaçarak sığındıkları bir mağarada üç yüz küsur sene uyuduktan sonra hiçbir şeyin farkına varmadan tekrar uyandıkları rivayet edilen yedi kişi. (Yedi Uyurlar)

a.2a6

a. i 36a3

a. iŋ 51a4, 61a8, 74b4, 77b1

Ǿāsī (Ar.) Günahkâr, karşı gelen.

Ǿā. 9b9

Ǿā. liķ 5b4

Ǿasker (Ar.) Asker, er.

Ǿa. 15a9, 15b8, 15b9, 16a4, 16b7, 16b8, 17a2, 18b9, 70b4

Ǿa. in 11a9, 17a3,17a9

Ǿa. ine 48b8

Ǿa. le 17a4

aślā (Ar.) Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat'iyen.

a. 4a4, 25b1, 28b7, 43b7, 49a5, 57b2

aśl (Ar.) Asıl, soy.

a. ından 36b4

aşaġa Aşağı, alt.

a. 8a8

Ǿāşıķ (Ar.) Birine, bir şeye tutkun kimse.

Ǿā. 11b8

āşikāre (Fars.) Açık, meydanda, gözle görülebilen, belli, ayan, bâriz.

ā.37b7

ā.sin 41b6

Ǿaşķ (Ar.) Çok kuvvetli sevgi, bağlılık.

Ǿa. ına 8a3

ata Baba, dede, cet.

a. dan 6b6, 65b6

a. larım 15a6

a. lıķ 7a3

a. m 65b8, 67a7, 67b6, 68a3

a. sıdır 67a7

at At.

a. 16a9

a. lar 10b6, 11b3,12b7, 15b5

a. lara 39a9

a. ları 41a2

a. ların 41a1

a. larına 13b3

āteş (Fars.) Od, harâret, kızgınlık.

ā.23b5, 34b4

av Av.

a. 21a9

a. da 63a9

āvāz (Fars.) Ses, sedâ.

āvāz eyle- Seslenmek. 43a1

ā. 43a1

ā.ı 23a8

a.ından 61a6

avla- Avlamak, yakalamak.

a.-maġa 21a9

ay Ay, kamer, mah.

a. 30b5, 63a7

a. ı 32

ay Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 57a9

a.da 20

ayaķ Ayak.

a. 33b1, 41a7, 55a5, 65b2

a.ı (ayağı) 45

a.ın 35a8, 45b1, 70a4

a.ına 67a5

a.ları 53b5

a.larım 46a3

aydınlıķ Aydın olma durumu.

a. 3b7, 8b5

ayır- Ayırmak, uzaklaştırmak.

a.-dı 10b2

a.-dılar 69b3

a.-ub 15b4

ayrıl- Ayrılmak, uzaklaşmak.

a.-madı 45a9

az Çok olmayan, az miktarda.

a. 10b3

Ǿaźāb (Ar.) İşkence, acı, eziyet.

Ǿa. 37a3, 48a6, 49a2

Ǿa. ātı 74b5

ʿ**ażaba gel-** Gazaplanmak, öfkelenmek.

66a1

Ǿažamet (Ar.) Büyüklük, ululuk.

Ǿa. le 23b2

Ǿažįm (Ar.) Büyük, ulu.

Ǿazįz (Ar.) Değerli, kıymetli, yüce.

Ǿa. 5b2, 66a8

aǾlā (Ar.) **1.**Şerefli, pek yüce. 53a6 **2.** Pek güzel, hoş. 42b8, 57 a4

a. 42b8, 53a6, 57 a4

aǾyān (Ar.) Bir şehrin ileri gelenleri, eşraf.

a. ın 11a5

ʻazįmet (Ar.) Gitme, gidiş, yola çıkma.

Ǿa. 43b6

B

bād (Fars.) Rüzgar, yel, hava.

bād-ı şimāl- Kuzey rüzgarı.

b. 51a6

baġla- Bağlamak.

b.-sunlar 49b1

baĥādır (Fars.) Yiğit, kahraman, cesur

b. 16b3

b.lar 19a4

b.ları 17a7

bahāne (Fars.) Vesîle, sebep

b. 17b7, 38b4

b.sile 38a8

bahā (Fars.) Kıymet, bedel, değer, fiyat.

b.sına 58a7

baķ- Bakmak, görmek.

b.-a ķaldılar 71b8

b.-arlar 48a3

b.-arsın 58a4

b.-dı 4b9, 27b4, 29a6, 56a6, 67a1

b.-ub 3b7, 58a2

bāḳį (Ar.) Ebedi, ölümsüz, kalımlı.

b. 70b1

baḳış- Karşılıklı birbirine bakmak.

b.-ub 53b6

balıḳ Balık.

b. 22a8,22b4,23

b.a (balıġa) 23a3

b.dan 22b9

bār (Fars.) Yük, ağırlık veren şey.

b. 20b6

barḳ Ev, mesken.

b. ım 60b7

baś- Basmak, çiğnemek.

b.-a 75a3

b.-arlar 41a7

başar- İsteğine ulaşmak, başarılı olmak.

b.-amadı 25b1

baş Baş, kafa.

baş aç- bir işi yapmaya büyük bir istekle koşmak. 73b2

başına beraber tut- Çok kıymet vermek. 16b4, 48b1

ʿ**aḳlı başına gel-** baygınlıktan ayılmak, kendine gelmek. 28b7,67a4

başlarından geç- olup bitenler, olaylar, hadiseler. 62a3

b. ı 25a7

b. ım 66b2

b. ımız 73b2

b. ın 4b8, 10b2, 48a1, 58a1

b. ına 27a6

b. ından 14a5,18b7

b. ını 17b1

b. ların 73a9, 76a9

b. larına 39b1

başla- Başlamak.

b.-dı 8a3, 10b3, 10b4,23b7, 37a7, 44b2,-45a8, 66b7, 68b5

b.-dılar 13b5, 17a6,17a8, 23b8, 29a3, 41b3, 46a8

başḳa Diğer, farklı, değişik.

b. 76b2

bat- Batmak, ufukta kaybolmak, görünmez olmak.

b.-ınca 51a5

bay Zengin.

b. 69b8

baǾdehū (Ar.) Ondan sonra, daha sonra.

b. 13a2, 28b6

baǾżı (Ar.) Birtakım, bir kısım.

b. 54b7

baŋa Bana.

b. 6b9,7a3-7a5, 9b7,10a3, 16a1, 48b7, 59a7, 62a1, 66b2, 68a2, 70b6

baṭāriḳa (Ar.) Patrikler.

b. 24a4

bāṭıl (Ar.) Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan

b. 36a3, 52a6, 63a9

baṭ- Batmak, içine girmek.

b.-mış 3b5

b.-ub 64b9

ḫayrete baṭ- 64b9

beden Vücut, gövde.

b.inden 10b2

b.lerine 43b3

beg **1.** Bir beyliğin, küçük bir devletin başında bulunan kimse, emîr, prens**.** 59a9, 59b7, 75b8-75b9 **2.** İleri gelen nüfuzlu kimse, eşraf. 13a7, 16a5, 18a2, 61a3, 64b2, 65a5

b. 61a3, 75b8-75b9

b.i 59b7

b.ine 59a9

b.ler 13a7, 16a5, 65a5

b.lerin 18a2, 64b2

begen- Beğenmek, güzel bulmak.

b.-meyüb 49a5

belā (Ar.) Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, musîbet, felâket.

belāsına uġrat- Başına bela olmak.

b.sına 63a5

b.sıyla 8a8

belki (Ar.+Fars.) Olabilir, olabilir ki, bir ihtimale göre, muhtemelen.

b. 7a1- 7b2, 10b9, 42b7, 46b2, 69a5, 69a7

belkim (Ar.+Türk.) Belki yerine eskiden kullanılan ve bugün halk ağzında görülen şekil.

b. 65b5

ben Ben. (Teklik birinci şahıs zamiri)

b. 5b3-5b4, 6a1, 7a6, 14a7-15a2, 18a9, 21a5-21a7 -21b7 -21b8, 22a2-22a4, 23a3, 25b7-26b2, 37a3-38b1-38b3, 42b2, 42b6 , 46b9-47a8, 57a2-57a7, 59a8-60b6, 62a9,65a5 , 67b2, 73a2, 75b8

b.den 15a4, 42b1-43b9, 61a1

b.i 9b8-10a6, 35a9, 45b9-46a2-46a3, 48b4, 57a2

b.im 7a4, 10a4-10a5-10a7, 14b7-15a6, 17b5-18a7, 22a3-23a2-23a7-23b2, 27b7, 30a1, 38b4, 42a8, 44a1, 48a4, 49a6, 58a3, 62a7-62b4, 64a6-64a8,65a3-65b8,66b4,67b6, 68a2

b.imdür 65b3

b.imle 6b4-7a8, 48b1, 57a4

bend (Fars.) Bağ.

b.ler 9a2

benî (Ar.) Oğullar.

benî İsrāʾīl : İsrâil oğulları, yahûdiler.

b. 3a3

beŋze- Birine veya bir şeye benzemek, benzer olmak, andırmak.

b.-mez 57a9, 63b7

b.-r 11b3, 34b3, 58b1, 68b3

b.-rsin 60a9

bereket (Ar.) Bolluk, feyiz.

b.78b7

beri Yakın, daha yakın, bu yana, bu tarafa.

b. 77a1

berü bk. beri. Ayrılma hâlinden sonra geldiğinde “belli bir yerden ve zamandan bu yana” anlamı verir, bir işin başlangıç yerini ve zamânını gösterir.

b. 64a2, 71b1

berkemāl (Fars.+Ar.) Tam ve yolunda, mükemmel.

b. 34a4, 32b7

berkit- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek.

b.-di 20a1

beş Beş sayısı.

b. 68a6

beşde bir Bir dağılımın toplam sıklığını beş eşit parçaya ayıran değişken değerlerinden her biri.
b. 60b3

beşinci Beşinci.

b. 9a6

b.si 2a9

b.siniŋ 24b4

besle- Beslemek, yedirip içirmek.

b.-yüb 48

beyān (Ar.) Açıklama, anlatma, söyleme.

beyān id-: Bildirmek, anlatmak, söylemek. 62a4

b. 3a8, 62a4

Beyti’l Muḳaddes (Ar.) Kudüs’teki meşhur câmi, Mescid-i Aksâ

b.e 73a9

beyyine (Ar.) Bir husûsun doğruluğunu ortaya koyan şey, delil.

b. 12b5

beyyināt (Ar.) (beyyine’nin çoğul eki -āt almış şekli) Beyyineler, deliller, şâhitler.

b.dan 52a9

bez- (<bįzār) Bıkmak, usanmak.

b.-erim 31a3

beŋille- (<belinle-) Uykudan sıçrayarak uyanmak.

b.-yüb 28b5

beŋiz Yüz, yüz rengi, çehre.

beŋzi ṣarar-: Yüzü sararmak. 29a6

b.leri 31a8

b.i (beŋzi)29a6

bį-aśıl (Fars.) Soysuz.

b. 18a6

bį-çāre (Fars.) Çaresiz, zavallı.

b. 27a6, 41b7

bį-dįn (Fars.) Dinsiz, dini olmayan.

b. 49a6, 62b2

biĥamdillah (Ar.) Allaha şükürler olsun.

b.71a7, 72a7

bįḫūd (Fars.) Kendinden geçmiş, bayılmış.

b. 28b5

bįhūş (Fars.) Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş, baygın.

bī-hūş ol- Bayılmak.

b.ol- 67a3

bį-ḫużūr (Fars.+Ar.) Huzursuz, rahatsız, tedirgin.

b. ol- 47a7

bį-idrāk (Fars.+Ar.) İdraksiz, anlayışsız.

b. 52a4

bį-mecāl (Fars.+Ar.) Halsiz, dermansız, bitkin.

b. 41, 43

bį-miŝal (Fars.+Ar.) Eşsiz, benzersiz.

b.19b7, 20b4

bînihāye (Fars.+Ar.) Nihâyetsiz, sonsuz, sonu olmayan.

b.10b4-11a3

bįzār (Fars.) Bıkmış, usanmış, tedirgin.

b.40a4

b.ım 25b7

b.ız 33a4, 44a7

bıraḳ- Bırakmak, koymak, atmak.

b.-a (bıraġa) 73a3

b.-dı 25b2, 30b1

b.-dılar 41a3, 47b5

b.-ub 40b6, 41a4

b.-urlardı 34b5

bigi Gibi. Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen.

b.6b7

bil- **1.**Bilmek, anlamak. **2.** Hatırlamak, tanımak. 57b2, 72a9

b. 5b8, 30a5, 61a9

b.-di 4b8

b.-dik 70a9

b.-diler 46a6, 69b2

b.-dügi 57b2

b.-düġüz 72a9

b.-eler 26b4-27a8

b.-elim 66a7

b.-emediler 75a7

b.-en 41b5

b.-esin 23a2

b.-inmeyüb 49b9

b.-insün 29b4, 75b2

b.-iŋ 32b4

b.-medi 10b9

b.-medik 40a6

b.-mediler 22b8

b.-medügi 5a9

b.-mek 22a3, 65b7

b.-meye 31a4, 54a8

b.-mez 6a9, 18a9, 21a7, 54b3

b.-mezdi 22a9

b.-mezem 61a1

b.-meziz 38a1, 54a3, 56b9

b.-üb 55b7, 63a8, 69a4

b.-ürdi 61a9

b.-ürsin 41b6

b.-ürsiŋiz 42b2

b.-ürsün 73b8

bi'l-cümle (Ar.) Bütün, hep.

b. 75b4

bildir- Bildirmek, açıklamak, anlatmak.

b. 15a3, 66b3

b.-mişdür 61b5, 64a1

b.-di 60a3

b.-düm 73a5

b.-e 36a3

b.-elim 31b6-31b8

b.-eyim 71b2

b.-üb 48b9

bile **1.** Dahi, de, da, hatta. 7a8, 16a3, 23b6, 46b9-47a1

2. Birlikte, yanında.

b. 6b4-8b3, 25a4, 33b8, 39b3, , 60a6, 64b3, 68a6-68b8, 70b5

bi'l-külliye (Ar.) Tamâmen, büsbütün

b. 77b5

billūr (Fars.) Parlak, şeffaf, kristal.

b.dan 20a1

binā (Ar.) Yapmak, kurmak, inşa etmek.

binā id-: 11a2, 62b6, 68a9, 75b9,76a1-77b1

b. ey- 19b1

bin- Binmek, oturmak, üstüne çıkmak.

b.-üb 13b3, 39a9

bir **1.** Bir sayısı.

bir bir Tek tek, ayrı ayrı. 62a3, 66b8

bir uġurda Aynı şekilde, bir ağızdan, hep belikte. 74b9

2a4, 3a4, 3b4, 4a5, 4a6, 4a7, 6b6, 8a5, 10a3, 10b1, 11a1, 11a3, 19b1, 19b2, 19b5, 19b8, 25b8, 26b4, 27a3, 27a8, 30a8, 30a9, 30b2, 30b7, 42b9, 44a9, 45a1, 45a2, 45a3, 45a7, 45b1, 45b3, 48b5, 56a3, 56a6, 56b5, 57a9, 62a8, 63b2, 64a7, 64a9, 64b7, 65a1, 67a2, 67b1, 69a6,70a9, 74b9, 75a2

b.dir 44a9

b.dür 45a2

b.er 42b5

bir **2.** Bir. (Belirsizlik sıfatı)

1a3, 3b2, 3b7, 4a6, 4b6, 4b7, 4b9, 6a5, 6a8, 6b9, 7b1, 7b2, 8a4, 8b4, 8b6, 9b5, 10a3, 10b6, 10b8, 10b9, 11b2, 12a2, 13a6, 14a1, 16b3, 16b8, 17b6, 19b1, 20a2, 20b8, 21a1, 21a8, 22a8, 22b9, 24a2, 25a5, 25a6, 25b2, 26a1, 27b9, 28a9, 28b1, 28b4, 29a5, 29a9, 29b5, 30a6, 30a7, 31a6, 31b2, 34a2, 34a8, 34b2, 34b3, 34b4, 36b8, 37a7, 37a8, 37a9, 37b1, 37b2, 37b6, 38a6, 38b2, 39a2, 39a7, 39b3, 40b7, 41a9, 42b7, 42b8, 43b1, 43b8, 44a1, 44b1, 44b4, 46b6, 47b3, 49a3, 49b4, 50a4, 50b3, 51a3, 53a7, 54a7, 54a8, 54a9, 55b2, 55b9, 57a1, 57b2, 57b3, 57b4, 57b8, 58a2, 61a4, 61a6, 61a7, 61b4, 62b1, 62b6, 62b7, 63a2, 63a4, 63b1, 63b6, 64b4, 65a6, 65a9, 65b1, 65b9, 66b4, 66b9, 67b8,

67b9, 68a1, 68a7, 68b2, 68b3, 68b4, 69b5, 70b3, 72a7, 72b1, 74b1, 74b5, 75a1, 75a8, 76a5, 76a6, 77a4

birāder (Fars.) Erkek kardeş.

b. 29b8, 30a1, 30a5, 30b9, 31b2, 37b4, 55a8

b.ler 6b7, 54a2

biraz Bir parça, azıcık.

b. 6b4, 43b3, 67a3

birbiri Birbiri, biri öteki,bir diğeri.

b.ne 19a2, 34a2-34a3, 53b6

b.le 16a7

b.miz 32a5

b.leri 33a9

biri Biri, herhangi biri.

b.2a2, 11b2, 28b9, 46b6, 49a3, 53a9, 75b7

b.miz 54a5

b.mizi 40b9

b.ne 15b6, 76b2

b.niŋ 20, 49a5

b.ŋiz 13a6

birisi Biri, birisi, herhangi biri.

b. 27a3, 29a1, 50b2, 53a9,53b7, 59b1, 59b7, 59b8, 64a6, 73b5, 75a4

b.n 8b9

b.niŋ 17a7

birḳaç Çok olmayan, az sayıda.

b. 74b1

birle Birlikte, ile.

b.34b4

biz Biz. (Çokluk birinci şahıs zamiri)

b. 27a4, 33a2, 33a4, 35b2, 37a8,38a5, 38b9, 40a3, 40a8, 43b9, 44a6, 63a1, 63a6, 63b1, 63b3, 64a3,64a5, 71a5,72a4, 73b4

b.de 5a3

b.den 29b2, 35b3-36b8, 63a2

b.e 2a2, 32a2-33b9, 35b4, 37b3, 37b4, 40b1, 42a3,42a6, 43b5,-44b8, 58b4, 59a3, 64a7, 66b3, 73a3,, 73a4, 73b9

b.i 38a2, 54a8, 70b1, 70b7, 72b5, 72b6, -73a3, 76b6, 76b7

b.im 30a5, 31b3,32a2,32a4 -33b8,34a3, 37b1,37b5, 42a5, 42a6, 44a5, 44b1, 46a9, 54b2, 65b5, 73a1,73b3, 73b8, 74a1, 74a4

b.ler 40b3

biiznillah (Ar.) Allah’ın izniyle.

b.i 53b4

biǾavnillāh (Ar.) Allah’ın yardımıyla.

b.i 78a8

biŋ Bin sayısı.

b. 10a7, 15b7, 19b5

boy Boy, endam.

b.lu 12a2, 77b6

boyun Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

günāhı boynıŋa ol- 59a6

b.ları 46a7

b.ıŋa 59a6

boz- Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmek.

b.-maz 7b5

b.-ub 8a9

böyle Böyle, bu şekilde, bunun gibi.

b.18b2, 23b4, 46b2, 57a8,57b1, 58a9, 60a7, 65a2, 73a6

bu **1.**Bu (İşaret sıfatı)

b. 5a4, 6a1, 6a2, 6a7, 6a9, 6b2, 7a7, 7a8, 8a1, 9b1, 9b3, 9b6, 10a3, 10b9, 13a8, 15b1, 16b2, 18a7, 25b5, 27b5, 27b8, 28a6, 28a7, 28b2, 28b8, 29b2, 30b4, 30b5, 32a1, 32b4, 34a1, 36a7, 36a8,36b8,37a9, 37b6, 37b8, 39a1, 43b7, 44b4, 44b5, 44b9, 45a3, 46a5, 46b7, 47a6, 48b7, 49a7, 50a7, 50a8, 51a8, 53a6, 53a8, 56a9, 56b1, 56b8, 57a9, 58a6, 58a9, 58b6, 59a4, 60a5, 60a6, 60a7, 60b6, 61a3, 61b1, 62a7, 62b1, 63b3, 63b4, 63b5, 63b9, 64a8, 65a1, 65b3, 65b5, 66a5, 66a7, 67b2, 69a2, 69a6, 69b7, 70b6, 71a1, 71a2, 71a4, 73a3, 74a3, 78b5

2. Bu (İşaret zamiri)

b.7a3, 7a5, 9b5, 13b5, 14b6, 20b8, 25a2, 25b3, 28a4, 28a9, 28b9, 30a5, 30b9, 40b3, 41b7, 61b8, 62b1

b.dur 15a7, 33a6, 65a7, 75a5

buçuķ Yarım.

b. 22b1, 53b8, 63b2

bugün Bugün, şimdi, şu an.

b. 40b7

buħūr (Fars.) Tütsü.

b. ey- 76b3

bul- Bulmak, ele geçirmek.

ġāfil bul- 14b2

b.-alım 37b9, 44a1

b.-am 6a4

b.-amadı 64b6

b-amazam 65a2

b.-dı 64b5

b.-dıġı 7b8

b.-dılar 36a5, 69b1

b.-duġum 58a7

b.-duķ 44b9

b.-dum 60a8-60b9

b.-duŋ 58a6, 60a5

b.-maķ 37a9, 41b9

b.-mamış 6a1

b.-maya 49b3

b.-mazdım 31a1

b.-muşsın 6a7, 59a2, 60b3

b.-salar 52a2

b.-sam 47a8

b.-ub 58b2, 68a8

b.-undum 14b2

b.-unmasa 77b7

b.-unmaz 12a8

b.-unur 15b3

b.-u-vir-ir 7a9

buluş- Buluşmak, bir araya gelmek.

b.-duġı 4a4

bunca Bu kadar.

b. 10a1, 48a9

bunda Burada, buraya, buradan

b. 4a5, 40b9, 49b5, 54a4, 55b2, 65b3, 75a4,75a8

bundan Bundan, buradan, bu sebepten.

b. 38a1, 62a9

bunı Bunu.

b. 4a5, 7a7, 21a7, 25b8, 29b3, 62a7, 66b8

bunlar Bunlar.

b. 34a9-35b1, 36b7, 37b9, 40a2, 45a5,46a5, 46b4, 47a3, 48b4, 48b7, 55a6, 61b5, 64b3, 72b9, 77b6

b.a 35a8-36a2, 37a1, 43a6, 45b7,45b8, 48b4, 62a6, 65b2

b.dan 36b7, 44b4

b.ı 11a7, 47a8- 48a6, 48a8, 48a9,49a2, 49a8,49b7, 78a3

b.ıŋ 3a3, 31a7, 34a8,34b7,35b9, 36a5,-37a4, 42a7, 46b7,50a5

b.uŋ 39b9, 43a3, 45a7, 47b8, 49b2, 51b2, 51b7, 59b2, 75a9,75b3,75b8,77b8

bunuŋ Bunun.

b. 5a1, 5a5,5a6, 13a6,13a9,-14a1, 24a2, 25b7, 67b3

buŋa Buna.

b. 46a6

buradan Buradan

b. 59a3-60a7

buyur- Buyurmak, emretmek.

b. 22

b.-dı 15a9,15b8, 17a2-18b8, 22a6, 26b6, 29a8, 42a8

b.-dılar 2a6, 21b8, 34b8

b.-duḳda 1a8

b.-duḳları 77a1

b.-ırsın 33a4

b.-ur 21a5, 27a2, 33b4, 35b6, 51b1

b.-ursaŋ 73a1

būs (Fars.) Öpme, öpüş.

būs eyle- Öpmek. 70a4

bündür- Bindirmek, yerleştirmek.

b.-mişim 67b2

bürü- Bürümek, sarmak.

b.-di 47bd

bütün Bütün, tam

b.28a1

büyük Büyük.

b. 8a4, 22b5

C

cāhiliyyet (Ar.) Cahillik, bilgisizlik.

c. inden 50

cāme (Fars.) Elbise, çamaşır.

c. lerin 41a4

cāmiǾ(Ar.) Cami, ibadet yeri, büyük mescit.

c. 76a1

cān (Fars.) Can, ruh, hayat, yaşama.

c. 1a8, 40b9

c. ım 27b5

c. ların 76a9

c. larından 42b5

cānāvar (Fars.) Canlı, yaşayan.

c. 22b9

c. lar 74b2

c. ları 22b7

cānib (Ar.) Yan, taraf, yön.

c. i 55a1

c. inden 51a6

c.ine 18a5

cānım (Fars.+Türk.) Ey canım, canım!

c. 67a6

cāriye (Ar.) Para ile alınıp satılan, üzerinde sâhibinin her türlü hakka sâhip bulunduğu kız, halayık.

c. ler 10b5

cāǿiz (Ar.) İşlenilmesinde sakınca olmayan, olabilir, olur.

c. 71b6, 74a2

cebbār (Ar.) Cebreden, zor kullanan (kimse), zorba.

c. lar 26bb3,27a5

cehennem (Ar.) Ahirette günahkar kulların gideceği azap yeri, tamu.

c. 62b8

c. dir 5a6, 5b8

c. e 50b1, 62b5, 71b1

cehennemlik (Ar.+Türk) Cehenneme mensup.

c. 5b5

celle (Ar.) Allah lafzından sonra kullanılan ve "şânı, celâli yüce olsun" anlamına gelen **Celle şânuhû, Celle celâluhû** gibi klişeleşmiş duâ cümlelerinde geçer.

Celle celâluhû 42a8, 76a3,

Celle şânuhû 52b7

cemāl (Ar.) Allah'ın lütfedici sıfatlarının bütünü ve bu sıfatlarının gereği olarak güzellik ve rahmetle tecellisi.

c.i 24b8, 74a6, 78a6

cemāǾ āt (Ar.) İnsan toplulukları, cemâatler.

c. 52b4

cemįǾ (Ar.) Bütün, hep, cümle.

c. 78a4

cemǾ (Ar.) Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

cemǾ ol- 1a3

cemǾ id- 17a3

cemǾ eyle- 18a3

c. 16b8, 17a3, 18a3, 18a4, 18b9, 27a3, 32a8, 35a1, 57b6, 59b3

cenāb (Ar.) Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır, hazret.

c. ıŋız 71a4

cenāĥ (Ar.) Kanat.

c. 17a5, 19a3

ceng (Fars.) Savaş, vuruşma.

c. 17a8, 19a2, 66a2

c. e 15a6, 76a2

c. i 66a3

cennet (Ar.) Îmanlı ve iyi kimselerin ölümden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, yer. Uçmak.

c. 62b7

c.e 52b9, 62b4, 74b1

cevāb (Ar.) Sorulan şeye verilen karşılık.

c. 1a7, 2a6, 14b3,14b8, 40a3, 43a6-44a3, 72b9

c. ıŋ 23b5

cevāhir (Ar.) Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar.

c. 9a2, 13a6

c. ler 12b7

cevşen (Fars.) Örme zırh, vaktiyle giyilen savaş elbisesi.

c. ler 9a6

cezā (Ar.) Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.

c. 52a3

cihān (Fars.) Evren, dünya, yeryüzü.

c. 48a7, 49b9, 57a7, 70b8

c. dan 18b4

c. ı 47b5

cinān (Ar.) Cennetler.

c. 74a8

cins (Ar.) Tür, çeşit, nevi.

c. 63b6

civān (Fars.) [doğrusu "cevān ve cüvān"dır.] Genç, taze delikanlı.

c. 20b2, 20b4, 36a9, 68b9, 70a9

c. lar 42b4, 45b8, 48a2, 50a8, 53a8, 65b1, 69a2

civān-merd (Fars.) Yiğit, mert, asil.

c. 63b8

c. ler 43b5, 44b5

c. lik 44a4

cuhūd (Fars.) Yahudi.

c. 47b8

cümle (Ar.) Bütün, hep.

c. 2a1, 6a9, 10b6-11a9, 13b7, 15a9, 15b7, 16a3, 17b1, 19a6, 19a7, 25a4, 27a3-27b6, 27b7, 28b8, 30b6, 32b7,33b1, 34a5, 41b4, 41b6, 46b2, 48b3, 51b3, 51b9, 63a5, 63a7, 70a3, 70b4, 70b5, 71b8, 72b7, 73a4, 73b8, 76a8, 77a8

c. mizi 37b2

c. si 1a8, 16b6, 24b9, 33a2, 39a1, 43a3, 55a5, 57b2, 64b2, 68b8, 70a8, 73a8, 74b9

c. sin 11a5

c. sine 1a7

cūş (Fars.) Coşma, kaynama.

c. 67a2

Ç

çabala- Uğraşmak, gayret sarfetmek, didinmek.

ç.-rsın 58b2

çağır - Bağırmak, seslenmek.

ç. 23a3

ç.-dılar 40a2

ç.-ub 23a6

çalış- Gayret etmek, uğraşmak, çaba sarfetmek.

ç.-ub 3b5

çāre (Fars.) Çare, tedbir, çıkar yol.

ç. 6a3, 6a6,25b1, 44a1

çek- **1.** Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek. **2.** Sıraya geçmek, sıra olmak. 24a4

peşkeş çek- 11a8, 12a5

mihnet çek- 41b8

ṣaf çek- 24a4

ç.-di 11a8-12a5

ç.-mekden 41b8

ç.-üb 24a4

çeri Asker, ordu.

ç. 20b7

çeşme (Fars.) **1.** Musluklu su haznesi. **2.** Pınar , su kaynağı. 42b9

ç. 42b9, 76a5

ç.-ler 54b9

cevgān (<çevgān) (Fars.) **1.**Değnek, ucu eğri sopa. **2.** At üzerinde değnekle yerdeki topa vurmak suretiyle oynanan çok eski bir oyun.38a7

ç. 38a7, 39b1

çevir- **1.** Çevirmek, döndürmek. **2.** Tavrını değiştirip soğuk davranmak, ilişkisini kesip ilgilenmemek.

Yüz çevir- 61b2

ç.-üb, 32b1, 61b2

çevre Çevre, civar, etraf.

ç. sinde 65b1

ç. sine 11a2

çıḳ (<cik) Küçültme eki.

ç. 58b5

çıḳ- **1**.Çıkmak, ayrılmak, dışarıya çıkmak. **2.** Yukarı çıkmak. 42b7 **4.**Ortaya çıkmak. 38a8, 47b4, 54b7, 66b5 **5.** Ulaşmak, erişmek.13a1 **6.** Vermek, ödemek, ödemeye katlanmak. 58b5

ç.-a 38a4, 66b5

ç.-acaḳ 6b7

ç.-a-gel-di 21a1, 21b4

ç.-alı 63b3

ç.-alım 38a8

ç.-aruz 38b3

ç.-ayım 42b7

ç.-dı 16a7, 27b3, 42b8, 69b5

ç.-dılar 13a1, 43a4, 77a3

ç.-maġa 3b5

ç.-maḳ 54b7

ç.-mamış 62a5

ç.-maya 9b3

ç.-mış 21a9

ç.-ub 9b7, 16a4, 25a3, 39a2, 39b6, 39b8, 47b4, 56a7, 61b7

çıḳar- **1.**Ortaya çıkmasına sebep olmak. **2.** Üstünden çıkarmak. 55b3

ç. 76b7

ç.-dı 3b6, 68b2

ç.-ub 4b5, 9b4, 10b3, 14a5, 18b7, 28a3, 54b1-55b3

çıplaḳ Üryan, apaçık, ortada.

ç. 41a5

çoban (Fars.) Koyun, keçi, manda, sığır gibi ehlî hayvan sürülerini güdüp otlatan kimse.

ç. 10b9, 42b9,43a5, 43a9,43b4,44a3,44a5, 44b3, 44b9, 45a5, 54b4,55b3, 74a8

ç. a 43a7, 54b1-55a8

ç. ıŋ 43a4, 45a7

ç. lıḳ 3a5

çoḳ Fazla, pek, çok.

ç. 4a7, 5a8, 14a1, 40a9, 54b7, 67a8

çoḳdan Uzun zamandan beri, bir hayli zamandır.

ç. 71b1

çün (Fars.) Çünkü, dolayı, ..dığı zaman, ..dığında, ne zaman ki.

ç. 5b1, 5b9, 6b1,18a1, 28a8, 59a7

çünki (Fars.) Çünkü, dolayı, ..dığında, ne zaman ki.

ç. 9b1, 17b2, 18b5, 19a1, 27b1, 28b7, 31a4, 34b7, 36b6, 38b2, 40b4, 44b3, 53a5, 55a4, 55b8, 57b9, 60a2, 74b6, 75a7, 77a3

çürü- Bozulmak, dağılmak, yıpranmak.

ç.-müş 54b9

D

dal- Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğru sokulmak, gömülmek.

d.-dı 23a9

ḍalālet (Ar.) Sapıtma, yoldan çıkma, sapıklık.

ḍalālet yoluna düş- Kötü yolda olmak, günah işlemek.

ḍ. 52b5

ḍ. den 50b8

danış- Bir konu hakkında fikir sormak, görüş almak, tavsiye öğrenmek.

d.-dı 48b9

dāniş-mend (Fars.) İlim sâhibi kimse, bilgin, âlim.

d.lerinden 1a3

dāǿim (Ar.) Devamlı, sürekli.

d. 50a6

dāǿimā (Ar.) Her vakit, her zaman, devamlı.

d. 20b3

daǾvā (Ar.) Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia.

d. 66a6

d. sı 63a8

d. sın 26b5, 56b7, 63a3

daǾvet (Ar.) Çağırma, davet etme.

daǾvet it- 12a1; **daǾvet eyle-** 50b9

d. 12a1, 31b7, 50b9

daħı Dahi, üstelik, de, da, bile, dolayı.

d. 2a6, 3b4, 4b6, 5a1, 5b6, 7a6, 7b4, 7b6, 8b5, 10a7, 10a8, 11a8, 12a8, 13b7, 14b4, 14b9, 15b8, 16a2, 17b6, 17b7, 18a1, 18b9, 30b2, 30b9, 31b6, 31b7, 32a6, 32b6, 33a2, 33a4, 33a7, 34a8, 34b5, 35b1, 36a3, 36a7, 37a7, 37b1, 37b2, 38a5, 38b4, 38b6, 38b9, 39b3, 39b5, 39b7, 42b1, 43a5, 43a7, 43b7, 45a5, 45b3, 45b9, 48a2, 50b2, 50b3, 53b3, 54a7, 55a6, 55b3, 57a1, 57b3, 57b9, 58b4, 59a3, 60a3, 60b9, 61a3, 62a4, 62a7, 62a9, 63a1, 63a6, 63b6, 65b7, 65b8, 66b3, 67b7, 68b5, 70a4, 70b2, 71a3, 71b6, 73a5, 73a8, 7 4a1

dāħil (Ar.) Girmek.

dāħil ol- 46b6

darb (Ar.) Zorla.

d.ile

debernūş Ashab-ı Kehfin beşincisinin adı.

d. 2a9, 24b4

deccāl (Ar.) Kıyâmet alâmetlerinden olarak kıyâmete yakın zamanda insanları kandırmak için ortaya çıkacağı haber verilen, kötü, fesatçı ve yalancı kimse.

d.77a8

dede Dede, ata.

d. 67a6

d. mdür 67a8

d. ye 65b6

dĆ- Söylemek, demek, anlatmak.

d.-di 22a4

d.-ler 13b1, 29a1, 32a5, 32b2, 34a7, 67a7, 74a4, 76b9

d.-rsem 22a4

d.-rseŋ 10a2, 14b1

d.-rsin 31a1

d.-r 62b4

d.-rki 35a9

d.-rler-i-miş 40a6

d. 23a4

d.-yecek 30b9

d.-yeyim 71b6

d.-yince 14a2

d.-yver 58a6

d.-yüb 16a1, 26b6, 29b4, 57b1, 65a7, 67a6, 70b3, 73a6

d.-di (didi) 4a9, 5a7, 5b5, 5b8, 6a2, 6b1, 6b8, 7a2, 8a2, 9b7, 10a4, 10a8, 15a3, 15a8, 15b1, 21a7, 21b6, 28a8, 30b2, 31a3, 37a4, 37b8, 37b9, 43a3, 44b6, 45a4, 46a5, 47a6, 47a8, 48a5, 49a3, 53b2, 54a6, 55b3, 56a4, 56b1, 56b2, 56b3, 57a1, 57a2, 57a3, 57a6, 58b8, 60a8, 60b5, 62a2, 62a4, 63b7, 64b1, 65a3, 65a4, 65b4, 66a1, 66a8, 66b2, 66b5, 66b7, 67a8, 67b3, 71b6, 72b5, 76a1

d.-digi 50a1, 69b4

d.-dikde 8a7

d.-dikleri 19a8, 36a9, 39b4

d.-diler 33a5, 33b3, 33b8, 37b5, 40a9, 42a4, 44b9, 53b7, 53b8, 54a8, 54b2, 54b4,72a3,72a4,

d.-dü 6b5

d.-mediler 46b1

d.-mege 33a3

d.-mem 10a3

d.-mey, 30a4

d.-meyesin 14b2, 44a5

d.-miş 14b3,15a6, 62a7, 75b6

d.-mişdür 68a2

d.-r 59b1

d.-riz 44a9

d.-rler 3a2, 56a8, 56a9,56b1,56b6,68a5

d.-rsin 49a7

d.-rsiŋ 30a7

d.-rsiŋiz 29b1, 36b9, 49a2

d.-yem 30a2

d.-yü 25b7, 34b1, 39a1, 41a1, 43a7, 48b8

d.-ŋmişdür 65b6

d.-dügün 63b8

d.-yicilerden 40a4

defin (Ar.) Gömme.

d. eyle- 77a1, 78a3

defǾ(Ar.) Savma, savuşturma, kovma.

defǾ it- 30a8; **defǾ eyle-** 25b9

d. 15a3, 25b9, 26b5, 27a7, 30a8

defǾa (Ar.) Kere, kez.

d. 14b6

degil Değil.

d. 13b1, 57a9, 57b2, 58b1, 69a7

d. dür 27a9, 29a1, 44b2, 77a6

d.im 9b6, 18b2, 22a2, 57a1, 60b8

d. misin 18a9

d. sün 5a5

degin Kadar, değin.

d. 3b5, 10a7

dem (Fars.) An, zaman, vakit.

d. 74a3

demir Demir.

d. den 34b2, 35a2

derd-mend (Fars.) Dert sahibi.

d. 6a3, 27b9

dere Küçük akarsu.

d. 22a7

d. de 62b7

d. niŋ 22b3

dergāh (Fars.) Tekke, kapı, huzur.

d. a 73b2

deri Cilt, ten.

d. 65b9

deril- Derilmek, toplanmak, bir araya gelmek.

d.üb 41b1

derman (Fars.) Devâ, çâre.

d. sızlara 42a1

derūn (Fars.) **1.**İç, içeri. **2.** Kalp, gönül, yürek.

d.inden 9b2

deryā (Fars.) Deniz.

d. 22a5, 22a6

d. nıŋ 22b7, 23a9

d.ya 22b5

destgįr (Fars.) Yardmcı.

d. 42a2

destūr (Fars.) İzin, ruhsat, müsâade.

destūr vir- İzin vermek. 32a2, 42a6

destūr al- İzin istemek. 38a7, 39a7

d. 32a2, 38a7, 39a7, 42a6

deve Deve.

d. si 74b4

devlet (Ar.) **1.**Talih, baht, nimet. 59a2 **2.**Hükümet, saltanat, makam ve mevki.

d. 59a2

d. inde 50a3

d. in 14a3

devşür- Derlemek, toplamak,bir araya getirmek.

d.-di 11b1

dĆyü Diye.

d. 4b4, 7b3, 11b6, 15a9, 20a8, 21a2, 23a7, 23b6, 26a1, 26a6, 28a1,35a6, 43a9, 44a2, 44b2, 45a2, 47a1, 50a6, 51b7, 59a5, 61a5, 61b9, 66a5, 71b2, 72a4

deyyān (Ar.) “Kulun fiiline göre hakettiği cezâ veya mükâfâtı hakkıyle veren” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

d.dır 52a8

deŋlü Kadar.

diŋle- Dinlemek, işitmek.

d.-yeni 78b3

d. 52a3

diġ (<dįk) (Fars.) Kazan, çömlek.

d. ān 9a4

dikil- Kurulmak, yapılmak, inşâ edilmek.

d.-miş 55b9

diķķat (Ar.) Tam bir dikkat hâlinde olmak, bütün düşüncesini ve ilgisini bir nokta üzerinde toplamak.

d. 4b9

dil (Fars.) Gönül.

d.den 1a8

dile- Dilemek, istemek, arzu etmek.

d.-diler 70a7

d.-rseŋ 22a4, 65b7

d.-rsin 59a4

d.-rsiŋiz 46a4

dilek İstek, arzu.

d.ler 42a1

dil Lisan, dil.

diline düş- Herkes tarafından hakkında kötü söz söylenmek, dedikodusu yapılmak. 31b1

d. 28a5

d.ince 43a5

d.ine 31b1

dilteng (Fars.) Kederli, sıkıntılı.

d. 14b7

dịn (Ar.) Din, inanç.

d. 35b2, 38b6

d.i 59b8, 60a1, 78a2

d.inden 68a4

dịnār (Ar.) Altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para.

d. 9a5

dip En aşağı kısım, en alt bölüm.

d.ine 23a9

direk Direk, sütun.

d. 20a1, 67b1

d.i (diregi) 67b2, 69b3

d. siz 28a6

dirhem (Ar.) Ağırlık ölçüsü birimi.

d. 67b5

dirịġ (Fars.) Esirgeme.

d. 13b8

dirilik Canlılık, diri olma durumu.

d. 73b9

dịvān (Fars.) Büyük meclis, yüksek meclis.

dīvān-ı şāhī- Şaha ait divan. 59b5

d. 59b5

d.a 13b5

d. ı 12b4

d. ında 20a4

dịvāne (Fars.) Deli, mecnun.

d. 7a7, 60b1

divār (Fars.) Duvar.

d. ınıŋ 19b2

diyār (Ar.) Memleket, ülke, belde.

d. da 16b5

d. ını 18b4

dolaş- Gezinmek.

d.-ırsın 64b9

dostluķ (Fars.+Türk.) Dost olma durumu.

d. 11a6

dön- **1.**Dönmek, geri gelmek. **2.** Değiştirmek, vazgeçmek. 52a5, 68a4 **3.** Bir tarafa yönelmek. 73b4

d.-di 16a8

d.-eler 52a5

d.-üb 21b1, 47b6, 50a2, 55a2, 55a7, 68a4, 73b4

d.-üŋ 40a8

dördünci Dördüncü.

d. 9a5

d. si 2a9

d. siniŋ 24b3

dört Dört.

d. 3b9, 19b9, 49a1

dört biŋ Dört bin sayısı.

d. 20a9

döşek Yatak, döşek.

d. ler 19b6

duǾā (Ar.) Yakarış, niyaz.

d. 73b3

d. ları 74a5

dūr eyle- (Fars.+Türk.) Uzaklaştırmak.

d. eyle- 73a4

dur- **1.** Kalkmak. 14b5 **2.** Durmak, hareketsiz kalmak.

d.-an 18a8

d.-dı 14b5

d.-ursın 17a1

d.-ursun 8a9

duy- Duymak, işitmek.

d.-arlar 31b3

d.-ulduķ 72a3

dükkān (Ar.) Küçük işyeri.

d.ına 57b8, 59b3

dün Bir önceki gün.

d. 57a7, 60a5,60a7,60b9

d.ki 57a8

dünyā (Ar.) Dünya, âlem.

d. dan 50b1

d. ya 73a6, 73b9

d. yı 73b4

dürlü Türlü, çeşitli.

d. 12b2, 13b6, 17b6, 19a4, 27b4, 44b4, 51a1, 59a8, 74a2

düş- **1.** Düşmek. 67a3 **2.** Güçsüz ve aciz kalmak.28b6, 48b5,52b6 **3.** Atılmak. 38b5 **4.** Gitmeye koyulmak. 7b7, 39b7, 45a8, 45b2 **5.** Yakışmak, uygun olmak. 46a5 **6.** Kapılmak, tutulmak. 5a2, 15a1, 74a2

diline düş- 31b1

d.-di 28b6, 50b5

d.-diler 31b1

d.-düm 15a1

d.-eler 74a2

d.-er 46a5

d.-üb 5a2, 7b7, 38b5, 39b7, 45a8, 45b2, 48b5, 52b6, 67a3

düşür- Aşağıya koymak.

d.-üb 73a8

düşmān (Fars.) Birinin kötülüğünü isteyen, hasım.

d. lar 42a3

d.larımızı 37b3

düş Rüya.

d. ünde 76b5

düz- Düzenlemek, yapmak, tertip etmek.

d.-di 11a2

d.-üb 76b2

d.-ülmüş 34b2

düzdür- Yaptırmak.

d.-di 20a2

đarb (Ar.) Mâdenî para.

d. ıdur 58b7

E

ebedį (Ar.) **1.** Sonsuz, ölümsüz, bâkî. **2.** Sürekli, devamlı. 62b2

e. 47a2, 47b7, 49b9

ecmaʿįn (Ar.) Hepsi, bütünü.

e. 74b1

ecnebį (Ar.) Yabancı.

e. 60b8

ėdin- **1.** Sahibi olmak. **2.** Araştırıp ele geçirmek, sağlamak, temin etmek. 59b4, 61a7

ė.-di 15b7

ė.-miş 61a7

ė.-üb 59b4

efendi Hz. Peygamber için kullanılan saygı sözü.

e.me 46a3

e. miz 1a5

e. mizi 46a1

efsūn (Fars.) Efsun şehri.

e. 19a8

efsūs Efsus şehri.

e. 34b9, 56a9, 56b5, 70b4, 75b6

efǾāl (Ar.) İşler, ameller.

e. 46a5

eger (Fars.) Eğer, şayet.

e. 5b6, 10a2, 13b7, 14b1, 15a5, 17b8, 30a1, 30b1, 31b5, 37b1, 38b6, 38b7, 38b8, 40b8, 42a8, 42b1, 58a8, 65b7, 71a1

eglen- Durmak, beklemek, oyalanmak.

e.-dim 71a1

e.-düginе 72a2

e.-üb 71a5, 74b8

e.-ür 38a5

ehl (Ar.) Sahip, malik.

e.i 5a5

ehl-i İslām (Ar.) İslam topluluğu.

e. 52a5

ehl-i cehennem (Ar.) Cehennemlik, günahkar.

e.dir 5a6

eĥyā (<iĥyā) (Ar.) Diriltme, canlandırma.

e. id- Ölüyü dürültmek. 53a6, 77b2

ekābir (Ar.) Büyük adamlar, ileri gelenler.

e. 11a5

ekŝerį (Ar.) Çoğu zaman, çoğunlukla.

e.de 68a1

el **1.**El. **2.** O işi yapanın veya o işin yapılmasına tesir eden kimsenin yerini tutar. 26a9, 42a3. **3.** Memleket, diyar, ülke. 11a6

el ur- El vurmak, el atmak. 29a8, 77b9

eline düş- Düşmanın hakimiyetinde kalmak. 50b5

eline gir- Ele geçmek, elde edilmek. 6b9, 50b7

e.e 11a6

e. inden 26a9, 30b1, 42a3

e. ine 4a1,4b5, 8a3, 50b5,50b7, 54b5, 57b9

e. inüŋ 48a1

e.iŋe 6b9

e.lerinde 12a4

e.lerine 39b1, 76a2

e.in 69b8-70a4

e.üŋ 5a4

ėl Başkaları, yabancı.

ė. lere 5b7

elbetde (Ar.) Şüphesiz, muhakkak, mutlaka.

e. 5b8, 43b8, 75b8

elçi Belli bir husûsu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı.

e. 14a4

e. si 18b6

elet- İletmek, götürmek.

e.-em, 65a4

e.-ürüm 59a9

elli Elli sayısı.

e. 19b2

elli altı Eli altı sayısı.

e. 50b6

emān (Ar.) Göz açtırmamak, nefes aldırmamak, fırsat vermemek.

e. vir- 37b2

emịn (Ar.) **1.** İnanma, şüphesi olma. **2.** Osmanlı Devleti'nde bir işin başı ve sorumlusu durumunda olanlara verilen memûriyet unvânı 24a9

e. 9b6, 25b6, 31b9

e.leri 24a9

emr Buyruk, hüküm.

emir eyle- Emretmek, buyurmak. 15b3

e. 5b7, 15b3, 47b3, 69b3, 76b1

e. i 52b3

e. iyle 64b7

emịr (Ar.) Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis.

e.i 75

enbiyā (Ar.) Nebîler, peygamberler.

e. 1a7,7a9

e. nıŋ 74b5

endām (Fars.) Beden, vücut,boy bos.

endāmına lerze düş- Bedenine titreme gelmesi.

e.ına 28b6

envāǾ(Ar.) Çeşitler, türlüler.

e. 11b3, 12b1

e. nden 9a7, 12b7,12b9

er Asker, nefer.

e. 19a1

Ćriş- Varmak, ulaşmak, erişmek.

ė.-di 16b9, 55b6, 75a8

ė.-diler 8b6

ė.-elüm 42a7

ė.-dük 43a3

ė.-dürmez 34a6

ė.-üb 45a1,46b4,61b3,

ėrte Yarın, ertesi gün.

ė. si 13b1, 76b9

esbāb (Ar.) Araçlar,vasıtalar.

e. dır 9a1

eŝer (Ar.) İz, nişan, işaret.

e. ler 72a9

Ćşid- İşitmek, duymak.

Ć.-icek 66b8

Ć.-üb 23a5

Ć.-ürsin 57a5

Ć.-di 4a9,5b2,5b9,-6b2, 36b7, 44b4

Ć.-diler 55a5

Ć.-dügi 23a8

Ć.-medik 13a8

Ć.-medügi 5a9

Ć.-meyeydim 6a2

Ć.-miş 57a1

Ć.-mişimdür 68a2

Ćşidil- İşitilmek, duyulmak.

Ć.-medik 20b4

esịr (Ar.) Köle, esir, tutsak.

e. 24a1

esirge- Acımak, merhamet etmek.

e. 10a5

esrār (Ar.) Sırlar.

e. ıŋı 62a1

eŝvāb (Ar.) Giyecek, elbise.

e. ları 11

e. larını 55

et Vücut, ten, beden.

e. 65b9, 67b8

ėt- **1.** Yapmak, etmek. **2.** 'Yapmak, etmek, kılmak' anlamında kullanılan yardımcı fiil.

ė.-diŋ 18a7

ė.elim 6b8, 31b8,32a4,-33a5, 37b7,38b6, 73a2

ė.-em 18b4

ė.-emeyeler 27a7

ė.-emezin 21a7

ė.-emezler 26b5

ė.-en 36b2, 38a2, 52a3, 62b9, 63a8

ė.-enler 34a9

ė.-enleri 62b9

ė.-er 32a1, 34a5, 36a8, 37b3, 44b6, 58a5, 58a9, 58b8, 63a4, 71b6

ė.-erdi 3a6,24a2, 28a5, 56b7, 62b9

ė.-erdik 33a3

ė.-erek 55b6

ė.-erem 42b4

ė.-erim 18a1, 21b9, 44a4, 61b9, 75b9,76a1

ė.-erin 5b3

ė.-eriz 40b3

ė.-erken 3b3

ė.-erler 1a2,22a7, 22b4,26b6, 35b4, 38a9, 38b7,53a8, 72b4, 77a6

ė.-erlerdi 20a9, 25a1,25a4

ė.-ersen 16a1

ė.-erseŋ, 5b6

ė.-ersin, 7a2, 7a4,29b8,29b9,30b4, 59a8

ė.-ersiŋ, 66a6

ė.-esiŋiz, 42b1

ė.-eyim, 15b1, 37a3, 66a9, 71a7

ė.-eyin, 7a7, 15a3

ė.-ici, 42a1

ė.-i-viresin, 6b5

ė.-üb, 1a7, 3a5, 4b1, 4b4, 5a2, 5b9,7a4, 8b4, 11a2, 11a7, 12a9, 16b4, 17a3, 18a3, 22b3, 25b4, 32a7, 35a2, 35a9, 36a4, 38a7, 43b3, 44a1, 46a7, 47a4, 48b4, 53a7, 53b4, 62a4, 62b7, 63b1, 67a2, 68a9, 71b4, 72b2, 73a7, 74a3, 74a6, 76a4, 78a5

ė.-ükin, 10b9, 23a2, 63a9

ė.-di, 4a2, 11b7,12a1,13b7, 53a6

ė.-dikçe, 45a9

ė.-dikleri, 49b7

ė.-diklerince, 45b2

ė.-diklerinden, 48b7

ė.-diler, 19a2, 32a1, 34b1, 39a1, 66a2

ė.-dim, 17b4

ė.-diŋiz, 33

ė.-dügimi, 18a1

ė.-meden, 13b9

ė.-medi, 14b6, 45b3, 46a1

ė.-mege, 72b9

ė.-mek, 45b7

ė.-melü, 34b4

ė.-memişem, 5b4

ė.-meye, 30a4

ė.-meyenleri, 23b9

ė.-meyüb, 52b2

ė.-mez, 7a8

ė.-mezdi, 13b8, 62a6

ė.-meziseŋ, 30a2

ė.-miş, 6b7

ė.-mişdi, 21b2

ė.-mişim, 60b7

ė.-mişlerdir, 48b8

ė.-seler, 78a1

ėtdür- Ettirmek. “Başkası vasıtasıyla yapmak veya başkasının yapmasına yol açmak, yapmaya zorlamak” anlamında yardımcı fiil.

ė.-üb 62b3

ė.-ür 28a7

etmek Ekmek kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.

e. 58a7

etmekçi Ekmek satan kimse.

e. 57b8, 58a5, 58a8, 58b8, 59b3

e. niŋ 57b9

e. ye 58a5

etraf (Ar.) Çevre, yöre.

e. ında 72a8

ev Ev.

e. 65b3, 65b5

e. i 64b4, 66b9, 67a9

e. im 60b7, 64a9

e. imi 65a2

e. in 64b6, 66a5

e. iŋ 67a9

e. iŋe 65a4

e.lerim 62a8

evvel (Ar.) Önce, ilk, ilk olarak.

e. 36a7

evvelā (Ar.) İlk önce, ilk olarak.

e. 35a6

evvelki En önce.

e. 9a1

e. nden 13a4, 37a5

e.si 2a8

e. siniŋ 24b1

ey Ey (seslenme ünlemi).

e. 5b2, 6a6, 6b8, 7a3, 10a9, 11b2, 15a8, 18a6, 21b6, 23a3, 29b1, 29b8, 30a1, 30a5, 30b8, 31b2, 32a2, 36b8, 37b4, 41b3, 42a1, 42a5, 42a6, 42a8, 43b4, 44a3, 44b5, 45b8, 46a9, 49a6, 49a8, 54a2, 55a8, 56a7, 63b8, 64b8, 66a8, 70a9, 70b6

eyit- Söylemek, demek.

e.-di 4a5, 5a2, 5a4, 5b2, 5b5, 6a3, 6b3, 6b8, 7a2, 8a6, 8a9, 8b1, 8b2, 9b4, 9b8, 10a9, 11b2, 13a6, 13a7, 14b7, 14b9, 15a2, 15a8, 15b6, 15b9, 17a1, 21a3, 21a6, 21b6, 22a1, 22a3, 22b7, 23b1, 25b4, 27b5, 29b1, 29b7, 29b9, 30a5, 30a6, 30a7, 30b3, 30b4, 30b8, 31b2, 36b9, 37a1, 37a8, 37b4, 37b5, 38a1, 38b1, 40a9, 40b2, 40b6, 42b6, 43a7, 43b4, 44a3, 44a6, 44b5, 44b6, 45a3, 45b8, 47a7, 48a4, 49a1, 49a6, 49a7, 53b8, 54a2, 55a3, 55a8, 56a2, 56a7, 56a8, 56b5, 56b8, 57a2, 57a3, 57a6, 58a3, 58b5, 60a5, 60a9, 60b6, 61a9, 61b9, 63b8, 64a5, 64a6, 64a8, 64b8, 64b9, 65a3, 65b3, 65b4, 66a3, 66a5, 66a8, 66b3, 67a7, 67b6, 70a8,70b6, 72a4,73a2, 75a8,76b6

e.-diler 14a2, 32a2, 33a2, 34a3, 35b1, 36b7, 37b9, 38a3, 40a5, 41b3, 42a5, 73a1, 73b1, 73b7

e.-er (eyder) 58a5, 58a6, 58a9, 58b8

eyle- **1.** Yapmak, meydana getirmek. **2.** ‘Yapmak, etmek, kılmak, eylemek’ anlamında yardımcı fiil.

e. 4b4, 15b1, 16a1, 21b9, 42a4, 46b9, 46b2, 57a2, 62a2, 62a3, 74a4

e.-di 4b7, 6b2, 11a6, 15b3, 15b6, 18a4, 19a8, 19a9, 19b1, 19b4, 20b8, 25b8, 27b2, 30a3, 43a1, 43a9, 44a3, 47b2, 47b3, 49a4, 50b8, 50b9, 51a1, 58a2, 64b4, 66b8, 67a8, 69a9, 69b3, 69b7,70a3, 74b7, 76b1

e.-diler 42a5, 46b3, 53a1, 69b9,70a4, 72a2, 76a3, 77a2

e.-dügin 56b9

e.-düŋ 72a4

e.-mek 46a4, 49a4

e.-meyen 25b9

e.-meyüb 17b7

e.-miş 69b2

e.-mişdür 6a5

e. mişler 76b1

e.-mişse 66a9

e.-rler 66b1

e.-se 78a4

e.-sek 70b3

e.-seŋiz 58b5

e.-sün 73b3

e.-ye 14a3, 73a4, 78a6,78b8

e.-yelim 38b9

e.-yen 41b4

e.-yesin 9b8

e.-yim 10a3

e.-yüb 50a2, 59a2, 69a9,70b1,71a4, 76b3

e.-ŋ 7a7

eylik İyilik, güzellik.

e. 5a6, 42a5

eyü İyi, güzel, hoş.

e.76b7

eyyuhā (Ar.) Ey, ya anlamında hitap sözü.

e. 14b7-15a2, 35b2, 61a9

ezel (Ar.) Yaratılışından itibaren, yaratıldığından beri, başından beri.

e. den 6a4

e. i 6a4

F

faḳīr (Ar.) Fakir,muhtaç.

fāriġ (Ar.) Vazgeçmiş, el çekmiş, işini bitirmiş.

f. ol- 31a5

fāş (Fars.) Meydana çıkma, duyulma.

f.eyle- 9b8

f. ėt- 30a4

fāsid (Fars.) Kötü, fesad, bozuk, bozulmuş.

f. 52a6

f. ince 62b6

faśįḥ (Ar.) Güzel, âhenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün ve yanlışsız söylenen (söz), sözü böyle söyleyen (kimse).

f. 45b7

faśįḥüØl lisān (Ar.) Düzgün söz söyleyen.

f. 3a8

fāόide (Ar.) Fayda, menfaat, yarar.

f. 45b3, 53a5

fehim (Ar.) Anlama, anlayış, idrak.

f. 5a2

ferāġat (Ar.) Vazgeçme.

f. 25b8

ferd (Ar.) Tek, kişi, kimse, şahıs.

f.10b8

f. e 10a3

ferişteh (Fars.) Melek.

f. ler 42a4

ferseng (Fars.) Fersah.

f. 19b1

fertūt (Fars.) Pek ihtiyar kimse.

f. 68b9

feryād (Fars.) Feryat, inleme, bağırma.

f. ına 42a7

feryād-res (Fars.) Feryat edenin imdâdına yetişen, yardım eden (kimse).

f. 42a3

fesād (Ar.) Kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, fitne.

f. 76a2

fetiĥ (Ar.) Ele geçirme, zaptetme.

f. ėd- 6b5

fikr (Ar.) Fikir, düşünce.

f. 25b8, 28a1, 33a2, 57b1, 58a2, 63a6

f.deyim 30b9

f. e 14b3

f. i 7a7

f.imiz 44b8

fikirlen- (Ar.+Türk.) Kendi kendine düşünmek, fikir üretmek.

f.-ürdi 46b8

filĥāl (Ar.) O anda, hemen.

f. 53b3, 74a5

filori (İtal.) Osmanlı ülkesinde kullanılan üzeri zambak çiçekli altın para

f. si 67b5

fitne (Ar.) Fesat, karışıklık.

f. 73a3, 74a2

furū-mâye (Fars.) Aşağılık yaratılışlı, mayası bozuk, soysuz.

f. 18a6

G

ġāfil (Ar.) Habersiz, dalgın.

ġ. 14b2

ġāőib ol- (Ar.+Türk.) Kaybolmak.

ġ. 21a8, 75a6

ġalaŧ (Ar.) Yanlış, hatâ, sehiv.

ġ.la 5a4

ġalebe (Ar.) **1.**Elçi kabul merâsimi. **2.**Çokluk, kalabalık.

ġ. 14a2

ġāliba (Ar.) Öyle görünüyor ki, görünüşe göre, zannediyorum ki.

ġ. 61b8

ġam (Ar.) Kaygı, keder, tasa.

ġam ye- Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak. 15a8,44a6

ġ. 15a9, 44a6

ġ. a düş- 15a1

ġ. dır 15a2

ġam-gįn (Fars.) Kederli, tasalı, hüzünlü.

g. 25b3

ġanį (Ar.) “Hiçbir şeye ve hiçbir kimseye muhtaç olmayan, kullarının bütün ihtiyâcını karşılayan mutlak zengin” anlamında esmâ-i hüsnâdandır.

ġ. 78b4

ġaraż (Ar.) Gaye, maksat, arzu.

ġ. ımız 41b8

ġarįb (Ar.) Garip, değişik, acayip.

ġ. 57b4

ġarķ (Ar.) (birine bir şeyi) bol bol vermek.

ġ.78b7

ġariķ (Ar.) Garkolmuş.

ġ.78b7

ġāyet (Ar.) Çok, pek, pek çok, son derece.

ġ. 3a6, 5a7, 16b3, 29a4, 29a7, 39a5, 46b5, 47a7

ġ. de 11b6

ġayret (Ar.) Çabalama, didinme, çaba.

ġ. e 47b8

ġ. i 50a3

ġayrı (Ar.+Türk.) Başka.

ġ. 4a8, 6a9, 22a9, 27a9, 33a6, 33a8, 35b1, 38a1, 54a3, 72a6

ġ. dan 75b1

ġ. sı 35b3

ġ. ya 35b5

ġażab (Ar.) Öfke, kızgınlık.

ġażaba gel- Gazaplanmak, öfkelenmek. 18b8,

ġ. a 18b8, 66a1

ġ. ından 23b4

ġazīr (Ar.) Çok, bol.

ġ. 74b5

ġılāf (Ar.) Kılıf, kın.

ġ. ından 9b4

ġılāž-ı şidād (Ar.) Kaba, katı, sert.

ġ. 7b3

ġıriv (Fars.) Bağırma, bağrışma.

ġ. 42

ġulām (Ar.) **1.** Delikanlı, genç oğlan. 20b2, 20b4, 20b6 **2.** Köle, kul, esir. 12b5, 13a3, 13b2, 19b7, 24a5

ġ. 12b5,13a3,13b2, 19b7,20b2,20b4, 20b6,24a5, 28b2,29b2

ġ. ı 20b6

ġ. ıŋ 20b6, 24b6, 36b4

ġ. lar 20b4, 24a8

ġ. ları 39a4

ġ. larındanız 44a7

ġ. larıŋız 11a3

ġuśśa (Ar.) Gam, keder, hüzün.

ġ.m 15a7

gāh (Fars.) Zaman, vakit.

g. 24a3

gār ī bān (Ar.+Fars.) Garipler.

g. 43b7

geç- **1.** Gitmek, geçmek, geçip gitmek. **2.** Aklından geçmek, düşünmek.9b2 , 53a3 **3.** Önceden olmak, vuku bulmak. 62a4, 70a6, 78b7

g.-di 3b2, 9b2, 14a1, 24a2, 26a1, 28b1, 29b5, 31a7, 34a8, 37a8, 50a7

g.-eni 62a4

g.- irüb 76a5

g.-medik 53a3

g.-miş 70a6

g.-mişlerini 78b7

g.-üb 17b4, 52a5

gedil- Gedik açılmak, çentilmek.

g.-miş 54b7

gel- **1.** Gelmek, varmak, ulaşmak. **2.** Rast gelmek, İsabet etmek. 3b7,8a5,23b5 **3.** Uğramak. 18b8, 66a2 **4.** Ulaşmak, nail olmak. 38b8, 40b1, 43b4,47b8,74b1 **5.**Doğru çıkmak, olmak. 58b9

g. 7a8, 65a4

g.-di 8a5, 12b8, 14a4, 15a7, 17a1, 18a6, 18b6, 25b8, 28a9, 43b4, 48b9, 50a2, 50b2, 50b3, 54b5, 55b5, 55b8, 57b8, 59b2, 60a2, 77a5

g.-diler 7b9, 39b5, 43a4, 46b4, 49b5, 55a5, 70a2, 72b9

g.-dim 18b3, 21a4, 63b5

g.-diŋiz 43a6, 43b8

g.-dügüme 14b7

g.-e 40b9, 61a5, 77b8

g.-icigez 47b9

g.-ince 36b8, 63b9, 69b2

g.-iŋ 8a7, 40a8, 45a4

g.-medügine 74b8

g.-mez 10a2, 43b7

g.-mezler 38b8

g.-miş 58b9, 60b8

g.-mişdür 11b2, 71b3, 74b1

g.-sünler 49a8

g.-üb 1a6, 3b6, 12b4,13b4, 14b9, 18b8, 23b5,23b8, 28b7, 34a2, 37a6, 47a3, 47b8, 50b4, 53b1, 55a2, 56a7, 64b7, 65a6, 66a2, 66b9, 67a5, 69b8, 72a7,73b1

g.-ür 3b7, 4a1, 11a3, 67b5

g.-ürdi 22b1, 50a5

g.-ürise 38b5

g.-ürse 75b1

g.-ürsin 18b3

g.-ürsiŋiz 43b6

g.-üŋ 40b1, 43a2, 73b2

genc (Fars.) Hazine.

g. 7b6

gerçek Var olmuş bulunan, hakiki, doğru.

g. 23a2, 36b9

g. dür 22a3

gerek Gerek, lazım.

g. 5b7, 8b1, 41a1, 47a8, 54a4

g. dür 6b1, 20a8, 29b3, 31b2, 37a9, 51b9, 52a2, 52a4, 61b8, 64a5, 64a8, 74a1,74b2, 75a9, 77b5,77b7,78a1,78a4

g. mez 10a4, 74

g. sin 8a7

gerü Arkada bulunan, arka taraf.

g. 78a1

g. sine 47b6

getir- Getirmek, gelmesine sebep olmak.

g.-memeyi 6a3

g.-meyince 13b6

gey- Giymek.

g.-di 28a3

g.-diler 39b1

g.-erler 47a1

g.-ersem, 46b9

g.-inüb 39a9

g.-miş 12a3

g.-üb 40b7, 55a9, 55b4

geydür- Giyimli duruma getirmek.

g.-di 16a3

g.-üb 37a1

gez- Gezmek.

g.-mekdir 59a1

g.-üb 77a9

gibi Gibi (Benzetme edatı)

g. 6b6, 6b9, 10a7, 13a6, 14a9, 23a8, 25b7, 40b5, 46a4, 49b6,50a2,51b6, 53b1, 57b2, 60b1, 64b5, 66b6, 69b4, 75a6,76b8, 77a1

g. yüz 32a5

gice Gece vakti.

g. 28a2, 29b5, 31a4, 48b1, 56a3, 69a7, 76b5

g. lerde 29a4

g. niŋ 65a1

gir- **1.**Girmek, içeri geçmek, içine girmek. **2.** Ele geçmek. 6b9,50b7

g.-di 50b7, 57b1, 71b9

g.-digi 6b9

g.-diler 8b3, 39b2, 46b5

g.-dügi 75b6

g.-me 10a5

g.-mege 47b2, 49b3

g.-mek 77a5

g.-mesün 50a6

g.-miş 5a5, 57b4

g.-mişlerdür 61b4, 68a7

g.-seler 74b2

g.-üb 14a4, 48b6, 51a4, 55a7, 63b2, 68b1, 76a8

girü Geri.

g. 60b4

git- **1.** Gitmek, varmak, uzaklaşmak, ayrılmak. **2.** Ölmek. 72b5,74a9

git.-elim (gidelim) 38b9

git.-er (gider) 22b4, 64b3

git.-erken (giderken) 55b5, 75a5

git.- ersiŋiz (gidersiŋiz) 40a2, 45b9

git.-eyim (gideyim) 38b3

git.-üb (gidüb) 58b6

g.-di 50b1, 50b3,71b8

g.-digime 62a9

g.-dikleriŋ 47a4

g.-diler 7b8,8b5, 39b3,39b6,39b8,39b9, 41a5, 47a1, 50b4, 74a9

g.-dim 60a6, 60a7,60b9

g.-düŋ 66a7

g.-medi 26a7, 45b2

g.-mek 59a4

g.-mekden 41b7, 46a3

g.-miş 57a7, 72a7

g.-mişdür 68a4, 68a9,71b1, 72b5

gizle- Gizlemek, saklamak.

g.-mek 43b9

gizlü Gizli, saklı.

g. 29b2, 41b6, 45a4, 63a2,64b1

göç- Göçmek, başka yere gitmek.

g.-üb 16a8

gök Gökyüzü, sema.

g. 6b6, 40a7, 47a5

g. e (göge) 72b5

g. den 71b4

g. ler 21a5, 34a9, 44a8

g. lerde 42a4

g. lere 21b9, 27b4, 50b9

g. leri 28a6,29a1,30b4, 32b4, 44b7, 63a6

g. leriŋ 27b5, 33b9

gökçek Güzel, şirin, hoş.

g. 11b4

gökyüzi Gökyüzü.

g. 21b7

göm- Gömmek, defnetmek.

g.-di, 77a3

gönder- Göndermek, yollamak.

g.-di 12b4, 17b3, 19a1, 26a4

g.-diler 13a2

g.-esin 14a9, 17b8

g.-mege 16a6

g.-mezseŋ 17b8

g.-mişdür 71b5, 72b3

g.-üb 11b9

gör- **1.** Görmek, bakmak. **2.** Yapmak. 16a5, 25a9, 36b9 **3.** Bulmak, takdir etmek. 31b5, 32a6, 71b7 **4.**Rüya görmek. 76b6

g. 60b5

g.-di 3b4, 3b7,3b8, 9b1, 12a2, 16a5, 25a9, 27b4, 29a6, 29b6, 32a6, 54a1, 55b8, 56a6, 59b2, 65a8, 67b2, 71b7, 76a8,76b6

g.-diki 54b5

g.-diler 28b8, 75a1

g.-diŋiz 13a7, 23b1

g.-dügim 56a4

g.-dügüm 58a9, 66b6

g.-dügümi 73a5

g.-dügüŋ 58a4

g.-dük 63a3

g.-düler 39b8

g.-düŋ 36b9

g.-enler 12b8, 48a8

g.-esin 23a4

g.-eyim 55b2

g.-icek 46a6, 55a6, 71a2

g.-ilen 68b6

g.-meden 11b8

g.-medik 13a8, 20b4, 53a2

g.-medim 37a1

g.-üb 56a2, 68b5,69a2, 75a7

g.-üldüsü 17a6

g.-ülmüş 13b1

g.-ünmez 39b9

g.-ürseŋ 31b5

g.-üŋ 8a7

göre Uygun şekilde, uygun olarak.

g. 52a3, 52b9

göster- Göstermek.

g. 22b9

g.-di 7b9, 12a9, 44b6

g.-diler 19a4

g.-eyim 38b2, 64a9

g.-mege 17a7

g.-seŋ 70b2

g.-üb 4a4, 18a3

götür- Götürmek, taşımak, kaldırmak.

iman götür- Müslümanlığı kabul etmek. 29a2, 36a5, 45a2, 47a6

kelime-i tevhid götür- 2a1

g. 46b1

g.- di 10b7, 43b1, 45a2, 47b1, 59b6, 66b9, 67a9

g.-diler 12a1, 29a2, 29a8, 35a2, 35a5, 35a7, 36a5, 39a4, 46a7, 76b1

g.-düklerin 47a6

g.-düm 58b7

g.-eyim 55b1

g.-mediler 39a4

g.-üb 2a1, 11a6,12b7, 32a8, 60a4, 68b1, 70b2, 70b4

göz Göz.

göz açtır- Başka bir şey yapmasına fırsat vermemek, şiddetli baskı altında tutmak.17a8

gözden ġāǿib ol- Kaybolmak. 21a8

g. 17a8

g. den 21a8

g. in 67a5

g. inde 34a6

g. ler 9a4, 13a9, 20b4, 53a2

g. leri 48a3

g. lerin 53b1, 56a5, 68b4

g. lerinden 65a7

g. ünden 32b8

gözet- Gözlemek, kollamak, kontrol etmek.

g. -mek 29b3

gözle- Gözlemek, bakmak.

g.-yüb 52b3

göŋül Gönül.

g. i (göŋli) 15b2

g. ine (göŋline) 51b4

g. üm (göŋlüm) 27b5

g.müŋ (göŋlümüŋ) 15a1

g. ünden (göŋlünden) 25b4, 28b9

g. ünüzi (göŋlünüzi) 43a2

g. leri 71a6

g. lerin 33b2

güt- Gütmek, otlatmak.

g.-üb (güdüb) 3a6, 59a1

güldür- Güldürmek.

g.-ür 37b3

gümān (Fars.) Şüphe, tereddüt.

g. ım 44a1

g. ları 69a4

gün **1.** Gün. **2.**Gündüz, sabah. 20a2 **3.** Güneş 30b5, 51a2, 51a3, 51a5

g. 3a9, 3b2, 13b2, 13b5, 13b6, 14a2, 16a6, 20a4, 20b8, 22a9, 22b1, 25a2, 25a3, 25a5, 28a1, 28b1, 29a5, 30a8, 37a8, 38a4, 39a2, 39a6, 51a2, 51a3, 51a5, 53a7, 53b8, 63b2, 63b3, 69a6, 69b9,70a7

g. de 11a7, 12b1, 20a2, 20a8, 38a3, 50a4, 57a8

g.e 57a9

g.i 30b5

g.lerde 28b1

g. lük 39a3

günāh (Fars.) Günah, suç, hata.

g. ıŋ 59a6

günāhkār (Fars.) Günah işleyen, günah işlemiş.

g.71a3

gündüz Gündüz, gün.

g. 48b1

güneş Güneş, şems.

g. 20a2

g. den 52a9

gūristān (Fars.) Mezarlık.

g. 42b5

güzel Güzel, iyi, hoş.

g. 12a2, 24b8

güzįde (Fars.) Seçkin, seçilmiş.

g. 1a6

g. sin 15b4

H

ħaber (Ar.) Haber, bilgi, havadis.

ḫaber vėr- Haber vermek, bildirmek. 2a2, 26b1, 36b5, 43b5,44b3,55a4,71a6

ħ. 2a2, 4b6, 16b9, 26b1, 34b8, 36b5, 43b5, 44b3, 46b8, 55a4, 69b7, 71a6

ħ. den 47a6

ħ. i 4a9, 36b7, 44b9, 70b9

ħ. in 4b3

ħ. iŋ 36a8

ħ. leri 16b2

ħaberdār (Ar.+Fars.) Haberi olan, haberli, vâkıf.

ħ. 22b7, 37b1

ħabiŝ (Ar.) Kötü, soysuz, alçak.

ħ. ler 53a4

ħādim (Ar.) Hizmetçi.

ħ. ler 38b5, 39a6, 39b2, 39b8, 40a5

ħ. lerden 39b2, 40b4

ħ. lere 38a6, 40a2

ħalāś (Ar.) Kurtulma, kurtuluş.

ħalāś bul- Kurtulmak. 37b8

ħalāś eyle- Kurtarmak. 42a3

ħ. 37b8, 42a3

ħāliķ (Ar.) Yaratan, yaratıcı.

ħ. i 63a8

ħalķ (Ar.) Halk, insanlar.

ħ. 23b7, 46a1, 51a1, 59b3, 67a7, 68b8, 71b5, 73a3, 74b7

ħ. a 48a7

ħ. ı 11b4, 22b8, 23b7, 34b9, 37a4, 50b8, 62b2, 65a5, 69a2, 70b5, 71b8, 72b7

ħ. ına 70b8, 72b6

ħ. ıŋ 32b8

ħāne (Fars.) Bölük, göz.

ħ. de 9a1, 9a2, 9a5, 9a6, 9a8, 9a9

ħannās (Ar.) Şeytan, iblis.

ħ. 47

ħarāb (Ar.) Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, vîran.

ħarāb ol- Harap duruma gelmek, yıkılmak.19a9, 55a1

ħarāb ėt- Harap duruma getirmek, yıkmak.77b5

ħ. 19a9, 55a1, 77b5

ħarāç (Ar.) Zor kullanarak zorbalıkla alınan para.

ħ. 14a9,15a5, 17b7

ħarc (Ar.) Bir iş için harcanan para, masraf.

ħ. ıŋı 60b5

ħaŧā (Ar.) Yanlış, yanlışlık, kabahat.

ħ. sından 23b5

ħāŧır (Ar.) Düşünme, zihin, hafıza.

ħ. lardan 53

ħavāśś (Ar.) Bir toplumda okumuş yazmış olanlar sınıfı, ileri gelenler, seçkin sınıf.

ħ. ından 11b1

ħavf (Ar.) Korku.

ħavf eyle- Korkmak. 72a4

ħ. 33a3, 55b6, 72a4

ħ. da 61a5

ħ. ı 62a5

ħ. ımdan 48a4

ħayır (Ar.) İyi, iyilik.

ħ. 5a7, 52a3

ħayrān (Ar.) **1.**Şaşkın, şaşırıp kalmış. **2.** Bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

ħayrān ķal- 1.Çok beğenmek 16a5, 56a2,

2.Şaşırmak. 67a4, 56a2

ħ. 16a5, 56a2 61a1, 65a1, 67a4

ħayret (Ar.) Şaşırma, şaşkınlık.

ħ. e 64b9

ħ. i 57b7

ħ. le 55a2

ħazįne (Ar.) Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddî değeri yüksek şeylerin bütünü.

ħ. 6a8, 58b2, 60b3, 60b9

ħ. niŋ 7a8

ħ. sin 19a6

ħ. sinde 12a7

ħilāf (Ar.) Yalan.

ħ. 66a3

ħilØat (Ar.) Kıymetli elbise, kaftan.

ħ. lar 16a3, 37a1

ħınzır (Ar.) Hain, gaddar.

ħ. 24a7

ħırsız Başkasının malını çalan kimse.

ħ. 16b5

ħırsızlıķ Başkasına ait bir şeyi çalma işi.

ħ. 18b2

ħışım (Fars.) Öfke, kızgınlık, gazap.

ħ. 34b3

ħ. ından 23b3

ħiṭāb (Ar.) Seslenme sözü.

ħ. 35a9

ħiyānetlik (Ar.+Türk.) Hainlik, ihanet etme.

ħ. 36b8

ħiźmet (Ar.) Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş.

ħ. dedür 29b2

ħ. e 24a4

ħ. i 29b8

ħ. inde 28b3,29a5

ħ. inden 31a5,37b8

ħ. ine 28a9, 31a6

ħōd (Fars.) Kendi, bizzat, dahi, de.

ħ. 21a2, 23b3, 41b5

ẖōr (Fars.) Değersiz, bayağı, hakir.

ẖ. 30a6

ħōrlıķ (Fars.+Türk.) Hor olma durumu, hakirlik, bayağılık, aşağılık.

ħ. a 48b5

ħ. ını 26b4

ħōş (Fars.) Hoş, güzel, iyi.

ħ. 38b7, 43a6, 53b2

ħoşnūd (Fars.) Bir kimseden veya bir halden memnun durumda olan, râzı.

ħoşnūd ėt- Memnun etmek, gönlünü hoş etmek, râzı etmek.

ħ. 38a6

ħūb (Fars.) Güzel.

ħ. 11b3, 43a6, 45a3

ħuśūmet (Ar.) Hasımlık, düşmanlık

ħ. 66a4

ħuśūśan (Ar.) Husûsî olarak, bilhassa, özellikle.

ħ. 13a8

ħuśūś (Ar.) Konu, iş.

ħ.da 9b5,49a7

ħ. dan 25b3

ħ. ıŋda 51b6, 66b4

Ħudā (Fars.) Allah, Tanrı.

Ħ.7a9, 7b5, 10a1, 25b9, 30b1, 32b7, 33a6, 34a3, 60b5, 71a9

Ħ. dan 27a9

Ħ. lıġa 27a9, 32b3, 33a8

Ħ. lıġından 44a7

Ħ. ya 5b4

Ħüdāvend (Fars.) Allah, Tanrı.

Ħ. 73b7

ĥabbe (Ar.) En ufak şey, zerre.

ĥ. 6b9, 10a3

ĥab-iŝtān (Fars.) Yatak odası, yatakhane.

ĥ. 18a8

ĥabl-i metin (Ar.) İslâm dîni, Kur'an.

ĥ. denki 52a7

ĥācet (Ar.) İhtiyaç, istek, dilek.

ĥ. im, 70a9

ĥācib (Ar.) Vezir, danışman, kapıcı.

ĥ. ler 11b9, 31a7

ĥ. leri 20b1

ĥ. lerini 11a5

ĥadd (Ar.) Sınır.

ĥ. i 10a4

ĥāfıž (Ar.) Kur'ân-ı Kerîm'i bütünüyle ezberlemiş olan kimse.

ĥ. 78b2

ĥaķ (Ar.) **1.** Hak, Allah, Tanrı.35b6, 36a1, 36a4, 36b4, 53a9 **2.**Bir insana ait olan şey. 7b1, 36b5 **3.** Geçmiş, harcanmış emek.18a9, 36a1, 49b7 **4.** Doğru, gerçek. 35b2, 36a2, 35b3

ĥaķķından gel- Alt etmek, yenmek.10a2

ĥ. 6a4, 9b9, 10a5, 14a3, 21a4, 22b2, 23b3, 26a4, 29a3, 31a6, 33b4, 35b2, 36a2, 35b6, 36a1, 36a4, 36b4, 37a6, 37b6, 41b2, 42a7, 43b2, 44a9, 45a1, 45b6, 45b9, 46a8, 46b3, 47b2, 51a9, 51b9, 52b7, 53a5, 53a9, 56b3, 59a1, 59a3, 61b3, 61b4, 64a1, 64b6, 69a2, 69a8, 70b7, 71b4, 72b3, 72b5, 73a3, 73b5, 74b6, 75a3, 76a3, 78a4

ĥ. dan 35

ĥ. dır 35b3

ĥ. a 73a7, 76b1

ĥ. ıçün 7b1

ĥ. ın 18a9

ĥ. ına 36a1

ḫ. ında 36b5

ḫ. ını 49b7

ḫ. ıŋdan 10a2

ḫ. ıŋızda 37a2, 40a6

ḫakk (Ar.) Kazıma, kazınma.

ḥākk ėd- Adını dünyaya kazımak.

ḫ. 18b4

ḫāk (Fars.) Toprak.

ḫ. e 41b2, 72a2

ḫaḳįr (Ar.) Değersiz, itibarsız.

ḫ. 78b1

ḫ. dir 30a6

ḫāl (Ar.) Durum, hal.

ḫ. 29a4, 29a7, 50a7

ḫ. den 71a6

ḫ. e 63b5

ḫ. i 28b8, 48b7, 55b1, 63a2

ḫ. in 34b7

ḫ. ine 31a7, 64b4

ḫ. ini 66b3

ḫ. lerin 34a8, 41b5, 46b2

ḫ. lerine 32b8

ḫālā (Ar.) Daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

ḫ. 2a1

ḫalįm (Ar.) **1.** Yumuşak huylu, tabiatı yavaş olan. **2.** "Kullarının isyânını, emirlerine uymayışını görüp bildiği halde onları şiddetle cezâlandırmayıp yumuşak davranan" anlamında esmâ-i hüsnâdandır.

ḫ. 42b2

ḫamd (Ar.) Allah'a olan şükran duygularını bildirme.

ḫ. ėt- 22b3, 43b3, 73a7

ḫarābe (Ar.) Eski binaların yıkıntısı, çok harap ev.

ḫ. 54b8

ḫarāmį (Ar.) Haydut, yol kesen kimse.

ḫ. 16b5

ḫāşā (Ar.) "Asla, kat'iyen, hiçbir şekilde" anlamında kullandığı ret sözü.

ḫ. 23a6, 49b6

ḫased (Ar.) Kıskançlık, çekememezlik.

ḥased ėd- Kıskanmak, çekememek.

ḫ. 35b4

ḫāśıl (Ar.) Elde etme, meydana çıkma.

ḫāśıl ol- Meydana gelmek, ortaya çıkmak. 17a2

ḫāśıl eyle- Elde etmek, edinmek. 6b2

ḫaś (Ar.) Bir hükümdârın şahsına veya sarayına âit olan, seçkin, seçilmiş.

ḫ. larından 68a5

ḫavāle (Ar.) Bir işi, bir şeyi başkasına devretme, başkasının sorumluluğuna bırakma.

ḫ. 29b5

ḫayāt (Ar.) Dirilik, canlılık.

ĥ. 52a1

ĥ. dadır 65b8

ĥ. ı 73b4

ĥāżır (Ar.) Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.

ĥ. 14b2, 15a6, 15b3, 17b9, 32b9

ĥ. dır 14b1

ĥażret (Ar.) (Bilhassa Allah için) Saygı saymak üzere büyüklere verilen unvan.

ĥ. 2a5, 50b7, 61b5, 70b7, 77b3, 78a1

ĥ. ine 5b3, 22b2, 37a7,37b7, 41b2, 43b3, 46a8

ĥ. ini 45b9

ĥ. iniŋ 29b6

ĥ. leri 36a1, 45b6, 72b3

ĥ. lerin 34a1

ĥ. lerinden 22a9, 54a3

ĥ. lerine 46b3,71a9

ĥ. lerini 36a4

ĥ. leriniŋ 1a5, 23b3, 52a1, 56b3, 69a3, 69a8,73b6

ĥekim (Ar.) Doktor.

ĥ. ler 29a8

ĥelālleş- (Ar.+Türk.) Karşılıklı olarak haklarını birbirine bağışlamak, helâl etmek.

ĥ.- diler 41b1

ĥareket (Ar.) Davranış, davranma.

ĥ. den 67b7

ĥerkes (Fars.) Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar.

ĥ. e 65b9

ĥıfž (Ar.) Koruma, saklama, muhafaza etme.

ḥ. 34a5

ĥikāyet (Ar.) Hikaye, kıssa.

ĥikāyet ėt- Hikaye etmek, anlatmak. 66a9

ḥ. 66a9

ĥ. i 3a3,30b2, 51b7

ĥ. in 32b1, 68a2

ĥ. iŋi 70a9

ĥ. lerin 44b3

ĥikmet (Ar.) **1.**Bir şeyin oluşundaki akıl erdirilemeyen sebep, gizli sebep. 60a8 **2.** Hakimlik, bilgelik. 55b2

ĥ. 55b2

ĥ. dür 60a8

ĥ. ini 46a6

ĥisāb (Ar.) Hesap.

ĥ. 52a2, 69b1

ĥ. ın 6a9

ĥiśār (Ar.) Yüksek duvarlı küçük kale.

ĥ. 11a3, 77b1

ĥ. a 77b9

ĥiśśe (Ar.) Pay.

ḥişşe çık- Pay vermek. 58b4

ĥ. 6b7, 58b4

ĥükm (Ar.) Hüküm, emir, buyruk.

ĥükm eyle- Hükmetmek, hakimiyet kurma. 21b9, 56b9

ĥ. 20a9, 21b9, 56b9

ĥ. inde 17b1, 20b7

ĥürmet (Ar.) Saygı, değer.

ĥürmet ėt- Saygı göstermek, saymak.14b6

ĥ. 14b6

ĥ. ler 70a3

ĥ. leri 37a5

ĥüsn (Ar.) Güzellik.

ĥ. 11b4

ĥużūr (Ar.) Önemli bir makamın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü.

ĥ. ına 4b3, 70a2

ĥ. ına 1a5, 12a1

ĥ. ında 11b7

hay Başına geldiği kelime veya cümlenin anlamını kuvvetlendirir.

h. 40a2

hāz (Fars.) Kir, pas.

h. 9a6

hep (Fars.) Hep, hepsi,bütün.

h. 6b1

hediyye (Ar.) Armağan.

h. 13b6

helāk (Ar.) Ölme, yok olma, mahvolma.

helāk ėt- Mahvetmek, yok etmek. 62b9

helāk ol- Mahvolmak, ölmek.62b5, 71a3

h. 62b5, 62b9,71a3

hele (Fars.) Her şeyden önce, evvela.

h. 7a8, 54a4

hem (Fars.) Hem, üstelik, ayrıca, zaten, aynı zamanda.

h. 3a6, 3a7, 5a8, 9b7, 11b6, 36a2, 36a7, 36b7, 37b8, 38a8, 55a9, 55b1, 56b4, 57a5, 64a9, 66b5, 70b9, 71a7, 74b1, 77b6

hemān (Fars.) Derhal, çabucak.

h. 4b1, 4b5, 9b1, 12b1, 15b9, 21a8, 37b2, 41a2, 41a4, 47a9, 65b8, 66b8, 67a2, 67b8, 68b4, 76b7, 77a3

hemān-dem (Fars.) Derhal, o anda, hemen.

h. 38b8, 40b4, 44b9, 54b4

henüz (Fars.) Daha, şimdi, yeni.

h. 67b7, 68b2

her (Fars.) Her, cümle, bütün. (belirsizlik sıfatı)

h. 3a9, 11a7, 13b5, 13b6, 13b8, 15b6, 16a9, 16b5, 17a7, 19b5, 19b6, 20a2, 20a4, 20b6, 22a9, 24a3, 24a5, 25a2, 28b9, 29a, 32b9, 37a2, 46b6, 49a3, 51a2, 51b4, 55a1, 64b4, 66a9, 73a1, 73b5, 75a9, 76b2,77b8

hergiz (Fars.) Asla, katiyen.

h. 15a6

h. in 56b8

hevā (Ar.) İstek, arzu.

h. 28a6

h. larına 52b2

h. nıŋ 52a6

hey Seslenmek ve bir kimsenin dikkatini çekmek için kullanılır.

h. 6a3, 22a1, 57a3, 58a3, 58b6

heybet (Ar.) Ululuk, büyüklük.

h. 75a3

h. imden 23b2

h. inden 23a9

hezār Bin.

h. 62a3

hįç (Fars.) Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendiren, yokluk anlamı katan sözcük. Hiç, asla.

h. 7b5, 10a9, 13a7, 15a8, 23a1, 30a1, 31a4, 50a5

hidāyet (Ar.) Doğru yolu bulma.

h. 45a1

h. e 50b9

h. i 61b3

hücre (Ar.) Küçük oda.

h. 19b5

h. de 19b5

hüner (Fars.) Maharet, marifet.

h. ler 17a7, 19a4

I

ıraķ Uzak.

ı. 23b8

ıśmarla- Emanet etmek, teslim etmek.

ı.-dılar 39a5

ıśrār (Ar.) Üsteleme, tekrar tekrar üstünde durma.

ı. ın 5a1

İ

Ǿibādet (Ar.) Allah'ın emirlerini yerine getirme.

Ǿibādet ėt- İbadet etmek. 3a6, 3b2, 5b3, 5b6, 37b7

Ǿi. 3a6, 3b2, 5b3, 5b6, 37b7

Ǿibādete, 3b1, 29a2, 33a1,34a7, 37a7

Ǿi. i 30b3

Ǿi. ine 28a4

Ǿi. iŋi 5b7

iblįs (Ar.) Şeytan.

i 21a3, 21a7, 21b4, 21b5, 22a3, 22b6, 49a5, 49a7

i. den 23a5

i. e 47a7

ibn (Ar.) Oğul.

i.78b2

Ǿibret (Ar.) İbret, uyarıcı, ders.

Ǿibret al- İbret almak, ders çıkarmak. 37a4,48a8,

Ǿi. 37a4, 48a7,48a8, 49b9,50a1,61b7,70b8, 72b6

ibrişim Bükülmüş ipekten iplik.

i. leri 28a2

ibtidā (Ar.) Başlangıç.

i. dan 62a2.

i. sından 75b3

icāzet (Ar.) İzin, müsaade.

i. 32a6

iç- İçmek.

i.-erdi 24a7, 25a3

i.-mege 11a7

içir- İçirmek.

i.-irdi 68b3

i.-üb 12b3, 43b2

iç İç, içeri, iç taraf.

i. erü 8b3, 14a4, 46b5, 55a7, 68b1

i. erüden 56a6

i. erüsinde 48a2, 65a9

i. erüsine 47b2

i. i 8b9

i. inde 4a1, 6a8, 19b4, 22a7, 26a2, 33a2, 40b8, 45a3, 48b2, 49b8, 51a1, 52a8, 56a3, 57b4, 62a8, 64a8, 65a1, 74a4, 76b4, 77b7

i. inden 62a5, 66b9

i. ine 34b5, 35a6, 46b5, 57b1, 67a9

i. ini 10b5

i. leri 67b4

içre İçinde, arasında.

i. 5b4

içün İçin, diye

i. 10, 25,27, 35, 45, 49,50, 70, 72, 75

i. dür 41

i- Olmak, imek fiili.

i.-di 2a2, 2a4, 2a5, 2a7, 3a2, 3a4, 3a5, 3a7, 3a9, 5a8, 5a9, 5b1, 19b3, 20a3, 20a4, 20a7, 20b1, 20b6, 20b7, 21a3, 21b1, 22a8, 22b5, 22b6, 24a9, 24b1, 24b7, 24b9, 25a2, 25a5, 26a3, 28a5, 28b2, 28b3, 34b3, 36a3, 36a7, 36a8, 36b4, 41a7, 41a8, 45a7, 46b9, 47a1, 53b3, 54a9, 56b6, 59b9, 60a2, 60a6, 61a5, 61a8, 61b1, 62a5, 62a7, 62b2, 62b4, 63a3, 68a3, 74b8, 75b7

i.-dik 33a3, 63a1, 63a2, 75b6

i.-ken 7a5, 21b3, 47a2, 48b4, 59b1, 63b1

i.-miş 4a1, 34b1

iseŋ, 64a7

ise, 38b7, 38b8, 42a9, 42b1, 43b1, 71a2

idrāk (Ar.) Anlayış, anlama yeteneği.

i. 24b9, 44b8, 63a6

iĥsān (Ar.) Bağışlama, bağışta bulunma.

i. 7a4, 58b5

i. lar 15b6, 53a1

iħtilāf (Ar.) Anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i. 51a1, 74a3

iĥtiyāt (Ar.) Olabilecek şeyleri hesaba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.

i. 55b6, 62a3

iķdām (Ar.) Sebatla ve gayretle çalışma, sürekli çaba gösterme.

i. 8b4

iki İki sayısı.

i. 6b7, 19b7, 45b3, 47b9, 50a4, 59b7, 75a4

i. si 8b3, 31a5,32a1

ikinci İkinci.

i. 9a2, 34b7, 39a6

i. si 2a8

i. nin 24b2

iki yüz biŋ İki yüz bin sayısı.

i. 18b9

iki yüz ḳırḳ İki yüz kırk sayısı.

i. 50b4

iki yüz elli altı İki yüz elli altı sayısı.

i. 50b6

ikindü Öğle ile akşam arasındaki zaman.

i. den 22b3

iḳlim Ülke, diyar.

i.14a7

i. inde 10b8

i. inden 3a5, 16b2

i. ine 7b8

ikrām (Ar.) Ağırlama, kıymet vererek hürmet etme, misâfirperverlik gösterme.

i.12b3

iǾlām (Ar.) Bildirme, anlatma.

i. 71a7

ile İle bağlacı.

i. 2a6, 4b6, 4b9, 7b6, 8b4, 9a9, 11a6, 12a4, 12b2, 12b3, 13a1, 13a3, 13a5, 13a9, 13b2, 13b9, 16a4, 18a7, 18b2, 19b9, 20b2, 28a1, 28b8, 29a2, 30a3, 30b5, 31a3, 32a3, 32a5, 32b1, 33a9, 34a1, 36a4, 38a6, 38b4, 39a2, 39a6, 42a5, 44b8, 45a5, 48a6, 48a9, 49a2, 49b1, 52a9, 53a9, 54a1, 54b7, 55b6, 55b7, 57b1, 63a6, 63a7, 64b3, 65b9, 66a2, 70b4, 72b8, 74a7,74a8, 74b2

ilerü İleri, ön, önceki.

i. 8b5, 65a8, 75a3

i. sine 41a1

ilet- İletmek, ulaştırmak, götürmek.

i.-diler 70a2

illā (Ar.) İlle, özellikle.

i. 61a4

Ǿillet (Ar.) Hastalık.

Ǿi. 29a9

iltifāt (Ar.) Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme.

i. lar 12a9

įmān (Ar.) İman, inanç, inanma.

įmān götür- Allaha inanmak. 29a2, 36a5, 45a2, 47a5

į. 29a2, 36a5, 45a2, 47a5

į. a 38b8

imdi Şimdi, bunun için, bu sebepten, bundan dolayı.

i. 6a6, 8a1, 38a3, 59a6, 73a2

inan- İnanmak.

i.-dıḳ 44a8

i.-dılar 23b9

i.-madılar 66b1

Óināyet (Ar.) İyilik, lütuf.

Óināyet reyyanı (Ar.) İyilik cenneti.

Ói. 52b6

Óināyet ėt- İyilik etmek. 74a3, 76a4

Óināyet eyle- İhsan etmek, lutfetmek. 46a9

Ói. 46a9,46b4, 52b6,52b8, 59a1, 74a3, 76a4

inçįl (Ar.) Dört kutsal kitaptan Hz. Îsâ'ya indirileni.

i. 57b5, 61a6, 71b4, 72b3

i. de 64a4

incil- (bkz. incin-) İncinmek, bir tarafına zarar gelmek.

i.-miş, 29a7

incin- İncinmek, bir tarafına zarar gelmek.

i.-üb 47

incit- Gönlünü kırmak, gücendirip üzülmesine sebep olmak.

i.-diŋ 76b7

i.-meyem 7b2

incü İnci.

i. 9a9

in- İnmek.

i.-di 8a8

i.-üb 25a6, 70a5

indür- İndirmek.

i.-di 19b8

inkār (Ar.) Kabul ve tasdik etmeme, tanımama.

i. 48b7, 62b8

intifā (Ar.) Faydalanma, yararlanma.

i. 6b6

intihā (Ar.) Son, son bulma.

i. sına 75b3

i. ya 62a2

irādet (Ar.) İrade.

i. 34a6

Óīsā Hz. İsa peygamber.

Óī. 36a6, 50b7, 56b4, 59b8, 64a1,71b3, 72b1,77a7,78a1

Óī. ya 61b5

İsmāÓil Hz. İsmail Peygamber.

i. in 74b2

iste- İstemek, dilemek.

i.-miş 15a5

i.-rler 42a9

i.-rsiŋiz 61a2

i.-se 13b8

i.-yu 45b9

iş İş, çalışma, hareket, davranış.

i. 7b5, 29b3, 37a9

i. e 32b9

i. imizi 46b1

i. ini 29b4

i. iŋüz 58b9

i. lerimde 42b3

i. lerden 70b9

işāret (Ar.) Bir şey üzerine dikkati çekme, belli bir hususu belirtme, gösterme.

i.in 49a4

işbu Bu işaret sıfatının yazıda kullanılan eski bir şekli, işte bu.

i. 42b6

işde İşte. Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

i. 17b3, 17b9, 18b3, 46a2, 60b2, 63b4, 65a6, 67b2, 72b7, 73a4

işkence (Fars.) Eziyet, sıkıntı, azap.

i. 49a4

islām (Ar.) İslam dini.

i. 77b3

i. ı 38b6

i. a 40b1

i. dan 52a5

işle- Yapmak, etmek, çalışmak, gidip gelmek.

i. 22a4

i.-mezdi 13

i.-ler 29b3

i.-rdi 51a7

iştiyāķ (Ar.) Büyük arzu duyma, özleme.

i. 4b4

it Köpek. Aşağılık, âdî, serseri.

i. 40b5

iǾtikād (Ar.) İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç.

i. 52b2

i. e 51b6

i. ı 53a3

iǾtimād (Ar.) Güvenme, emniyet etme, güven.

i. 23b9, 52b1, 62a6

i. ı 24a9

i. ım 9b5,10a9

ittifāķ (Ar.) Fikir birliğine varma, uyuşma, anlaşmaya varma.

i. 3b2, 39a1,54b1, 59b9, 63b1

iv- Acele etmek, çabuk davranmak.

i.-mezem 42b3

iz Bir şeyin bir yerde bıraktığı belirti.

i. in 39b1

izdiĥām (Ar.) Kalabalık.

i. ı 71a2

ižhār (Ar.) Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme.

i. ėt- 45b7

iźle- Bir şeyin izi üzerinde yürümek, izini sürmek.

i.-yüb 40a1

Ǿizzet (Ar.) Hürmet, saygı.

Ǿi.12b3

Ǿi. le 13a2

K

ķābil (Ar.) Mümkün, olabilir.

ķ. 77a6

ķabūl (Ar.) Kabul etme, razı olma.

ķ. 38b7, 42a1, 74a5

ķabż (Ar.) Bir kimsenin rûhunu teslim alma.

ķ.eyle- 73b3,74a5

ķabża (Ar.) (Kılıç, tabanca, ok vb.nin) Tutulacak yeri

ķ. ları 9a3

ķaç Soru sıfatı, ne kadar.

ķ. 2a3

ķaç- Kaçmak, ayrılmak, uzaklaşmak.

ķ.-ar 23a4

ķ.-avuz 37b9

ķ.-dı 23b1, 23b2, 23b4, 47b7

ķ.-dıķlarını 46b8

ķ.-mışdur 68a6

ķ.-mışsıŋız 44a2

ķ.-ub 37b6, 49b5, 61b3, 63b1, 68a4

ķaçan Ne vakit, ne zaman.

ķ. 66a7

ķadar (Ar.) Miktar, ölçü, derece.

ķ. 7a5, 12a6, 15a9, 16b5, 17a2, 23b2, 27b1 27b7, 53b6, 54a4, 71b1, 72b6

ķadem (Ar.) Ayak, adım.

ķadem ol- Ayak diretmek, ayak bağı olmak. 38b7

ķ. 38b7, 75a2

ķadįme (Ar.) Geçmişi uzun zamâna dayanan, eski. Kadim kelimesinin müennes şekli.

ķ. since 14b5

ķadįmį (Ar.) Eskiden beri var olan, eski.

ķ. 52a8

ķādir (Ar.) Kuvvet ve kudret sahibi, her şeye gücü yeten. Allah.

ķ. 22a2, 27a4, 27a8, 34a4, 49b2

ķ. dür 32b6

ķal- **1.**Kalmak, durmak, beklemek.41a2, 55b5, 67b7 **2.**Bir halde olmak, bulunmak. 467, 5a1, 12a6, 12b8, 16a5, 25b2, 25b9, 26a9, 27b3, 30b2, 50a9, 53a4, 66b2 **3.** Hayretten kalmak, şaşırmak. 16a5, 18a2, 28b9, 55a2, 55a6, 56a2, 67a4, 69a3

ķ.-a 9b7

ķ.-alar 53a4

ķ.-an 25b9, 31b5, 39b7, 60b4, 70b1

ķ.-anın 69b6

ķ.-dı 4b7, 5a1, 11a6, 16a5, 18a2, 26a9, 27b3, 41a2, 56a2, 66b2

ķ.-dılar 12a6, 12b8, 28b9, 50a9, 55a6, 55b5, 67a4, 69a3

ķ.-ıb 17a5

ķ.-madı 69a5

ķ.-mamışdur 72b1,73a6

ķ.-mazdı 30b2

ķ.-mışdur 65b9, 67b7

ķ.-ub 25b2, 55a2

ķaldır- Kaldırmak.

ḳ.ıcı 42a2

ḳ.-ub 58a1

ḳ.-ub 4b6, 4b8

ḳalḳ- Kalkmak, ayaküstü durmak.

ḳ.-ub 14b4, 33b1

ḳalb (Ar.) Kalp, yürek.

ḳ.i 19a3

ḳalǾe (Ar.) Yüksek, kalın duvarlı, sağlam kuvvetli yapı.

ḳ.lerin 77b4

ḳanda Nerede, nereye.

ḳ. 2a4, 40a2, 41a8, 47a8, 58a6, 58a7, 60a4, 75b1

ḳandan Nereden.

ḳ. 43b6

ḳan Kan.

kanı kaynama- Yakınlık duyup sevmek. 66b6

ḳ. ım 66b6

ḳ. ıma 10a5

ḳanḳı Hangi.

ḳ. 22b5

ḳapa- Kapatmak.

ḳ.-yub 49b8

ḳapu Kapı.

ḳapu yap- Kapısını örtmek, kapamak.49b9

ḳ. 8b3, 8b7, 19b4, 20a2

ḳ. da 14a2

ḳ. dan 20a2

ḳ. lar 8b7

ḳ. nuŋ 54b6

ḳ. sı 55b8, 77a4

ḳ. sın 49b8, 50a6

ḳ. sına 53b9

ḳ. sında 12a7

ḳ. ya 8a5, 65a6

ḳ. yı 54a1

ḳ. ŋ 65a7

ḳapucı Kapıcı, bekçi.

ḳ. sı 20a4

ḳarār (Ar.) Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

ḳarār eyle- Yerleşmek, yaşamaya başlamak.

ḳarār ėtdür- Yerleştirmek. 28a7

ḳ. 16a1, 19a8, 21b2, 28a7, 30a3

ḳara Ayıp, kusur.

ḳ. sıyla 50b1

ḳarındaş Kardeş.

ḳ. 32ab, 40b2, 54b2

ḳarın Karın.

ḳ. ımız (ḳarnımız) 63b4

ḳarşu **1.**Karşı. 18a9, 20a6, 21b2, 35a7 **2.**-e doğru. 19a1, 73a9, 73b5

ḳ. 19a1, 73a9,73b5

ḳ. sına 35a7

ķ. sında 20a6, 21b2

ķ. ŋda 18a9

ķaśd (Ar.) Niyet, kasıt.

ķaśd eyle- Kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek.

ķ. eyle- 47b2

ķaş Kaş.

ķ. ların 4b6

ķatı Çok, pek, fazla, gayet.

ķ. 6b2, 58b1

ķatil (Ar.) Cana kıyan, birini öldüren kimse.

ķ. 37b3, 77a8

ķat Huzur, yan, ön.

ķ. ına 11b1

ķat- Yoldaş olarak vermek, birlikte göndermek.

ķ.-ub 64b2

ķavil (Ar.) Söz, kelam.

ķavli ķarār eyle- Sözleşmek, yeminleşmek. 30a3

ķ. de 76a6

ķ. i 30a3

ķavim (Ar.) Halk, topluluk, kavim.

ķ. 2a4

ķaynad- Kaynamasını sağlamak.

ķ.-ub 62b8

ķayśer-i rum (Ar.) Rum hükümdarı.

ķ. a 17b9

ķ. dan 14a4, 15a4

ķ. um 14a7

ķaz- Kazmak.

ķ. 8a1

ķ.-dı 8a4

ķ.-dılar 42b5

ķ.-maġa 8a3

ķ.-sunlar 49b4

ķ.-ub 75b5

ķażā (Ar.) Umulmadık, hiç beklenmedik yer ve zamanda.

ķ. 55b7

ķażiyye (Ar.) Dâvâ, mesele, husus.

ķ. leri 70a6

ķāǿim (Ar.) **1.** Ayakta duran.28a6 **2.** Devam eden, sürüp giden. 31a6

ķ. 28a6, 31a6

ķaǾr (Ar.) Dip.

ķ. ına 22b3

ķaŧrān (Ar.) Koyu renkli, keskin kokulu akışkan bir madde.

ķ. 62b7

ķaŧre (Ar.) Damla.

ķ. 30b7

ķıble (Ar.) Müslümanların namazda yöneldiği yön.

ķ. ye 73b4

ķıl- 'Etmek, yapmak, eylemek' anlamında kullanılan yardımcı fiil.

ķ.-dılar 34b9

ķ.-dıŋ 5a3

ķılıç Çelikten yapılmış, uzun kesici silah.

ķ. 10b1, 38b8, 76a2

ķ. dan 76a4

ķ.ıŋ 9b3

ķ. lar 9a3

ķın Kesici aletlerin kılıfı.

ķ. ları 9a3

ķıpķırmızı Çok kırmızı.

ķ. 35a3

ķır- **1.** Kırmak, sağlam durumdan çıkarmak. 8b3, 45b1 **2.** Öldürmek. 76a4

ķ.-dı 8b3

ķ.-dılar 45b1

ķ.-ub 76a4

ķırķ Kırk sayısı.

ķ. 20b7, 50b4

ķırķ dört Kırk dört sayısı.

ķ. 49a1

ķıśśa (Ar.) Kısa hikaye, ibretli hikaye.

ķ. dan 70b6

ķ. sı 2a4

ķ. sın 61a8

ķ. ya 66a3, 66a8

ķ. yı 59b4, 60a3

ķ. ŋı 62a1

ķ. ŋızı 64a4

ķıyāmet (Ar.) Kıyamet.

ķ. 51b5,51b8, 69a4

ķ. e 10a7

ķıymet (Ar.) Değer, paha.

ķ. ler 13a4

ķız- Aşırı derecede ısınmak.

ķ.-mış 35a5

ķızdur- Kızdırmak, kızmasını sağlamak.

ķ.-ub (ķızdırub) 35a3

ķ.-ub 34b4

ķ.-urlardı 34b5

ķızıl Kızıl, kırmızı renk.

ķ. 19b4

ķız Kız.

ķ. ın 24a1

ķıtmir (Ar.) Ashâb-ı Kehf'in köpeğinin adı.

ķ. 3a2

ķ. i 74b4

ķoç Koç.

ķ. ı 74b3

ķo- Koymak, bırakmak, getirmek, yerleştirmek.

ķ.-dı 14a6, 18b7, 54b1, 62b7, 62b8

ķ.-dılar 22a6, 29b5, 73a8, 75b5,76b5

ķ.-duġı 64b5

ķ.-ġa 25a9

ḳ.-maz 40b9

ḳ.-mazım 59a9

ḳ.-mazız 40a8

ḳ.-mışım 67b4,68a1

k.-ŋuz 66a3

ḳ.-sunlar 22a5

ḳolay Zahmetsizce yapılan.

ḳ. ın 52b3

ḳon- Konmak, yerleşmek.

ḳ.-a 27a7

ḳ.-dı 26a5, 30a9

ḳ.-ub 25a7

ḳop- Meydana çıkmak, zuhur etmek.

ḳ.-ardılar 42a4

ḳ.-dı 14a2, 70a1

ḳ.-masına 69a4

ḳ.-muş 16b3

ḳ.-sa 51b9

ḳorḳ- Korkmak.

ḳ. 10a6

ḳ.-a 23a6

ḳ.-an 32b3

ḳ.-ar 61a3

ḳ.-arım 8b1, 9b7, 73a2

ḳ.-dı 26a5

ḳ.-ma 8b2

ḳ.-maz 23a1

ḳ.-maŋ 44a6

ḳ.-ub 23b4

ḳorḳu Korku.

ḳ. lı 75a1

ḳ. sından 23a4, 29a4

ḳorun- Korunmak.

ḳ.-maḳ 40b9

ḳoy- **1.** Koymak, bırakmak, terk etmek. 35a6, 40a9,**2.** Getirmek, yerleştirmek. 48a1, 52b9, 67b9, 73b1, 76a9, 76b3, 76b9

ḳ.-a 27a6

ḳ.-alar 35a6

ḳ.-alım 40a9

ḳ.-asız 76b9

ḳ.-ub 48a1, 52b9, 62b9, 67b9, 73b1, 76a9, 76b3

ḳoyun Koyun.

ḳ. 3a6, 3b4, 58b9

ḳ. ı 3b6

ḳ. lar 3b3, 42b9

ḳ. ları 3a9, 4b1

ḳubbe (Ar.) Yarım küre şeklinde olan binâ, dam.

ḳ. 19b8

ḳ.ǿi 19b9

ḳuç- Kucaklamak.

ḳ.-dı 70a5

ḳuçuş- Kucaklaşmak.

ḳ.-ub 16a7

ḳudret (Ar.) Kuvvet, güç, takat.

ḳ. 53a9

ḳ. den 77a4

ḳ. ile 28a7

ḳ. in 45b7

ḳ. inden 47b3, 52a1

ḳ. ine 69a3,69a8

ḳul Kul, köle.

ḳ. 15b7, 76b8

ḳ. dur 30a6, 44b1

ḳ. ı 64b8

ḳ. ıdur 27b9, 33a7

ḳ. ıŋa 15a3,15b1

ḳ. lar 10b3

ḳ. ları 68a6

ḳ. larım 42a9

ḳ. ların 41b6

ḳ. larına 52b8

ḳ. larınıŋ 32b7

ḳ. larıŋ 41b7, 74a1

ḳ. luġına 29b7

ḳulāġūz (<**ḳulāvūz**) Kılavuz.

ḳ. 47a9

ḳumāş (Ar.) Kumaş.

ḳ. lar 12a4

ḳur ʿān (Ar.) Allah tarafından Hz. Muhammed'e gönderilen kitap.

ḳ. 26b1

ḳurd Kurt.

ḳ. ı 74b3

ḳurıl- Bir araya getirilmek, toplanmak.

ḳ.-ub 12b9

ḳuru Kuru.

ḳ. 48b6

ḳ. ca (ḳurıca) 77a2

ḳuru- Suyunu kaybetmek, susuz duruma gelmek.

ḳ.-muş 54b9

ḳurtar- Kurtarmak.

ḳ.-amaz 25b5

ḳurtul- Kurtulmak.

ḳ.-mayub 27b2

ḳuşan- Kuşanmak, giyinmek.

ḳ.-dılar 39a9

ḳ.-ub 13b3

ḳuvvet (Ar.) Güç, kuvvet.

ḳ. 43b4, 51b7

ḳ. de 69a5

ḳ. lü 77b6

kāfį (Ar.) Yeterli.

ḳ. dür 51b8

kāfir (Ar.) Allah'ın varlığını inkar eden kimse.

ḳ. 23a8, 59b8, 75b7,75b8

k. lerden 70a7

k. leri 76a4

k. lerüŋ 77b4

KaǾbul Aħbār (Ar.) Beni İsrail'in meşhur alimlerinden birisi.

k. 31b9, 53a7

kedi Kedi.

k. 28b4, 32b1, 44b2

k. den 32b3

kefen (Ar.) Kefen.

k. 76b1

kefenle- (Ar.+Türk.) Kefenleme işi.

k.-yüb 76b3

Kefeşteṭeynūş Ashab-ı Kehfin yedincisinin adı.

k. 3a1

kelām (Ar.) Söz.

kelām-ı ḳadįm: Kur'an-ı Kerim. 35b6, 36b5

kelām-ı mecīd: Kur'an-ı Kerim. 33b4

k. 33b4, 35b6, 36b5, 51a9

k. ı 52a7

kelb (Ar.) Köpek.

k. 2a7, 3a2

k. i 45a7, 74a8

kelimāt (Ar.) Kelimeler, sözler.

k. ı 6a2

k. ına 52a7

kelime-i tevĥįd (Ar.) İslâm'da "Allah'ın birliğine inanmak" demek olan "Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlüllah" cümlesi.

k.1a8

kelįsā (Fars.) Kilise.

k. 75

k. lar 57

k. ları 77

kemāl (Ar.) En olgun.

k. 24b8

k.i 47b3, 52a1, 74a7

k. lerine 78a6

kemer (Fars.) Bel bağı.

k. 20b2

k. ler 9a1 12a4,12b6,13b3, 20a9, 24a6

kenār (Fars.) Bahsedilen şeyin yakınındaki yer, yan.

k. ına 22a5

k. ında 21a9

kendi Kendi, kendisi.

k. 10a4, 10a6,15b5, 17b1, 28a7, 43b5, 46b8, 57b2, 62b6, 64b6, 72b4

k. den 30a7

k. leri 35b4

k. leriçün 42b4

k. ne 46b8

k. niŋ 19a7

kendü Kendi, kendisi.

k. 31b8, 41b7, 52b2, 63a4, 63a5, 65a2

k. lere 35b9

k. leri 2a3

k. lerinden 26b4

k. leriŋ 26b3

k. ne 23b7

k. ni 55b7, 62b8

k. si 3b1,19b8, 29a7, 47b9

k. sin 47a4

k. ye 62b3

kendüz Kendisi, kendi.

k. i 64b5

k. ini 23b5, 25b5

kerāmet (Ar.) Mucize.

k. i 46a6

kerem (Ar.) Cömertlik, bağış, iyilik.

kerem eyle- İyilikle muamelede bulunmak.

k. 70b1

kerpiç Çiğ tuğla.

k.i (kerpici) 19b2

kerre (Ar.) Defa, kez, sefer.

k. 17a3, 45a1, 67a2

kes- **1.** Kesmek. 17b1 **2.** Bitirmek, sona erdirmek. 42b6

k.-diler 17b1, 42b6

keşįş (Fars.) Hristiyan papazı.

k.ler 57b5

ketebehu (Ar.) Bunu yazdı.

k. 78b1

ki ki bağlama edatı.

k. 1a2, 3a3, 3b7, 3b8, 9b2, 10b8, 11a9, 11b8, 12a1, 12a6, 13b7, 14a7, 14b3, 15b6, 21b6, 21b8, 22a7, 22b4, 22b5, 22b8, 23a3, 24a3, 24a8, 25b4, 25b8, 26a5, 26a8, 26b2, 27b6, 28a5, 29b2, 29b6, 30a3, 30a5, 32a1, 32a4, 33a5, 34a3, 36a2, 36a8, 36b2, 36b4, 37a1, 37a2, 37a3, 37a9, 37b6, 38a4, 38a9, 39b6, 39b8, 39b9, 40a3, 41a6, 42a8, 42b3, 43b9, 44a2, 44a5, 44b5, 48a7, 49a3, 49b2, 51b1, 52a5, 53a6, 53a8, 54a1, 54b2, 55b7, 56a3, 56b7, 57a7, 58b1, 59b2, 60a7, 61a1, 61a3, 61a8, 62a7, 62b1, 66b5, 67b6, 68a2, 69a6, 70b7, 73a2, 73b8, 74a2, 74b1,75a5, 77a6

kifāyet (Ar.) Yeterli miktarda olma, elverme, kafi olma.

kifāyet ėt- Yetmek, kâfi gelmek.

k. 16a1

kilįd (Fars.) Kilit.

k. 8a5

k. i 8a9,8b2

k. lü 8b7

kim Bağlama edatı.

k. 2a2, 6b5, 14b8, 16a5, 16a9, 25a2, 28a5, 31a3, 37a2, 42b2, 53a2, 63a3,75a9

kim Soru zamiri.

k. 44b6, 56b1

k. e 29b8, 29b9, b330, 66a9

k. sin 21a2,21b6,

k. siŋ 66a6

kimesne Kimse, kişi.

k. 11b2

kimse Kimse, herhangi bir kişi.

k. 4a4, 4a6, 4a8, 6a9,7b5, 21a7, 22a9, 24b1, 27a9, 30a7, 31a1, 31a4, 33a8, 34b6, 43b7, 49b3, 50a5, 54a3, 54a7, 54a8, 54b3, 63a1, 68a6, 75a7

k. den 23a1, 57a1

k. dir 2a3

k. niŋ 51b4, 75a2

k. ye 10a3, 30a2, 30a4, 34b3, 44a5

kireç (Fars.) Kireç.

k. 49b1, 54a1

kişi İnsan, kimse.

k. 2a7, 3a4, 3a7, 3a8, 4a5, 5a8, 5a9, 10b8, 22a1, 25b5, 45a5, 56a6, 56a8, 56b8, 57a3, 58a3, 58b6, 60a3, 65a9, 65b4

k. disin 58b9

k. ler 36a7

k. sin 54b3

k. ye 60a9

k. yüz 64a6

kitāb (Ar.) Kitap.

k. 71b5, 72b3

k. ı 78b5

k. lar 4a7

k. larda 51b3

kök Kök, köken.

k. 6b6

köşe (Fars.) Köşe.

k. sinde 67b9

köşk (Fars.) Köşk.

k. 11a1, 19b1,19b4

k. den 27b3

küflen- Küf tutmak, küf bağlamak.

k.-mezdi 51a8

küfür (Ar.) İslâm inanç esaslarına aykırı söz.

k. 23a7

kül Yanan şeylerden artakalan toz .

k. 34b6, 35a6

k. üŋ 35a5

külüng (Fars.) Ucu sivri taşçı kazması.

k. i 8a3

küp İçine erzak konulan toprak kap.

k. 69b4

k. ler 67b4

kürsį (Ar.) Taht.

k. 20a6

L

lākin (Ar.) Ama, fakat.

l. 30b9, 70b8

lāyezāl (Ar.) Zeval bulmaz, ebedi.

l. 32b7

lāyıķ (Ar.) Layık, uygun, yaraşır, yakışır.

l. 11b5, 25b6, 27a9, 29a1, 33a1, 33a8, 44b2

l. dır 32b3

lāzım (Ar.) Gerekli, lüzumlu.

l. dır 66a4

laǾịn (Ar.) Lanetlenmiş, lanetli, mel'un.

l. 21a3, 21a8, 21b4, 21b6, 22b6, 47a2, 47a3, 49a6, 68a8

l. e 21b5,49a5

laǾl (Ar.) Parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

l. 9a8, 19b8

laṭịf (Ar.) Hoş, güzel.

l. 11b4

laṭịfe (Ar.) Nükteli söz, şaka.

l. ler 12a9

lcümle, 75

lerze (Fars.) Titreme, titreyiş.

l. 28b6

leş (Fars.) Hayvan ölüsü.

l. i 40b5

leşker (Fars.) Asker.

l. 47b6, 72b7

l. i 16b9, 19a5, 20b5, 21b2, 39a2, 71a1

l. im 14b1

l. in 18a3

l. inden 49a8

l. iniŋ 31b1

l. iyle 25a4

l. iŋ 40a5

levĥ (Ar.) Levha.

l. 3b8, 66b9

l. e 5a4

l. i 4a2, 4a3, 4a8, 4b4, 4b7, 6a1, 6a7, 7b8

libās (Ar.) Elbise, giyecek şey.

l. lar 12a3, 13b2, 28a3

lisān (Ar.) Dil.

l. 3a8, 45b8

loḳma (Ar.) Yiyecek parçası.

l. 30a9

l. sın 25b1

l. ǿı 30a9

luṭuf (Ar.) İyi muâmele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk.

l. 2a6, 57a2, 71a4

M

maġara (Ar.) Mağara.

m. 45a4, 47b1, 47b9, 49b8, 50a5, 53b9, 76b4, 77a4

m. da 50a8, 55b5, 61b6, 72a5, 77a1

m. dır 75a2

m. nıŋ 49a9, 51a2, 68a9

m. ya 45a6, 46b4, 48b5, 61b4, 63b1, 68a7, 70b5, 71b7, 71b9, 74b9, 75a5,76a7

maġbūn (Ar.) Şaşkın, aldatılmış, kandırılmış.

m. 53a4

maġrūrlıġ (Ar.+Türk.) Kibirli, gururlu olma.

m. ından 50a3

māh (Fars.) Aya benzeyen, ay gibi güzel, parlak.

m. 65a9

maĥalle (Ar.) Mahalle.

m. 64b4

maĥrūm (Ar.) Bir şeyden nasibi, hissesi olmamak.

m. 46a3, 52b6

maĥşer (Ar.) Bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını ahirette Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

m. de 52b7

maĥv ol- (Ar.+Türk.) Yok olma, ortadan kalkma.

m. 6a6

maķām (Ar.) Yer, mekan.

m. 62b6

maķbūl (Ar.) Kabul edilen, geçerli, hoş.

m. 1a6

mal (Ar.) Mal, mülk, servet, varlık.

m. 6a9, 6b9,7a4, 8b4, 9b6, 16b4, 19a6, 59a2, 60b2, 60b3, 60b9, 61a2

m. a 7a5

m. dan 10a3, 10b2

m. dır 8b9

m. ı 6b5, 7b6, 9b1, 10b7

m. ım 10a8

m. ımıŋ 10a4

m. ın 16a3

m. ıŋ 6a9, 7b2, 9b3

mālik (Ar.) Sahip.

m. 7a5

māniǾ (Ar.) Engel.

māniǾ ėt- Engel olmak, engellemek.

m. 45a8

maraż (Ar.) Hastalık, illet.

m. 29a9

mażarrat (Ar.) Zarar, ziyan.

m. ın 27a7

maǾbūd (Ar.) Allah, ilah.

m. ımız 42a5

m.umız 46a9

maǾlūm (Ar.) Herkes tarafından bilinen, belli olan.

maǾlūm ol- Bilinmek. 70b7

m. 34a9, 59b4, 61a7, 70b7

m. ıdır 32a4

m. ımız 60b2

maǾmūr (Ar.) Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş.

m. 19a9

maǾrūf (Ar.) Bilinen, belli, mâlûm.

m. 52b4

maǾśūm (Ar.) Suçsuz, günahsız, saf, temiz.

m. 36b2, 57b6, 68b4

maǾźūr (Ar.) Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

m. 14b9

maħlūķ (Ar.) Yaratılmış şey, insan.

m. dur 33a7

m. uŋ 41b4

maħlūķāt (Ar.) Yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahlûklar.

m. 27a3

m. ı 30b5, 34a5

m. ıŋ 27b6

maḫśūś (Ar.) Has, özgü, hususi.

m. 52b8

mecāl (Ar.) Derman, güç, kuvvet.

m. i 65b9

mecįd (Ar.) Şânı, şerefi yüce olan, çok büyük, ulu.

m. inde 26b1, 33b4, 51b1

meclis (Ar.) Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı.

m. 12b9, 19b7

m. ine 12b1, 24a3

medĥ (Ar.) Yüceltme, övme, övgü.

medĥ ėt- Övmek.

m. 11b7

medrese (Ar.) Ders okutulan mektep.

m. ler 77b1

mefhūm (Ar.) Mana, anlam, kavram.

m.ın 4b8

meger (Fars.) Meğer, ancak, öyleyse.

m. 3b9, 34a6, 52a4, 53b2, 59b9

mekŝelinā Ashab-ı Kehfin ikincisinin adı.

m. 2a8, 24b2, 29b4, 30a3, 32a9

m. ya 31b1

melāike, 7

melāmet (Ar.) Azarlama, kınama, yerme, ayıplama.

melāmet ḥırķası- Giyim kuşam, zikir, âyin gibi yerleşmiş âdet ve törenlere önem vermeyip nefsi devamlı yermeyi, kınamayı, böylece halkın iltifâtından uzaklaşarak Hakk'a yaklaşmayı esas alan anlayış.

m. 31b4, 40b7

melek (Ar.) Nurani varlık.

m. 64b7, 65a3

m. lerim 42a8

meliĥ (Ar.) Güzel, şirin, sevimli.

m. 3a8

melik (Ar.) Hükümdar, padişah.

melikü'z zamān- Zamanın hükümdarı. 60b6

m. 11a4, 11b1, 14b7, 15a2, 16b9, 17a1, 17a9, 18a1, 29b2, 35b2, 36b8, 37b1, 40b8, 49a8, 60a9,60b6, 61a9, 70b6

m. i 16a6, 56b5, 62b2

m. imiz 44b1

m. imüz 30a5

m. ine 69b6

m. iniŋ 58b1

m. iŋ 17a9,44a6

m. iŋüzden 40a3

m. üŋ 61a6

melǾūn (Ar.) Lanetlenmiş, lanetli.

m. 18a9, 28b1, 28b5, 47a9, 47b7

m. e 22b7

m. uŋ 34b2

memālik (Ar.) Memleketler, ülkeler.

m.in 13b8

memleket (Ar.) Memleket.

m.17b5, 18a7

m. inden 41b7

m. iŋ 34b9

menāl (Ar.) Bir kimsenin ele geçirdiği, sâhip bulunduğu şey, mal mülk.

m. i 9b1

menāzil (Ar.) Konaklama yerleri, duraklar, merhaleler, menziller.

m. 53a1

menį (Ar.) Neslin devamını sağlayan erkeklik tohumu.

m. den 30b7

men’ (Ar.) Yasaklamak, engellemek, önüne geçmek.

m. ine 27a7

menzil (Ar.) Varılacak yer, yol.

m. 51b3

merātib (Ar.) Mertebeler, rütbeler, dereceler.

m. 53a1

merdūd (Ar.) Kovulmuş, defedilmiş.

m. 47a2, 49a6

merĥamet (Ar.) Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.

m. 46a6

merkeb (Ar.) Eşek.

m. i 74b6

mernūş Ashab-ı Kehfin dördüncüsünün adı.

m. 2a9, 24b4

meśāliĥ (Ar.) İşler.

m. 13b8

mescid (Ar.) Küçük cami.

m. ler 77a9

meşġūl (Ar.) Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.

m.3b1, 28a4, 34a7

meşveret (Ar.) Danışma, fikir alma, müşâvere etme.

meşveret ėt- Fikir alış verişinde bulunmak, danışmak.

m. 13b9

mesţūr (Ar.) Kapalı, gizli, saklı.

m. 52a9

mevt Ölüm.

m. i 76b8

mevtā (Ar.) Ölmüş kimse, ölü.

m. 51b5

meydān (Ar.) Açık ve geniş yer, açıklık, alan, sâha.

m. a 38a8, 39b2

m. dan 38b2, 39b6, 39b8

m. ına 35a1

meyl (Ar.) Eğilim, sevgi, istek ve ilgi gösterme.

m. imiz 73b9

meymene (Ar.) Sağ kanat.

m. 17a5, 19a3

meysere (Ar.) Sol kanat.

m. 17a5, 19a3

meźheb (Ar.) Bir dinde belirli görüş ve anlayış farklılıklarından doğan kollardan her biri.

m.inden 52b5

mezkūr (Ar.) Anılan, sözü edilen.

m. 52b1

miftāĥ (Ar.) Anahtar.

m. ları 8b7

miĥnet (Ar.) Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet.

m. 41b8

miķdār (Ar.) Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik.

m. 8b4, 38a6, 39a7, 39b3, 43b1, 51a3, 58a2, 68b3

m. ı 8a1, 8a4, 22b2

m. ını 69b5

milk (Ar.) Mülk kelimesinin eski metinlerde kullanılan bir şekli.

m. imizdir 65b6

mināsib (Ar.) Uygun, yerinde, münasip.

m. dür 54b4

min baǾdi (Ar.) Sonra, ondan sonra, daha sonra.

m. 34a6, 73b9, 77a5

mirāŝ (Ar.) Mal, mülk, para.

m. 65

mįrį (Fars.) Devlet malı, devlete ait olan.

m. dir 60b4

mıśır (Ar.) Mısır ülkesi.

m. a 4b2, 10a6

m. da 4a6

miŝl (Ar.) Eş, benzer.

m. i 11b5

m. im 49a6

miŝlinā Ashab-ı Kehfin üçüncüsünün adı.

m. 2a9, 24b3

mübārek (Ar.) Saygı değer, muhterem, hürmete layık.

m. 10b1, 51a7, 76a9

müddet (Ar.) Süre, zaman, vakit.

m. 29b5

muftenim (<muġtenim) (Ar.) Ganimet alan, faydalanan kimse.

m. 74a7, 78a6

muĥabbet (Ar.) Sevgi, dostluk, bağılık.

muĥabbet ėt- Karşılıklı olarak dostça konuşmak, sohbet etmek. 13b7

m. 13b7

m. im 66b6

m. inden 73a3

Muĥammed (Ar.) Hz. Muhammed.

m. 2, 26b2, 78a2

m.iŋ 78a5

m. ür 33b3

müḫeyyā (<müheyyā) (Ar.) Hazır, âmâde.

m. dır 14b1

muĥkem (Ar.) Sağlam, kuvvetli.

m. 4a2, 8a5, 34b5, 39a5, 48a8, 49b1, 54a1, 54b6, 59a5, 66a2, 68a9

muĥtāc (Ar.) İhtiyaç sahibi.

m. 48b4

muĥteşem (Ar.) Gösterişli, görkemli, ihtişamlı.

m. 10b6

muķābil (Ar.) Karşılık, karşı karşıya olan.

m. 17a4, 19a2

muķaddem (Ar.) Önde olan, önce, önceki.

m. 68b6

muķaddemā (Ar.) Bundan önce, evvelce, eskiden.

m. 75b5

muķarreb (Ar.) Padişaha yakın olan kimse, yakın.

m. leri 68a3

m. lerim 48b3

m. lerinden 61b1, 63a2

mülāzemet (Ar.) Bir yere devam etme, devamlı gidip gelme.

m. e 13b5

mülk (Ar.) Mal, mülk, varlık.

m. ini 17b4

mülūkāne (Ar.+Fars.) Hükümdarlara yakışır tarzda, şâhâne, muhteşem.

m. 12a3

mülūk (Ar.) Hükümdarlar, pâdişahlar, melikler.

m. mız 32a2

m. ıŋ 32a4

münādį (Ar.) Çağıran, davetçi, tellâl.

m. lerin 34b8

müneccim (Ar.) Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe âit hükümler çıkaran kimse, astrolog.

m. i 20a7

muntažir (Ar.) Bekleyen, gözleyen.

m. dir 72b8

m. ler 74b8

murād (Ar.) İstek, dilek, arzu, amaç.

m. 32a1, 53a6

m. ımız 41b8

muraśśaǾ (Ar.) Kıymetli taşlarla süslenmiş, mücevherle bezenmiş.

m. 9a3a, 9a7, 12a3, 12b5, 13a4, 13b2, 19b5, 19b6, 19b9, 24a6, 39a8, 39b1

mürūr (Ar.) Geçme, geçiş.

mürūr eyle- Geçmek.

m. 69b2

mürüvvetsizlik (Ar.+Türk.) İnsaniyetsizlik, namertlik.

m. 7a6

musāfir (Ar.) Misafir, konuk.

m. den 75b1

muśāĥib (Ar.) Sohbet arkadaşı.

m. 5a8, 11b5

müslimān (Fars.) Müslüman, İslam dininden olan.

m. 2a1,59b7,59b9, 70a8, 75b7

m. a 76a3

mustaķįm (Ar.) Doğru, gerçek, hak.

m. ine 31b7

muśŧafā (Ar.) Hz. Muhammed Mustafa.

m. 1a4

mütebeddil (Ar.) Bir durumda, bir kararda kalmayan, değişen.

m. 57a8, 60a8, 72a9

müteġayyir (Ar.) Başka bir şekle giren, başka bir hal alan, değişen.

m. 60a8, 63b6, 72a9

müteĥayyir (Ar.) Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş.

müteĥayyir ķal- Şaşırmak, hayret etmek.

m. 12a6, 12b8,55a6,

müteĥayyir ol- 56a3,57a8, 64b5, 65a2

mütekebbir (Ar.) Kendini beğenmiş, kibirli.

m. ler 26b3

muʿterif (Ar.) Açıklayan, itiraf eden.

müteǾāl (Ar.) Çok yüce, ulu.

m. 7a9

muvaĥĥid (Ar.) Allah'ın birliğine inanan kimse, müslüman.

m. 52b8, 72a7

müvekkel (Ar.) Vekil tâyin edilen.

m. 38a5

müzeyyen (Ar.) Süslenmiş, bezenmiş, süslü.

m. 12a3, 13a4, 13b2, 19b7, 39a9

muǾįn (Ar.) "Herkesin yardımcısı, herkese yardım eden" anlamında Allah için kullanılır.

m. 78b9

müǿmin (Ar.) İnanmış kimse, mümin.

m. 46a4, 52b8, 71a8, 72a7, 75b9, 76a6

m. dir 71

m. leri 35a4

muǾteber (Ar.) Saygı gören, hatırı sayılır, saygın.

m. 1a6

muǾtedd (Ar.) Sayısı belirlenmiş, sayılmış.

m. 62a8

muǾtemed (Ar.) İnanılır, güvenilir, emin.

m. lerin 64b2

muṭįǾ (Ar.) Uyan, itaat eden.

m. 62b4

N

nādān (Fars.) Câhil, bilmez, bilgisiz.

n. 18a6

nāgāh (Fars.) Ansızın, birdenbire.

n. 14a1, 21a1, 21b3, 25a6, 25a9, 28b3, 61a3

naĥįf (Ar.) Zayıf, çelimsiz.

n. 31a9

nāķa (Ar.) Dişi deve.

n. 74b5

naķil eyle- (Ar.+Türk.) Başkasına âit bir sözü veya bir fikri, bir olayı bir yerde anlatma, hikâye etme.

n. 62a2

nāķılān (Ar.+Fars.) Nakledenler, rivâyet edenler.

n. 1a2

nāle (Fars.) İnleme, inilti.

n. 42a5

namāz (Fars.) Namaz.

n. ı 53a8

nāmaǾķūl (Fars.+Ar.) Akla uygun gelmeyen.

n. 52a6, 60b1

nāmaǾķūl, 60

nāme (Fars.) Mektup.

n. 15a4, 17b3,18a6

n. ʾi 14a5, 14a8, 17b6, 18a2, 18a3, 18b6, 18b8

nām (Fars.) İsim, ad

n. ı 56b4

n. ıŋı 18b4

nāşį (Ar.) dolayı, sebebiyle, ötürü.

n. 7a1

nātüvān (Fars.) Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.

n. 69a1

nažar (Ar.) Bakış, bakma, göz atma.

nazar eyle- Bakmak. 4b4, 4b7

n.4a2, 4b4, 4b7, 5a3, 64b4, 67a1

nāzenįn (Fars.) İşveli, cilveli, nazlı.

n. 20

n. ler 41

nāzik (Fars.) Zarif, ince.

n. 41, 48

nāžır (Ar.) Bakan, nazar eden.

n. dur 32b9

n. ı 44

ne **1.**Ne (soru zamiri) **2.** Ne (soru sıfatı) **3.**Nasıl.5a3,13b8, 20a8, 22a4, 40b3, 46b9, 57a3,70b3, 73a1 **4.** Neden, niçin. 5a3,8a9,17a1**5**. Ne kadar.15a9, 16b5, 27b1, 53b6, 54a4

n.(soru sıfatı) 2a4, 14b3, 14b8,15a2, 16b5,17a1,17a2, 49a2, 49b4, 49b5, 60a8,72b9

n.(soru zamiri) 2a5, 29b1, 29b3, 33a4, 49a2, 49a7, 56a3, 56a8, 60b2, 66a4

ne…ne Bağlaç. 60b9,64b4

n. dir 2a3, 14a2, 36a3-37b5, 66a7-67a7, 72a3

n. si 24a1, 43a9

neden Neden, niçin. (soru zarfı)

n. 30a7, 47a1

nefer (Ar.) Asker, er.

n. 20b5, 35a4, 39a4, 68a6

nefis (Ar.) Çok güzel, çok beğenilen.

n. 32a7

nefs (Ar.) Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği.

n.52b3

n. ine 63a4

nehy (Ar.) Bir şeyin yapılmasını yasak etme, menetme, engelleme.

n.i 52b4

nereye Hangi yere, nereye.(soru zarfı)

n. dir 43b6

nesne Nesne, eşya, şey.

n. 5a9,6a5, 38a6, 39a7, 59a7, 68b2

n. lerden 72b1

n. m 7a4

n. si 34b3

nevbet (Ar.-Fars.) Nöbet.

n. ce 46a7

nevmịd (Fars.) Ümitsiz.

n. 40b4

nevǾ (Ar.) Tür, türlü.

n. 7b2, 13b5, 49a3

n'eyle- Ne yapmak, ne etmek.

n.mek 8a6

n.-riz 73b4

n.-rsin 58a7

n.-rsiŋiz 65b4

n.-yim 54a5, 58b3

nice **1.** Nasıl.5b5, 7a3, 25b6, 25b9, 26b5, 32b3, 35a9, 37b9, 43b8, 48a6, 55b1, 56b2, 56b7, 57a5, 59a4, 65a1, 66a9, 75a6,75b4 **2.** Çok, pek çok, fazla. 1a3, 11a8, 15b6, 19a4, 26a1, 28a9, 39b3,50a7, 50b3, 65b1,72a6,77b4

n.23a4

n. si 1a3

n. sini 39b3

niçe Nasıl.

n. 35a9

niçün Niçin. (soru zarfı)

n. 7a6, 46a1, 47a4, 61a2, 64b8

nidāʾ (Ar.) Seslenme, çağırma, bağırma.

n. 34b9, 53b3

nihān (Fars.) Gizli, saklı.

n. 65a8

nişān (Fars.) Belirti, iz, işaret.

n. 5a3, 38b2, 39b4, 75a8

n. ı 5a6, 9b3, 44a4

nişāngāh (Fars.) Nişan, işaret yeri.

n. 76a6

nıśf (Ar.) Yarı, yarım.

n. ı 7b3

n. ını 22b6

nitekim Nasıl ki, gerçekten.

n. 35b6, 51a9

niyāz (Fars.) Yalvarma, yakarma, dua.

n. a 41b3, 46a8

n. ile 73b2

niǾmet (Ar.) Nimet, iyilik, bağış.

n. i 49b6

n. ler 48a9, 48b2

n'ol- Ne olmak.

n.-eydi 6a1

nūĥ Nuh Paygamber.

n. uŋ 74b2

nuzūl (Ar.) Yukarıdan aşağıya inme.

n. 77a8

O

od Ateş.

o. 35a2

oda Oda.

o. mızda 32a3

o. sına 37a6

odun Yakılmak üzere kesilmiş ağaç.

o. 35a1

oġ- Ovmak.

o.-dı 56a5

o.-ub 53b1

oġlan Erkek evlat, çocuk, genç.

o. 36b2

o. a 68b3

o. cıḳlar 57b6

oġul Erkek çocuk, oğul.

o.ı (oġlı) 68b9, 69a1

o.ıdur (oġlıdur) 68b7

o.ın (oġlın) 24a1

o. ınıŋ (oġlınıŋ) 69a1, 69b6

o.um (oġlum) 62a8

o.undur (oġlundur) 67b6

o. unuŋ (oġlunuŋ)68b7

o. ları 69a1

o. larına 69b6

oḳu- Okumak.

o.-dı 18a2,18b8

o.-dılar 14a6, 73b6

o.-muşdur 4a8

o.-muşızdur 64a4

o.-rlar 57b5, 57b7

o.-yamadı 4a2, 4a5

o.-yamaz 4a6, 4a8

o.-yanı 78b2

o.-yub 4b8, 61a7

ol **1.** İşaret zamiri **2.** İşaret sıfatı.

ol (İşaret zamiri) 11b7, 15a2, 27a8, 30b1, 32b6, 34a5, 34b6, 36a2, 36a9, 38a2, 38b4, 53b2, 56b6, 57b9, 61a8, 64b9

o. dur 27bb8, 28a5, 30b8, 32b7, 33a1, 34a1,

ol (İşaret sıfatı) 3b6, 3b7, 4a2, 4a3, 4b6, 4b7, 5a7, 5b1, 6a3, 6a7, 6b5, 6b8, 7a1, 7b2, 7b6, 7b8,7b9, 8b1, 10b2, 12b1, 19a9, 19b9, 20a7, 20a8, 21a2, 21a3, 21b6, 22a7, 22b4, 23a6, 23a9, 23b2, 24a7, 24a8, 25a9, 26a4, 26a6, 26a9, 26b1, 26b2, 27a4, 33a6,33a8, 34b2, 35a2, 35a4, 35a5, 36b4, 39a4, 39b4, 39b5, 42a3, 42b4, 44b7, 47a9, 47b4, 48a2, 50b3, 51a3, 51a6, 52a4, 53a3, 54b8, 56b8, 57a3, 57b9, 59b6, 60a3, 61b6, 61b8, 63b7, 64a2, 65b4, 68b6, 69b1, 69b3, 69b4, 69b9, 70a7, 73a7, 73b2, 74b7, 75a8, 75b8, 76b5

ol- Olmak, bulunmak.

o. 6a6, 6b5, 15a6, 30a5, 58b4, 61a9

o.-a 6b4, 31b3, 31b4, 34a7, 42b8, 53a2, 53a3, 53b7, 53b8, 61b9, 63b3, 66b5, 70b3, 74a3

olacaķ 7, 11, 42

o.-alım 31b9, 40b2, 45a4

o.-am 57a7

o.- an 4a1, 6a8, 7a8, 13a9, 16a5, 18b1, 28a2, 33a1, 38a5, 41a3, 51b3,5 2b1, 54b8, 55a3, 56b2, 60a1, 61a3, 68b7, 71a6, 71a8, 72a8, 75b8, 75b9, 76a7, 78b5

o.-ana 16a9

o.-anı 62b4

o.-anlar 27a8, 66a1

o.-anlara 16b3, 18b5

o.-asın 14b2, 17b9

o.-aydı 30b1

o.-aydım 6a1

o.-dı 4b2, 8b5, 10b6, 10b8, 11a9, 11b9, 15b2, 15b8, 17b1, 17b2, 17b5, 18b9, 19a7, 21a8, 23a8, 25b3, 28a2, 28a4, 28a8, 31a4, 35a4, 37a6, 39a3, 44b4, 50b3, 51a2, 51a9, 55b4, 56b7, 57b7, 60b2, 62b1, 65a8, 66b7, 67a3, 69a6,70b7, 75a6, 76a6

o.-dılar 2a1, 3b3, 18a5, 22b8, 29a4, 31a8, 34a7, 35a1, 39a8, 39b9, 40b4, 40b6, 41a3, 41a5, 45a6, 48b7, 70a8

o.-duğın 75a6

o.-duğından 31a9

o.-duķ 40a4, 40a5, 40b8, 43a8

o.-duķları 46b6

o.-dum 17b5

o.-ıcaķ 17b6, 32a7

o.-ıcı 42a2

o.-mada 7a5

o.-madı 25b1

o.-madıgı 75a2

o.-madıķ 76b7

o.-maġa 6a6

o.-maġın 46b5

o.-masunlar 49b2

o.-maya 51b5

o.-mayalar 27a4

o.-mayalım 65a1

o.-mayan 53a4

o.-mayanı 62b4

o.-maz 5a7, 6a6, 25b6, 31b5, 58b5

o.-mazdı 13b6

o.-mış 63b6

o.-mışam 61a1

o.-muş 5a9, 9a5, 9a9,17a2, 18a4, 29a8, 55a1, 56a4, 57a8, 57b3, 59b3, 65a2, 71b2

o.-muşdı 19a9

o.-muşdur 38b1, 55b2, 67b8, 72a8,72a9

o.-muşlar 57b6

o.-sa 6b1, 13b9, 20a8, 27a3, 34b4, 41b9, 64a5

o.-salar 61b8

o.-sun 7b3, 21a6, 35a6, 50a1, 51b7, 59a7, 60b4, 66a4, 71a7

o.-ub 1a3, 14b7, 16b8, 17a4,17a6, 17a8, 19a2, 19a3, 28b6, 31a5, 32a8, 32b2, 41a9, 45a5, 47a7, 47a9, 48a7, 48a8, 52a2, 52b3, 64b6, 68a8, 74a5, 74a6, 74a7, 76a2

o.-ubda 16b8

o.-undı 69b1

o.-unmuşdur 51b4

o.-unsa 52a4

o.-ur 25b6, 25b9, 57a6, 60b2

o.-urdı 3b1, 34b1, 62b5

o.-urın 5b5

o.-urise 6b6, 37b2

o.-urlar 2a4, 38b7, 71a2,71a3

o.-urlardı 25a4, 31a6

o.-ursa 6b7, 10a7

o.-ursın 7a6, 9b9

o.-ursız 71a4

o.-uŋ 32b4, 40b1

on On sayısı.

o. 8a1,8a4, 12a3, 12a4, 12b5,12b6, 20b6, 39a3, 67b3, 69b4

on biŋ On bin sayısı.

o. 15b4

on iki biŋ On iki bin sayısı.

o. 15b7, 15b9, 20b1

on sekiz biŋ On sekiz bin sayısı.

o. 30b5

ora O yer.

o. dan 57a7

orta Orta.

o. sında 67b1

o. ya 43b1, 54b1

otāġ Büyük çadır.

o. ında 21b1

otlad- Otlatmak, hayvanın otlamasını sağlamak.

o.-ır 43a1

otlaġ Hayvan otlatılan yer, mera, çayır.

o. a 3a9

otur- Oturmak.

o.-an 61a4, 65b4

o.-dı 13a4

o.-dılar 12b1, 32a8, 41b1, 55a7

o.-mışdı 20b9

o.-muş 25a5

o.-ub 17b4, 56a5

o.-ur 65a9

o.-urdı 20a6, 24a3

o.-urlardı 48b3

otuz Otuz sayısı.

o. 3b2, 5b2, 13b2

oyna- Oynamak, oyalanmak, eğlenmek.

o.-dılar 39b4

Ö

öd Karaciğerin salgıladığı acı sıvı, safra.

ödleri şınur- Ödü kopmak, çok korkmak.

ö. leri 71a2

öl- Ölmek.

ö.-eyazdı 6b3

ö.-müşler 51b9

öldür- Öldürmek.

ö.-diler 19a6

ö.-e 9b2

ö.-elim 49a2

ö.-sem 48a6

ö.-üb 7a1

ö.-ürsen 9b9

Óömr (Ar.) Ömür, yaşam süresi.

Óö. ine 78b7

Óö. üm 10a7

Óö.lerin (Óömürlerin) 27b8, 30b7

öŋ Ön, ön taraf.

ö. lerince 75a5

ö. i 54b6

ö. ine 12a5, 50a5, 55b8, 60a2

ö. ünde 18a8, 18b7, 19b7, 20b2, 24a4, 26a3, 47b9

ö. üne 14a6, 24a6, 35a7, 49a9

öp- Öpmek.

ö.-di 70a5

ö.-üb 4b5, 69b8

öte Bir şeyin geri kalanı, ondan sonrası.

ö. sini 65b7

ötürü -den dolayı.

ö. 48b8

öyle Onun gibi, o şekilde.

ö. 41b9, 66b5, 73a2

Óözr (Ar.) Özür.

Óö.e 14b9

Óö. ü 17b7

Óö. ler (Óözürler) 70a7

P

pādişāh (Fars.) **1.**Padişah, hükümdar, sultan. **2.** Allah. 38a2,42a3, 42b3,73b7

p. 11b2, 11b8, 12a1, 12a2, 12a5, 12a7, 12a8, 13a5, 13b7, 14b5, 15a4, 15a8, 15b8, 16a2, 17b5, 26a6, 38a2, 42a3, 50b2, 56b9, 59b1, 60a2, 64b1, 70a4, 70b4, 71a8, 71b2, 71b6, 71b8, 72a8, 72b8, 74b7, 75a7, 76a7, 76b5, 76b9

p. a 12b8, 70a1, 73b7

p. da 13a7, 16b8

p. ı 12b5,13b4

p. ım 42b3

p. ımızıŋ 14a3

p. ını 17b3

p. ınıŋ 11a9

p. ıŋ 11b5, 11b7, 12a5, 14a6, 49b6, 60a1, 68a5

p. ıŋızdan 44a2

p. la 12b9

p. lar 50b4, 72a6

p. lıķ 20b8

pādişāh-zāde (Fars.) Padişah oğlu,

p. 11a1

p. ye 11b3

pāk (Fars.) Temiz, saf.

p. 54a6, 76b3

p. lıgına 36b3

papaz (Yun.) Hristiyan din adamı.

p. lar 57b5

pāre (Fars.) Parça.

p. 12a4, 38b9, 67b8

pārele- (Fars.+Türk.) Parçalamak.

p.-diler 40b5

pāris[Pārsī] (Fars.) Fars.

p. 3a5, 7b8, 10b8, 11b1,13b4, 16b2, 18a1

p. iŋ 16a6

penye (Fr.) Penye kumaş.

p. ye 67b8,68b1

perākende (Fars.) Dağınık, birbirinden ayrı.

perākende ol- Dağılmak, ayrılmak**.**

p. 3b3

perverdigār (Fars.) Allah.

p. dan 33a8

p. ımız 42a6

p. sın 41b5, 73b7

pes (Fars.) Şu halde, sonra, öyleyse, o zaman, bundan dolayı, şimdi.

p. 27a4, 27b3, 29b7, 31b1, 32a7, 38a3, 46a1, 63b7

peşkeş (Fars.) Hediye, armağan.

p. 12a5, 12b7

p. ler 11a8, 13a4

peyġamber (Fars.) Allahın elçisi, peygamber.

p. 36a2, 36a6, 36a9, 64a1,71b3

72b2

p. iyem 21b8

p. iyim 21a4

p. iŋ 56b4

p. üŋ 36b2

peyġamber-zāde (Fars.) Peygamber çocuğu.

p. ler 36a7

pinhān (Fars.) Gizli, saklı.

p. dur 32b9

pịr (Fars.) Yaşlı, ihtiyar kimse.

p. 4a7, 4b6, 5a4, 5a7, 5b5, 6a3, 6b8, 7a3, 7b4, 7b6, 8a7, 8b2, 9b2, 9b8, 10a9, 10b1, 21a1, 21a6, 65a9, 66a2, 66a8, 66b3, 66b8, 67b5, 68b6, 69a1

p. e 7b4, 8a6, 9b4

p. in 9b3

p. iŋ 4b3, 4b5, 5b1

p. ligümi 10a5

pīrāste (Fars.) Tertiplenmiş, düzenlenmiş, donatılmış.

p. 17a5

pịrcegiz (Fars+Türk.) Yaşlıcağız.

p. dir 66a1

pịrehen (Fars.) İç gömleği, gömlek.

p. 41a4

pişmānlıḳ (Fars.+Türk.) Pişman olma.

p. 53a5

pūlād (Fars.) Çelik.

p. dan 8a4

putānị (Fars.) Puta tapanlar.

p.ler 50b5

R

rab (Ar.) Rab, Allah, ilah.

r.30b6, 33a7, 34a3, 71a9,78a7

raġbet (Ar.) İstek, itibar, alâka, meyil.

r.imiz 73a6

rāḥat (Ar.) Üzüntüsüz, sıkıntısız olma, huzur.

r. 42b7

r. lı 39a8

raḥmet (Ar.) Acıma, esirgeme, koruma.

r. 78b8

r. inle 78b3

r. lerin 78a5

rām (Fars.) İtâat eden, boyun eğen.

r. 71a7

rāst (Fars.) **1.** Rastlama, tesadüf. 8a5 **2.** Doğru. 40a6, 46b1, 64a7

r. 8a5, 40a6, 46b1, 64a7

rāvị (Ar.) Rivâyet eden, anlatan, nakleden kimse.

r. ler 77a6

r. si 36a8

rāviyān (Ar.+Fars.) Râvîler, rivâyet edenler.

r. 1a2

ravża (Ar.) Cennet.

r. 74a8

rāżı (Ar.) Kabul etme, uygun bulma, rıza gösterme.

r. ol- 39a8, 48b6

r. yım 30b9

rāz (Fars.) Sır.

r. ımız 33a3

r. ımızı 31b8

r. larını 31a4

rencįde (Fars.) İncitmek, kırmak.

r. eyle- 66b1

resūlullah (Ar.) Allahın elçisi, Hz. Muhammed.

r. 33b3

revā (Fars.) Layık, uygun, yerinde.

revā gör- Uygun görmek.

r. 32a6

revān (Fars.) Yürüyen, giden.

revān ol- Yola koyulmak, gitmek.

r. 4b2, 18a5, 39a3, 40b6, 45a6, 55b4

reyyān (Ar.) Suya kanmış, Suya doymuş.

r.ıdan 52b6

reǿs (Ar.) Baş, kafa.

r. 12b6

rıĥlet (Ar.) Dünyâdan âhirete göçme, ölme.

r. 74a6

rivāyet (Ar.) Nakletme, anlatma.

rivāyet ėd- Anlatmak, söylemek, nakletmek. 1a2, 22a7, 22b4, 31b9, 36a8, 38a9, 53a7,77a6

r. 75a4

r. de 74b5

rıżāǿ (Ar.) Hoşnutluk, memnunluk.

r. 41b9

rızıķ (Ar.) Allah tarafından herkese takdir edilen nîmet.

r. 33b9

r. ların 27b8, 30b7

r.ın (rızķın) 41b4

rıdvān (Ar.) Cennetin kapıcısı olan melek.

r. a 74a9

rıdvānullāh (Ar.) Allah razı olsun.

r. 74a9

riǾāyet (Ar.) Saygı, itaat, uyma.

riǾāyet ėt- Uymak. 16b3

r. 16b3

r. ler 70a3

rūĥ (Ar.) Hayat gücü, hayat cevheri, can.

r. 74b6

r. ları 74a5

r. larımızı 73b3,74a4

rūĥullah (Ar.) İsa Peygamber.

r. 56a1

rum, 17,18, 43

rūm (Ar.) Bizans, Doğu Roma, Anadolu.

r. 17b2, 17b3, 17b5, 18a5, 18b4, 43a5

r. a 15a7, 16b9, 17b9

r. dan 14a4,15a4

r. ı 18a7

r. lu 18b5

r. uŋ 17a9

r. um 14a7

rūşen (Fars.) Parlak, aydınlık.

r. 8b6

r. dir 52b1

rüsvāy (Fars.) Rüsva, rezil.

r. 40b8

rūzigār (Fars.) Rüzgar, yel.

r. 47b3, 54b7

S

śabāĥ (Ar.) Sabah vakti, günün ilk saatleri.

s. 13a3, 28a8, 53a8

śādıķ (Ar.) Sadakatli,vefalı, hakiki.

s. lara 46a4

śaf (Ar.) Dizi, sıra.

s. 24a4

śafā (Ar.) Gönül rahatlığı, hoşluk, huzur.

s. 21b3

ś. ya 43a2

śāġ **1.** Sağ,diri,canlı. 40b9 **2.** Sağ taraf. 20a5, 24b6, 51a4

s. 40b9, 51a4

ś. ında 20a5, 24b6

śāĥib (Ar.) Sahip.

ś. i 5a6

ś. ine 4b1

ś. leri 24b9

śaĥrāʾ (Ar.) Kır, ova, çöl.

ś. ya 25a2

saķal Sakal.

s. ın 67a5

s. lı 68b9

saķın- Korumak, gözetmek.

s.-ursaŋ 30a1

saķla- Saklamak, gizlemek, korumak.

s. 22a1

s. mış 70b8

s. r 38a3

s. yub 4a3

sal- Göndermek, yollamak, atmak.

s.-ardı 62b5

s.-ıvir 10a6

s.-ub 3a9, 67a1

śāliĥ (Ar.) Salih Peygamber.

s. iŋ 74b3

salla- Sallamak. Bir şeyi hep aynı doğrultuda düzenli şekilde hareket ettirmek.

s.-rdı 25a8, 26a3

śan- Sanmak, düşünmek, zannetmek.

s.-dılar 11a1

ś.-ub 19a5

ś.-urduŋ 6a4

sanki (Fars.) Güya, sözde.

s. 48a3, 69b9

sap- Uzaklaştırmak.

s.-tılar 17a9

śarar- Sararmak, rengi sarı olmak, solmak.

ś.-mış, 29a6

sarılıķ Sarı olma durumu.

s. dan 31a8

śar- Sarmak, dolamak.

ś.-ub 67b8

śarıl- Dolanmak, örtülmek.

s.-ılmış 68b2

śavaş Cenk, harp.

ś. a 17a6

śevāb (Ar.) Doğru.

ś.31b5

śıfat (Ar.) Özellik, nitelik.

ś. lar 34a1

śıfır (Ar.) Sıfır şekli.

ś. a 34b2

ś. ı 35a3

śıġın- Sığınmak, güvenmek.

ś.-ub 8a2

śıĥĥat (Ar.) Sağlık, esenlik, afiyet.

ś. 78b6

sıra Sıra, dizi.

s. da 67b3

sırça Cam.

s. 26a1

śofra (Ar.) Yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini.

ś. 70b3

śoġul- Suyu çekilip yok olmak, kurumak.

ś.- muş 55a1

soġu- İlgisini, istek ve sevgisini yitirmek.

s.-ya 49a3

śoĥbet (Ar.) Görüşüp konuşma, arkadaşlık.

ś. ine 11b5

śol Sol taraf.

ś. 51a5

ś. ında 20a5, 24b6

śoŋra Sonra.

ś. 76a5, 10b2, 17b2, 21a9, 22b4, 23b6, 33a9, 34a2, 35a4, 37a2, 50b5, 61b7

śor- Sormak.

ś.-dı 21a2, 60a4

śorı Soru, sual.

ś. 52a2

śoylu Soylu, asil, yüce.

ś. 67b6

su Su.

s. 21a9, 68b3

s. yuŋ 22b1

śusuz Susamış.

ś. 43a4,49b8

śusuzluķ Susuz kalma.

ś. dan 41a8, 43a8

śurat (Ar.) Yüz, çehre.

ś. lu 24b8

śūret (Ar.) Şekil, görünüş.

ś. e 57b3

ś. inde 64b7

sāde (Fars.) Sade, yalın.

s. 41a4

sāz (Fars.) Çalgı.

s. 13a1

sāzende (Fars.) Çalgıcı.

s. ler 12b2

sāǿir (Ar.) Diğer, öteki, öbür.

s. 32a3, 48a7, 64b2, 65a5, 74a1

s. leri 55b4

saǾy (Ar.) Çalışma, çabalama.

saǾy eyle- Çabalamak, gayret etmek.

s. 27b2

saŋa Sana.

s. 7a6,7b1, 9b5, 18a1, 21a4, 30a2, 59a1, 66b6

satır (Ar.) Satır.

s. 3b9

sebeb (Ar.) Sebep, neden.

s. 7a5, 62a9, 72a3, 74a3, 78b5

s. den 14b6

secde (Ar.) Namazda alnı yere koymak.

s. 25a1, 62b3

s. ye 73b1, 73b5,76a9

seç- Seçmek.

s.-üb 19a1

sed (Ar.) Set, engel, kalın duvar.

s. 49b1

segirt- Koşar gibi yürümek, hızlı hızlı gitmek.

s.-diler 40a1

seĥer (Ar.) Sabahın ilk vakti.

s. den 12b4

sehmnāk (Fars.) Korkunç, dehşet verici, dehşetli.

s. 75a1

sekiz biŋ Sekiz bin sayısı.

s. 30b6

sekizinci Sekizinci sıra.

s. si 2a7, 3a2

selām (Ar.) Selam.

selām vėr- Selamlamak.

selām al- Selamına karşılık almak.

s. 13b4, 14a5, 14b5, 21b5, 43a5, 65b3, 71b9

s. ıma 14b8

s. ın 72a1

sen Sen. (teklik ikinci şahıs zamiri)

s. 5a5, 7a3, 8a1, 9b8, 14a8,17b7, 18a8, 21b6, 21b9, 29b8, 30b3, 31a1, 36b8, 49b7, 54b2, 54b3, 58b8, 59a4, 60a4, 65a3, 65b5, 66a5, 66a6,73a1

s. de 44a3

s. den 6a2, 9b6

s. i 10a1, 22b8, 54b3, 59a8, 65a4, 66b5

s. iŋ 5a4, 5a5, 6a5, 6b1, 6b9,7b3, 10a1, 10a9, 18b3, 41b8, 49b6, 55a8, 60b4, 63b8, 65a7, 66b4, 67b6, 68a1

s. iŋle 6b6

sene (Ar.) Yıl, sene.

s. 3b2

seŋek (<siŋek) Sinek.

s.i 25b8

ser (Fars.) Başkan, önder, reis.

s. 20b5

serāy (Ar.) Saray.

s. 19b1

s. a 8b6

s. da 20b3, 26a2

s. ına 10b7, 13a2

s. ında 13a9

s. ıŋ 10b5,11a2

s. lar 10b4

sermedį (Ar.) Sonsuz, ölümsüz, ebedî.

s. 47a2

server (Fars.) Ulu, önder.

s. i 74

servi (Fars.) Servi ağacı.

s. 67b1

ser-Ǿasker (Fars.+Ar.) Ordu kumandanı.

s.ligi 16a2

sevin- Sevinmek, sevinç duymak.

s.-diklerinden 72a1

sıçra- Sıçramak, ileri doğru atılmak.

s.-dı 28b4

sikke (Ar.) Madeni para.

s. si 58b1

s. sidir 59a5

silāĥ (Ar.) Silah.

s. lar 9a7, 15b5

sįm (Fars.) Gümüş.

s. 9a5, 9a8,16b1, 19b2

s. den 20a6

sırr (Ar.) Sır gizli tutulan şey.

s. ımı 30a1

s. ımızı 44a5

s. ını 30a4

s. ıŋız 43b8

sivāri (Fars.) Süvari, atlı asker.

s. 15b3, 18a4

siz Çokluk ikinci şahıs zamiri.

s. 7a7, 38b4, 42a9, 42b1, 43b8, 61a1, 65b3, 72a9

s. den 42a9

s. e 14b8, 38b2, 43b9, 44b6, 64a9

s. i 40a8, 46a1

s. iŋ 40a3, 40a6, 43b8, 46a4

s. ler 29b1, 40a7, 44a2, 46a2, 45b8, 71a3

s. lere 72b8, 73a5

s. leri 71b3

s. üŋ 37a2, 64a3

siŋek Sinek.

s. 25a6, 25a8, 26a9, 27a3, 30a9, 32b1, 44b2

s. i (siŋegi) 25a9, 26a4, 26a6, 26b1, 26b2, 26b4, 27a4

s. iŋ (siŋegiŋ) 30a8

s. den 25b2, 25b5, 27b2, 30b2, 32b2

söyle- Demek, konuşmak, söylemek.

s.-di 7b4, 23a7

s.-mekden 66b1

s.-meyelim 66a3

s.-rken 10b1

s.-rler 35b5, 36a1

s.-rse 37a3

s.-rsin 22a2, 57a4

söyleş- Söyleşmek, karşılıklı konuşmak.

s.-diler 59a5

s.-ürsin 57a4

söz Söz.

s. 13a1, 37a3, 39a1, 57a4, 62a6

s. den 60b1

s. dür 7a3, 40b3

s. i 6b2, 23a5, 28a7, 40a9, 44b4

s. in 5b2, 40a5, 49a5

s. ine 7b7

s. leriŋ 60b1

s. üm 22a3,23a2

s. ümi 30a2

s. ünden 61a2

s. üŋ 23a9

s. üŋde 31a2, 64a7

sözlü Sözlü.

s. 3a8, 12a2, 24b8

śoŋ Son, nihayet.

ś. 53a4

subhānallah (Ar.) Allah münezzehtir, noksanlardan uzaktır.

s. 57a6

sübḥ̂ān (Ar.) Her türlü kusurdan uzak olan, Allah.

s. dır 34a5

sulṭān (Ar.) Hükümdar.

s. ıyım 14a7

s. lara 5a8

sünnet (Ar.) **1.** Kur'ân-ı Kerîm'e ve Hz. Muhammed'in sünnetine aynen tâbi olanlar. 52b4 **2.** Adet, benimsenen yol. 77b8

s.52b4

s. lerinden 77b8

sür- **1.**Sevketmek, gitmesini sağalamak. 39b5 **2.**Sürmek, değdirmek. 41b2, 67a6

s.-di 67a6

s.-diler 39b5

s.-üb 41b2

sürün- Sürünmek.

s.-üb 45b4

sürūr (Ar.) Sevinç.

s. 6b2

süvār ol- (Fars.+Türk.) At vb. bir binek hayvanına veya bir taşıta binmek.

s. 18b1

suǿāl (Ar.) Soru, sual.

s. 43a9

s. e 53a3

s. ler 1a7

s. lerinden 2a1

Ş

şād (Fars.) Sevinçli, memnun.

ş. 15b2

şādān (Fars.) Sevinçli.

ş. 43a2

şādī (Fars.) Sevinçlilik, mutluluk.

ş. liġinden 6b3

şāh (Fars.) Şah, hükümdar, padişah, sultan.

ş. 14, 60a3, 63b8, 64a6, 70a8

ş. ı 14b3, 18b2, 19a5

ş. ıŋ 15b2

ş. ına 17b3

ş. ını 19a5

ş. ınıŋ 18b6

ş. ısın 14a8

şāhī (Fars.) Şahla ilgili, şaha ait.

ş. ye 59b5

şāźenūş Ashab-ı Kehfin altıncısının adı.

ş. 3a1

ş.dı 24b5

şehādet (Ar.) Şâhitlik etme, tanıklık yapma.

ş. 33a5, 36b1

şehịd (Ar.) Allah yolunda ve din uğrunda savaşırken ölen kimse.

ş. 7a2

şehir (Fars.) Şehir.

ş. 19a9, 55b8, 57b1, 57b3, 58a9, 60a7, 63b6, 64a8, 65a2, 65a5, 69b5, 72a8

ş. de 56b8, 60b6, 69b9

ş. den 58b6, 60a5, 63b3

ş. e 16a9, 19a8

ş. e 4a3, 54a5, 55a9, 55b4, 55b5, 63b4, 69b7

ş. imizde 71a8

ş. imiziŋ 59a9

ş. ine 50a2

ş. iniŋ 35a1, 56b5, 59b6, 70b5, 75b6

ş. iŋ 55b1, 56a9, 62a7, 62b1,72b7

ş. üŋ 56a8

şehriyār (Fars.) Hükümdar, pâdişah.

ş. 16b3

ş. ına 56a9

şekk (Ar.) Şüphe, zan.

ş. 31a2, 51b4

şenlik Eğlence, kutlama.

ş. ler 25a3

şerr (Ar.) Kötülük, fenalık.

ş. 52a3

ş. inden 25b5

ş. ini 30a8

şerāb (Ar.) Alkollü içki.

ş. 24a7, 25a3

ş. lar 12b3

şerįf (Ar.) Şerefli, kutsal, mübarek.

ş. 1a7, 76a1

ş. idür 56b4

ş. iŋi 41b9

ş. lerin 74b6

ş. lerine 51a7

şerįk (Ar.) Ortak.

ş. i 30b8

şeyħ (Ar.) Şeyh, yaşlı.

ş. 5a2, 6b4, 9b4,49a6

ş. e 7b9

şidād (Ar.) Sert,katı.

ş.7b3

şikāf (Fars.) Yarık.

ş. ı 51a3

şikār (Fars.) Av.

şikāre çık- Ava çıkmak.

ş. e 38a4, 39a3

ş. ından 21b1

şimāl (Ar.) Kuzey.

ş. 51a7

şimden Şimdi, şu andan itibaren.

ş. 37a2

şimdi Şimdi, şu an.

ş. 18b2, 23a1, 31a1, 40a8, 48a6, 61a1, 64a2, 71a8, 71b5,72a7

şol Şu, o.

ş. 10b7, 16a4, 38a3

şöyle Öyle, o şekilde, şunun gibi, şuna benzer.

ş. 5b8, 11a8, 13b7, 18a8, 22a7, 22b5, 38a8, 38b4, 39b6, 44a4, 46b2, 59a9, 73a8, 75a3,76b8, 77a6

ş. dür 3a3, 44a1

şöyle ki Şöyle ki, öyle ki.

ş. 26a8, 33b3, 36b4, 49b1

şübhe (Ar.) Tereddüt, kuşku.

ş. 31a2, 51b5, 51b8, 74b8

şükrāne (Ar.) Teşekkür alâmeti, iyilik bilme nişânesi.

ş.lik 58b4

şükür (Ar.) Allah'a olan minnet duygusunu dile getirme, şükran.

ş. 69a9, 72a2

şuǾle (Ar.) Işık, aydınlık.

ş. 3b9

T

taban Ayağın yere basan tarafı.

t. ları 41a6

taġ Dağ.

t. 42b8

ŧ. a 7b8

ŧ. ıŋ 42b6, 45a3, 71a4

ŧ. larda 58b9

ŧāķat (Ar.) Derman, güç, kuvvet.

ŧ .imiz 31b4

ŧamaǾ (Ar.) Tamah, aç gözlülük.

ŧ. 7b6, 8a8, 8b4

ŧanıķlıķ Tanıklık.

ŧ. 36b3

ŧap- Tapmak, Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

ŧ.-ar 71a9

ŧ.-arimişsiŋiz 40a7

ŧ.-arlar 34a9, 35b5

ŧ.-arsız 35b1

ŧ.-dıķ 44a8

ŧ.-dıķların 47a5

ŧ.-durmaġa 23b7

ŧ.-maġa 23b8

ŧ.-maķdan 25b7

ŧaraf (Ar.) Taraf, yön.

ŧ. a 39b5

ŧ. dan 46b7

ŧ. ında 8b7

ŧarfetüǿl-ʿayn (Ar.) Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zamân.

t. 5b3

ŧarįķ (Ar.) **1**.Yol. **2.** Tâkip edilen yol, usûl. 3b1

ŧar īķ-ı hidāyet- Doğru yol, hak yolu. 50b8

ŧarīķ-ı mustaķīm- Doğru yol, hak yolu. 31b7

t.31b7, 50b8

ŧ. le 3b1

tarlıḳ Darlık, sıkıntı.

ŧ. ı (ṭarlığı) 15a1

tarz (Ar.) Biçim, şekil, suret.

ŧ. ına 63b7

taş Taş.

ŧ. 49b1, 49b4,54a1, 75b2

ŧ. ın 47b4

ŧ. ıŋ 69b4

taşı- Taşımak.

ŧ.-yub 10b7

taşra Şehrin dışı, dışarı.

ŧ. 9b3, 9b7, 10b3, 27b3, 38b3, 39b6, 41b7, 52b5, 56a6, 58b8, 77a3

ŧ. da 55a3

tatlu Tatlı, güzel, hoş.

ŧ. 3a7, 24b8

tāǿife (Ar.) Takım, topluluk.

ŧ. 53a6

ŧ. ye 52a5

taǾām (Ar.) Yemek, yiyecek.

ŧ. 25a5, 54a6, 55b1, 63b5

ŧ. dan 73a7

ŧ. ı 25a6

ŧ. ıŋ 43a8

ŧ. lar 12b2, 32a7

tılsım (Ar.) Sihir, büyü.

ŧ. ı 8b1

tobtolu Dopdolu.

ŧ. 8b9, 67b4, 69b5

toġ- Doğmak.

ŧ.-ar 20a3

ŧ.-ardı 51a2

ŧ.-muş 68b3

ŧ.-ub 51a5

toġrı Doğru.

ŧ. 12b4, 31a1, 53b9, 54b5, 66b9, 71b7

toġrula- Doğrulamak, teyit etmek.

ŧ.-yub 33b2

toḳun- **1.** Dokunmak, temas etmek.26a7,51a5 **2.** Erişmek, isabet etmek. 7b2

ŧ.-maya 7b2

ŧ.-ub 26a7

ŧ.-urdı 51a5

toḳu- Dokumak, meydana getirmek.

ŧ.-nmuş 9a2

toldur- Doldurmak.

ŧ.-dı 10b5

tol- Dolmak, dolu olmak.

ŧ-muş 9a9

ŧ-urdı 51a6

ton Elbise, giysi.

ŧ 16a9

topraḳ Toprak.

t. 48b6

t. ın (toprağın) 47b4

toruk Doruk, zirve, tepe.

t. ına (toruğına) 42

ŧur- **1.**Durmak, beklemek, bulunmak. 3b8, 8b8, 20b3, 21b3, 22b2, 24a5, 24a7, 25a7, 25a8, 26a7, 28a1, 28b3, 29b7, 35a8, 48a3, 48b2, 58b2, 65a6, 65b2, **2.** Kalkmak, ayağa kalkmak. 53b1, 53b5, 73b1

ŧura gel- Kalkmak. 53b1, 55a5

ŧuru gel- Kalkmak. 73b1

ŧ.-a 53b1, 55a5

ŧ.-alar 48b2

ŧ.-ayur 8b8

ŧ.-dı 25a7, 65a6

ŧ.-dılar 53b5

ŧ.-ġurdılar 35a8

ŧ.-mayub 26a7

ŧ.-muş 29b7

ŧ.-muşdı 21b3

ŧ.-muşlar 28b3

ŧ.-u 73b1

ŧ.-ub 22b2, 25a8, 55a5

ŧ.-ur 3b8

ŧ.-urdı 28a1

ŧ.-urlar 48a3, 65b2

ŧ.-urlardı 20b3, 24a5,24a7

ŧ.-ursın 58b2

ŧut- **1.**Tutmak, yakalamak. 55b7 **2.** Alıkoymak.10a1 **3.**...Olarak görmek, kabul etmek. 14b9,16b4, 43a2, 48b1 **4.** İkram etmek, sunmak.11a8 **5.** Desteklemek. 59b9

ŧ.-alar 55b7

ŧ.-am 48b1

ŧ.-an 59b9

ŧ.-ar 22b6, 28a6

ŧ.-ardı 16b4

ŧ.-maz 10a1

ŧ.-ub 11a8, 45a6

ŧ.-uŋ 14b9, 43a2

ŧuy- Duymak.

ŧ.-madan 54a7

tā (Fars.) Ta, kadar, dek.

t. 50b7

tābiǾ (Ar.) Bağlı olan, uyan.

t. 52b2

tābūt (Ar.) Tabut.

t. 76b2

t. lara 76b3

t. lardan, 76b6

t. ları 76b4

tāc (Fars.) Taç.

t. lar 12b6, 24a6, 39b1

tafśįl (Ar.) Açıklama.

t.eyle- 62a1

taĥķįķ (Ar.) Şüphesiz, kesinlikle.

t. 64a4

taĥṣịl (Ar.) Öğrenim.

t. 69a9

taħt (Fars.) Taht, hükümdarlık makamı.

t. 18b1,19b5, 19b8, 20b9, 21a1, 21b1, 21b4, 28b2, 28b3, 70a6

t. ı 22a6, 35a7

t. ım 18a8

t. ıŋ 19b6

t. ına 16a8,17b4

t. ıŋda 16a1

t. ından 70a5

t. ıŋı 22a5

taķdịr (Ar.) Ezeli karar, alın yazısı, kader.

taķdịr eyle- Karar vermek, takdir etmek.

t. 6a5

taķdịr-i Ħudā – Allah'ın vermiş olduğu karar. 7b5

takı ve, de..da.. bağlacı

t. 9b6, 18b3, 23a4, 26b3,27a5, 27a8, 31b8, 34b6, 34b9, 35a5, 39b4, 41a2, 50b4, 51a3, 51b4, 54a7, 65a5, 71a6, 75a9

taķrịr (Ar.) Anlatma, ifade etme.

t. 62a1, 66a9

taķsịm (Ar.) Pay etme.

t. 69b7

taķṣị̄r (Ar.) Suç, günah.

t.78b1

Taķyānūs Başlangıçta dindar ancak hazine bulduktan sonra kendini Tanrı ilan eden ve halkı zorla kendine taptıran zalim yönetici.

t. 1a1, 3a4, 3b4, 3b6, 4a9, 5a1, 5b1, 5b9, 6a7, 6b1, 6b8, 7a2, 7b9, 8a2, 8a6, 8a8, 8b1, 8b2, 8b8, 9b1, 10a8, 12b5, 14b4, 14b6, 15a2, 15a8, 15b4, 15b9, 16a3, 16a8, 19a9, 21a2, 21a5, 21a6, 21a9, 22a1, 23a5, 23b1, 23b6, 25a5, 25a9, 26a1, 26a8, 27b1, 27b8, 28a8, 28b1, 28b4, 29a5, 29a9, 31b3, 32a5, 33a6, 34b7, 35a8, 36b6, 36b9, 38a4, 39a2, 46b7, 47a6, 47b7, 48a4, 49a4, 50a9, 54a9, 56b6, 56b9, 58b7, 59a5, 59b5, 61a5, 62a5, 62b1, 63a9, 67b4, 68a7, 71a9

t. a 11b8, 12a8, 17a4, 18a5, 18b6,18b7, 21a3, 21b5, 22b6, 25a1, 34b1, 47a3

t. dan 31a2, 32a1, 33a4,72a6

t. ı 11b9, 12b3, 13a2, 13b1, 16a6, 32b6, 40b3

t. uŋ 4b9, 7b6, 16b1,16b6, 24a8, 25a1, 25a6, 26a4, 31a5, 31a9, 35a7, 37a5, 47b5, 61a3, 61b1, 68a3

tamām (Ar.) Tam, bütün, eksiksiz.

t. 4b8, 12a8, 49a1, 55b6, 64a2, 69a5, 69a8, 72a5

tamiz (<tamır) Damar.

t. ına 29a8

tārịħ (Ar.) Bir olayın meydana geldiği vakit.

t.49b4, 63b9, 69a9

t. de 49b5

taśarruf (Ar.) Bir şeye sâhip olma ve sâhip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi.

t. a 22a2

tażarruǾ (Ar.) Huşu içinde yakarış.

t. 41b2

tāze Dinç görünüşlü, körpe.

t. 20b1, 65b1, 68b9

taŋrı Allah, yaratıcı.

t. 21a1, 45a2, 58b3, 64b8

t. dan 25b7

t. lıġa 25b6, 28b9, 44b1

t. lıķ 26b5, 56b7, 63a3

t. m 28a5

t. mız 33b8,34a3

t. sı 21a5, 21b7, 21b8, 23a7

t. sıdır 33b9

t. sıdur 27b7

t. sına 34a9, 40a7, 44a8, 47a5

t. sıyım 21a5, 23a3

t. ya 29a2, 35b1

t. ŋız 62b3

tebdįl (Ar.) Değiştirilme, başka şekle sokma.

t. 57b3

tebdįlât (Ar.) Değişiklikler.

t. dan, 55a3

tecemmülât (Ar.) Süsler.

t. ı 11b4

tedbįr (Ar.) Önlem.

t. 31b2, 37a9, 37b4

t. imiz 37b5

t. in 15a3,15b1

tefvįz (Ar.) Her işini Allah'a bırakma.

t. 46b3

teġayyür (Ar.) Değişme, başkalaşma.

t. 57b3

tehdįd (Ar.) Korkutma, gözdağı.

t. 52

tekrār (Ar.) Yeniden, yine.

t.12b5, 34b1, 45b5, 52a8, 73b4

temmet'il ĥurūf (Ar.) Harfler tamam oldu, bitti.

t. 78a8

tenhā (Fars.) Tek başına, yalnız.

t. 71a5

ten (Fars.) Vücut, beden, ten.

t. i 29a7

t. im 27b5

terk (Ar.) Bırakma, koyuverme.

terk eyle- Terk etmek, bırakmak. 7a7

terk ėt- Vazgeçmek, bırakmak. 35a9, 47a4, 48b4, 49b7

t. 7a7, 35a9, 40b3, 47a4, 48b4, 49b7

terkeş (Fars.) Ok çantası.

t. ler 9a7

tertįb (Ar.) Düzenleme, sıralama, hazırlama.

t. 11a4, 13a3

teşḫįś (Ar.) Anlama, tanıma.

t. 36a4

teslįm (Ar.) Emâneti yerine verme.

t. 4b1,18b5, 76b1

taǾaccüb (Ar.) Şaşma.

taǾaccüb ķal- Şaşmak, hayret etmek. 4b1, 18a2, 28b9, 55a2

t. 4b7, 25b4

t. de 18a2, 28b9, 55a2

t. dür 57a7

teǾālā (Ar.) Şanı yüce olsun, anlamında ululama sözü.

t. 1a4, 5b3, 6a4, 14a3, 21a4, 22a8, 22b2, 23b3, 26a4, 26b1, 27a2, 29a3, 29b6, 31a6, 33b4, 34a1, 35b6, 36a1, 36a4, 36b4, 37a6, 37b7, 41b2, 42a7, 43b7, 44a9, 45b6, 45b9, 46a8, 46b3, 47b2, 51b9, 52b7, 53b4, 54a3, 56b3, 59a1, 59a3, 61b4, 64a1, 69a3, 69a8, 70b7, 71b4, 72b3, 72b3, 73a3, 73b6, 74a9, 74b6, 75a3,76a3, 78a4

t. dan 10a5

t. dır 44b7

t. nıŋ 21a4, 27b9, 28a3, 31b7, 64b6

t. ya 9b9

teǾallül (Ar.) Yalandan bahâneler bularak bir işten kaçınma.

t. 59a8

teǿehhül (Ar.) Evlenme.

t. 60b7

tob Top.

t. 38a7, 38b3

tolġa (Moğ.) Demir başlık.

t. lar 9a6

türklük Türk olmak.

t. den 58

tuḥfe (Ar.) Hediye.

t. 12a4

U

ufa- Ufalamak, parçalamak.

u.-dub 46a3

u. nıcaķ 45b6

uġra- **1**. Uğramak, gitmek.16a9,77b2 **2.** Rastlamak.63b5

u.-dı 16a9

u.-dım 63b5

u.-yub 77b2

uġrat- Başına kötü bir şey gelmesine sebep olmak.

u.-mış 63a5

uġur Yol, yön.

u.dan 74b9

Ǿuķubet (Ar.) Ceza, eziyet.

Ǿu. ine 31b4

ulu Ulu, büyük, ata.

u. 6a8, 10b8,10b9, 11b1, 22b9, 49b4, 49b6, 50a4, 55b9, 62b1, 73b2, 73b6, 75b2, 76a5

u. lar 13a7

u. lardır 69a4

u. lığını 22a8

u. muzsın 73a1

u. sı 24b7

ur- Vurmak.

u.-dılar 29a9

u.-ub 10b1, 45a9,46a2, 72a2, 77b9

u.-ulmuş 8a6

Óurūc eyle- (Ar.+Türk.) Göğe çıkmak, yükselmek.

Óu . 50b9

uşur- Vuruşmak, çarpışmak, mücadele etmek.

u.-alım 38b8

u.-ub 40b5

uyan- **1.** Uyanmak.26a6, 26a8 **2.**Kendine gelmek, aklını bsşıns toplamak. 57a3, 57a5

u.-a 26a6

u.-dı 26a8,27b1

u.-dıķ 63b4

u.-dılar 53b5

u.-dır 57a3

u.-dırdı 53b4

u.-maķ 57a5

u.-ur 53b1

uyanıķ Uyanmış olan.

u. lardır 48a5

uyķu **1.** Uyku. **2.** Gaflet 57a2

u. dan 27b1, 53a9

u. dayım 57a2

u. sından 28b5

uy- Uymak, inanmak, arkasından gitmek.

u.-mam 46a2

u.-muş 63a4

u.-ub 52a7

uyu- Uyumak.

u.-dugı 69a6

u.-duğımızı 54a4

u.-duķ 53b6, 63b2

u.-madı 28b7

u.-mamaġa 29a3

u.-mazlar 48a5

u.-muş 26a2, 28b2, 48a1

u.-muşız 53b2

u.-rlar 46, 48

u.-yub 50

uyut- Uyumasını sağlamak.

u.-mış 72b6

uzun Uzun.

u. 3a7, 12a2

uÓķbā (Ar.) Öbür dünya, ahiret.

u. ya 74a6

Ü

üç yüz toķuz Üç yüz dokuz sayısı.

ü. 50a8, 51a9, 61b6, 64a3, 69a7, 69b2,72a5

üçünci Üçüncü sıra.

ü. 9a4, 13a3, 45b5

ü. si 2a8

ü. siniŋ 24b2

ümmet (Ar.) Ümmet, bir peygambere inanıp bağlanan topluluk.

ü. 78a5

ü. i 42b5

ü. dür 43b9

ürk- Ürkmek, korkmak.

ü.-üb 3b3

ürküt- Ürkütmek, korkutmak.

ü.-di 26a6

Ǿüryān (Ar.) Çıplak.

Ǿü. 48b5, 49a9

üzre Üzerine, üzere, üstüne.

ü. 11a4, 13a3, 20b9, 25a8, 35b2, 39a1, 50a7, 55a5, 60a1, 65b2, 77a3,78a3

üzeri **1**.Bir kimsenin kendi şahsı. 18b3, 38a5, 38b5, 46a9 **2.**Vücut, gövde , beden. 41a3

ü. me 18b3

ü. mize 38a5,38b5,46a9

ü. lerine (üzerlerine)77a5

ü. lerinde (üzerlerinde) 41a3

üzerine Hakkında, dair, ilgili, üstüne.

ü. 6a5, 8a5, 9a1, 14a1, 20a1, 24a2, 25a7, 30a9, 33b1, 36b1, 37a9, 43b2, 45b4, 46a7, 47b1, 47b5, 47b8, 48a1, 49b3, 49b4, 53b5, 59b2, 67a3, 70a6, 75b2, 75b8, 77a2, 77b2, 77b3

üzerinde Üstünde.

ü. 3b8, 8b8, 18b1, 19b6, 20b9, 21b2, 28b2, 28b4, 48b6, 55b9, 56b2, 58b7, 59b8

ü. n 28a2,54b6

V

vāfir (Ar.) Bol, çok.

v. 35a1, 59b3,68b6

vāķıf (Ar.) Bilen, haberdar.

v. dur 32b8

vaķit (Ar.) Vakit, zaman.

v. 17a2, 31b2, 66b5, 67a4

v. de 59b6

v.inde (vaķtinde) 53a9

v.ine (vaķtine) 14b2

v. iŋe (vaķtiŋe) 17b8

vāķıǾ(Ar.) Oluşan, mevcut.

v.71a5

vāķıǾa (Ar.) Gerçekleşen olay.

v. 20a8, 56a4

vāķıǾān (Ar.) Gerçi, her ne kadar.

v. 69b1

vallahi (Ar.) Allah'a and olsun anlamında yemin sözü.

v. 56b8

var Var olma, bulunma.

v. 3a4, 4a6, 5a6,7b5, 8b7, 20a3, 20a4, 20a7, 20b1, 20b6, 20b7, 22a8, 34b3, 38a2, 41b4, 43a9, 45a7, 54a9, 56b5, 61a7, 62b2, 63a8, 75b7

v. dı 20b5

v. dur 4a7, 10a8, 11b4, 27b6, 64b1

v. dır 6a8, 8b2, 15a1, 32b5, 35b9, 43b9, 44a4, 45a4, 55b2, 60b7, 62a8, 62a9, 64a9, 66b4, 70a9, 75a4

v. ise 15a9, 16b5, 24a1, 43b1

v. ıdı 49a1, 51a3, 59b7

v. mış 54b8

var- Varmak, gitmek, erişmek.

v.60b5

v. ub 4a3, 4b2, 16b6, 16b7, 17a4, 17b9, 29a3, 68a7, 71a5, 76b9

v. dı 4b3, 14b3, 47b9

v. ayım 10a6, 55a9

v. dığı 14a9

v. sa 22b5

v. ınca 50b6, 62a2, 75b4

v. ıcaķ 53b9

v. maķ 54a5,54b3

v. alım 37b6, 54a7

v. duġınca 57b7

v. dıķlarında 75a1

v. dılar 64b3, 70b6, 73b5

v. duķları 77b9

var-ı yevm (Türk.+Ar.) Günlük rızk, günlük variyet.

v.58b3

vāśıl (Ar.) Ulaşan, ulaşma.

v. 17b6

vaśiyyet (Ar.) Ölümden sonra yapılması istenilen şey.

v. leri 77a2

vay Kızgınlık, şikâyet vs. duygularda anlamı kuvvetlendiren ünlem.

v. 52a4

vażǾ (Ar.) Vaziyet, biçim.

v. 57b3

ve Ve bağlacı.

v. 1a2,1a5,1a6,1a6,2a3,2a4,2a7,3a6,3a7,3a8,3b1,4a2,4b7,5a8,5a9,6a2,7a9,7b1,7b2,7b4,7b7, 9a1,9a4,9a5,9a6,9a7,9a8,9a9,9b7,10b3,10b4,10b6,11a1,11a4,11a5,11a7,11b3,11b4,11b5,11b6,12a3,12a6,12a7,12a9,12b2,12b5,12b6,13a1,13a4,13a8,13b2, 15b6,16a2,16a9,16b1,16b5,17a5,17b8,18a2,18a8,18a9,19b1,19b2,19b3,19b5,19b6,19b8,20a3,20a5,20a7,20a9,20b1,20b2,20b3,20b4,20b5,20b6,24a5,25a1,26a2,27a6,28a4, 29a1,30a1,30a5,30a6,31a2,31a7,32a2,32b2,33b1,34a4,35a2,36a1,37b3,38a7,39a3,41a3,42a2,43a4,44a8, 46b5,47a5,48a8,49b1,50a1,51a2,52a2,53a6,54a1,55a1,56a7,57a1,58b7,59a4,60a4,61a9,62a1,63a5,64a9,65a5,66a1,67a5,68a3,69a6,70a3,71a2,72a8,73a5,74a1,75b5,76a3,77a2,78a1,78a4,78b6,78b7

vech (Ar.) Sebep, vesile.

v. 7b1, 9b5, 20b8, 28a9, 51a8

vedālaş- Vedalaşmak.

v.-dılar 16a7

vehm (Ar.) Kötü ihtimalleri düşünüp kurma, evham.

v. e 5a2

vezįr (Ar.) Vezir.

v. 20a3

v. dir 61a4

v. i 49a1, 61a7

v. in 64b1

v. ler 20a6, 31a7, 70a1

v. leri 12a6

v. lerin 18a2

v. lerine 13a5, 29b1, 48b9

v. lerini 11a5

vezn (Ar.) Ölçü, ağırlık.

v. ile 67

vilāyet (Ar.) Diyar, ülke, memleket.

v. 17b1, 17b2,19a7, 38a1

v. den 37b6

v. lere 16b2, 69b7

vėr- **1.**Vermek. **2.** Yardımcı fiil. 2a2, 13b4, 14a5, 14b4, 14b5, 21b5, 26b2, 32a6, 36b5, 40a3, 43a5, 43a6, 43b6, 44b3, 55a4, 65b3, 71a6, 72a1

v. 2a2, 32a2, 42a6, 55a9, 58a8

v.-di 4b5, 16a2, 21b5, 36b5, 43a6, 44b8, 55a4, 57b9, 58a5, 72a1

v.-diler 40a3, 43a5,44b3, 69b6

v.-e 14b4, 59a3, 73a4

v.-en 27b8, 30b7, 33b9, 41b5

v.-eyim 71a6

v.-irsiŋiz 72b9

v.-iŋ 43b6

v.-mediŋiz 14b8

v.-medüginden 6b9

v.-memişlerdir 15a7

v.-meye 53a5

v.-meyüb 59a7

v.-mez 37b2

v.-meziseŋ 58a8

v.-mezseŋ 15a5

v.-miş 58b3, 59a2, 60b5,75a3

v.-mişdür 36b3

v.-seŋ 5

v.-üb 13b4, 14a5, 14b5, 15b5, 16b1, 16b4, 32a6, 39a7, 45b8, 53a1, 65b3

v.-ür 26b2

vücūd (Ar.) Vücut, beden.

v. 51a7

v.ına 78b6

v. ları 31a8

vuķūf (Ar.) Anlama, bilme.

v. 31a8

vüzerā (Ar.) Vezirler.

v. sından 34b8

Y

yā **1.**Ey. 2a2, 5a2, 6b4, 9b4, 26b2, 60b6,78a7, 78b4, 78b9

2. Pekiştirme için kullanılan bağlaç. 5b4, 24b8, 25b6, 26b5, 30b3, 37b4, 37b9, 44b5, 46b2, 47a8, 53b8, 56a9, 56b1, 56b5, 58a5, 63b2,74a7, 77b4, 78a6

y. 2a2,5a2, 5b4, 6b4, 9b4, 24b8, 26b2, 25b6, 26b5, 30b3, 37b4, 37b9, 44b5, 46b2, 47a8, 53b8, 56a9, 56b1, 56b5, 58a5, 60b6, 63b2,74a7, 77b4, 78a6, 78a7,78b4,78b9

yaban (Fars.) Yabancı yer.

y. dan 60b8

yad Yabancı.

y. 54b3

yādigār (Fars.) Armağan.

y. 9a3, 12a6,12b6,13a6

yanġıl- Aldanmak, hata yapmak.

y.-mışsın 65b5

yahūdi (Ar.) Yahudi.

y.ler 1a3

yaķ- Yakmak.

y.-ardı 23b9

y.-masun 23b6

yaķın Yakın.

y. 22a5, 22a6, 24b1, 69a5, 69a9,70b5

y. ları 69a5

yaķlaş- Yaklaşmak.

y.-dı 56a7

yāķūt (Ar.) En meşhuru kırmızı renkli olan değerli taş.

y. 9a8, 19b9

yalan Yalan, asılsız söz.

y. 22a2, 35b5, 36a1

yalın Üryan, çıplak.

y. 41a7

yalub (< yalın) Çıplak, yalınayak.

y. 41a5

yan Yan, kenar.

y. ımca 60a6

y. ına 13b4, 15b5,16b1, 16b6,43a4, 70b2, 77a1

y. ında 16a5, 16b7, 31b4, 37a5, 46b4, 54a9, 57b8, 63a1, 66a1

y. ından 51a4

y. larınca 74a7

yan- Yanmak.

y.-ub 34b6, 35a6

yap- Yapmak, meydana getirmek, inşa etmek.

y.-dılar 11a3, 76a5

y.-duġın 49b9

y.-ılmış 54a2, 54b6,57b5

y.-maġa 10b4

y.-maķ 75a9

y.-mışlar 54

y.-ulan 35a3

yār (Fars.) Dost, arkadaş.

y. 40b1

yarat- Yaratmak, yoktan var etmek.

y. (yaradan) 29a2, 30b6, 30b7,44b7, 46a1

y.-dım 26b3

y.-maġa 27a4

y.-mışdur 32b6

y.-mışızdır 27a5

yaradıcı Yaratıcı, yaratan.

y.32b7

y. sı 27b6

yaraḳ **1.**Silah, savaş aleti. 40b5 **2.**Hazırlık, malzeme. 16a4

yaraḳ uşur- Kılıçla dövüşmek. 40b5

y. 16a4, 40b5

yaramaz Uygunsuz, zararlı, kötü.

y. 37a2

yara- Yaramak, faydalı olmak.

y.-r 15b7, 39a8

yardım Yardım.

y. 42a9

yāren (Fars.) Arkadaş, dost.

y. ler 39a6, 40b7

y. leri 37b4

y. lerimiz 31b3

y. lerimiŋ 70b9

y. lerine 37a8, 43a1, 53b3, 54a2, 55a3

y. lerini 76a8

yarıḳ Yarık, çatlak.

y. da 3b7, 6a7

y. dan 51a6

y. ına (yaruġına) 3b5

yarıl- Yarılmak.

y.-dı 41a6

y.-mış 7b9

yarı Yarım.

y. sına 3b4

yarlıġa- Bağışlamak, affetmek.

y.-ġıl 78b3

yasaḳ (Moğ.) Yasak, engel.

y. 48a8

yaş Yaş, ömür.

y. ında 4a7

yat- Yatmak, uyumak.

y.-dıḳ 63b2

y.-dıḳdan 61b6

y.-dıḳları 47b1, 75b1

y.-maġa 48b6

y.-mışız 72a5

y.-mışlardır 48a4, 69a7

y.-ub 26a2, 46b6, 48a2, 48b3, 54a4

y.-uriken 49a9

yayan Bir şeye binmeden yürümek.

y. 41a3, 41a8

yayıl- Etrafa yayılmak.

y.-dı 16b2, 69b7

yaz- Yazmak.

y.-anı 78b3

y.-dılar 75b5

yazdır- Yazdırmak.

y.-maġa 78b5

y.-anı 78b3

yazıl- Yazılmak.

y.-mış 3b9, 14a7, 56a1

yazu Yazı.

y. 3b9, 56b2

y. dur 56b2

y. lara 4a1

yaǾnį (Ar.) Yani, demek ki.

y. 21a6, 42b2, 47b7

yaŋlış Yanlış.

y. 35b3

yedi Yedi sayısı.

2a7, 8b7, 14a7,14a9,15a5, 17a3, 17b7,25a2, 25a3, 38a4, 45a5

yedi biŋ Yedi bin sayısı.

y.20a7

yedi yüz Yedi yüz sayısı.

y. 20a3

ye- Yemek.

y.-diler 43b2, 73a7

y.-medi 25b3

y.-mege 11a7, 25a5

y.-yelim 54a6

y.-rken 30a9

y.-rler 46b9

y.-rsem 46b9

yemek Yemek, yiyecek.

y. 18a9, 30a8, 70b4

yedįnci Yedinci.

y. 9a9

y. si 3a1

yek (Fars.) Tek.

y. 77b7

yelpāze Yelpaze.

y. 25a8,26a3

yemin (Ar.) Yemin, and, verilen söz.

yemin eyle- Yemin etmek, ant içmek.10a2

yemin iç- Yemin etmek. 10a2

y. 10a2

y. ine 7b7

y. ler 10a1

y. lerle 7b4

y. lerüne 10a9

yemlįĥā Ashab-ı Kehfin birincisinin adı.

y. 2a8, 24b2, 24b7, 25a7, 25b3, 26a3, 26a5, 27b3, 28b8, 29a2, 29b6, 29b9, 30a4, 30a7, 30b4, 31a3, 31b2, 32a7, 32a9, 36a9, 37a6, 37a8, 37b5, 38a1, 38b1, 39a6, 39b4, 39b5, 40a9, 40b6, 42b6, 43a1, 43a7, 44a3,

44a6, 44b6, 53b3, 53b8, 55a8, 55b4, 55b5, 56a2, 56b4, 57a2, 57a6, 57b7, 58a3, 58a6, 58b5, 60a5, 60b6, 61a2, 62a3, 64a5, 64a8, 64b3, 65a4, 65a8, 66a2, 66a8, 66b7, 68a5, 68b5, 69b3, 70b3, 70b6, 71b7, 71b9,72a4,73a2, 75a5

y. nıŋ 29a6, 54a8, 58a1, 67a1, 67a5, 68b7, 68b8, 69b8,70a3, 76a7,76a8

y. ya 30b3, 61b9, 64b8, 66a5, 74b7

y. yı 59b4, 67a9, 70a1,70a2,70a5

y.Ǿı 59b9, 68b4

yenāyir (Ar.) Ocak.

y. 78a9

yer **1.** Yer, zemin. **2.** Bir kimsenin veya nesnenin bulunduğu mahal, yer. 5b8, 10a6, 13a5, 14b4, 17b5, 23b8, 27b6, 37b6, 39b5, 42b8, 43b7, 47b4, 54a7, 54b8, 57b2

y. 21a5, 42b8, 77a2

y. de 13a6, 54b8

y. den 76b4

y. e 34a2, 37b6, 41a7, 41a9,54a7, 77a4

y. i 7b9, 8a1, 57b2

y. ime 10a6

y. inde 13a5, 61a4

y. inden 14b4, 69b3

y. ine 17b5, 39b5, 77a9

y. iŋ 3b5, 5b8, 47b4

y. ler 44a8

y. lerden 23b8

y. lere 43b7

y. leri 22a1, 29a1, 30b4, 32b4, 44b7, 54b7, 63a6

y. leriŋ 27b6, 33b8

yeryüzi Yeryüzü, dünya.

y. ne 21b9, 76b8

y. niŋ 21b7, 22b8, 23a3, 23a7

yet- Yetmek, elvermek, kâfi gelmek.

y.-ecek 10a8

yetiş- Ulaşmak, yetişmek.

y.-üb 40a1, 77a4

yetmiş Yetmiş sayısı.

y. 20a3

yetmiş iki Yetmiş iki sayısı.

y.1a6

yevm (Ar.) Gün.

yevm-i maḥşer- Mahşer günü, hesap günü.

y. 52b6

yigirmi Yirmi sayısı.

y. 13a3, 19b3, 50b2

yigit Genç, yiğit, delikanlı.

y. 61b1

y. dir 11b6

y. lerden 61b8

y. lerdür 77b6

yıķ- Yıkmak.

y.-salar 77b5

y.-ub 77a9

yıḳıl- Yıkılmak, devrilmek, dağılmak.

y.-mış 55a1

yıl Yıl, sene.

y. 5b6, 20b7, 50a9, 50b2, 51a9, 57a9, 61b6, 69a7, 69b2, 72a5

y. a 50b6

y. da 25a2

y. dan 50b5

y. dır 5b2, 64a3

y. lıḳ 14a9-15a5, 17b7

yıldız Yıldız.

y. ları 30b5, 32b5, 63a7

yine Yine, tekrar.

y. 12b8, 13b1, 18b4, 21b4, 26a4, 34a7, 34a8, 37a6, 45b1, 45b4, 45b5, 50b9, 51a1, 53a6, 56a5, 73b4

yoḳ Yok.

y. 5b1, 7a5, 11b5, 14b1, 24b1, 58a4,58a9, 63a3

y.ıdı (yoġıdı) 16b9, 36a2

y. dan 38a2, 41b4, 63a7

y. dur 9b6, 10a4, 10a9, 12a7, 23a1, 29a9, 30b8, 31a2, 33a6, 33a9, 41b8, 44b1, 65b9, 70b9, 73b9

yoḳla- Yoklamak, kontrol etmek.

y.-rdı 50a7

yol **1**. Yol. **2.** Usul, adap, tutum. 35b2, 35b3, 44b5, **3.** Uğur , amaç. 40b2 ,52b5

yol bul- Hal çaresini bulmak. 44a1

y. 35b2, 44a1, 49b3, 65b5

y. a 7b7, 35b3, 40b6

y. da 29b4

y. ı 44b5

y. ın 7a9

y. umuza 38b9

y. una 52b5

y. unda 40b2

yoldaş Yoldaş, arkadaş, dost.

y. lar 28b8

y. ları 39b7

y. larımız 32a3

y. larımıza 31b6

y. ların 32a8

y. larına 32a9, 71b9

y. larıŋ 70b1

yorġun Yorgun.

y. 46b5

yoħsa Yoksa.

y. 48a5, 56a4, 72a3

yoħsul Yoksul, fakir, muhtaç.

y. 69b8

yuḳaru Yukarı, üst taraf.

y. 43a1, 76b4, 77b8

yüksek Yüksek.

y. 19b3

yürek Kalp, yürek.

y.im (yüregim) 49a3

yüri- Yürümek, gitmek.

y.-di 55b7, 71b7

y.-mege 45a8

y.-di (yürüdi) 53b9, 65a8

y.-digimiz (yürüdigimiz) 35b2

y.-diler (yürüdiler) 8b6, 41a1, 41a6, 65a5, 7ee4b9

y.-dükce (yürüdükce) 8b5

y.-mekden (yürümekden) 41a2

y.-müşlerdi (yürümüşlerdi) 41a8

y.-rdi (yürürdi) 26a8

y.-rler (yürürler) 35b3

y.-yüb (yürüyüb) 41a1

yūsuf Yusuf peygamber.

y. 36a9, 36b2

y.uŋ 74b3

yüz **1.**Yüz, çehre.

yüz tut- Yüz çevirmek, yönelmek. 45a6

yüz çevir- Tavrını değiştirip ilgilenmemek, rağbet göstermemek. 61bb2

y. 45a6, 61b2

y. i 50b1, 67a2a

y. ime 58a3

y. ine 4b9, 26a5, 26a7,27a6, 29a6, 58a2, 67a1

y. iŋde 5a5

y. lü 3a7

y. lerin 32a9, 41b1, 72a1,73a9

y. ünden 26a7

yüz **2.** Yüz sayısı.

y.67b5

yüz biŋ Yüz bin sayısı.

y. 15b3,17a3,20b7

yüz yetmiş bin Yüz yetmiş bin sayısı.

y. 18a4

yüŋ Yün.

y. den 28a3

Z

żabṭ ėt- (Ar.+Türk.) Tutmak, ele geçirmek.

ż. 17b4, 18a7

żarar (Ar.) Kötü sonuç, ziyan.

ż. ım 7b1

zārịlıḳ (Fars.+Türk.) Ağlamak, inlemek.

zārī̇lıḳ eyle- Ağlamak.

ż. 67a8

żaǾịf (Ar.) Zayıf, güçsüz.

żaǾịfü'l-ĥāl- Güçsüz hal. 29a7

ż. 2 30a6, 51b6

żiyāfet (Ar.) Yedirip içirme, şölen.

ż. 32a3

ż. ler 11a7

źekeriyya Zekeriya peygamber.

ź. 36a6

źelịl (Ar.) Hakir, aşağılanmış, horlanmış.

ź. 48b5

z. ligini 26b4

źeliħā Yusuf Peygambere âşık olan Mağrib sultanı Züleyha.

ź. 36b1

źerre (Ar.) Zerre, en küçük parça.

ź. 27b7, 52a3

źikr (Ar.) Anma, hatıra getirme.

ź. 51b4

źįrā (Fars.) Çünkü, şundan dolayı.

ź. 5a5, 5a7, 41a6, 44b8, 62a4, 62b6, 66b4, 77b6

źirāǾ(Ar.) Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan uzunluk ölçüsü.

ź. 8a1

zāhid (Ar.) Takva sahibi, dindar.

z. 3a7

zaĥmet (Ar.) Sıkıntı, eziyet.

z. 73a4

zamān (Ar.) Zaman, vakit.

z. 4b7, 4b9, 14a1, 24a2, 24a5,26a1, 28a9, 31a6, 34a8, 37a7, 50a1, 50a7, 60b6, 71b2, 72b6

z. a 63b9, 69b1

z. da 36a2, 49b5, 77a7

z. dan 21a8, 63b9, 64a2

z. ında 3a3, 38b1, 61b2, 78a2

z. ıŋ 63b7

ẕaḫįre (Ar.) Erzak.

z. 39a3

zenbįl (Fars.) Hasırdan veya hurma liflerinden örülmüş kulplu torba.

z. e 67b9

z. i 68b1

zinde (Fars.) Diri, canlı, sağlam.

z. dir 67

zer (Fars.) Altın.

z. 9a6, 16b1, 19b2

zerbāb (<zerbāf) (Fars.) Altınla dokunmuş kumaş.

z. lara 48b2

zerrįn (Fars.) Altından yapılmış.

z. 9a6, 9a7, 9a8, 13b3, 41a4

zerrįn-pūş (Fars.) Altın giyen, örten.

z. 12b5

zevķ (Ar.) Hoşlanma, haz alma, sefa.

z. inde 21b3

zįbā (Fars.) Güzel, süslü.

z. 48b2

zįnet (Ar.) Süslü, gösterişli.

z.13a9

z. i 13a8

zįver (Fars.) Süs.

z. 9a5

ziyāde (Ar.) Fazla, çok.

z. 8b3, 13a4, 14a3,15a1, 37a5, 41a1,

ziyān (Fars.) Zarar, hasar.

z. 14b8

z. ım 7b1

ziyāret (Ar.) Birini veya bir yeri görmeye gitme, ziyaret.

z. 69b8,70b3, 72b8

z. e 71b3

z. ine 75a9

zuǾm (Ar.) Zan, bâtıl zan, boş inanç.

z. ı 62b6

ẓuhūr (Ar.) Meydana çıkma, baş gösterme, görünme.

ẓuhūr eyle- Meydana çıkmak, baş göstermek. 50b8

ẓ. 50b8, 71b3,72b2

zühre (Ar.) Çoban yıldızı, venüs.

z. si 75a2

zülcelāl (Ar.) Celal sahibi, Allah.

z. 34, 74

zümrüd (Ar.) Kıymetli yeşil renkli taş.

z. 9a9

ARAPÇA İBARELER DİZİNİ

biǾavnillāh Allah'ın yardımıyla.

b.i 78a8

biḥamdillah: Allah'a şükürler olsun. b.71a7,72a7

biiznillahi: Allah'ın izniyle.

b.53b4

bilā şekk ve lā şübhe: Şüphesiz, kuşkusuz anlamındaki Arapça ibare. b.51b8

celle celāluhū: Allah lafzından sonra kullanılan ve "şânı, celâli yüce olsun" anlamına gelen ibare.

c.42a8,76a3

celle şānuhū: Allah lafzından sonra kullanılan ve "şânı, celâli yüce olsun" anlamına gelen ibare.

c.52b7

ene halimün la a'celü: "Cezada acele etmeyen,yumuşak davranan" anlamına gelen Allah'ın Halim ismine atıfta bulunan Arapça ibare.

e.42b2

ehl-i sünnet ve cemāʿ āt: "Peygamberimiz ve Ashabının yolundan" demektir.

e.52b4

lā ilāhe illallah: "Allah'tan başka ilah yoktur."

l.40a4, 44a9, 45a2

lā ilāhe illallahʿĪsa rūḥullah: "Allahtan başka ilah yoktur ve İsa peygamberdir." l.56a1

lā-ilāhe illa'llāh Muḥammedür resūlullah: "Allahtan başka ilah yoktur ve Muhammet Allah'ın elçisidir."

l.33b3

min baʿdi: Ondan sonra, bundan sonra anlamlarına gelen Arapça ibare.

m. 34a6,73b9,77a5

rıdvānullāh Allah razı olsun.

r. 74a9

ṣallallāhu ʿaleyhisselām: “Allah ona salat ve selam etsin.”

s. 78a2

subhānallah Allah münezzehtir, noksanlardan uzaktır.

s. 57a6

ṭarfetüʾl ʿayn: Göz açıp kapayıncaya kadar geçen zamânı anlatır.

t.5b3

SONUÇ

Bu çalışmada Milli Kütüphanenin Milli Kütüphane yazmalar koleksiyonunda bulunmakta olan ve 06 Mil Yz A 5156 arşiv numarasında kayıtlı Ashab-ı Kehf ve Takyanus adlı eserin metin yayını ve sözlüğü ortaya konuldu.

Eserde baştan sona tek metin halinde Ashab-ı Kehf hikâyesi anlatılmaktadır. Sade bir dille yazılan eser oldukça açık ve anlaşılır bir Türkçeyle kaleme alınmıştır.

Metinde en sık karşılaştığımız sorunlardan birisi kelimelerin yazımında yapılan imla hataları ve ikili imla kullanımı oldu. Arapça ve Farsça sözcüklerin ikili kullanımları ile karşılaşılınca sözcüklerin manalarının değişmesini veya bozulmasını göz önünde tutarak doğru bildiğimiz biçimlerini metine dâhil etmeye çalışıldı. Metinde verilen anlama sadık kalmak amacıyla müstensihten mi yoksa metnin müellifinden mi kaynaklandığını bilmediğimiz imla hatalarını metinde herhangi bir tasarrufta bulunmadan olduğu şekliyle transkribe edildi ve ilgili sayfanın altında kelimelerin asıl şekilleri de dipnot olarak verildi. İkili imla nedeniyle ortaya çıkan anlam farklılıklarını gidermek için metnin bağlamına en uygun olan kelime anlamları kullanmaya çalışıldı. Dizin kısmını oluştururken hatalı imla olan sözcükleri belirleyip bu sözcüklerin doğru biçimini vermeye dikkat edildi.

Uzun cümlelerin anlaşılırlığını korumak amacıyla noktalama işaretleri kullanıldı. Dizin ve sözlük çalışması hazırlanırken her bir kelimenin metinde kullanıldığı anlamına sadık kalınarak güvenilir bir dizin oluşturulmaya çalışıldı.

Metinde yer alan kelimelerin hangi dillere ait olduklarını tespit edebilmek adına alfabetik sıraya göre kelimelerin sayısal değerleri ve oranları hesaplandı. Bu hesaplamamızı yaparken *etmek olmak eylemek* gibi yardımcı eylemelerle çekime giren kelimeler bu değerlerin dışında bırakılmıştır. Yardımcı eylemlerle çekime giren kelimeler dışında birlikte çekime giren Arapça-Türkçe- Farsça-Türkçe, Arapça-Farsça, Farsça-Arapça kelimeler hem dizinde hem de tablolar halinde inceleme bölümünde belirtildi.

Hikâyenin günümüz Türkçesine çevirisi yapıldı ve inceleme bölümünde yine metnin kısa bir özetine ve olay örgüsüne de yer verildi.

Sonuç olarak Kur'anda geçen bir kıssa olması bakımından kültürümüzde karşılık bulan ve bugüne kadar gerek din gerekse tarih alanında pek çok çalışmalara kaynaklık eden Ashab-ı Kehf hikâyesine bu çalışmada dil ve edebiyat açısından bakılarak farklı bir soluk getirmek istendi.Çalışmanın alana ve yapılacak olan diğer çalışmalara kaynaklık etmesi ve faydalı olması düşünülmektedir.

Ayşe Yegin

2019

KAYNAKÇA

Caferoğlu, Ahmet (1984), Türk Dili Tarihi I, II, İstanbul: Enderun Yayınları.

Develliоğlu, F. Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yay. Ankara, 2012.

Dilçin, C. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.

Develi, Hayati. (2013).. Osmanlı Türkesi Kılavuzu 1-2. Kesit Yay. İstanbul.

Doğan, Ahmet. (2009). Büyük Türkçe Sözlük. TDK. Ankara.

Ercilasun, A. B. (2011). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Erdem, Sadık (2011), Osmanlı Türkçesi Grameri, Balıkesir: Eğitim F. K. Basım-Yayın.

Ersöz, (İ). (1991). TDV İslam Ansiklopedisi, Ashab-ı Kehf Maddesi . C. 3 s. 465-467. İst.

Gabain, A. V. (2007). Eski Türkçenin Grameri. (M. AKALIN, Çev.) Ankara: TDK Yayınları.

Gülensoy, Tuncer (2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin [Tarihî-Yaşayan Türk Lehçeleri, Anadolu Ağızları ve Altay Dilleri ile Karşılaştırmalı] Köken Bilgisi Sözlüğü, Ankara: TDK Yayınları.

Gülsevin, Gürer / Turan, Fikret, (2012), XVI.-XIX. Yüzyıllar Türk Dili, 1. Baskı, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.

Horata, Osman /Macit, Muhsin, (2012), XVIII. Yüzyıl Türk Edebiyatı, 1. Baskı, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi.

İslam Ansiklopedisi Türkiye Diyanet Vakfı 1 - 44. cilt İstanbul, 1988- 2013

Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul, Say Yay.

Kanar, Mehmet. (2011) Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Say Yay.

Karakurt, Deniz. (2017) Aktarma Sözlüğü: Türk Dillerinden Anadolu Türkçesine,

<https://books.google.com.tr/books?id=UENBDwAAQBAJ&pg=PA104&lpg=PA104&dq=kozgamak&source=bl&ots=kJwp3DKgdk&sig=U8B7T0O7enXbqInaFc_mqX-jO7Y&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwiwu7aqwe7ZAhUiS5oKHSi5CScQ6AEILDAB#v=onepage&q=u%C5%9Furmak&f=false> (15.02.2019)

Kubbealtı Lugatı, http://lugatim.com/

Musfata Özkan, (2007). TDV İslam Ansiklopedisi. C.33 s. *483-485*

Sami, Şemseddin. (2004). *Kamus-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yay.

Sami,Şemseddin. (1889). *Kâmûsu'l- A'lâm.* İstanbul.

Tahir, Bursalı Mehmed. *Osmanlı Müellifleri*, C. I-II-III İstanbul.

Türk Dil Kurumu. (2009). "Tarama Sözlüğü I-VIII". Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.

Timurtaş, Faruk Kadri (1995). *Osmanlı Türkçesi Grameri.*Alfa Yay. İstanbul.

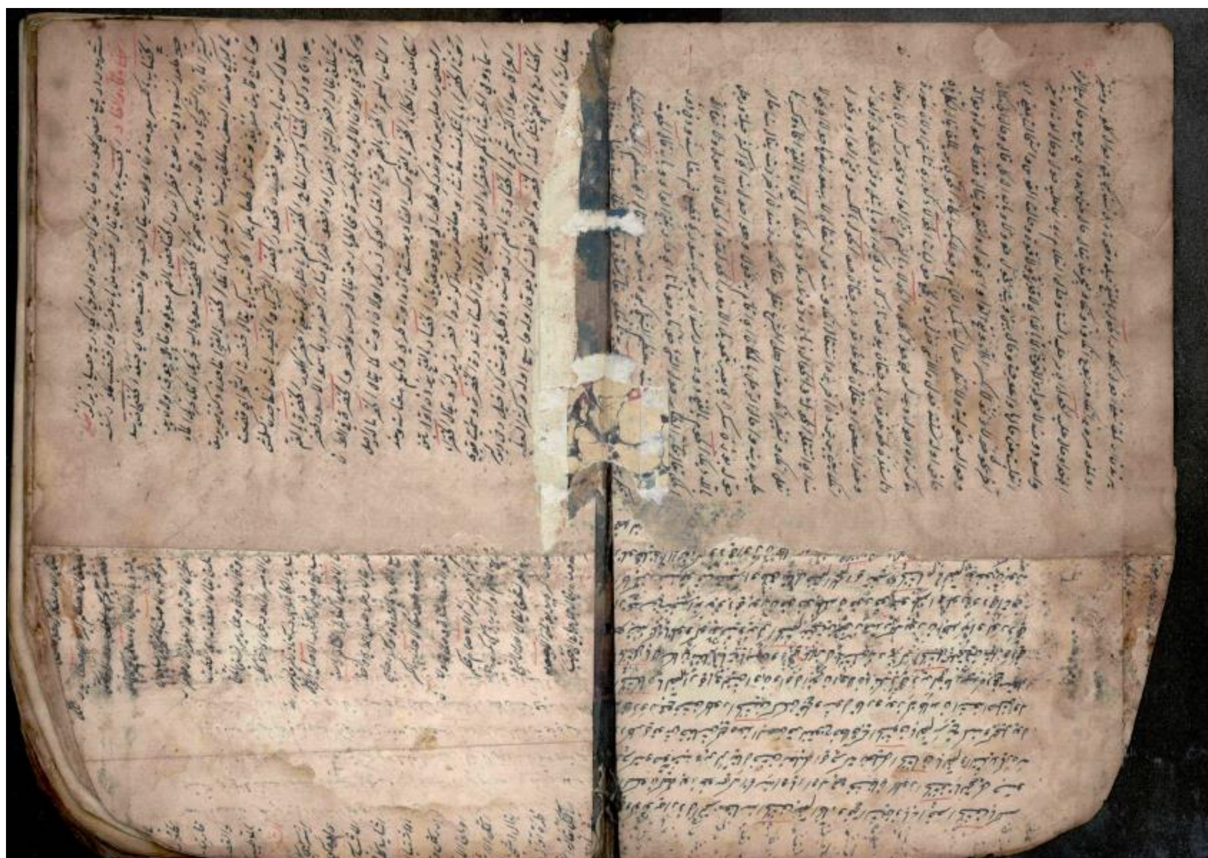
Timurtaş, Faruk Kadri. (2012). Eski Türkiye Türkçesi. Kapı Yay.Ankara.

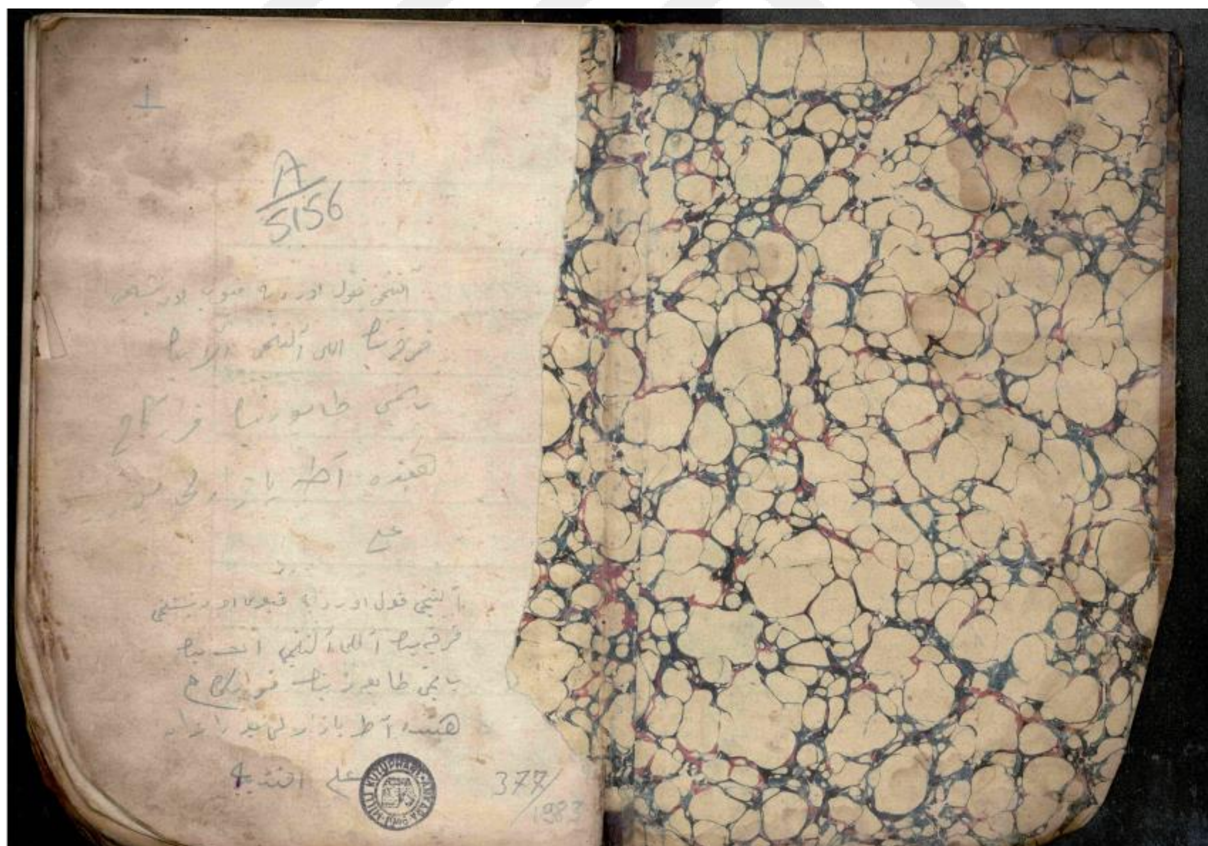
http://www.yazmalar.gov.tr/

http://www.isam.org.tr/ (25.05.2019)

www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com (25.05.2019)

TIPKIBASIM

A
5156
377/
1383

1

حكايت اصحاب كهف و تقيانوس

راويان اخبار و ناقلان روايت ايدرلركه
يهوديلر دانشمندلرندن برنجسى جمع اولوب
سلطان انبيا محمد المصطفى صلى الله تعالى
عليه وسلم افندمز حضرتلرينك حضورينه
كلوب بتمش ايكى كوزيده و معتبر و مقبول
سؤاللر ايدوب جمله سينه جواب شريف
بيوردقده جان دلدن جمله سى كلمهٔ توحيد

كتوروب

كتوروب مسلمان اولديلر حالا جمله سؤاللرندن
برى بو ايديكم يا محمد بيزه خبر ور اصحاب
كهف قچ كيشه ايديلر ادلرى نه ايدى وكندولرى
نه قوم ايدى وقنده اولورلر و انلرك قصه‌سى
نه ايدى حضرت رسول عليه السلام دخى
لطف جواب ايله بيوردى اصحاب كهف
يدى كيشى ايدى وسكزنجيسى بر كلب ايدى
اولكيسى يمليخا ايكنجيسى مكثلينا اوچنجيسى
مثلينا دردنجيسى مرنوش بشنجيسى دبرنوش

التنجيسى شاذنوش يدنجيسى كفشططيوش
سكزنجيسى كلب ايدى ادينه قطمير درلر
بونلرك حكايتى شويله دركه بنى اسرائيل زما
نده بر كيشى وار ايدى ادينه تقيانوس درلر
ايدى پادس قليمندن ايدى چوبانلق ايدوب
قيون كودوب وهم عبادت ايدردى غايت
زاهد كيشى ايدى وهم اوزون بويلو و طاتلو
سوزلو فصيح اللسان و مليح البيان كيشى
ايدى هر كون قيونلرى اوتلاغه صالوب

وكندوسى

وكندوسى عبادته مشغول اولوردى بو طريقله
اوتوز سنه كچدى اتفاق بر كون عبادت
ايدركن قيونلر اوركوب براكنده اولديلر
تقيانوس دخى كوردى بر قيون باديسنه
دكين برك يارو عنه باطمش چقمغه جالشوب
تقيانوس كلوب اول قيونى چقاردى اما
اول يارده كوردى كه بر ايدنلق كلور بقوب
كوردى كه بر التون لوح طوردى اوزرنده
دورت سطر يازو يازلمش مكر شعله اندن

4

کلورایمش اینه الدی ایچنده اولان یازولره
نظر ایتدی و اوقویامدی و اول لوحی محکم
صقلیوب اختتام شهره واروب اول لوحی
بولشدوغی عالملره کوستروب اصلا کیمسه
اوقویامدی بر کشی ایتدی بونی بونده
بر کیمسه اوقویه مز مصرده بر آدم وار انده
اوچیوز یاشنده بر پیر وار دخی چوق کتابلر
اوقومشدر بو لوحی اندن غیری کیمسه او
قویه مز دیدی تقیانوس بو خبری اشتدی

همان

همان قپوجیلری صاحبنه تسلیم ایدوب
مصره روان اولدی مصره واروب
پیرک خبرین الوب حضورینه واردی
اشتیاق عرض ایدوب لوحی نظر ایله دیو
همان چقاروب ویروب پیرک الینه ویردی
اول پیر دخی بر خبر ایله قشلرین قالدروب
اول لوحی نظر ایلدی و بر زمان تعجب قالدی
تمام اوقیوب مفهومن بیلدی باشین قالدوردی
تقیانوسک یوزینه دقت ایله بقدی بر زمان

5

عجبه قالدی تقیانوس دخی بونک اصرارین
فهم ایدوب وهمه دوشوب ایتدی یا شیخ
تعجب نظر قلدک بو پرده نه نشان وار ایسه
پیر ایتدی بو لوح غلط ایله سنک الوکه کرمش
زیرا سن بونک اهلی دکلسون سنک یوزکده
ابلک نشانی وار بونک صاحبی اهل جهنمدر
عاقبتی خیر اولمزدیدی زیرا اول پیر غایت
عالم کشی ایدی و هم چوق سلطانلره مصاحب
اولمش کشی ایدی بلمدوکی و اشتمدوکی نسنه

یوق ایدی

یوق ایدی چون تقیانوس اول پیرک
سوزین اشیتدی ایتدی ای عزیز اونوتمه
بن الله تعالی حضرتنه عبادت ایده دین طرفة
العین ایچره خدایه عاصیلق ایتمشم یا بن
نیچه جهنملک اولورین دیدی پیر ایتدی
اگر اوچیوز ییل دخی عبادت ایدرسک
اخر الامر عبادتکی ایلره ویرسک کرک
انده بر کره جهنمدر شویله بیل دیدی
چون تقیانوس اشتدی اه ایدوب

6

تولیدی بن بولوجی بولمامش اولیدم
و سندن بو کلماتی اشتمیدم دیدی اول
پیر ایتدی هی دردمند کترمکی چاره‌جی
بولام صانوردک حق تعالی ازلدن
سنک اوزریکه بر نسنه تقدیر ایلمشدر
محو اولمغه چاره اولمز امدی کاه اول ای
تقیانوس اول بارقده بولوجی بولمش سین
انده بر اولو حدیثه واردیجنده اولان
مالک حسابن غیری کمسه بلمز بو جمله مال

هب

هب سنک اولسه کرکدر دیدی چونکه تقیانوس
بو سوزی اشتدی قهقهه سرور حاصل ایلدی
شادیلغندن اوله یازدی اندن ایتدی
یا شیخ بن ذکور بنجه اولکیم و شیموب بنمله بله
اولکیم اول مالی فتح ایدیوبره سین دیدو
کوک کبی اولورایسه سنکله بر انادن انتقا
ایمش ایکی برادر کبی چقاجق اولورسه حصته
ایدهلم دیدی پیر ایتدی ای تقیانوس اول
مال سنک المکه کردیکی بکا برحصه ویر

7

مدوکندن ناشی بکا بلکی اول اراده اولدور بـ
شهید ایدرسین دیدی تقیانوس ایتدی
ای پیر عاقل بو نیجه سوزدر سن بکا اتالق
ایدوب مالی احسان ایدرسین بن سنی
بوقایکن بکا بو قدر ماله مالک اولمده سبب
اولورسین دخی بن سکا نیجون مرقت ایتمیز
لک ایدین سن بو فکری ترک ایلک بونی دیوا
اولان بله ایتمزهله بنمله کل بو حزینه نک
یولین بولو ویر بر خدا متعال و انبیا و ملائکه

حقیچون

حقیچون سکا بر وجهله ضرر ادم و زیان ایتم
طوقنیه و بر نوعله انجتیم بلکی اول مالک
نصفی سنک اولسون دبو غلاظ شدا د
و یمینلرله پیره سوبلدی پیر دخی اولاجق
ایش وار دبو تقدیر خدا هیچ کمسه بوزماز
اول پیر دخی مال کنج طمعیله تقیانوسک
سوزینه و یمینه الدانندی و بوله دوشوب
کیدیلر اول کوجی بولدیغی بار دیبس قلیمنه طاغه
کلدیلر تقیانوس اول بری بار دلمش شیخه کوستردی

8

ایدی سن بو یری اون ذراع مقداری قاز
دیدی تقیانوس صیغنوب فرهاد شیرین
عشقنه کولونکی ایله الوب قازمغه باشلادی
اون عرشون مقداری قازدی بر بیوک بولاده
قپویه راست کلدی اوزرینه بر محکم کلید
اورلمش تقیانوس پیره ایتدی نیله ملک
کرکسین کلک کورلک دیدکده پیر مسکین
طمع بلاسیله اشاغه ایندی تقیانوس
ایتدی نه دوردسون کلیدی بوزوب اچق

کرک

کرک اول تقیانوس ایتدی قودورقم طلسمی
واردر بیرا ایتدی قورقمه تقیانوس کلیدی
قیردی قپو اچلدی ایکیسی بیله ایچرو کردیلر زیاده
ظلمات ایدی اقدام ایدوب مال طمعیله بر مقدار
کیدیلر بوردوکجه ایدنلق اولدی دخی ایلرو
یوردیلر بر عالی سرایه ایرشدیلر دورت
طرفنده یدی قپو وار اما قپولر کلیدلو مقفل
حکری اوزرنده اصلو طوره یور تقیانوس
الوب بریسین اچدی ایچی طوب طولو مال ایدی

9

و اسبابدر اول ایکنجی خانه ده التوندن کمرلر او
زرینه جواهر بندلر طوقنمش ایکنجی خانده
التونله یادکار قلیچلر هنلری قبضلری مرصع
اوچنجی خانده التوندن یوز دغانلر و کوزلر
دوردنجی خانده دینار و سیم زیور اولمش
بشنجی خانده زرین جوشنلر و زرهلر و تولغالر
انواعندن سلاحلر و زرین ترکشلر مرصع
التنجی خانده یاقوت لعل الماس و سیم زر
اولمش و یدنجی خانده انجو دمر ایله طولمش

چونکه

چونکه تقیانوس بو مالی منالی کوردی همان
درونندن کچدیکه پیری نورانی اولدوره
بو مالک نشانی طشره چقمیه قلیجک برین
غلافندن چقاروب پیره ایتدی یا شیخ
بو خصوصده سکا بر وجهله اعتمادم
یوقدر سندن امین دکلم تاکه بو مالی
بکا قله دیدی وهم قودقرم طشره چقوب
بنی فاش ایلیه سنی بیر ایتدی سن بنی
اولدوردسن حق تعالی یه عاصی اولورسن

بونجه یمشلرسنی طوتمازمی خدا سنك
حققلدن کلمزمی اکر بنم ایچون دسك بنمن
ایلیم برفرده کمسنیه دیمیم بومالدن بکا برحجه
کرکمزبنم کندی مالملك حذی بوقدر دیدی
بنم قائمه کرمه پیرلکومی اسیرکه حق تعالیدن
قورق بنی صالیویر کندی برعمه مصره وارهیم
عمرم قیامته دکین دخی اولورسه بیك بنم کبی
دخی آدمه بنجك مالم واردر دیدی تقیانوس
ایتدی ای پیر سنك بنملروکم هیچ اعتمادم بوقدر

دیدی

پیرمبارك سویلرکن برقلیج اوروب مبارك
باشین بدنندن ایردی صکره اول مالدن
از و آز طشره چقاروب قوللر المغه بشلدی
وعالی سرایلر یاپمغه بشلدی بی نهایه
جاریه لر آلوب سرایك ایچنی طولدوردی
وآتلر آلوب برعجب محتشم اولدی وجمله
مالی طاشیوب سرایینه کتوردی شول قدر
اولوکشی اولدیکه یادس اقلیمنده برفرد
بوجوبانا یدوکین بلمدی بلکی برا اولو

پادشاه زاده صندیلر وبرعالی کوشك
بنا ایدوب دوزدی سرایك چوره سنه
برعظیم حصار یایدی غلاملر بکز کلوروب
نهایه ترتیب اوزره قلدی وملك یادسك
حاجبلرینی و وزیرلرینی واکابراعیانن جمله
سین آله کتوروب انلرایله دوستلق ایلدی
ضیافتلر ایدوب هرکونده بونلری یمکه وایچکه
طتوب نجه نجه پشکشلر دخی چکدی شویله
اولدیکه عجم پادشاهنك جمله عسکرین

قاتنه

قاتنه دوشردی ملك یادسك خواسندن
بری ایتدی ای پادشاه برکسنه کلشدر اولو
پادشاه زاده یه بکزر خوب اتلر و اتوابلری و انو
عی تجملاتی واردر حسنی خلقی لطیف وکوچك
مثلی یوق پادشاهك صحبتنه لایق و مصاحب
اوله جق وهم غایتده عاقل یکتدر دبو
پادشاهك حضورنده اول قدر مدح ایتدی
که پادشاه کورمدن تقیانوسه عاشق
اولدی حاجبلر کونده روب تقیانوسی

12

دعوت ایتدی پادشاه حضورینه کتوردیلر
پادشاه کوردی بر کوزل سوزلو اوزون بویلو
ملوکانه لباسلر کیمش و اون نفر مزین مرصع
کمرلر التنده اون پاره تحفه قوماشلر ایله
پادشاهک اوکنه پیشکش چکدی پادشاه
و وزیرلری متحیر قالدیلر که بوقدر یادکار
پادشاه قپوسنده و خزینه سنده یوقدر
بوثنادپادشاه دخی تقبیانوسه تمام اکرام
ایدوب التفاتلر و لطفلر کوستردی

همان

همان اول کونده مجلسنه اوتوردیلر انواع
سازنده لر ایله دولو دولو طعاملر و
شرابلر ایچوب عزت اکرام ایله تقبیانوسی
کوندردی سحردن طوغری کلوب دیوان
پادشاهینه ینه تکرار اون غلام مرصع و ز
زرین یوغی کمرلر و تاجلر و اون داش یادکار
انلر انواعندن جواهرلر پیشکش کتوردوب
کلدی پادشاهه کوردیلر متحیر قالدیلر ینه
مجلس قوردیلوب پادشاهله انواع نعمتلر

13

ایله و سازسوز ایله اخشامه چقدیلر
بعده تقبیانوسی عزتله سراینه کوندردیلر
اوچنجی صباح یکرمی غلام ایله ترتیب وزره
مرصع و مزین پیشکشلر اولکیندن زیاده قمتلر
ایله برنده اوتوردی پادشاه وزیرلرینه
ایتدی بریکز بریرده بونک کبی یادکار جوهر
کوردیکزمی بکلر و اولولر ایتدی هیچ پادشا
هده بونی کورمدک و ایشتمدک خصوصا
بونک سراینده اولان زینت کوزلر ایله

کورلمش

کورلمش دکل ددیلر تقبیانوس ینه ایرتسی
کون اوتوز غلام مرصع و مزین لباسلر ایله
زرین کمرلر قوشانوب عربانلرینه بنوب
وارش پادشاهی باننه کلوب سلام ویروب
هرکون بو نوع ایله دیوانه ملازمته باشلادیلر
هرکون دورلو هدیه کتورمسنه اولمزدی
پادشاه دخی شونکله محبت ایتدیکی اکرچه
تمالکینی ستنه سه دریغ ایتمزدی هر نه مصالح
اولسه اننک ایله مشورت ایتمدن ایشلمزدی

بونك اوزرينه چوق زمان كچدى ناكاه بر
كون قپوده غلبه قوپدى تدديكجه ايتديلر
حق تعالى پادشاهمزك دولتن زياده ايليه
قيصر رومدن ايلچى كلدى ايچرو كيروب
سلام ويروب نامه ى باشندن چقاروب
پادشاهك اوكونه قودى اچوب اوقوديلر
يازلمشكى بن قيصر روم يدى اقليم سلطا
نيم سنكى عجم شاهيسين نامه ى همايونم
واردوغى كبى يدى ييللق خراج كوندره سين

14

اكر بوق ديرسك لشكرم حاضردر مهيادر
غافل بولنديم ديميه سين وقتكه حاضر اوله
سين ديمش عجم شاهى فكره واردى نه جواب
ويره تقيانوس دخى يرندن قالقوب عادت
قديمه سينجه سلام ويروب دوردى پادشاه
بودفعه حرمت ايتمدى تقيانوس بو سببدن
ديل تنك اولوب ايتدى ايها الملك بنم كلدوكم
سيزه نه زبانكم سلامه جواب ويرمديكز
شاه دخى عدده كلوب ايتدى معذور طوتك

كوكلمك زياده طارلغى وارددر غمه دوشدم
تقيانوس ايتدى ايها الملك اول نه غمدر بن
قولكه بلدير دفع تدبيرن ايده يم ديدى
پادشاه قيصر رومدن نامه كلدى بندن
يدى ييللق خراج ايستمش اكر ويرمزسك
جنكه حاضر اول ديمش بنم اتالرم هركز
رومه خراج ويرمشلردر غصه م بودر
ديدى تقيانوس ايتدى اى پادشاه هيچ غم
يمه ديو بيوردى جمله نقدر عسكر وار ايسه

بوقولكه

15

بوقولكه عرض ايله انك تدبيرن ايدم ديدى
شاهك كوكلى اچلوب شاد اولدى اندن
امر ايلدى يوزبيك سوارى حاضر بولنود
تقيانوس اوت بيك كوزيده سين ايروب
كندى يانينه الدى سلاحلر اتلر ويروب
هر برينه نيجه احسانلر ايلدى وايتديكه
بيك بر ارقول ايدندى جمله اون ايكى بيك
اولدى پادشاه بيوردى دخى عسكر الك
تقيانوس ايتدى همان عسكر اون ايكى بيك يتر

بکا کفایت ایدرسن تختکده قرار ایله دیوب
پادشاه دخی سرعسکرلکی آکا ویردی و
خلعتلر کیدردی تقیانوس جمله مالین آله
آلوب عسکر ایله چقوب شول قدر برق
کوردیکم یاننده اولان بکلر حیران قالدی
پادشاهک ملکی اوچ کون تقیانوسی کوندر
تکه چقدی بری بریله قوجوشوب ودا
لشدیلر تختنه دوندی تقیانوس کوچوب
هر شهره کیم اوغرادی بهادر اولانی آلوب

وسیم ودر

16

وسیم ودر ویروب یاننه آلوردی تقیانوسک
بو خبرلری ولایتلره یاییلدی پارس اقلیمدن
بر شهریار قویمش بهادر اولانلره غایت رعایت
ایدوب مال ویروب باشنه بر آلای طوتردی
وهر دیارده نقد دخیره سیز وحرامی وار
ایسه جمله سی تقیانوسک یاننه واروب
اوچ یوز بیک بهادر عسکر یاننده واروب
جمع اولوب ده بر پادشاهده اینجالین عسکر
یوغیدی ملک رومه خبر ایرشدی عجم لشکری

کلدی نه دورورسین ملک ایندی تعجب
بو قدر عسکر توقف حاصل اولمش بیوردی
عسکرین جمع ایدوب ایدی کره یوز بیک
عسکر ایله تقیانوسه مقابل اولوب واروب
میمنه ومیسره قلب جناح آراسته ویبرا
سته اولوب صواشه باشلدیلر کوردولدوشی
هر بری سنک بهادرلری هنرلر کوسترمکه
باشلدیلر عظیم جنک اولوب کوجا جدر میوب
ملک رومک عسکرین صایدیلر سلیک

باشنی

17

باشنی کسدیلر جمله ولایت کندی حکمنده اولدی
چونکه ولایت روم آنک اولدی اندن صکره
عجم شاهنه نامه کوندردی اشده روم پادشا
هنی ضبط ایتدم ملکنی آلوب تختنه کچوب اوتورد
وب یرینه پادشاه اولدم مملکت روم بنم او
لدی نامه همایونم واصل اولیجق بردورلو دخی
عذر وبهانه ایلیوب سن دخی ایدی بیلک خراج
کوندره سین واکر کوندرمزسک وقتنده
حاضر اوله سین اشده واروب قیصر رومه

ایندوکی سکادجی ایده رم جون ملك پارس
نامه‌یی اوقودی تعجبده قالدی بکلرین و وزیر
لرین جمع ایدوب نامه‌یی کوستروب لشکرین
جمع ایلدی یوز بیمش بیك سوار جمع اولمش
روم جانبینه روان اولدیلر تقیانوسه
نامه کلدی‌کی نادان فرومایه بی اصل
بو مملکت رومی بنم ادقم ایله ضبط ایتدك
وسن شویله تختم اوکنده دوران حیثیتان
وبك حقین بیلمز ملعون دکلسین بن قوشوکده

التون

18

التون تخت اوزرنده سوار اولان عجم
شاهی دکلیم شمدی بو نامه خرسیزلق ایله
اوزره دیمه کلورسین ایشده کلدیم تاکی سنك
نامکی جهاندن حاك ایدم بنه روم دیارنی
روملو اولنلره تسلیم ایدم چونکی عجم
شاهنك ایلجیسی تقیانوسه کلدی نامه‌یی
باشندن چقاروب اوکنده قودی تقیانوس
نامه‌یی اوقودی غضبه کلوب بیوردی
عسکر جمع اولدی اوچیوز بیك دخی ایکیوز بیك

اردنجه عجمه قرشو کوندردی چونکی
بربرینه مقابل اولوب عظیم جنك ایتدیلر
میمنه میسره قلب جناح اراسته اولوب
بهادرلر نجه دورلو هنرلر کوستردیلر
آخر عجم شاهی لشکری صنوب شاهی
اولدوردیلر جمله مال خزینه سین
آلدیلر جمله ولایت کندینك اولدی
افسوس دیدکلری شهره قرار ایلدی اول
شهر خراب ولمشدی تقیانوس معمور ایلدی

وبر عظیم

19

وبر عظیم سرای و کوشك بنا ایلدی بر فرسنك
ودیوارینك برکریجی سیم وبرکریجی ذر و للی
عرشون یوکسك ایدی و یکرمی عرشون
قزیل التوندن قپو ایلدی کوشك ایچنده
بیك حجره وهر حجرده بر تخت مرصع وهر
تختك اوزرنده مرصع دوشکلر وهر تختك
اوکنده ایکی غلام بی مثل مجلس الاتی مزین
ایندردی وکندوسی بر قبه و بر تخت لعل
یاقوت ایله مرصع اول قبه دورت التون

20

دیرک اوزرینه برکنددی یلکوردن اوچیوز التمش
التی قپو دوزددی هر کونده کونش بر قپودن
طوغار ایدی ویتمش وزیر وار ایدی ویدی
یوز قپوجیسی وار ایدی هر کون دیواننده
صاغنده آلتوندن یتمش کرسی وصولنده
سیمدن یتمش کرسی وزیرلر قرشوسنده اوتو
روردی ویدی بیک منجمی وار ایدی اول
ایده اول کونده نه واقع اولسه کرکدر دیو
حکم ایدرلردی و آلتون کمرلو درت بیک

حاجبلری

حاجبلری وار ایدی و اون ایکی بیک تازه
جوان غلام آلتون کمر ایله اوکنده وردینده
دائما سراینده طورورلردی و اوچبیک تازه یوز
لی مثل جوان غلاملر کوزلر کورمدک و آ
شنیدلمدک ویتمش نفر سرلشکری وار دی
هر برینک اون بیک غلامی وار ایدی و هر غلا
منک حکمنده یوز بیک جری وار دی قرق ییل
بو وجه ایله پادشاهلق ایلدی بر کون عادت
اوزره تخت اوزرنده اوتورمشدی

21

ناکاه بر پیر تختک آلتندن چقه کلدی
تقیانوس کیمسین دیو صوردی اول خوود
ابلیس لعین ایدی اول تقیانوسه ایتدی
تکری تعالینک پیغمبریم سکا کلدم حق تعالی
بیوردی بن کوکلر تکریسیم تقیانوس یر تکری
سی اولسون تقیانوس ایتدی ای پیر نعتی
بن بونی ایده مزین کیمسه بلمزدیدی ابلیس
لعین همان کوزندن غائب اولدی بر زماندن
صکره تقیانوس صوکنارنده اوولمغه چقمش

ایدی

ایدی شکارندن دونوب وطاغنده تخت
اوزرنده قرار ایتمشدی لشکری قرشوسنده
طورمشدی صفا وذوقده ایکن ناکاه
ینه ابلیس لعین تختی آلتندن چقه کلدی
تقیانوسه سلام ویردی ابلیس لعینه
سن کیمسین دیدی اول لعین ایتدی ای
یر یوزینک تکریسی بن کوک یوزینک
تکریسی پیغمبری یم بیوردیلرکه بن انجق
کوکلره حکم ایده یم سن یر یوزینه حکم ایله

22

ویرلری صقله تقیانوس ایتدی هیچ کیشی
یلان سویلرسین بن تصرفه قادر دکلیم
ابلیس ایتدی بنم سوزم کرچکلکدر بیلمک
دیلرسک بن نه درسم انی ایشله دیدی
بیور تختنکی دریا کنارینه بقین قوسونلر
بیوردی تختنی دریا کنارینه بقین قودیلر
شویله روایت ایدرلرکی اول دریا ایچنده بر
عظیم بالق وار ایدی انک اولولغنی حق تعالی
حضرتلرندن غیری کیمسه بیلمزدی و هر کون

صو بو کنارینه کلوردی بر ایچوق کون
مقداری طوروب حق تعالی حضرتنه
حمد ایدوب دره‌نک قعرینه اینکدوردن
صکره کیدردی روایت ایدرلرکی اول بالق
شویله بیوک ایدیکی قفقی دریایه ورسه
نصفنی طوتاردی ایدیکی ابلیس لعین تقیانوسه
ملعونه ایتدی دریانک جانوارلرک خبر
دار اولدیلرکی سنی بر یوزینک خلقی بیلمدیلر
بر عجایب کوسترر بو بالقدن اولو جانوار

23

بو قدر بو بالق هیچ کیمسه‌دن قورقمشمدی
بنم سوزم کرچک ایدوکین بیله‌سین بو با
لغه چاغرکی ای بالق بن بر یوزینک تکریسیم
دی ناکی کوره‌سین قورقوسندن نیجه قچار
بو سوزی ابلیسدن تقیانوس اشیدوب
قورقه قورقه اول بالغه چاغروب حاشا
بنم بر یوزینک تکریسی دیو کفر سویلدی
کافر اولدی بالق بو آوازی اشتدوکی کبی
اول سوزک هیبتندن دریانک دیبنه دالدی

قچدی

قچدی تقیانوس ایتدی کوردکمزمی بو بالق
بو قدر عظمتله بنم هیبتمدن قچدی اول بالق
خود حق تعالی حضرتلرینک خشمندن
و غضبندن قورقوب قچدی بو بیله کفر
صوابک خطاسندن آتش کلوب کندوینی
بله یقسون دیو اندن صکره تقیانوس
خلقی کندونه طپدرمغه باشلدی و خلق
ایراق یرلردن کلوب طپمغه باشلدیلر اکا
ایناندیلر اعتماد ایتدیلر و ده یا قردی

ونسى واڭا ايسه الوب اوغلين وقرين اسير
ايدردى بر زمان بونك اوزرينه كچدى
وهركاهكى مجلسنه اوتوردى عمالقه
وبطارقه اوكنده صف چكوب خدمته
طورورلردى والتى بيك غلام هر زمان
التون تاجلر والتون كمرلر مرصع اوكنه
طورورلردى اول خنزير شراب ايچردى
اول التى بيك غلاملركى تقيانوسك
امينلرى ايدى واعتمادى انلره ايدى انلردن
يقين

24

يقين كيسه يوق ايدى ولكن سينك ادى
يمليخا ايكنجى سينك ادى مكثلينا اوچنجى
سينك ادى مثلينا دوردنجى سينك ادى
مرنوش بشنجى سينك ادى دبرنوش
التنجى سينك ادى شاذنوش ادى بو التى
غلامك اوچى صاغنده واوچى صولنده
ايدى والتى سينك اولوسى يمليخا ايدى
كوزل صورتلو وطتلو سوزلو جمال باكمال
عقل وادراك صاحبلرى ايدى جمله سى

تقيانوسه سجده ايدرلردى وتقيانوسك
عادتى بو ايديكم هر يلده يدى كون بو صحرايه
چقوب يدى كون شراب ايچردى وشنلكلر
ايدرلردى وجمله لشكر بيله اولورلردى
بر كون تقيانوس طعام يمكله اوتورمش ايدى
ناكاه بر سكك ايشوب تقيانوسك طعامى
اوزرينه قونوب طوردى يمليخا باشى
اوزره طوروب يلپازه صاللاردى سكك
ايچون ناكاه تقيانوس اول سككى قوغه كوردى
اصلا

25

اصلا چاره اولمدى بشاره مدى عاقبت لقمه
سين براقدى بر سككدن عاجز قالوب
يمدى بو خصوصدن غمكين اولدى يمليخا
تعجب ايدوب كوكلندن ايتدى عجبدركه
بو كيشى كندوزنى سككدن قورتاره مزمش
اندن آمين اولمز يا تكريلغه نجه لايق اولور
بن بونك كبى تكريدن بيزارم ديو كاطمقدن
فراغت كلدى بونى فكر ايلديكى بر سككى
دفع ايلمين واندن عاجز قلان نجه خدا اوله

دیو بر نیجه زمان کچدی تقیانوس بر صیره
جه سرایده و ایچنده یاتوب یومش
ایدی تملیخا اوکنده یلپازه صالادردی
حق تعالی بنه اول سککی کوندردی تقیانو
سک یوزینه قوندی تملیخا قوردیکی
پادشاه اویانه دیو اول سککی قوکندی
یوزندن کتمدی طورمیوب یوزینه طقو
نوب یوردی شویلکه تقیانوس اویاندی
اول سککلیندن عاجز قالدی حق سبحانه

وتعالی

26

جبابره

وتعالی قرآن مجیدنده اول سککی خبر
ویردی یا محمد بن اول سککی انک ایچون
یراتدم تاکی جبارلر و متکبرلر کندولرینک
خورلغنی و ذلیل لکنی بیله لر بر سککی کندو
لرندن دفع ایده مزلر بانیجه تکبرلق دعو
سین ایده دلر دیو بیوردی یا ایها الناس
ضرب مثل فاستمعوا له ان الذین تدعون من
دون الله لن یخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له وان
یسلبهم الذباب شیئا لا یستنقذوه منه

ضعف الطالب والمطلوب ما قدروا الله حق
قدره ان الله لقوی عزیز حق تعالی بیوردر
جمله مخلوقات جمع اولسه ریسی بر سکک
یراتمغه قادر اولمیه لر بس بیز اول سککی
جبارلر ایچون یاراتمشیزدر تاکی انلری عاجز
و بیچاره قویه و انلرک باشنه و یوزینه
قونه مضرتن دفع ایده میلر و منعنه
قادر اولمیلر تاکی عاقل اولنلر بیله لر اول بر
هدادن غیری کمسه خدا لغه لایق دکلدر

چونکی

27

چونکی تقیانوس اویقودن اویاندی و نقدر
سعی ایلدیکی سککدن قورتولمیوب عاجز
قالدی کوشکدن طشره چقدی بس تملیخا
کوکلره باقدی دورلو عجایبلر کوردی
و ایندی بنم جانم و تنم و کوکلم بو کوکلرک
و یرلرک یرادیجیسی واردر کی جمله مخلو
قاتک تکریسیدر و جمله عالمک ذره قدر
عملرین و دزقلرین ویرن اولدر بو تقیانوس
دردمندر حق تعالینک بر عاجز قولیدر

دیو بتون کون بو فکر ایله طوروردی
کیجه اولدی و زه ردندن اولان ایریشملری
چقاردوب بوکدن لباسلر کیدی حق تعالی
نک عبادتنه مشغول اولدی وعادتی بو
ایدیکی دلیله ایدردی که تکریم اولدیغیم
بو کوکلری دیرکسز قائم طوتان هوا یوز
نده قرار ایندورن کندی قدرتیله بو سوزی
دیدی چون صباح اولدی تقیانوس
خدمتنه کلدی برنجه زمان بو وجهله
بچدی

بچدی کونلرده برکون تقیانوس ملعون
تختی اوزرنده اوتورمش ایدی بو آلتی غلام
خدمتنده طورمشلر ایدی ناکاه تخت
اوزرنده بر کدی سیچره دی تقیانوس
ملعون اونفوسندن بکلیوب بیهوش
اولوب آنلرمنه لرزه دوشدی بعده
عقلی باشنه کلوب صلوا و بوما دی جونکه
یملیخا جمله بولداشلریله بو حالی کوردیلر
تعجبده قالدیلر هر بری کوکلنده بو تکریلقه

لایق دکلدر دیدیلر هر بریسی یرلری و کوکلری
یرادن تکریه ایمان کتوردیلر یملیخا ایله عبا
دته واردوب و یومه مقه باشلدیلر حق تعالی
قورقوسندن غایت ضعیف الحال اولدیلر کیجه
لرده تقیانوس خدمتنده برکون تقیانوس
یملیخانک یوزینه بقدی کوردیکه رنکی صرارمش
و تنی بکلنمش وکندوسی غایت ضعیف الحال
اولمش بیوردی حکیملر کتوردیلر تا مزینه آلت
اوردیلر مرض و یا علت یوقدر تقیانوس
وزیرلرینه

وزیرلرینه سبزلرینه دیر سیکز آنلر ایشتدی ای
ملک بو غلام خدمتده دکله بزدن کزلو
ایش ایشلر بونی کورمک کرک دد نه ایشلر
بلنسون دیوب آندن مکثلینا بولداشنی
آکاه والده قودیلر بر مدت کچدی بر کیجه
مکثلینا کوردیکه یملیخا حق تعالی حضرتنک
قوللوغنه طورمش بس مکثلینا ایتدی
ای یاردسن بو خدمتی کیمه ایدرسین
و بو آدلری کیمه ایدرسین یملیخا ایتدی

30

ای برادر اگر بنم صحبتمی صاقنورسك و هیچ
کمسنه یه سوزمی فاش ایتمزایسك سکا دیم
مکثلمینا ایله قول قرار ایلدی و عهد ایلدیکی
انك سرینی کمسنه یه دیمیه و فاش ایتمیه یملیخا
ایتدیکی بل و آگاه اول ای برادر بو بزم ملیکمز
بر ضعیف قولدر و خور و حقیردر مکثلمینا ایتدی
ندندر بر سبب یملیخا ایتدی بر کمسنه کندیدن
بر سکك شرینی دفع ایتمیه ترکون ایمك
یر کن بر سکك لقمه اوده دینه قوندی لقمه

الدر

الندن برافدی اگر اول خدا اولیدی بر
سکك دن عاجز قالمزدی حکایتی دخی دیدی
یملیخایه مکثلمینا ایتدی باسن عبادتی کیمه
ایدرسین یملیخا ایتدی بو یرلری و کوکلری
و ایله کونی و یلدزلری و بو مخلوقاتی واردن
سکزبیك عالمی یرادن رب العزته و جمله عالمی
بر قطره منیدن یرادن عمرلرین و رزقلرین و یرادن
اولدر شریکی یوقدر مکثلمینا ایتدی ای
برادر دخی بو فکرده یم لکن رازیم دیه ملك

31

کمسنه بولمزدم شمدی سن طوغری در سین
سوزکده شك و شبهه یوقدر تقیانوسدن
بزارم دیدی یملیخا ایله عهدلشدیلر کیم
رازلرینی هیچ کمسنه بلمیه چونکه کیجه اولدی
ایکیسی تقیانوسك خدمتندن فارغ اولوب
حق تعالی خدمتنه قائم اولورلردی برز
مان کچدی حاجبلر و وزیرلر بونلرك حالنه
وقوف اولدیلر و بکزلری صارلقدن و
وجودلری نحیف اولدوغندن تقیانوسك

لشکرینك دیلنه دوشدیلر پس مکثلمینایه
یملیخا ایتدی ای برادر بر تدبیر کرکدر وقت
اولکیم بزم یادنلرعزده و یادلر تقیانوس
یاننده ملامت اوله انك عقوبتنه طا
قتمز اولمز اگر صواب کوررسك قلان
یولداشلریمزه دخی احوالی بلدوره لم و انلری
دخی حق تعالی نك طریق مستقیمنه دعوت
ایده لم و کندو رازمزی انلره بلدوره لم تا کی
انلردن امین اوله لم کعب الاحبار روایت

ایدرکی بو ایکیسی تقیانوسدن مراد ایدیلر
وایتدیلر ای بزم ملوکیمز بزه دستور ویر
سائر یولداشلریمز ایله اوده مرده صیافت
ایده لم ملوکک معلومیدرکه بزم ایچیمزدن
بری بریمز ایله قرنداشی کیبی یوزده دیلر تقیا
نوس دخی اجازت ویروب روا کوردی
پس علیخا نفس طعاملر ایدوب اخشام او
لیجق یولداشلرین کتوروب جمع اولوب اوتور
دیلر علیخا مکتلینا یوزلرین یولداشلرینه

چوروب

32

چوروب سکا ایله کدی احوالین حکا
یتین ده دیلر سکادن عاجز اولوب و
کدیدن قورقن خدالغه بخه لایقدر
بلیک و اکاه اولک بو یرلری و بو کوکلری
و ای و یلدزلری و اغاجلری یرادیجی واردر
و تقیانوسی دخی اول یرادمشدر قادردر
برکمال و خدای لایزال اولدر و جمله فوالارضک
حالارینه واقفدر و خلقک کوزندن
پنهاندر اما هر ایشه حاضر و ناظردر

ایچون عبادته لایق اولان اولدر انلروک
دخی جمله سی ایتدیلر بیز دخی بو فکر ایچنده
ایدک اما ازیمزدیمکه خوف ایدردک
بیز دخی تقیانوسدن بیزاردز انه بیوردر شیمدی
انی ایدهلم دیدیلر شهادت ایتدیکزکی اول
الله بودر اندن غیری خدا یوقدر تقیانوس
دخی مخلوقدر رب العزتک قولیدر اول
پروردکاردن غیری خدالغه لایق کیمسه
یوقدر اندن صکره بری برلری ایله عهد

اشدیلر

33

اشدیلر و جمله ایاغ اوزه دیکه قالقوب
کوکلرین طغرولیوب جان دلدن
لا اله الا الله محمد رسول الله دیدیلر
شویلکی حق تعالی کلام مجیدنده بیوردر
وربطنا على قلوبهم اذ قاموا فقالوا
ربنا رب السموات والارض لن ندعو
من دونه الها لقد قلنا اذا شططا
التیسی ایله دیدیلر بزم تکریمز یرلرک
وکوکلرک تکریسیدر بیزه رزق ویرن

اولدر بو صفتلر ایله حق تعالی حضرتلرینی
اغیرلدیلر اندن صکره بریره کلوب بری
برینه ایتدیلرکه بزم تکریمز خدای رب
العالمیندر و قادردر و بر کمال ذو الجلال
سبحاندر جمله مخلوقاتی اول حفظ ایدر
من بعد کرنده ارشد درمکرانک ادتیله
اوله دیدیلر ینه عبادته مشغول اولدیلر
ینه بر زمان کجدی بونلرک حاللرینی دخی
معلوم ایدنلر بونلرکوکلرنکریسنه طپرلر

ایمش

34

ایمش دیو تکرار تقیانوسه عرض ایتدیلر
اول ملعونک بر دمیردن دوزلمش صفیره
بکزر بر نسنه سی واردی بر کیسه یه خشم
ایتملو اولسه انی اتش برله قزدوروب بر آخ
محکم قزدوردلردی دخی انک ایچنه بر اغو
لردی تاکی اول کیسه یانوب کول اولوردی
چونکی تقیانوس بونلرک حاللرینی ایکنجی
وزراسندن خبر الدی بیوردی منادیلر
ندا قلدیلر تاکی مملکتک خلقی افسوس

35

شهرینک میداننه جمع اولدیلر و افرودون
کتوردیلر و اود ایدوب اول دمیردن
یاپولن صغری قیزدیروب قیپ قزیزی
اود اولدی اندن صکره اول التی نفر مؤ
منلری کتوردیلر تاکی اول قیزمش کولوک
ایچنه قویالر یانوب کول اولسونلر دیو اول
تقیانوسک تختی اوکونه کتوردیلر قرشو
سنه ایاغین طورغوردیلر تقیانوس بونلره
خطاب ایدوب نیچه سیز دکی بنی ترک ایدوب

غیری

غیری تکریه طپرسیز بونلر دخی ایتدیلر
ایها الملک بز حقدن اوزره یوردوکمز یول
حقدر بیزدن غیریسی یکلش یوله یو
دورلر انک ایچون بره حسد ایدرلر و کند
یلری یلاندن سویلرلر حقدن غیرینه طپرلر
نتکم حق تعالی کلام قدیمنده بیوردر هؤلاء
قومنا اتخذوا من دونه الهة لولا یاتون
علیهم بسلطان بین فمن اظلم ممن افتری
علی الله کذبا بونلرک کندولره ظلمی واردر

36

وحق تعالى حضرتلرى حقنده بيلان سويلرلر
وهم اولزمانده پيغمبر يوغديكه بونلره حق
باطل ندر بيلدوره ايدى اصحاب كهف دخى
عقللريله تشخيص ايدوب حق تعالى حضرتلرى
بولديلر و ايمان كتورديلر و بونلرك احوالى
زكريا و عيسى پيغمبر عليه السلامدن
دخى اول ايدى وهم بو التى كشيلر پيغمبرده
لر ايدى و بو خبرك راويسى روايت ايدركه
اولى يمليخا ديديكلرى جوان يوسف پيغمبر

عليه السلام

عليه السلامك زليخا اوزه رينه شهادت
ايدن معصوم اوغلانكبى يوسف پيغمبرك
پاكلكينه طانقلق ويرميشدر و انلك
اصليندن ايدى شويله كه حق تعالى اول غلا
مك حقنده كلام قديمنده خبر ويردى
وشهد شاهد من اهلها چونكه تقيانوس
بونلردن بو خبرى اشتدى وهم بونلر ايشيد
يلر اى ملك سن بزدن بو آزكلنجه بر خيانتك
كوردكمى تقيانوس ايتدى كرچك ديرسكز

37

كوردمدم بونلره خلعتلر كيدوروب ايتديكه
شمدندن صكره هر كيمكه سيزوك حقكزده براميز
سوز سويلرسه بن انكا عذاب ايدرمكى عالم
خلقى انلردن عبرت السون ديدى بونلرك
هر بيرلرى تقيانوسك يانندهاولكيدن زياده
اولدى يمليخا اوده سنه كلوب حق تعالى
حضرتنه عبادته باشلادى برزماندن دخى
كچدى بركون يمليخا يولداشلرينه ايتدى بيز
بو ايشه اوده سنه بر تدبير بولمق كركدركه

اگر بز

اگر بز دخى ملك بزم احوالمزدن خبردار
اولورايسه همان بز دخى امان ويرمز جمله مزى
قتل ايدر و دشمانلريمزى بزه كولدورور
ويارانلرى ايتديلر اى برادر ويا بيره تدبير
ندر ديديلر يمليخا ايتدى بزم تدبيريمزى
بو ويلايتدن قچوب بريره وارهلم كه حق
تعالى حضرتنه اشكاره عبادت ايدهلم
ديدى وهم بو ظالمك خدمتندن خلاص
بولهلم ديدى بونلر ايتديلر يا نيجه قچاورز

بوندن غیری ولایت بلمزبز یملیخا ایتدی
اول بزی بوقدن وار ایدن پادشاه بزی
صقلر بس نلر ایشدیلر ایمدی شول کونده
کی تملیانوس شکاره چقه یدی کون انده
اکلنوردی بز دخی اوده ربعزه موکل اولان
خادملره برمقدار نسنه ایله خشنود
ایدوب دستور الوب طوب وچوکان
بهانه سیله میدانه چقالم وهم شویله
روایت ایدرلرکی طوب وچوکان انلرک

زماننده

38

زماننده ظاهر اولمشدر یملیخا ایتدی بن
سیزه بر نشان کوستره یم چونکه میداندن
طشره چقادوزن طوب اردنجه کیده یم
سیز دخی اول بهانه ایله بنم اردمجه شویله
خادملر اوده ربعزه دوشوب کلور ایسه
انلره دخی دین اسلامی عرض ایده لم اگر
قبول ایدرلر ایسه خوش واگر قدم اولورلر
اگر ایمانه کلمزلر ایسه همان دم قلیچ اوشوره
لم یاده ایلیه لم وبز دخی بولومزه کیده لم

دیو جمله سی بو سوز اوزره اتفاق ایتدیلر
بر کون تملیانوس عظیم لشکر ایله چقوب
شکاره روان اولدی واول کونک ذخیره
کتوردیلر واول التی نفر غلاملری کتور
مدیلر خادملره غایت محکم اصمرلدی
وایکنجی کون یملیخا یارنلریله خادملردن
دستور الدیلر برمقدار نسنه ویروب
راضی اولدیلر عدد بر ادم مرصع راختلی
قرینتالره بنوب وکینوب قوشندیلر

وباشلرینه

39

وباشلرینه مرصع تاجلر کیدیلر واللرینه چو
کان الدیلر میدانه کردیلر وخادملردن
دخی بر نیچه سی الوب بیله کتدیلر برمقدار
اویناد یلرتاکی یملیخا اول دیدکلری نشان
برینه کلدیلر دخی یملیخا اول طرفه سوردیلر
میداندن طشره چقوب شویله کتدیلرکی
قلان بولداشلری دخی انک اردنجه دوشوب
کتدیلر خادملر کوردیلرکی میداندن چقوب
کتدیلرکی کورمز اولدیلر بونلر ولکن ادین

٤٠

اڭلیوب سکرتدیلر یتشوب اندلرندن
چاغردیلر های قنده کیدرسکز بونلر خا
دملره جواب ویردیلر که بز سزك ملیکی
کوزدن براولدق لا اله الا الله دیجیلردن
اولدق خادملر ایتدیلر لشکرك سوزین
بلدك سزك حقکزده راست دلر ایشتر
سزلر کوك تکریسنه طپرایمش سکز
شمدی بز سزی قومازز کلك دونك
دیدیلر عیلیخا ایتدی چوق سوزی قویه لم

اسلامه

اسلامه کلوك وبزه یار اولك واخرت
بولنده قرنداش اوله لیم خادملر ایتدی
بونه سوزدر بزلر تقیانوسی ترك می ایده رز
چونکه خادملردن نا امید اولدیلر همان دم
براقاوشوروب یاره لدیلر ایت اشیکی
برغوب یوله روان اولدیلر عیلیخا ایتدی
یارنلر بوکون بر ملامت خرقه سین کیوب
عالملر ایچنده رسوای اولدق اکر ملیك
بونده کله بریمزی صاغ قومازجان قورترق

٤١

کرك دیو زیاده یوردوب یلرو بسته یوردیلر
تاکه انلری یوردمکدن قالدی همان اتلرین
براقدیلر یایان اولدیلر واوزرلرنده اولان
ذرین جامه لرین براقوب همان ساده پیرهن
اولدیلر کتدیلر وچیلاق اولدیلر یلوب
یوردیلر که طبانلری یارلدی دیرناقلر
ونازنین لر ایدی یالین ایاق یره می بصر
لر ایدی یابن قنده یوردمشلردی صوسوز
لقدن واجلقدن بیحال اولوب بریره

دریلوب

دریلوب اوتوردیلر وملاللندیلر یوزلرین
خاکه سوروب حق تعالی حضرتنه تضرع
ونیازه باشلادیلر وایتدیلر ای عالملری
یوقدن وار ایلین جمله مخلوقك رزقین
ویرن وحاللرین بیلن بروردکار سین خود
جمله قوللرین کزلو واشکاره سین بیلورسین
بو بیچاره قوللرك کندو مملکتندن طشره کلدك
غرضمز بو قدر محنت چکمکدن مرادمز سنك
رضاء شریفکی بولمق ایچوندر اویله اولسه

ای دلکلر قبول ایدیجی و درمانسیزلره د
دستگیر اولیجی و افاده لری فالدیریجی
پادشاه بزه فریادرس اول دشمانلر الندن خلاص
ایله دیدیلر فرشته لر کوکلرده غریو قوپردیلر
نالها ایله ایلاك ایکدیلر و ایندیلر ای بزم معبو
دمز و ای بزم پروردکار عزیز بزه دستور ویر
بونلرك فریادینه ایریشالوم حق تعالی
جل جلاله بیوردیکی ای بنم ملکلرم اکر بنم
قوللرم سیزدن یاردم استرلر ایسه سیز

3

دخی ایده سکز و اکر بندن استرلر ایسه سیز
بلورسکز کیم انا حلیم لا اعجل یعنی بن حلیم
پادشاهم کیمسه ایشلرینده اوغرم اهسته اهسته
ایدرم اندن اول جوانلر کندیلری چون
بر کوردستان قزدیلر و جانلرندن امید
کسدیلر یملیخا ایندی بن اشبو طاغك
طوروغنه چقایم بلکه بر راحت اولاجق
یر اوله اندن طاغ طوروغنه چقدی بر علا
چشمه اقرایی حیاندر و بر چوبان قویونلر

اوتلادردی یملیخا یادنلرینه اواز ایلدی بوقا
دوکلوك کوکلوکری شادان طوتك صفایه
ادرشدوك دیدی بونلروك جمله سی بوقادو
چقدیلر اج و صوسز چوبانك یانینه کلدیلر
و سلام ویردیلر دوم دلینجه چوبان دخی
بونلره خوب جواب ویردی خوش کلدیکز
دیو یملیخا دخی چوبانه ایندی اجلقدن
و صوسزلقدن بیحال اولدق طعامك
وارمیدر دیو سؤال ایلدی چوبان نسی

وارایسه

وار ایسه اورطیه کتوردی اندن بر مقدار
ایدیلر اوزرینه صو ایچوب حق تعالی
حضرتینه حمد ایدوب براز بدنلرینه
قوت کلدی و اندن چوبان ایندی ای
جوانمردلر کندی احوالکزدن بزه خبر
ویرك قندن کلورسکز و غریبسکز بزه بلدر
بویرلره اصلا کیمسه کلمز کاربان دخی کلمز
سیز نیجه کلدیکز البته سزك بر سر بکز
واردر بندن کزلمك امید دکی بیز سیزه

بر چاره ایدوب یول بوله لم بیم کانم شویله
دیدکی سزلر پادشاهکزدن قچمشکزدر بو
جوابی ایلدی یملیخا ایتدی ای چوبان سنده
جوانمردلک نشانی واردر شویله ظن ایده
رمکی بزم سرّیمزی کیمسنه یه دیمیه سین چوبان
ایتدی غم یمه قورقمه یملیخا بن ملیکک
غلاملرندن بز اما انک خدالغندن بزاریز
یرلر و کوکلر تکریسنه ایناندق و اکا طپندق
لا اله الا الله دیرز حق تعالی بردر نظیری

بوقدر

بوقدر بزم ملکمز بر عاجز قولدر تکریلکه
لایق دکلدر دیو باشلدی سیلک و کدی
حکایتلرین خبر ویردیلر چونکه چوبان
بونلردن بو سوزی اشتدی بردن دلو او
لدی و ایتدی که ای جوانمردلر یا بو یول
سزه کیم کوستردی دیدی یملیخا ایتدی ایدر
اول یرلری و کوکلری یرادن الله تعالیدر
دیرا بیزه عقل و ادراک ویردی فکریمز ایله
بولدق دیدیلر چوبان بو خبری ایشدوب همان دم

اکا هدایت حق ایریشوب جان دلدن بر کره
لا اله الا الله تکری بردر دیو ایمان کتوردی
اندن ایتدی بو طاغک ایچنده بر خوب
کزلو مغاره واردر کلک انده اولالم دیدی
بونلر دخی چوبان ایله یدی کشی اولوب
مغاره یه یوز طوتوب روانه اولدیلر
چوبانک بر کلبی واریدی بونلروک
اردینه دوشوب یوریمکه باشلدی منع
ایدیجک اردلرندن ایرلمدی اخیری اوروب

بر اباغین

بر اباغین قیردیلر اقصاقی اقصاق ینه اردلر
رینه دوشوب منع ایدکلرنجه کتمدی بر
اباغین دخی قیردیلر فائده ایتمدی ایکی
اباغین اوزه رینه سورونوب ینه اردلرندن
ایرلمدی ینه تکرار اوچنجی اباغین قیردیلر
اوچ اباغی اوقانینجه حق تعالی حضرتلری
بونلره قدرتن اظهار ایتمک ایچون فصیح
لسان ویروب بونلره ایتدی ای جوانلر سزلر
حق تعالی حضرتنی استه یو کیدرسکز بنی دخی

46

سنزی برادن خلق ایتدیمی بس نیچون اقدیمی
ادابنلره اوعام اشده سنزلرینی اوروب
ایا قلرم اوفادوب بنی اقدیمه کیتمکدن محروم
ایلمک دیلرسکز سیزک کبی مؤمن عاشق صادق
قلره بو افعال دوشرمی دیدی بونلر بو
کرامتی کوریجک حکمتنی بلدیلر بو کامرحمت
ایدوب نونیجه بیونلری اوزه دینه کنود
دیلر حق تعالی حضرتنه نیازه باشلدیلر
ای بزم معبودیمز بزم اوزه دیمزه غایت ایله
نجیزی

اشیمزی داست کتوردیمه دیلر ایشیمزی
شویله بایویله ایله بلکی جمله حالاتمزی
حق تعالی حضرتلرینه تفویض ایلدیلر اخر
عنایت ایرشوب بونلر مغاره یه کلدیلر
وایچنه کیردیلر غایت بودغون اولمغین ایچرو
داخل اولدقلری کبی هربری بر یانینده یاتوب
اویودیلر بو طرفدن تقیانوس بونلرک
قچدقلرینی خبر الوب کندی کندینه فکری
لغودی بن نه برسم ایله برلرایدی ونه کبیرسم

47

ایله کبیرلر ایدی نه دن ایچون کندیلردن بو
عجبلر ایکن مردود ایدی لعین سرمدی
خناس لعین کلوب تقیانوسه بونلر
ایچون کندیلر کلرک و کندوسن ترک ایدوب
کوک تکریسنه طابدقلرین و ایمان
کتوردکلرین دیدی تقیانوس بو خبردن
غایت بحضور اولوب خرابلسه ایتدی
یا بن بونلری قنده بولسم کرک دیدی
اول ملعون همان قولاغوز اولوب
باتدقلری

باتدقلری مغاره اوزرینه کتوردی
وایچروسینه کیرمکه قصد ایلدی حق تعالی
کمال قدرتندن امر ایلدی بربا وزدوزکاد
چقوب اول بریک طاشین وطوپراغین
تقیانوسک اوزرینه براقدیلر وجهانی
ظلمات بورودی لشکر کروسنه دونوب
قاچدی اخبرا ایدی ملعون یعنی تقیانوس
جهود غیرتنه کلوب بونلرک اوزرینه
کندوسی واردی مغاره او کنده کلیجک ایکی

48

النوك اوزرینه باشین قوب یومش
ایچروسنده اول جوانلردخی یاتوب
اویودلر اما کوزلری اچق منکی بقرلرطودرلر
تقیانوس ایتدی بنم خوفمدن یاتمشلر
دربوحسه اویومزلرا ویانقلردر دیلك
شمدی عجبا بونلری نیجه عذاب ایله او
لدرسم کی عبرت جهان اولوب سائر خلق
محکم بساق اولوب و بونلری کورنلر عبرت
السون بونلری بونجه نعمتلر ایله بسلیوب

باشمه

باشمه برابر طونام کیجه و کوندوز بنمله
طورلر ناذك نعمتلر ایچنده دیبا وزربا
بلره یاتوب ونوردلردی جمله مقربلرم
بونلره محتاج ایکن بونلر بنی ترك ایدوب
ذلیل وخورلغه دوشوب عریان برمغاره یه
کیروب قودوطوبراق اوزرنده یاتمغه رضی
اولدیلر بوحالی بونلر بکا انکار ایدکلرندن
اوتروایتمشلردر دیو دوتوب عسکرینه
کلدی وذیرلرینه احوالی بلدروب دایتدی

49

تمام قرق دورت وزیری واردی ایتدی
نه دیرسکز بونلری نه عذاب ایله اولدوره یم
کی بوره کیم صغوبه دیدی هر بری بر نو
عله اشکنجه ایتمك اشارت ایلدی تقیانوس
اصلا بریسنك سوزین بکنموب ابلیس لعینه
ایتدی ای شیخ ندرسن بنم مثلیم چرد ولمیز
بوخصوصده نه دیرسین ابلیس ایتدی
ای ملك لشکرکدن کلسونلر بونلری
اج و عریان یاتورایکن مغاره نك اوکونه

طاش

طاش وکرج ایله محکم سد بغلسونلر شویله
کی انی اچمغه قادر اولمسونلر و بونلروك
اوزرینه کیرمکه کمسه یول بولمیه اندن
بر اولوطاش اوزرینه تاریخ قرسونلرکه
نارنجده و نه زمانده قچوب بونده کلد
یلر وسنك کبی خاشا اولو پادشاهك نعمتی
حقنی ترك ایدکلری ایچون وسن بونلری
اج وسوسز مغاره ایچنده قپایوب قوسن
باید و غمن ایدی یلنموب عبرت جهات

50

وغیرت زمانی اولسون ایچون دیدیکی
کبی یالیوب اندن دونوب شهرینه کلدی
امّا دولتنده مغرورلغندن وغیرت
جاهلیتندن ایکی وجه کونده برا اولو
مغاره اوکنه کلوردی هیچ کمسه بونلرک
قوسین اچوب کیرمسون دیبو دا پسم
بوقلردی بو حال اوزره نیجه زمان کچدی
بو حیوانلر بو مغاره ده اوچیوز طقوز
ییل اویوبوب قالدیلر اخر تقبا نوش

بوزی

بوزی قره سیله دنیادن جهنمه کیتدی
برسی دخی کلدی یکرمی ییل پادشاه
اولدی اول دخی کیتدی بر دخی کلدی نیجه
پادشاهلر کلوب کیتدیلر تاکی ایکیوز قرق
ییلدن صکره بوتانیلر الینه دوشدی
ایکیوز الّی التی بیله وار نیجه الّی التی ادم
الینه کیردی تا حضرت عیسی علیه السلام
ظهورا ایلدی خلقی ضلالتدن طریق
هدایته دعوت ایلدی وینه کوکلره عروج

51

ایلدی خلق ایچنده ینه دورلو دورلو اختلاف
اولدی وهر کون کون طوغردی مغاره نک
بر مقدار شکافی وارایدی تاکی کون اول
اراقدن کیروب صحاب کهفک صاغ یانندن
طوغوب طقنوردی وکون باتنجه صول
جانبندن طلونوردی واول یارقدن باد
شمال اشلردی مبارک وجود شریفلرینه
طقنوردی کوفلنمزدی بو وجهله اوچیوز
طقوز ییل اولدی نیتکیم حق تعالی کلام

مجیدنده

مجیدنده بیوردیکی ولبثوا فی کهفهم ثلاث
مأة سنین وازدادوا تسعا بونلروک
احوالی جمله مثربل اولان کتابلرده
ذکر اولنمشردر تاکی هر کسنک کوکلنه شک
وشبهه اولمیه اچی مولی وقیامت
خصوصنده اننک کبی ضعیف اعتقاده
قوت اولسون دیبو بونلروک حکایتی
کافیدر بلا شک ولاشبهه قیامت
قوپسه کرکدر وجمله اولنلر حق تعالی

حکا
حکایه

حکا حکا

52

حضرتلرینک کمال قدرتندن حیات
بولسلر کرکدر و صوری حساب اولوب
ذره دکلو خیر و شرایدن اکا کوره جزا
اولنسه کرکدر وای اول کمراه و بی‌درک
طایفه‌یه‌که اهل اسلامدن چیقوب دو
نه‌لر اهل هوانک باطل و فاسد نامعقول
کلماتنه اویوب حبل المتیندنکی کلامی
قدیم ربانیده ایچنده تکرار و تکرار تهدید
ایله آیات بیناتدن مسطور و کونشدن

روشندر

روشندر مزکور اولان احکامنه اعتماد
واعتقاد ایتمیوب کندو هوالرینه تابع
اولوب نفسی قولاینه کوزلیوب امر
معروف ونهی ایتمیوب اهل سنت وجما
عت مذهبندن طشره ضلالت بولنه
دوشوب عنایت ربانیدن محروم و یوم
محشرده حق سبحانه وتعالی جل شانه
مؤمن و موحد قوللرینه عنایت مخصو
صیله جنته قویوب و خیر عملرین کوره

53

مراتب و منازل ویروب احسانلر ایلد
یلرکیم کوزلر کورمدک اوله و خاطرلر
دن کچمدک اوله اول سؤاله اعتقادی
اولمین خبیثلر مغبون قله‌لر صوک
پشیمانلق فائده ویرمیه چونکی حق جل
وعلی مراد ایندیکی بنه بو طایفه‌یی احیا
ایدوب و بر کون کعب الاحبار روایت
ایدرلرکی بو جوانلر صباح نمازی
وقتنده برسی قدرت حقله اویقودن

اویاندی

اویانور کبی طوره کلوب کوزلرین او
غوب خوش اویومشیز دیدی مکر اول
یملیخا ایدی فی الحال یادنلرینه دخی ندا
ایدوب ویاندیردی باذن الله تعالی
اویاندیلر یا قلری اوزه‌رینه طوردیلر
اندن بری برینه باقشوب عجبا نقدر او
یودق اوله دیدیلر ادلرندن برسی
ایتدی یا بر بچق کون اوله دیدیلر یملیخا
مغاره قپوسنه طغری یورودی و ادیجق

کوردیکه قپوبی محکم طاتی و کیرج ایله
باغشلر یارنلرینه ایتدی ای برادرلر الله
تعالی حضرتلرندن غیری کیسه بلمز بز
بونده نقدر یاتوب ویوردوغمزی هله
بیلیم اقچه‌دیق بر عزشهره وارمق کرك
یاك طعام الوب یه‌یه‌لم دیدی و اندن
بر کیسه طوتمدن بریره دخی وارهلم تاکه
بیزی برکیسه بلمیه دیدیلر یملیخانك
یانندە برنقیا نوتوب اقچه‌سی واریدی

چقا

54

چقاروب ورتانیه فودی اتفاقیله چو
بانه دیدیلرکه قرنداش سن برم دمرزده
یادکیشی سین کیسه سنی بلمز سن اوقو
مناسبدر دیدیلر همان دم چوبانك
اقچه‌لسنه الوب طوغری کلدی کوردیکی
قپونك اوکی محکم یاپلمش اما اوزه‌رندن
چقدوزکار کچمکیله بعض یرلری کدلمش
خرابه وارمش اول یرده اولان اغاجلر
قورومش و چورومش و چشمه‌لر

صوغولمش و هرجانبی یقلمش خراب اولمش
تعجبده قالوب خبرسله دونوب کلوب
یارنلرینه ایتدی طشره‌ده اولان تبدیک
لاندن خبر وبردی چونکه اشتدیلر
جملەسی یاقا و زرده طوروب طوره کلدیلر
بونلر دخی کوردیجك متحیر قالدیلر
اندن دونوب ایچرو کیروب و نوردیلر
یملیخا چوبانه ایتدی ای برادر سنك
اتوابلرینی و بر کیوب شهره واریم هم

طعام

55

طعام کتوره‌یم و هم شهرك حالی نیجه
اولمشدر کوره‌یم بونده برحکمت واردر
دیدی چوبان دخی اتوابلرینی چقاروب
یملیخا کیوب شهره دوان اولدی سایرلری
مغاره‌ده قالدیلر یملیخا کیدرکن شهره کلدی
اردشدی اما تمام احتیاطیله خوف ایدرك
یوریدیکه قضا ایله کندوبی بلوب طوتالر
چونکه شهر اوکنه کلدی کوردیکی قپوسی
اوزه‌رنده براولو علم دیکلمش اوزه‌رنده لا

لا اله الا الله عیسی روح الله یازلمش
یملیخا انی کوروب حیران قالدی و ایتدی
تعجبدرکی بر کیجه ایچنده عالم متغیر اولمش
بو حسنه کوردوکم واقعه سیدر دیدی
اندن اونوروب کوزلرین اوغدی ینه
باقدی کوردی بر کیشی ایچرودن طشره
چیقوب کلوب آکا باقلشدی و ایتدی ای
کیشی بو شهرک آدینه نه درلر ایتدی
افسوس درلر یا بو شهرک شهری یادینه

دیرلر

56

کیم درلر دیدی انقنوس درلر دیدی یا بو علم
اوزره دنده اولان یازو نیجه یازودر دیدیکی
حق تعالی حضرتلرینک عبادت ایدردی دیدی
وهم عیسی پیغمبرک نام شریفیدر یملیخا
ایتدی یا افسوس شهرینک بر ملکی وار
ایدی آدینه دقیانوس درلر ایدی اول
نیجه اولدیکه تکرلک دعواسین ایدردی
اول کیشی ایتدی والله هرگزین بو شهرده
دقیانوس آدلو پادشاه حکم ایلدوکین بلمزز

دیدی و بر کیسه دن دخی اشتمش دکلم دیدی
یملیخا ایتدی بن اویقوده یم لطف ایله بنی
اویاندر دیدی اول ایتدی هی کیشی عجب
سوز سویلرسین بو ایله اعلا عاقلار سوز
سویلرسین وهم اشیدورسین اویانقو نیجه
اولور دیدی یملیخا ایتدی سبحان الله
تعجبدرکی بن اوردن دون کتمش ایدم جهان
بو ایله متغیر و متبدل اولمش دونکی کونده
بو کونه بکزه مز بر ای دکل بر ییل دکل

بو ایله

57 ٨

بو ایله دیوب فکر ایله شهر ایچنه کیردی
اصلا بر یری کندی بلدوکی کبی دکل جمله سی
تبدیل و تغیر اولمش شهر بر وضع دخی بر صو
رته کیرمش و ایچنده غریب بر عجب کلیسالر
یاپلمش یا پازارلر و کشیلر انجیل اوقودرلر
و مخصوم اوغلانجقلر جمع اولمشلر اوقودرلر
یملیخا واردوغنجه حیرتی زیاده اولدی
عاقبت بر اتمکجی دکانینه کلدی یانینده اول
آقچه اتمکجینک الینه ویردی اول دخی چونکی

58

اقچه‌یه آلدی باشین قالدوردی یملیخا
نك بو زینه باقوب بر مقدار فکر ایلدی
یملیخا ایتدی هی کشی بنم بو زیمه نیجه
باقارسین آدم کوردوکوك یوقمیدر
بانکیچیه آقچه‌یی وردی اتمکچی ایدر بو
اقچه‌یی قنده بولدك انی دیودی یملیخا ایدر
قنده بولدوغم نه بیلورسین بهاسنه اتمك
ویر اکر ویرمز ایسك اقچمی ویر اتمکچی
ایدر بو بله اقچه کوردوکم یوقدر بو شهر
ملکی نك

ملکی نك سکه‌سی دکل اما بکوزدی قدیمی
جبارلرسین خزینه بولوب طوروردر
سین نیلیم تکری ویرمش و ادبوم
اول اما بیزه دخی شکر انلك حصه‌سه
چوق احسان ایلسکز اولدخی یملیخا ایتدی
هی کشی بو اقچه‌یی بو شهردن آلوب کیدوم
کوردم و اوزه رنده تقیانوس ضربیدر
دیدی اتمکچی ایدر سن طشره‌دن کلورکن
کلمش کشیسین ایشلو طاغلرده بیوز

59

کوردوکرمك در حق تعالی سکا عنایت
ایلیوب دولت ویرمش مال بولمش
سین بیزه دخی حق تعالی ویره بو ادن
سن نیجه کتمك دیلرسین و بو اقچه‌یه
تقیانوس سکه‌سیدر بو محکم سو
بلمشدیلر آخر ایمدی کناهك بو بله
اولسون چون بکا نسنه ویرمیوب
دوردلو دوردلو تعللل ایدرسین بن سنی
شوبله قومزم شهر بکنه الدوردم
دیرایکن

دیر ایکن پادشاه آدملرندن بریسی
بونلروك اوزه‌رینه کلدی کوردکی
اتمکچی دکاننه وافر خلق جمع اولمش
قصه‌یی معلوم ایدینوب یملیخانك و
تقیانوسك لتونینی آلدی دیوان شا
هیه کتوردی اول وقتده اقلیوس شهر
نك ایکی بکی وار ایدی بریسی مسلمان
عیسی دینی اوزه‌رنده و بریسی کافر
ایدی مکر یملیخا طوتن اتفاق مسلمان

دینی اوزره اولان پادشاهک آدملرندن
ایدی چونکه پادشاه اوکنه کلدی
اول کیشی قصه‌یه بلدردی شاه دخی اوکنه
کتوروب و آکا صوردی سن آقچه‌یی قنده
بولدوک یملیخا ایتدی دون بو شهردن
کیتدم بو آقچه یانمجه بله ایدی اما عجیبدر
کی بورادن دون کیتدم بو شهر بویله
متغیر و متبدل بولدم نه حکمتدر دیدم
ملیک ایتدی عاقل کیشیه بکزرسین

اما

60

اما سوزلرک دیوانه کبی نامعقول سوز
دن نه اولور ایشده معلوممزا اولدی مال
خزینه بولمشسین بشده بری مالی
میریدر و کبیر و قالان سنک اولسون
خدا ویرمش و آخرجلکی کوردیدی
یملیخا ایتدی یا ملک الزمان بن بو شهر
ده تا اهل ایمشم اویم بادقیم وادده‌م
یاندن کلمش اجنبی دکلیم بورادن
دخی دون کیتدم نه خزینه بولدم و نه مال

شمدی حیران اولمشم بزمکی سیرسندن
نیچون مال استرسکز یملیخا سوزندن
دخی قورقدی ناکاه بویک اولان تقیا
نوسک یرنده اوتودن بر وزیر دردی الا
تقیانوس کله دیو خوفده ایدی اما
ملیکوک بر عاقل دانا انجیل احکامندن
اوقیوب معلوم ایدنمش بر وزیری وار
ایدیکه اول اصحاب کهفک قصه‌سین
بلوردی ایتدی ایها الملک بیل و آکاه اول

بویکت

61

بویکت تقیانوسک مقربلرندن ایدی
انک زماننده آندن بوزجو یروب
هذا بنی حق ایرشوب آندن قچوب بر
مغاره‌یه کیرمشلردر حق تعالی الی
حضرت عیسی‌یه بلدرمشدر بونلر
اول مغاره‌ده اوجیوز طقوز یل یاتد
قدن صکره چقوب عبرت عالیان
اولسلر کرکدر غالبا بو اول یکیتلردن
اوله دیو ظن ایده‌رم یملیخایه ایتدی

قصه‌کی بکا تقریر و اسرار دیکی تفصیل
ایله دیدی ابتدادن انتهایه وار دیجه نقل
ایله یمیلیخا هر ذا احتیاط ایله بر بر باشلادیلردن
کچنی بیان ایدوب دیدی زیرا دخی
ایچلرندن تقیانوس خوفی چقمامش ایدی
بونلره اعتماد ایتمزدی وسوز اراسنده
بونی دخی دیمش ایدیکه بنم بو شهرک
ایچنده معتمدلرم واردر و بر اوغلم
دخی واردر بن بوندن کیتدیکمه سبب

بو اولدیکه

62

بو اولدیکه بو شهرک تقیانوس ادلو بر اولو
ملکی وار ایدی اماجی دین ایدی ابدی خلقی
کندویه ضربله سجده ایتدوروب تکریکز
بنم دیر ایدی مطیع اولانی جنته اولمیانی
جهنمه صالاردی اندن هلاک اولوردی
زیرا کندی زعمی فاسد نجه بر عالی مقام بنا
ایدوب ادینی جنت قودی و بر دره ده قطران
قیناتدوب ادینی جهنم قودی کندویه انکار
ایدنلری انده قویوب هلاک ایدردی

بن دخی انک بابنده التی کیسه ایدک
مقربلرندن ایدک بزدن کزلو بر حالی
یوغیدی کوردوک کیم تکریلق دعوا
سین ایدر بر عاجز کندو نفسنه اوگمش
و جمله عالمی کندو بلاسنه اوغراتمش
بز دخی فکر ایتدک ایله یرلری و کوکلری
و ای ایله و یلدزلری و جمله عالمی یوقدن
وار ایدن خالقی بلوب وانک دعواسی
باطل ایدوکن اکلیوب تقیانوس اوده

ایکن

63

ایکن بر اتفاق ایدوب قچوب بر مغاره‌یه
کیروب یاتدق اویودق بر کون یا بر بچق
کون اوله بز بو شهردن چقه‌لی ایکی
اویاندق قرنمز اجقمش ایدی شده بو شهره
کلدم طعام الم و بو حاله اوغرادم
شهر متغیر اولمش و دخی بر جنس اولمش
اولرمانک طرزینه بکزمز دیدی پس
شاه ایتدی ای جوان خبر سنک دیدوک
کوک زماندن بو زمانه کلنجه تاریخ

حق تعالی عیسی پیغمبر علیه السلامه بلد
مشدر دشمدی تمام اولزماندن برو
اوجیوز طقوز ییلدر بز سیز ولک
قصه کری ایچیلده اویوقومشیزدر تحقیق
انلر اولسه گرکدر دیملیخا ایتدی بز التی
کشی یوز انلروک برسی بنم شاه ایتدی
سوزکده راستسک ایسک برده برعلامت
گرکدر یملیخا ایتدی بو شهر ایچنده بنم
براوم واردر سیزه کوسترهیم وهم انده

کرلو

64

کرلو علامتم واردر دیدی پادشاه وزیرن
وسایر بکلرین ومعتمدلرین قاتوب جمله
سی بیله واردیلر بونلر ایله یملیخا کیدرد
اما هر جانبه نظر ایلدی براوی وزیر محله
کندوزی قودوغی کبی بولمدی متحیر
اولوب وکندی اوین بولامدی حق تعالی
نک امر ایله برسلک ادم صورتنده کلوب
یملیخابه ایتدی اکنکری قولی نیچون
خبرته باطوب دولاشرسین اول ایتدی

آی کتاب [illegible] کتاب نسیز دسته [illegible] الرحمیا جناب [illegible]
نارده یقار صکی انشالله [illegible] رسول الله حورمتنه الله بزیده
شفاعتنه محروم برامه سن

نیجه خبر اولمیالم برکیجه تک ایچنده بو
شهر بویله متحیر اولمش کندو اویمی بو
لامزم دیدی ملک ایتدی سن بنم اردمجه
کل بن سنی اویکه التیم دیدی یملیخا اردنجه
وسایر بکلر وشهر خلقی یوردیلر تاکی
ملک برقپویه کلوب طوردی ایشده
قپوک سنیک بودددیوب کوزلرندن
پنهان اولدی یملیخا ایلرو یوردی کوردی
ایجرو سنده برپیر وفات کیشی اوتوردر

وجوده سنده

بو کتاب [illegible] تاریخنده طوغانکی هواجک علاالقدیمدر 65
الله [illegible] ییجین اوبله اوقوماسی -

وجوده سنده برنیجه تاذه جوانلر
ایاق اوذده طوردلر بونلره سلام
ویروب ایتدی بواوبمیدر سیز بونده
نیلرسیکز دیدی اول اوتوران کیشی ایتدی
سن بلکیم بول یاغلمش سین بواوبنم
سلکیمزدر اتادن ددیه میراث دکمش
در اکردخی اوته سنی بلک دیلرسک
بنم اتام دخی حیاتده در اما همان
برابله دری قالمشدر حرکته مجالی یوقدر

بیرجکزدر دیدی و یانینده اوتنلر غضبه
کلوب یملیخا ایله محکم جنک ایتدیلر بیر
ایتدی جنکی قوکز خلاف سویلیه لم قضیه
ظاهر اولسون خصومتنه لازمدر
دیو یملیخا ایتدی سنکی بو اونیمدر دیو
دعوا ایدرسک اما سن کیمسک و ادک
ندر و بو ادراقدن قچن کندوک بیله لم
دیدی یملیخا ایتدی ای پیر عزیز قصه
نیجه حکایت ایده یم هر کیمه تقریر ایتسه

اینانمدیلر

اینانمدیلر ونجیده ایلرلر سویلدکدن
انجق بکا باشیم اغریسی قالدی دیدی
پیر ایتدی اوشمه حالکی بزه دخی بیلدر
دیر ایسم سنک خصوصکده بر ظنیم واردر
وقت اوله کی اوله حقه دیدی وهم سنی
کوردوکم کبی قانم قاینادی و سکا محبتم
اولدی دیدی یملیخا باشلدی احوالنی
بر بر تقریر ایلدی پیر بونی ایشیدیجک همان
طوغری کلوب اوی ایچندن بر اوج کتوردی

نظر صالوب یملیخانک یوزینه بقدی
همان بر کره جوشیله آه ایدوب یوزی
اوزره دینه دوشوب بیهوش اولدی بر
وقت عالم حیرانده قالدیلر عقلی باشنه
کلوب یملیخانک باغنه کوزین واقف صفا
لین سوردی جانم دده دیوب اغلادی
خلق ندر ددیلر ایتدی اتام اتاسیدر
ددمدر دیدی وچوق زاریلق ایلدی
یملیخایی الوب اوی ایچنه کتوردی و اوت

اورتاسنده

اورتاسنده سروی اغاجندن بر دیرک
کوردی ایشته بو دیره کی بن یونتدمشیم
دیدی و بونک التنده اون عدد صره ده
کوپلر قومشیم ایچلری طوبطولو دقیانوس
فلوریسی و زینتلر بونده در هم کاوو پیر
ایتدی بنم اتامکی سنک صلبی اوغلکدر
هنوز دخی زنده در اما حرکتدن قالمشدر
همان بر پاره اچت اولمشدر دینیه بر صاروب
برزنبیله قویوب اویک کوشه سنده

بر اکسریده اصا قومشیم و اندن سنک
حکایتین ایشتمشیمدر دیکادیمشدر کی بنم
اتام تقیانوسک مقربلری ایدی و انک
دیننده دونوب قچوب کتمشدر دانسه
یملیخا دیرلر و بادشاهک خاصلرندن
ایکله بله بش نفر کمسه قوللری قچمشدر
و اروب بر مغاره یه کیرمشلردر تقیانوس
لعین انلرک دیدیکجه اولوب و بولوب
مغاره نک اغزین محکم بنا ایدوب کتمشدر

اندن

68

اندن ایچرو کیروب زنبیلی کتوروب بدنیه
صادلمش بر نسنه چقردی نادن هنوز
طوغمش اوغلانه بکزر دیر مقدد سوز ایچر
دی هان بر معصوم کوزلرین اچدی یملیخا
کوروب اغلامغه باشلدی یملیخا دخی
وافر اغلادی اول مقدم کوردیکن پیر
یملیخانک اوغلونک اوغلیدر و انده و
لاندن خلق جمله سی بیله اغلشدیلر یملیخا
نادره جوان اوغلی اق صقاللی فرتوت

اوغلینک اوغلی بیر ناتوان اتنک اوغللری
جوانلر خلقی عالم بو احوالی کوروب حق
تعالی حضرتلرینک قدرتنه تعجبه قالدیلر
اولولری دیریلوب قیامت قوپماسنه کما
نلری قالمدی بلکی یقینلری تمام قوتده
اولدی و بو اولدیکی و بوده وکی برکون بر
کیجه دکل بلکه اوچیوز طقوز ییل یاتدقلر
ندن حق تعالی حضرتلرینک قدرتنه تمام
یقین تحصیل ایلیوب شکر ایلدی تاریخ

بولدیلر

69

بولدیلر حساب ایلدیلر واقعا اولزمانه
کلنجه اوچیوز طقوز ییل مرور ایلمش ایدیلر
یملیخا امر ایلدی اول دیره کی برتدن ایردیلر
اول طاشک التندن دیدیکی کبی اون کوپ
طوبطلو التون چقدی بر مقداریی شهر
مکینه ویردیلر قلانین اوغلینک اوغوللرینه
تقسیم ایلدی بو خبر شهره و ولایتلره یایلدی
بای بو خسول کلوب یملیخانک الین اوپوب
زیارت ایلدیلر اول کون شهرده صنکی قیامت

70

قوبدی اندن وزیرلر یملیخایی آلوب پادشاهه
کلدیلر یملیخایی حضورینه ایلتدیلر عظیم
دعا ایتدیلر و حرمتلر ایلدی جمله عالم یملیخا
نک الین و ایاغین بوس ایلدیلر پادشاه دخی
تختندن ینوب یملیخایی اوپدی و قوجدی
تخط اوزه دینه آلوب وکمش قضیه لری
ایچون تعذرلر دلدیلر و اول کون کافرلردن
جمله سی مسلمان اولدیلر اندن شاه ایتدی
ای جوان بر حاجتم وار دیدی حکایتکی بیلدک

کرم

کرم ایلیوب بزی باقی قلان یولداشلرک
یاننه کتوروب کوسترسک و انلری دخی
زیارت ایلسک یملیخا ایدی اوله دیوب بر صفره
یمک کتوروب پادشاه جمله عسکر ایله اقوس
شهرینک جمله خلقی ایله مغاره یه یقین
واردیلر یملیخا ایتدی ای ملک بکا بو قصه
دن معلوم اولدیکه حق تعالی حضرتی بزی
جهان خلقنه عبرت ایچون صقلمش لکن
یارانلرمک بو ایشلردن خبری یوقدر وهم

71

زیاده اکلندم اگر انلر اکسودن بو لشکری
و بو ازدحامی کوریجک اولورلر ایسه اود
لری صیوب هلاک اولورلر سیزلره دخی گناهکار
اولورسیز لطف ایلیوب جنابکز بو طاغک
التنده اکلنوب بز انلره تنها واروب واقع
اولان حالدن خبر ویره یم تاکه کوکللری
ارام اولسون وهم اعلام ایده یم بحمد الله
شمدی شهریمزده پادشاه اولان مؤمندر
خدای رب العالمین حضرتلرینه طاعت قیلور

چوق

چوقدن جهنمه کیتمشدر اندن برو بو قدر
زمان اولمش دیو احوالی بیلدوره یم پادشاه
سزلری زیارته کلمشدر عیسی پیغمبر ظهور
ایدوب و اکا حق تعالی کوکدن انجیل ادلو
کتاب کوندرمشدر و شمدی خلق انکله
عمل ایدر دیه یم دیدی پادشاه دخی جایز
کوردی اندن یملیخا مغاره یه طوغری یوردی
کندی پادشاه و جمله عالم خلقی بقا قالدی
لر یملیخا مغاره یه کردی و یولداشلرینه سلام

ویردی سلامنی آلوب سوندیکلرندن بون
لرین حاله اوروب شکرایلدیلر اکلندوکنه
سبب ندر دیدیلر بوخسته دوبولدقجه
دیو خوف ایلدوک دیدیلر یملیخا ایتدی بز
سعادده اوجیوز طقوز ییل تمام یاتمشز
تقیانوسدن غیری نیجه نیجه پادشاهلر
کلوب کیتمش بحمدالله شمدی بر مؤمن موحد
پادشاه اولمشدر وشهر طرافنده اولان
اثرلر متبدل ومتغیر اولمشدر سیز ایلدوکز

نسنه‌لردن

72

نسنه‌لردن بر علامت قالمامشدر وعیسی
پیغمبر علیه السلام ظهور ایدوب کا
حق تعالی حضرتلری انجیل دلو کتاب کوندرد
مشدر شمدی عالم انکله عمل ایدرلر وکتاک
کوکه کتمشدر دیدی حق تعالی بزی عالم
خلقنه عبرت ایچون بوقدر زمان بزی او
یوتمش ایشده جمله لشکر وشهرک خلقی
ایله پادشاه سیزلره منتظردر پادشاه
انکله کلدیلرنه جواب ویرر سکز بونلر

ایتدیلر سن بزم اولومزسین هر نه بیوردک
اویله ایده‌لم یملیخا ایتدی بن قورقارمکه
بوخلق بزه فتنه براغه بزی حق تعالی بخشیدر
دو دیلمه بزه انلر رحمت ویره ایشده جمله
کوردوکی سیزلره ایلددم واکلدیکز انلر دخی
دنیایه رغبتمز قالمامشدر بویله دیوب
اول طعامدن یدیلر حقه حمد ایدوب
دوشوروب شویله قودیلر دخی جمله‌سی
یوزلرین بیت المقدسه قرشو باشلرین

سجده

73

سجده یه قیوب اندن طورد وکلوب ایتدیلر
کلوک باشمز اچالم اول اولودر که هه نیاز
دعا ایده‌لم بزم روحلرمزی قبض ایلسون
بز حیاتده دونیاده نیلر دینه تکرار قبلیه دو
نوب قرشو سجده یه واردیلر هر برسی حق
تعالی حضرتلرینک اولو ادلرین اوقودیلر
ایتدیلر خداوند پادشاها و پروردکارا سین
بزم جمله احوالمزه اکاه سین وبلورسنکی
دنیایه میلمز یوقدر من بعد بزه دیرلک

کرکمز و بزم اوچمزدن سائر قوللرك دخی
جائزکی فتنه دوشلر آرالرنده دورلو دورلو
اختلاف سببیله غایت ایدوب بودم
ایچنده بزم دوعالریمزی قبض ایله ددیلر
فی الحال دعالری قبول اولوب دوعالری قبض
اولوب عالم عقبایه رحلت ایدوب جمال
باکمال ذو الجلال ایله مغتنم اولوب انلر
نجه چوبان و کلب ایله روضۀ جنان ایدوب
رضوانه کتدیلر رضوان الله تعالی علیهم

اجمعین

74

اجمعین هم اخبارده کلمشدرکی جنته برقچ
جنا و دکرنله کیرسلر کرکدر نوحك و اسما
عیلك قوچی یوسفك قوردی صالحك
دوه سی و اصحاب کهفك قطمیری و سرور
انبیانك ناقهٔ عضباسی و برد و ابتده عزیرك
قرکبی چونکی حق تعالی روح شریفلرین
قبض ایلدی اول پادشاه و سائر خلق بالجمله
منتظرلر ایدی کلنوب کلمدوکنه شبهه
ایدوب براوغردن جمله سی مغاره یه یوردیلر

وارد قلرنده کوردیلر بر سهمناك قورقولی
مغاره در کیمسه نك زهره سی اولمدیکی بر قدم
ایلرو بصه حق تعالی شویله هیبت و پر
مشکی بونده ایکی روایت واردر برسی
بوددر یملیخا اوکلر نجه کیدرکن مغاره یه
کیردوکی غایب اولدی نجه اولدوغین
کیمسه کوروب بیلمدیلر چونکی پادشاه
اول دابه ارشد ایتدی بونده بر نشان
یاپمق کرکدر تاکه بونلرك زیارتنه هر کیم

کلورسه

75

کلورسه غیریدن مسافردن قنده یا
تدقلری بلنسون ایچون اولوطاش اوزه
رینه بونلروك ابتداسندن انتهاسنه
وارنجه احوالرین نجه اولدوغین با
جمله یازدیلر و قروب انده قودیلر مقدما
دعش ایدیك اقسوس شهرینك ایکی امیری
وار ایدی بری مسلمان و بری کافر ایدی
اول کافر ولایتك الندن بونلروك او
زرینه کلیسا بنا ایده دم مؤمن ولایتك

جامع شریف بنا ایده دم دیدی دالرنده
فساد اولوب آلترینه قلیج الوب جنکه آغاز
ایلدیلر حق سبحانه وتعالی جل جلاله مسلمانه
عنایت ایدوب کافرلری قیروب قلیجدن
کچوب اندن صکره بر اولو چشمه یاپدیلر
بر عظیم نشانکاه اولدی بر قولده مؤمن
اولان پادشاه بیلخانک ادر بخه مغاربه
کیروب جمله یادنلرینی بیلخانک کوردک
مبادک باشلرین سجده یه قیوب جانلرین

حقه

76

حقه تسلیم ایتمشلر اندن امر ایلدی کفن کتورد
دیلر هر برینه باشقه باشقه تابوت دوزد
یاك کفنلیوب تابوتلره قیوب بو خود ایلیوب
طابوتلری یردن یوقارو مغاره ایچنده
اصاقودیلر اول کیجه پادشاه آنلری دو
شنده کوردی آکا ایتدی بزی طابوتلر
دن چقار ایو اولدقی بزی ایچنده همان
بر یوزینه کفنلیوب شویله قول موتی کبی
قویه سز دیدیلر پادشاه ایرتسی آکا واروب

یوردقلری کبی مغاره ده بری یانینه دفن
ایلدیلر اما قورجه یر اوزه رینه وصیتلری
اوزره کومدی چونکی طشره چقدیلر همان
مغاره قپوسی قدرتدن یتشوب بر یره
کلدی من بعد اوزلرینه آدم کیرمک
قابل دکلدر دیو بیلر شویله روایت ایدد
لرکی آخر زمانده عیسی علیه السلام
نزول ایدوب دجالی قتل و جمله عالمی
کزوب کلیسالری یقوب برینه مسجدلر

ومدرسلر

77

ومدرسلر بنا ایدوب اصحاب کهفک
اوزرینه اوغرایوب انلری احیا ایدوب
اسلام اوزرینه حضرت عیسی علیه
السلام یانینجه کافرلروك قلعه لرین
بالکلیه خراب ایدوب یقسلر کرکدر
دیر بونلرهم بویلو وهم قوتلو یکتلردر
عالم ایچنده بکیر حصار دیو نمسه کرکدر
بونلروك سنتلرندن یوقارو کله هر
واردقلری حصاره آل اوروب خراب

انسلر کرکدر وکرو حضرت عیسی علیه
السلام زماننده دین محمد صلی الله
علیه السلام اوزره بولنلری دفن
ایلسه کرکدر حق تعالی انلروک وجمیع
امت محمدک رحمتلرین زیاده ایده وب
جمال باکمالکرینه مقتنیم ایلیه آمین
یا رب العالمین
تمت الحروف
بعون الله تعالی ١٢٥٤ ٢٧

١٢٤٥
١٢٥٤
٢١

كتبه الفقير الحقير المعترف بالعجز والتقصير
حافظ حسين بن عثمان عفا عنهما اوقیانی
دکله یانی یازده وانی یازنی رحمتله یاد ایله
یا غنی
بو کتابی یازدردمغه سبب اولان دوکه جی
مصطفی آغانک وجودینه صحت وعافیت
وعمرینه برکات بخشلرینی غرق غریق
رحمت ایلیه آمین
یا معین

78

Fi: 5000. TL.

21 Aralık 1983

42.A 5156